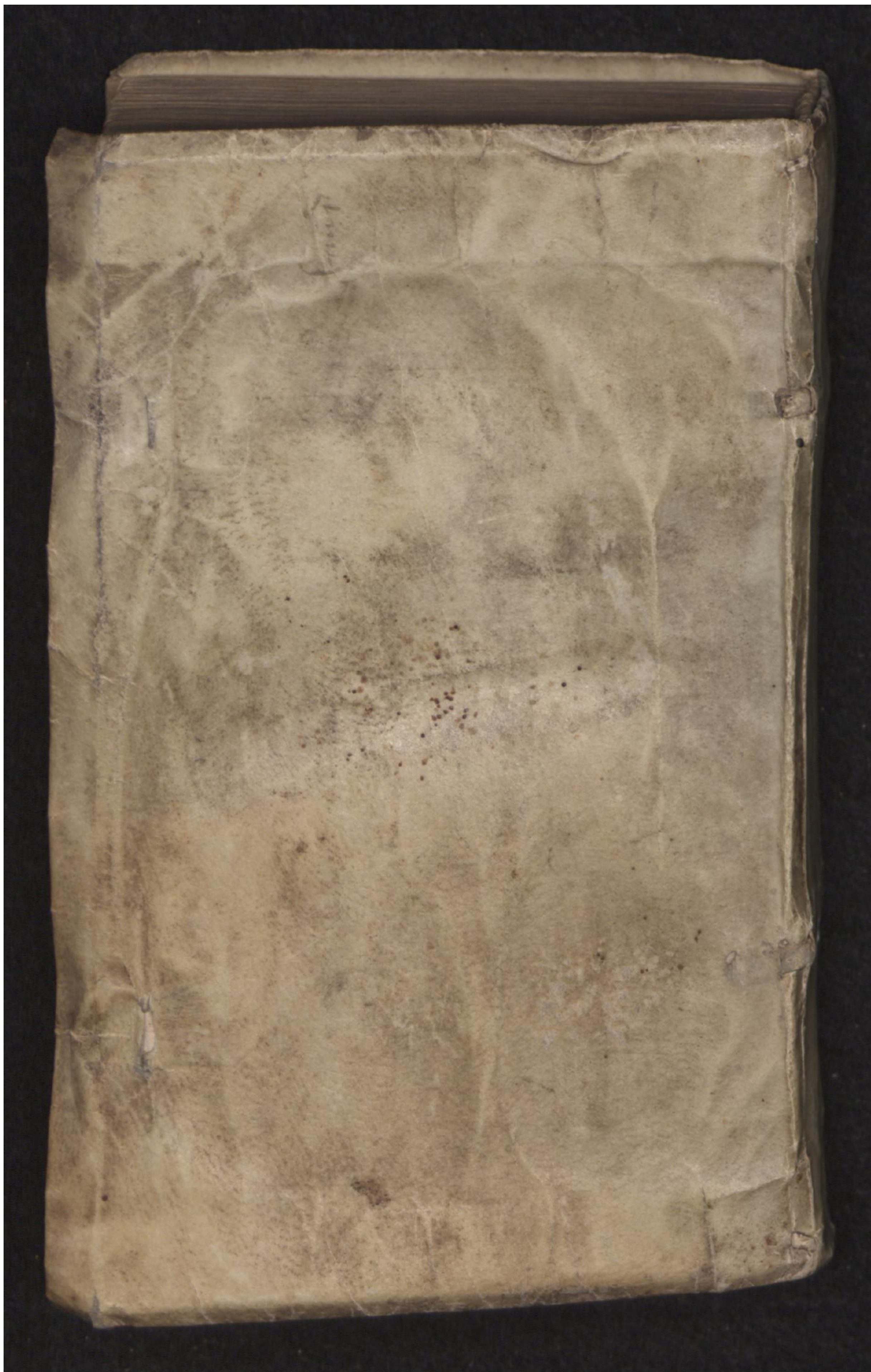

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

14.59
781

LN 1016
ex. 1
M

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Magnifico Academiae Haf-
niensis rectori: D: Doctori
Andreae Laurentio: praecep-
tori suo submisse colendo, mit-
tit autor.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

RAM

DE

CON
GII L
LVMNI
OCTO
ACI

DETEGV
PANTVR

RAMVS
EX SE
AEQVISS
STIC

CA
ANDR

E
PERSE

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

RAMEÆ SCHOLÆ:

ET,

DEFENSIO PE-
TRI RAMI:

CONTRA GEOR-
GII LIEBLERI CA-
LVMNIAS, IN EPITOMEN
OCTO LIBRORVM
ACROAMATICΩN
ASPERSAS.

DETEGVNTVR ET DISSI-
PANTVR LIEBLERI ERRORES:

RAMVS À CALVMNIIS,
EX SENTENTIA LEGVM
AEQVISSIMARVM, VERITATIS, IV-
STICIAE, SAPIENTIAE, LIBER
PRONVNCIATVR:

CAVSSAM DICENTE
ANDREA KRAGIO RI-
PENSI: DANO.

BASILEAE,
PER SEBASTIANVM HEN-
RICPETRI.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

EPIGRAMMA,

HOLGERI VVLFFSTAND DANI:

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM, CHRISTIANVM: FRIDERICI II, Danorum & Noruagorum, &c. Regis potentiſsimi: Mæcenatis & Regis ſui, patris loco; colendi & obſeruandi, primogenitum & chariſſimum Filium.

Nullus honor ſceptri: generis nitor interit omnis:
Lumine uirtutis, ni nitor ipſe micet.
At quoniam longis illûc ambagibus itur:
Proxima quæ, tantum, ſemita monſtrat iter?
Quæ? niſi quæ teneram flectit formatio pubem:
Effrenesq; animos frena ſubire iubet.
Hæc ni deſit, adeſt uirtus mentemq; gubernat:
Protinus at uirtus hæc ubi deſit abeſt.
Formatorem igitur tanto ſata Rege propagô,
Quem tua nunc ætas poſtulat, opto tibi,
Qui talem exhibeat Regem labentibus annis:
Sub cuius ſceptris, patria ſoſpes agat.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMI- NO: DN. CHRISTIANO, DVCI SLESVVIGÆ, HOLSATIÆ, STORMA RIÆ ET DITHMARSIÆ, &c. POTEN- TISSIMI ET CHRISTIANISSIMI SE- PTENTRIONIS REGIS, FRIDERICI II. PRIMOGENITO FILIO: DOMINO SVO CLEMENTISSIMO, GRATIAM APVD DEVM ET HOMI- NES, PRECATVR.

TRIQVE Academiæ: Illust. Princeps: diligenti curæ fuit, Philoſophiam magis in ratione & ueritate cõſtitutam, quàm in autoritate, & ſua opinione fundatã, poſteris relinquere. Academicorũ enim mos fuit, de rebus obſcuris εἰς ἑκάτερον diſputare: philoſophorum placita non deorũ reſponſa, ſed hominum uerba putare: nullam ſcholam perpetuò amplecti, & tamẽ in omnibus ſcholis quod uerißimum uideretur libere ſequi. Omnes autem, nihil perfectè ſciri aut cognoſci poſſe, conſentiunt.

Agnouerunt angustos sensus, imbeciles animos, breuia uitæ curricula: cum contrà ueritas in profundo demersa sit, opinionibus uarijs & tenebris circumfusa. Multi etiã arbitrati sunt: ne illud quidem sciri: quod nihil scirent. Neq; tamẽ illos latuit, solem esse luminosum, aut ignem calidũ, leuia sursum, grauia ferri deorsum: sed quia earum rerũ, sicut reliquarum, quę in Philosophia disputabantur, caussas hominibus esse ignotas suspicati sunt, quarum inspectione, perfectaq; cognitione sapientia constaret: suã sapientiam meram inscientiam appellare uoluerunt. Nec propterea Socrates, aut alij ueteres ab inuestigatione earum rerum, quæ latitabant, deterriti sunt, aut alios deterruerunt: sed hac sua ignorantia, ad percellendos & exagitandos impudentes Sophistas, qui arrogãtissimis uerbis, sapientiam, cuius erant penitus ignari, priuatim publiceq; profiteri & diuendere sustinebant, usi sunt. Cum quibus Sophistis, Socrati eiusq; coætaneis diu multumq; dimicandum fuit: sicut etiam eius successoribus, cum Peripateticis: Stoicis: Epicureis: ne pristinus phi-

philosophandi mos, qui sanctissimus & optimus erat, & ad eruendam rerum obscurarum ueritatem accommodatissimus, eneruatus & fractus in uniuersum corrueret. Illi autem qui ueteri disputandi rationi se opposuerunt, singuli sua quædam scita & edicta promulgarunt, quæ sequerentur omnes, qui apud magistrũ nomina professi essent. Nam magistri nullum discipulum admiserũt, nisi credulum, attentum, diligentem, docilem: quamuis credulitas ista in Philosophia fons & origo infinitorum sit errorum: quos omnes hîc recensere nihil attinet. Hinc iã apertissimè conspici opinor, quantũ Academici à cæteris Philosophis (& imprimis à Peripateticis, qui in oppugnandis Academicis principes partes obtinuerunt) distent: nẽpe, quantũ liberi à seruis, sapientes à temerarijs, constantes à pertinacibus. Quod si iam aliquis Peripateticorum accurrat, exclametq́; minus prudenter ab Academicis ulla de re disputari, si cognitio rerum omnium sit desperata: ei per Ciceronem hoc pacto respõsum esto. Non enim (inquit) sumus ij, quorum uagetur animus

errore, nec habeat unquàm quod sequatur. Quæ enim ista esset mens, uel quæ uita potius, non modo disputandi, sed etiam uiuendi ratione sublata? Nos autem, ut cæteri alia certa, alia incerta dicunt, sic ab ijs dissentientes, alia probabilia, alia non probabilia dicimus. Quid est ergò quod me impediat, ea quę mihi probabilia uidentur sequi: quæ contrà, improbare atq; affirmandi arrogantiam uitantem, fugere temeritatem, quæ à sapientia dissidet plurimum? Idem. Non enim sumus ij, quibus nihil uerum esse uideatur: sed hi qui omnibus ueris falsa quędam adiuncta esse dicamus, tanta similitudine ut in illis nulla insit iudicandi et assentiendi nota. Hactenus Cicero. Hanc controuersiam inter Academicos & Peripateticos, cũ Petrus Ramus, nostrę memorię & nostrorum temporum Plato, diligenti animo uolutasset: ac animaduertisset Academicos, homines esse liberos: Peripateticos ad uerba magistri tanquàm ad scopulos quosdam adstrictos hærere: homini ingenuo & Philosopho magis conuenire, liberum quam seruum esse, iudicauit. Hac ratione adductus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ductus se ad Academicorū scholas frequentandum, aut potius aperiundum comparauit. Iniurias, quas ab Aristotele acceperat Plato, ultus est: & qualis Aristoteles Platoni discipulus fuit: talis contrà fuit Ramus Aristoteli. Propriam tamē gloriam minimè quæsiuit: sed ut ueterē Philosophiam à Peripateticis eneruatam in integrum restitueret, nullos labores, aut pericula defugit. Res feliciter incepta: magis, magisq; augeri cœpit. Vsus autem est in his suis laboribus, orationis genere Socratico: cuius sermones, alij ad redarguendos contrà disputantes compositi fuerunt, qui ἐλεγκτικοὶ dicti sunt: alij ad præcipiendum, qui δογματικοὶ appellabantur, id est, in quibus præcepta cōtinebantur, quibus propter aliquam probabilitatem assensus erat. Itaq; si quis dixerit, Ramum Peripateticorum errata nigra linea notasse: uera dixerit: Sin uerò addat Ramum Peripateticorum laudes magna parte adauxisse, multò uerius dixerit. Id enim Ramo sanctè propositum fuit, quomodo ex omnium ueterū scriptis, uiam & methodum colligeret, per quam commodissi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

mē ad Musarum antra, & ad studiorum molestissimorum fructus uberrimos & dulcissimos, perueniretur. Salebrosa (proh dolor) uia est: & nisi ab aliqua Cyrene Aristæus hoc iter ingrediens, adiuuetur, nihil est, quod speret se Proteum uisurum, ne dum ligaturum & pro suo arbitrio tractaturũ. Quare Petro Ramo ingentes agendæ sunt gratiæ, qui nobis leges fidelissimas in hac uia duces, non excogitauit, sed spretas et abiectas, restituit. Leges sunt de materia, formaq; artiũ: ut omnia artiũ præcepta sint κατὰ παντὸς, καθ᾽ αὐτὸ, καθ᾽ ὅλου πρῶτα. De omni: per se: uniuersaliter prima, & natura prius antepositũ. Prima lex, est lex ueritatis; ne ullũ sit in arte præceptũ nisi omninò et necessariò uerũ: Ita ut non modo falsa: sed etiã fortuita tollenda sint. Secũda lege cauetur: ut artis decretũ, nõ tantùm, omninò necessarioq; uerum sit: sed etiã homogeneum, & tanq; corporis eiusdem membrum. Ne in Arithmetica sit quidquàm Geometricum: aut in Geometria quidquàm Arithmeticum. Hinc falsorum errorum refutationes etiã uerè ex arte tolluntur: quia inscientiam tan-

tum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tum dedoceant: ſcientiam nullam doceant. Hæc iuſticiæ lex ad regendos artium fines, & tribuēdum unicuiq;, quod ſuū eſt, iuſtiſsima eſt. Tertia demū lege ſancitū eſt, ut in artiū pręceptis, generale ſpeciei, aut ſpeciale generi non attribuatur. Hæc lex ſapientiæ eſt. Vltima eſt de artiū forma. Ad haſce leges cōſtitutę artes cū mediocriter perceptæ fuerint, ad uſū, qui in analyſi & geneſi exemplorū, nō in altercationibus de præceptis, ſine omni productione, aut procraſtinatiōe, properandum, grauiter monet. Turpe enim eſt, Philoſophum ſic artem docere, cuius uſum tradere neſciat: quemadmodum faber fabricatur arma, quorum uſum neſcit. Sed quemadmodum nautæ, architecti, agricolæ, & cæteri artifices manuarij, non fiunt artifices altercando de præceptis: ſed cum artibus breuiter perceptis nauigando, ædificando, arando ſe exercent: Sic artiū cognitio & fructus, non in altercationibus de præceptis, ſed in Poëtarum, oratorumq; monumentis retexendis: ac in imitandis, ſimilibusq; confingendis conſiſtit. Conſtat etiam ex communi uita, quod artifi

cum discipuli pręceptis breuiter usu, aut institutione magistrorum cognitis, completoq; tyrocinij tempore, ut magisterium artis assequantur, non solũ de præceptis interrogentur, sed difficillimo genere exemplorum, & formandorum, & explicandorũ, quid in arte ualeant, tententur & probentur: nec artificis nomine digni iudicantur, nisi difficillimum quodq; & grauissimum artis, non dico præceptũ memoriter recitare, sed opus expeditè & promptè facere atq; exhibere ualeant. Hic artium usus est: quem nobis ereptum, aut certè per negligentiam intermissum tantis quiritationibus Ramus lamentatur: & in quo instaurando tot dies, noctesq; insomnes consumpsit. O perpetua memoria & laude dignum propositum: ô uerum & Socraticum Philosophum: qui dum hanc Philosophiam in scholas & Academias inducere conatus est, Socratis tristia fata est expertus: nihilq; pręter cicutam, quã ei, amplius Socrati cõtigit. Aduersum se Sophistarum innumerabilem turbã concitauit. Accusatus est grauissimę, quod repugnando Aristoteli Theologiam &

artes eneruaret: cuius criminis, ante diē iudicij sententiæ dictum, & caussa nō dicta, reus peragebatur. Mox ei toto Philosophiæ regno, uelut aqua & igni, graui etiam pœna addita, interdictum est: ne unquàm uel docendo, uel scribendo, in ullam Philosophiæ partem ingrederetur. Lingua illi constricta erat. Vinctæ manus. Et, si menti imperari posset, cautum fuisset, ne de Philosophia ullam cogitationem susciperet. Sententia hæc libellis impreßis, per omnia totius orbis loca exportata est, & promulgata: ut omnibus innotesceret. Ludi magno apparatu celebrati sunt, ubi, spectantibus & applaudētibus Aristoteleis, omni ludibrij & conuitij genere Ramus affectus est: ad quæ Ramus tum ne hiscere quidē audebat. Tantæ molis erat Rameas artes instruere: ut ne Aeneæ quidem, in gente Romana condenda, tot impedimēta fuerint aduersa & opposita. Quid autem reliqua hisce non minora cōmemorem? Habuit in exteris nationibus athletas fortißimos, & potētißimos, cū quibus (tāquàm pro aris & focis) illi de fama arrogantiæ, impudentiæ, ignoran-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tiæ & stultitiæ luctãdum fuit: inter quos non in postremis collocari cupit Georgius Lieblerus Physicus Tubingensis, qui ex Rami ignominia sibi laudem & gloriam quęrere est aggressus. Ferre nõ potuit, quod Ramus octo libros acroamaticos peruoluit, perscripsitq́ curiosè singulis in libris, quid probandum sibi, quidúe improbãdũ uideret. Etenim pro sagacitate, qua præditus est, olfecit, se ac similis farinæ homines fama eruditionis ita detecto fuco spoliari: quæstusq́ opimi parte potissima priuari. Quare protinus sine omni mora aduersus Ramum tanquàm prædonem quendã, aut lenonẽ, inuectiuam scribit, actionemq́ instituit. Cum enim pauculas quasdam sentẽtias, easq́ partim mutilatas, partim malè intellectas, uelut canis è Nilo bibens, ex Aristotele obiter hausisset: cõfisus est se easdem identidem eructando, totam Rami Philosophiã pessundaturũ. Sed toto cœlo aberrat. Inuicta enim manet ueritas, quamuis temporis occasionem obseruans, se aliquandiu occultet. Meo iudicio (si quid ego iudico) sapientiùs fecisset, si hoc labore supersedisset.

Dum

Dum enim Rami nomen obſcurare in animum induxit: propriā inſcitiam detexit. Nam aduerſus Rami uerißimas & inuictißimas leges nihil aliud comminiſci, aut confingere potuit: quam EGO PVTO: EGO EXPLICO: EGO DICO: RAMVS ERRAT: RAMVS ARISTOTELEM NON INTELLEXIT: &c. Quod ſi hoc diſputare eſt, aduerſariumq́ errorum cōuincere, nullus adeò rudis erit, qui ſe diſputatorem non iactare auſit. Et tāto quiſq́ in diſputando acutior apparebit: quantò fuerit in ſentētia falſa, aut re inani pertinacior, arrogantior & ad reclamandū uocalior. Hæc cùm nimis quàm uera ſint, mirari ſubit, quoſdam Academiarum pręſides, homines alioqui doctißimos, eò dementiæ perueniſſe: ut non ſolum hiſce nugis delectentur, ſed etiam in multis Academijs profeſſores & diſcipulos inuitos, ad hanc Epitomen publicè docendam, diſcendamq́ ſub graui pœna cōpellant. Aliquibus etiam non ſatis eſt ut alios cogant ad talem Phyſicam docendam & diſcendam: ni ipſimet Ariſtotelis libros iſtos Acroamaticos etiam in Epitomas redigerēt: in quib. tam ſubtiliter de principijs,

cipijs, infinito, æternitate, reliquisq; simi libus nugis disputāt: ac si liceret ijs cum Mose de mundo creato ludere. Recordor ego nō sine animi commotione, me adolescētem, meosq; commilitones de huius Epitomes præceptis ex mandato præceptorum, à capite ad calcem disputasse: idq; non sine clamore, & audientium magna admiratione. Sed ita me benè dij ament, neq; fructum tunc temporis ullum inde sensi, neq; iam percipio: Neq; præceptores ullum uerbum de fructu dixerunt. Hunc animi dolorē, quem concipio, quoties de temporis iactura cogito, si publicè meis cōdiscipulis aperirem, operępretium me facturum duxi: ut si qui sint qui meo damno sapere uelint, quamprimū à tali studiorum genere se recipiant. Reliqui qui meum consi lium tanq; ridiculū, & iuuenile contem pserint, proprio id experientur malo: quodq; iam cum labore discunt, maiori labore in posterum dediscent. Conscribam itaq; imitatione Ramea, in Georgij Liebleri Epitomen, scholas Physicas: in quib. apertè per supradictas leges euincam et demonstrabo, plurima isti libello

inesse

ineſſe falſa: quædam loco alieno tranſpoſita: omnia deniꝗ in Phyſica aliena. Præterea P. Ramum uirum de omni literarum genere poſt hominum memoriam omnium optimè meritum, innocenter à Lieblero uellicatum, & traductũ, uindicabo: & pro calumnijs non calumnias, ſed rationes Phyſicas, ex legibus artium extructas reponam. Sin tamen grauius quidpiam dictum, imprudenti exciderit, quod Lieblerum, aut alios offendere poterit: id iuuenili feruori, nõ animo, maledictis minimè prurienti acceptũ ferendum eſt. Siquidem inſtitutum meũ non eſt, more muliercularum de lana caprina rixari, aut cũ aliquo conuicijs contendere: Sed mihi rerum omnium cariſsima ueritas, publicáque utilitas, ex collationibus & rationibus utrinꝗ ponderatis, inueſtigãda propoſita eſt. Nihil planè dubito, quin idem ſit facturus Lieblerus, ſi quãdo Apologiã contra me edere cogitabit. In ſpem etiam adducor eius diſcipulos idẽ facturos, ſi qui haſtas à præceptore amentatas in me ſunt cõtorturi. Reſponſionem autem huius generis ab Epitomico aut eius diſcipulis expecto.

Ab

Ab ijs enim, ut Apelles à prætereunti-
bus, errorem meorũ notationem & me-
dicinam flagito. Liberè & Philosophicè
monendo, quid in meis scholis ueritati
& Aristotelis legibus contrarium sit, tan
tum abest, ut mihi stomachũ facturi sint:
ut etiam admonitionis immortales gra-
tias sint à me reportaturi. Si iam roger,
quare sub tanti Principis nomine uelim
hasce meas ingenij primitias in publicũ
emittere: grauibus me moueri causis
ingenuè profitebor. Munificentia Sere-
nissimi Regis patris subleuatus studio-
rũ molestias hactenus deuoraui & per-
tuli: & in posterũ eius M. beneficijs usu-
rũ me, persuasum habeo. Faciendum igi
tur omninò existimaui, ut in eiusdem
Maiestatis filios animum obsequentis-
simũ, & ad quoduis subiectionis genus
promptissimum declararẽ: meorũq; stu-
diorum quasi rationem redderem. Peri-
culosum etiam mihi uisum est, hũc libel-
lum, in tam lubricum tamq; præceps hò
minũ iudicium dimittere, nisi potentem
aliquẽ illi patronum cõparassem: sub cu
ius autoritate sartus & tectus ab omni
detrimento & periculo conseruaretur.

Addo,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Addo, quod ij qui C. T. à Musis sunt, aut decernentur, admonendi uideantur summum regnorum cõmodum, in Principũ iusta educatione consistere. Quocirca, non possum adduci, ut credã C. T. ægrè laturam, quod meas Scholas non solũ ad C. T. mittã, sed etiam in C. T. nomine diuulgare audeã. Principũ etiam proprium est, beneficiarios & alumnos benigno animo complecti. Principum proprium est artium & disciplinarũ cognitione delectari. Testes sunt, Varro, Cæsar, Antonius, Cicero, Brutus. Plato Deos præceptores in Dialectica statuit. Quid uero in Physicis Platonem & Aristotelẽ potius cõmemorem quam Alexandrum Magnum, cuius opera & auxilio perfecit Aristoteles omnia? Verum frustra alienos reges cõmemoro: mente atq; animo cum olim C. T. hæc cõplexa fuerit, ad amplitudinem sui generis oculos cõuertens, patrẽ regem cõspiciet in eo genere laudis, omnium regum longè primũ & maximum. E cæteris enim regibus multi Poëtas amauerũt: alij Philosophos coluerunt, alij aliarum peritos artium in honore habuerunt. At Frideri

cum II. patrem omnium doctorum uerius quàm Mæcenatem possumus appellare: à quo Latinę, Græcæ, Hebraicæ linguæ interpretes: Philosophię, Mathematicæ, Medicinæ, Iurisprudentiæ, Ethicę, Physicę doctores, honestis stipendijs non conducuntur, sed inuitantur: neq; sustentantur, sed potiùs ornantur. Quo regnante, septemtrionalia regna, otium cum summa dignitate retinent. A` tali patre cum T.C. originem trahat, ad quem potius, quam ad T.C. unam meas Scholas mittam? Quas ubi, ut firmiter persuasum habeo, in T. C. tutelam susceperis: Deus Opt. Max. uicissim mihi exorandus est, ut T. C. in paternis uestigijs currere incipientē diutissimimè suæ indigenti Ecclesiæ, & patriæ nostiæ incolumem conseruet. Valeat itaq; T.C. βασιλικῶς à Musis Basileensibus Deo fideliter commendatus. Basileæ Rauricorum. X. Kal. Martij, Anno Christi nati CIƆ. IƆ. XXCII.

C. T.

Subditus & alumnus obsequentiss.

And. Kragius Rip. Danus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ILLVSTRISSIMO ET GENEROSISSIMO PRINCIPI, CHRISTIANO, SERENISSIMI, POtentissimiq; *Daniæ & Noruegiæ Monarchæ*, FRIDERICI II. *Filio, Domino & Principi suo summè obseruando.*

EROICE' profectò à uiro sapiente dictum est: Bonas literas & artes humano generi salutares, plebeijs argentum, nobilibus aurum, summis Principibus gemmas & uniones esse. Cum enim omnium ordinum & ætatum hominibus præcipuo sint usui & ornamento, quis non sibi persuadeat, nobilissimis metallis, & ipsis etiã margaritis & gemmis, uel eam ob caussam præferri debere, quod nulla propè proportio est inter externa & caduca, & inter perpetua animi bona? Sed enim cum hominũ uita magna ex parte summorum hominum, Regum dico, Principum, & aliorum illustrium uirorum præclaris exemplis, iudicijsq; regatur: nihil dubium est omnibus ætatibus, de toto humano genere benè meritos esse principes ingeniosos, & sapientes, qui & ipsi amauerunt, & coluerunt eruditæ doctrinæ studia, & uiros doctos, uelut promos & condos Philosophiæ, Historiæ, ut de cæteris professionibus iam nihil dicam, beneficentia sua iuuerunt.

Philippum Macedonum Regem, cum filio Alexandro Magno Aristotelẽ præceptorẽ adiungeret, præficeretq;, dixisse ferunt: Philosophare mi fili feliciter sub hoc doctore: ne unquam ea admittas, quę me olim fecisse, nunc senem uehementer pœnitet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Intelligebat Rex Cordatiſsimus, doctrinæ Præſidijs egregiè inſtructos, cupiditatibus, iræ, æmulationi, nimiæ fiduciæ, alijsq; cæcis perturbationibus, quæ tranſuerſos rapere ſolent, & ad peccandum ſolicitant, frænũ non ita laxare quod Moralis & Ciuilis Philoſophiæ præceptis, uelut flagitiorum & peccatorum antidotis inſtructi ſint.

Conſuluit Philippus Rex ſtudijs filij ſui, qui feliciter ab Ariſtotele edoctus, plus huic, quàm illi ſe debere poſtea faſſus eſt: quod hic quidem uiuendi, ille autem rectè uiuendi auctor ei fuiſſet. Sed multò rectiùs (ut ad fortiſsimorum Daniæ Regum illuſtria exempla accedam) bono publico conſuluit Chriſtianus I. (qui ex inclyta V. C. familia primus in 3. Regnis Borealibus, Regiam dignitatem aſſecutus eſt) introducta in Haffniam ciuitatem Regiam Academiâ: qua re inter omnes Daniæ Reges (ſaluo cæterorum honore) de Eccleſijs, totoq; Regno optimè meritus uideri poteſt. Id quod tum factum perhibent, cum Maximus ille Rex Italia peragrata, Romam Anno Domini 1474. adijſſet: & in Regna ſua regreſſus, aliorum Monarcharum laudatiſsimo exemplo à ſe conditam Academiam, ſummum Regnorum, quæ tenebat, honeſtamentum & præſidium fore, ſapienter ſanè iudicauiſſet. Debetur profectò maxima gratia Principibus optimis, qui ſua magnificentia prima fundamenta Virtutis & doctrinæ Gymnaſiorum, poſuerunt: & quaſi perfracta difficultatum omnium & obſtaculorum glacie, poſteris amplificandas & illuſtrandas reliquerunt. Sapienter de prælio Leonidæ Spartani Principis, ad Thermopylas, quod fuit initium uictoriarum, quibus Græciæ libertas parta fuit, Diodorus Siculus pronunciauit: οὐκ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων κρίνειν δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἀλλ' ἐκ τῆς προαιρέσεως. Etſi igitur Chriſtianus I.

Rex quondam noſtræ Gentis, & uicinorum quorundam populorum, prima Academiæ Haffnienſis principia, ſibi optimo iure uendicare poteſt, quia tamen illa reuera aurea fuerunt: magna laus & gratitudo, Principi ſubiectarum Gentium patri optimo, debetur.

Egit deinde lætis auſpicijs parentis, institutæ Academiæ Haffnienſis nutritium Ioannes Rex, cum illi fatis concedenti centum ab hinc annis ſucceſsiſſet: quo eodem anno Moguntinam Academiam à Diethero Archiepiſcopo inſtitutam eſſe accepimus: Id quod haud dubiè Deo, corda ſummorum Principum in ſua manu habenti, & ad piorum ſtudiorum admirationem & amorem excitanti, acceptum ferendum eſt.

Tertius autem ab illo Fridericus I. Regna Daniæ & Noruegiæ admodum Ciuilibus turbata motibus, Princeps uerè ἀλεξίκακος, & pacis auctor, tranquilla pacataque reddere ſtuduit: Academiam Haffnienſem, uelut κοινὸν παιδευτήριον uirtutum & doctrinarum ſartam tectam eſſe uoluit.

Nemini tamen Heroicorum Prædeceſſorum hac laude Secundus fuit Chriſtianus Rex, Illuſtriſsimæ Celſitudinis Veſtræ Auus Chriſtianiſsimus, qui ubi Regni habenas moderari cœpiſſet, Anno Chriſti 1535, bellum per biennium geſto, ueræ Religionis ſtudium & profeſſionem cum Muſis & Gracijs ſic coniunxit, ut maximo ſuo merito, alter Haffnienſis Academiæ conditor, dici & haberi poſsit. Efflorefcere enim in Regno Danico tum cœperunt bonæ literæ, linguę, artes liberales, & ipſa diſciplinarum omnium Regina S. Theologia: quæ nobis Dux eſt ad Dei Optimi Maximi agnitionem ſalutarem, & æternæ uitæ participationem. Vnus uir Heroicus, ut ait Demoſthenes, illuſtrat totam Gentem. Quis igitur

dubitet duorum celeberrimorum Regnorum potentissimum Monarcham, religiosum pariter & heroicum, CHRISTIANVM DANIÆ, NORVEGIÆQVE Regem amabili fulgore pietatis erga Deum, fortitudinis bellicæ & togatæ paternæ erga subiectas gentes, beneuolentiæ, beneficentiæ & amoris erga uiros literatissimos, non nostram solùm gentem Danicam, sed etiam finitimos populos, sic illustrasse, ut sempiterna principis optimi memoria, cum beneuolentia coniuncta, futura sit. Verè enim de eo rege id dici potest, quod est in ueteri uersu:

Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.

Summas autẽ propitiæ Dei prouidentiæ gratias nos habere æquum est, quod Serenis. fortissimumque Regem ac Dominum nostrum, Fridericum II. non tantum amplissimorum, laudatissimorumq; ab omni antiquitate regnorum Daniæ & Noruegiæ, sed etiam uirtutum paternarum hæredem, & imitatorem esse uoluit. Piè dictum est ab erudito quodam:

Principis est uirtus maxima nosse Deum.

At hic noster clementissimus Monarcha, Euangelij sincera cognitione illustratus, ueræ pietatis, & religionis laude, in Gallia, Germania, Anglia, & Heluetia: imò toto Christiano orbe exemplo est multis alijs Principibus. Ac cum reuera sit εὐεργέτης, ipseq; adeò regiæ maiestatis erga me beneuolentiam eam solum ob causam quod literis incumbam, reipsa experiar: Sæpenumero illud Demosthenis dictum, quo affirmatur, beneficentia & ueritate homines Deo similes fieri, mecum ipse perpendo. Non solùm enim legibus, ordine, præsidijs, & pacis, bellique artibus regia maiestas instruit & ornat sua regna: Sed etiam religionis ueræ pretiosum marga-

ritum, sine fermento impurorum dogmatum seruat: eoq;
nomine etiam apud exteras gentes, à uiris sapientibus
ualdè celebratur. Academiam porrò Haffniensem bene-
uolentia & beneficentia tanta prosequitur, Potentissi-
mus Rex noster, ut inter cæteras Europæ Academias, illa
caput mirum in modum hoc tempore exerat & attollat,
doctrina & ingeniosis hominibus florens. Sed enim
cum maxima omnium nostrûm spes sit, de Heroica C.V.
indole, Princeps Serenissime CHRISTIANE, admo
nitus ab eruditissimò homine M. ANDREA KRA-
GIO amico meo, handquaquam illubenter, ingenij il-
lius eruditum monumentum, Illustris. V. Celsitudini,
hac mea qualicunque προσφωνήσει offerendum mihi, ea
qua par est animi reuerentia, & commendandum cen-
sui: cùm is primos ingenij sui fœtus, & reliqua studia o-
mnia ad Petri Rami methodum (quam hactenus nostri
homines, quod ego sciam non attigerunt) conformata
V. Il C. tutelæ committat, patronumque futurum speret
contra zoilos & calumniatores. Persuasum enim ha-
bebam eo animo esse regis maximi filium generosissi-
mum, quo fuisse ferunt Artaxerxem Persarum regem,
modis omnibus maximum, qui sitiens aquam à paupe-
re agricola ambabus haustam manibus, sibiq; oblatam
minimè aspernatus dixit: Non minus regium huma-
numque esse parua promptè, & libenter accipere, quàm
magna tribuere. Accipiat itaq; Il. C. V. literarium munus
Helueticis Athenis natum & excusum, & maximorum
Regum, Maiorum (inquam) tuorum exemplo, patroci-
nium eruditorum hominum, summa tua cum laude, su-
scipe. Quod superest, Deum Opt. Max. toto pectore pre-
cor, ut serenissimum regem Fridericum II. & Il. C.V. cum
tota regia familia, regnisque Daniæ & Noruegiæ, cle-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

menter seruet. A tua autem Illustriss. Excelsitate demissè peto, ut qua beneuolentia Regia Maiestas, pro summa sua uirtute, parentem meum prosequitur, eadem ipsa quoq; me non dedignetur, qui in hac Academica profectione mea, in longinquas oras, hoc unum pro uirili agam, ut cum artium dicendi, Historiæ & Politicæ Sapientiæ studio, uirtutum exercitia sic coniungam, ut doctrinæ, uirtutumque præsidijs instructus, in dulcissimam patriam reuersus, & Regiæ Maiestati, & V. Celsitudini, studium, fidem, operamque per omnem uitam, præstem probemq;. Basileæ, X. Kal. Mart. Anno CIƆ. IƆ. XXCII.

Illustriss. Vestræ Excelsitatis
fideliss. & deditiss.

Iacobus Biorne
Danus.

SCHOLAE IN EPISTOLAM AD LECTOREM.

PERCENSET tibi caussas Lieblerus, Lector beneuole, quibus impulsus, cōtra Rami Scholas Physicas disputationē instituerit. Animaduertit (ut sibi persuadet) Petrũ Ramum, *hoc animo ad hasce & alias scholas scribendas accessisse: ut libros Aristotelis, tanquàm ab ipso non essent scripti, uel certè non emendati, suspectos redderet: & quibuscunq; posset modis Philosophiā Aristotelicā corrumperet, aut eleuaret. Quod si succederet:* putat *nullā unquàm mortalibus maiorem cladem accidere posse: Sophistis magnam fenestram ad omnia corrumpenda patefactam: & ignauis magnum allatum inscitiæ atque inertiæ patrocinium.* Hæ, inquã, sunt caussæ, quæ Lieblerũ ad scribendũ contra Rami Scholas Physicas concitarunt. Hęc sunt incommoda & pericula quibus statim de principio occurrendum duxit: ne latius serperent. Sed cordate Lector, uelim te sane quam diligenter exputare, quā sint hæ caussæ inanes & frigidæ. Interrogādus mihi est Epitomicus noster: quibus priuilegijs munitus: & unde potestatem nactus: in hominum conscientias perquirat, & iudicium de ijs proferat. Ramum uociferatur ad Aristotelem accessisse, ut eius libris è manibus discētium excusis, ipse solus in regno Physico, imperio potiretur. Sed consi[illegible] in Ramum impudens calumnia est: quod in cōfesso erit: cum præter ea, quæ de Rami pro-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

posito in epistola dedicatoria dixi, ex Rami scriptis edocuero, quo loco scripta Aristotelea Ramo fuerint: & quo nomine ad scribendum in Aristotelem Scholas, aggressus sit. In præfatione quadam in Dialecticam, hoc, de Aristotele, suum iudicium memoriæ prodidit, & posteris reliquit.

Cùm (inquit) Aristotelis nomen non solū Philosophi, sed penè Philosophiæ nomen in Scholis nostris, esse sentirem, sine cuius autoritate nihil probari, nihil persuaderi certis hominibus posset: nostraq; studia, quamuis essent, tamen quia non dicebantur Aristotelea, tam pertinaciter impediri cognoscerem: hoc ipsum Aristoteleæ autoritatis pigmentum, partibus omnib. aspergere, atq; Aristotelem ipsum, præcipuis neq; adhuc uulgò satis intellectis & animaduersis logicæ partibus explicare statui. Etenim Aristotelis logica tota est, (idem de Physica iudicium meū est) quam adhuc docui. Attamen quia nec Aristoteles à nostris obtrectatoribus intelligebatur, neq; nominatim Aristotelis autoritas à nobis appellabatur, uerum res ipsa (quæ prius etiam à Platone dicta esset) mutata, sed illustriore & Aristotelis germaniore forma traderetur: hîc Aristoteles uelut ex Actæone aliquo, conspecta Diana, ceruus factus esset, à suis nō modo cognitus non est, sed penè laniatus & discerptus est: sic nostro nomine ab ijs est traductus & damnatus. Ergò ut Aristoteles ab Aristoteleis recognoscatur, hunc ipsum non so-

lum

lum animaduersionis, ut antea, sed interpretationis præcipue laborē suscepi. Nec in Logicis (licet ex Aristotelis libris alia sequar, alia fugiam) ullā uirtutem sequor, nisi quam Aristoteles sequendam: nec ullum uitium fugio, nisi quod Aristoteles fugiendū suo iudicio, autoritateq́; præcipiat. Nec aliud mihi propono, quam ut planum faciam, licet ab Aristotele tam multa collecta sint, tamen alia ab Aristotele probata, & iudicata: alia collecta tantum non etiam probata & iudicata, id est, Aristotelica alia esse, alia nō esse Aristotelica. In præfatione orationis pro C. Rabirio inqt: Aristotelem semper affirmabo abundantissimo ingenio hominem fuisse, qui cum multa à Platone Dialectica theoremata didicerit, ijs tamen non contentus: Dialectici auri preciosissimā quandā fodinam per se quæsierit, multa effoderit & cumulârit: Sed aurum illud argento, ære, plumbo, lapidibus, spinis, terra deniq; inutili obrutum reliquerit, in fornacē non coniecerit, nec igne ueri & naturalis usus approbauerit, nec omninò distinxerit, ut in Aristotelicis animaduersionibus doceo.

Lib. VII. Scholarum Dialecticarum cap. XIII sic pronunciat. Aristotelis diligentiam & studiū uehementer laudo & admiror: Aristoteleorum interpretū simplicitatem & imperitiam, neq; laudo, neq; admiror. Aristoteles in Physico opere Physicorū, in Logica Logicorum ueterū decreta omnia collegit. Tenebras itaque abigamus: Aristotelica principia

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

cipia de materia & forma artis ſequamur.

Scholarum Dialecticarum lib. x. ſub finem perorat. Quapropter Ariſtotelicæ Philoſophiæ ſtudioſi, ſcholas noſtras Ariſtotelis tantum principia ſecutas uerè Ariſtotelicas percipiant. Dialecticam noſtram (quia Dialectica Ariſtotelis, immò ſolius Ariſtotelis, nō ſolum quæ in poſterioribus analyticis, ſed quæ reliquis libris Logicis, quæ etiam Phyſicis, Metaphyſicis, Ethicis, diſperſa ſunt, dogmata doceat, & methodo Ariſtoteli probatiſsima doceat) ueram Dialecticā eſſe intelligant: Ariſtotelemq́ legibus Ariſtotelis & principijs conformatum, & compoſitū tandem aliquando cognoſcant. Arrige aures: aduerte animū Lieblere. Hoc'ne eſt in animo & propoſito habere ab Ariſtotelica lectione diſcentium animos abſterrere: an potius ad Ariſtotelem, ſed ſuis legibus obſequentem, impenſius & diligentius legendum allicere, & concitare? Niſi omnē pudorem proſcripſeris aut in proſtibulū relegaueris, nō inficiaberis, te in Ramū iniquè calumnias priores euomuiſſe. Veruntamen, eſto, Ramum multa in Ariſtoſtotele repræhendiſſe. At cur quæſo non licuerit ei quę minus benè dicta animaduertit, urerioribus & utilioribus ex Socrate & Platone reſtitutis, repręhendere, & diſsipare? Habet aliorum exempla, quibus ſibi id licere, quod alijs licitū fuit, rectè arbitratus eſt. Ariſtoteles Platonem præceptorem locis, quam plurimis refutandū ſumpſit: in quibus etiam

mini-

minimam quamlibet repræhendendi anſam ſedulò quæſiuit. Amicus illi fuit Plato, amicus Socrates: ſed magis amica, quam uenabatur, ueritas. Laërtius de eo refert, quod dixiſſe fertur: ô amici: nullus amicus. Theophraſtus Ariſtoteli ſuccedens, par pari retulit: nec eum impunè errare permiſit. Nolo, per omnes Philoſophorum ordines ad hæc noſtra tempora digredi, ut cõfirmem licitum eſſe in Philoſophia in errores animaduertere.

Perſpicio iam Epitomicum adcurrentem, & procul de uia acclamantem: ſe facilè in eam partem declinare, quod errores ſint corrigendi: ſed tales errores in Ariſtotele minimè depræhendi, qui correctione opus habeant: *Quinimò in eo omnia inter ſeſe aptè cohærere: ſuis locis admirando ordine diſpoſita: nec addi: nec detrahi: nec loco moueri quicquam poſſe.* Quibus uerbis tanquàm ſorex ſe prodit, quod Ariſtotelem ut Deũ Philoſophicum adoret, à quo alieniſsimum ſit quod aliâs hominibus ſit perquam familiare, poſſe labi & errare.

Fateor quidem Ariſtotelis nomen pro maximis in genus humanũ beneficijs ſanctum, ſacrumq́ eſſe debere, ſed ad aras quidem Philoſophię, ueritatisq́: ad aras legum ab Ariſtotele latarum ſanctum eſſe debuerit. Cogitandumq́ erat eum fuiſſe hominem, qui ad errores ut alij homines procliuis eſſe poterat. Sed hęc uera eſſe in animum ſuum inducere nunquàm potuit Epitomicus: quia pſuaſum ſibi de Ariſtotele habet, eum eſſe Deum, omniaq́

ab eo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ab eo dicta, νοερῶς καὶ θείως εἰρημένα intelligenter & diuinè dicta: neq; ideo uerisimile eum tam fœdè, tamq; turpiter erraturum fuisse. Accedit & hoc, quod contradictoria quæ in Aristotele sunt, propter argutas & subtiles quasdam distinctiones, contradictoria minimè censeantur. Nihilominus sunt mihi in numerato innumerabilia doctorum uirorum iudicia, qui in Aristotele non solùm errores depræhenderunt: sed animaduersos errores emendare aut expungere tentarunt. Prætereo de industria omnes recentiores. Ex ueteribus paucissima nominabo loca, ex quibus intelligat Lector, quæ fuerint priscis temporibus hominum præstantium, de Aristotele sententiæ: & iudicet, quot ab ijs temporibus librariorum negligentia errores facilè irrepserint. Vnus locus est in Strabonis libro decimotertio Geographiæ: quem postea citabo. Plutarchus in uita Aristotelis monet: Aristotelis libros corruptos, & deprauatos ad nos peruenisse: cuius rei caussam adducit in Sylla.

Constat ex Laërtio, præsentem librorum Aristotelicorum titulum & numerum, ueteri & titulo, & numero nõ congruere, ut commentarij potius ab imperitis ex Aristotelis Philosophia deducti, quàm uera Aristotelis Philosophia, Aristotelis libri uideantur. Talia magnorum uirorum de Aristotele iudicia & monita nunquàm legit Epitomicus: sed (quasi Sirenum cantus formidaret) obtura-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tis auribus præteriuit. Vnde factum est, ut prius alatas in aere balænas, quam uerbum Physicum aut rem Physicam minimam in eius Epitome sis offensurus. Contra uerò uoluntaria quadam assensione credit, Ramum magnorum errorum reum esse: nec Aristotelis profundam Philosophiam præ stupiditate, & arrogantia assecutum esse. Quatenus de Rami erroribus dicis Epitomice, perfacile crediderim, memor humani fati, Ramum multis implicari erroribus potuisse: sed de ijs nihil statuo, nisi antea qui sint demonstraueris. Quod ad eius stupiditatem & inscitiam spectat, haud assentior, Ramum iure accusari. Quomodo enim uir tot uigiliarum, & tanti iudicij Aristotelis mentem non assequeretur: cùm nullus sit desertus adeò in toto Aristotele angulus, quem non ingenij, doctrinæq; luce perlustrârit? Attamen si Aristotelem intelligere, illud tibi est: omnia quæ in Aristotelis bibliothecam ex innumerabilibus autoribus coaceruata sunt, quamuis falsa, aliena, impropria sint, attamen necessaria, consentanea, propria facere: Si (inquam) id tibi est Aristotelem intelligere, fateor Ramo, mihi etiam, & tibi: immò Aristoteli ipsi, Aristotelem nunquàm esse intellectum, qui intellectu nõ difficilis tantum, sed etiã impossibilis est. Quod cum gratia & cõsensu Rami tibi concedo: ne posthac sis solicitus: an serio & ex animo talẽ Aristotelem Ramus oppugnârit. At si ne hæc quidẽ, dubitationem tibi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ex animo ademerint, peruolue quæ Ramus lib. 2. schol. Dial. cap. 9. super eadem sententia cõmentatus est. Atq; hoc pacto Liebleri studium, in euertendo Rami consilio & proposito, dissipatum est.

Explicandum nobis porrò est, quibus instrumentis leges Rameas incessat. Rameas uoco leges non Aristotelicas. Non enim uerisimile est, eas ab Aristotele collectas & inuentas, cum toties cõtrà offendat & labatur. Ramus hasce ab Aristotele repudiatas, spretas, atq; eiectas, postliminio reuerti iussit, & cum magna omnium artium, & usus publici congratulatione, in pristinam dignitatem restituit. Memini Lieblerum olim dicere, cum in eius mensa cum eo uiuerem, leges quidem esse optimas, sed à Ramo aut non intellectas, aut in peruersum usum detortas. Quod tamen quomodo fieret explicare mihi potens nõ erat: & ad Epitomen me semper in nostris collocutionibus ablegabat. Sed de inuētore nihil est, quod simus soliciti: satis habemus animum attendere: an Aristotelis Physica (de hac enim inter Lieblerum & Ramum controuersia est) sit ad eas legitimè composita.

Ramus exprobrat interpretibus Aristotelis, quod hactenus in eorum scriptis & maledictorum plaustris hunc syllogismum depræhendere non quiuerit: uel pro Aristotele: præceptum artis κατὰ παντὸς, καθ' αὐτὸ, καθ' ὅλȣ πρῶτον, naturaq; prius antepositum est legitimum. Aristoteleæ Philosophiæ quodlibet

præceptum eiuſmodi eſt: itaque legitimum. Vel contra ſe. Præceptum legitimum eſt κατὰ παντὸς, καθ' αὑτὸ, καθ' ὅλȣ πρῶτον natura prius antepoſitum Petri Rami præceptum eiuſmodi non eſt. Non igitur legitimum.

Primus, Lieblerus hanc contumeliam ferre non potuit: ſed eam ulciſci ſatagens: contra Ramum ſic arma capit. *Præcepta artis κατὰ παντὸς, καθ' αὑτὸ, καθ' ὅλȣ πρῶτον naturaq; prius antepoſitum eſt legitimum. Omnia theoremata Ariſtotelis (excipio errorem de æternitate motus & temporis) ſunt eiuſmodi. Itaq; legitima.*

Aſſumptionis robur eſt, *quod omnis res naturalis, & ſola & ſemper, ortus, obituſq; ſui principia & cauſſas habet, motui eſt obnoxia & infinitæ ſectioni, loco & tempore continetur. Atq; hæc omnia communiſsimè rebus naturalibus, quia tales ſunt, competunt. Rectè igitur in hiſce libris qui reliquis Phyſicis omnibus præponuntur, & in quibus nullius rei naturalis nota ſpecialis, ſed generales omnium traduntur ab Ariſtotele ſunt explicata. In Phyſicis quidem, quia Phyſica ſunt accidentia: omnium primò, quia omnium prima: & in generali doctrina, quia generalia.*

O^ robur & fundamentum Phyſices uacillans & debile: in quo nihil adfertur niſi inanis quædam petitio eius, quod in diſputatione erat poſitum.

Res naturalis ſola & ſemper ortus obituſque ſui cauſſas & principia habet. Ergò cauſſarum & principiorum doctrina generalis & Logica, eſt in Phyſica repetenda. Atqui in hac argumentatione antecedēs falſum eſt: non enim ſola res naturalis cauſſas princi-

pi{a}q; ortus & obitus sui habet: sed etiam artificiales res quod fiant esse{q}; desinant, à caussis habent. Et quæ tamen in argumentatione uis & connexio est: Quod caussę sint in Physica docendæ, quia res naturales caussas & principia ortus & interitus habeant? Certè nulla. Sed καθ' αὑτὸ est caussarũ doctrinam in Logica omniũ artium cõmunissima tradere: eam{q}; in Physica repetere illegitimum. Proh pudor: nihil ne homines commouere potes? Nulla est talis Physica generalis, quam Lieblerus sibi confingit, de rebus generalibus & earum accidentibus: sed omnis Physica & hæc etiam quam ipsemet tractat, sibi propositum habet corpus naturale, mobile, sensui obuium: non imaginarium quiddam aut generale solius mentis beneficio existens. Sed illud oblitus est hoc loco Epitomicus. Simile est. Res naturalis est motui obnoxia, infinitæ sectioni, loco & tempore cõtinetur. Quare, motus, infinitum, locus, tempus, tanquàm communia quædam rerum naturalium accidentia in Physica explicanda sunt. O auarum Physicum, qui res omnes in suam Epitomen colligere, operam dat. O felicem Dialecticum, qui una consequentia ea{q}; leuicula, omnes res in suam Physicam uendicauerit. Cuius consequentia si ualebit: præter Physicam nulla erit artium reliquarum utilitas. Nam omnia quæ aliis artibus subiecta sunt, aut corpora sunt naturalia, aut in corporibus naturalibus hærent. Quare ad Physicam refe

rentur: Sed ridicula sunt hæc quæ ita concluduntur: legibusq; artium & ueritati inimica.

Non absimilis est, contra Ramum Logica: quam, ut in tuo animo aculeos graues, Lector, relinqueret, syllogismis quatuor de eadem re iteratis, comprehendit. Propositione breuitatis caussa in animo reseruata, syllogismos proponit.

I *Ramus omnia hæc uolens in Logica tractari, regulas hasce regendarum disciplinarum est transgressus. Non igitur doctrina ipsius est legitima.*

II *Ramus Dialecticam non τρόπον ἐπιστήμης, sed ipsam ἐπιστήμην constituens, leges suas oblitus est. Non ergò legitimè philosophatur.*

III *Ramus confundens communitatem Metaphysicam & Logicam, leges sapientiæ de materia, formaq; artium Logicas, uiolauit. Peccatum igitur eius audientium sibilis est corrigendum.*

IIII *Ramus proprietates rerum Physicarum, ut sunt motus, status, locus, tempus, omnibus entibus & non entibus tribuens & hanc Physicam doctrinam in Logicam confundens, regulas sacras regendarum scientiarum uiolauit. Sibi ergò inter doctos Philosophos, & harum regularum obseruantissimos nullum locum reliquit.*

Hæc contra Ramum instituta sunt argumenta: in quibus confirmandis non rationibus sed propria autoritate pugnat Epitomicus. Interea non sentit se contra legem καθ' ὅλου πρῶτον imprudenter labi. Nihil enim quartus syllogismus habet, præter ea, quæ in primo syllogismo posita sũt, & sub uocabulo OMNIA comprehensa. Quod si factum esse negaue-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

rit: non uideo quid sibi uelit primus syllogismus: & Oedipo quodam ut intelligi posit, opus est. Quid autem syllogismus quartus? quid is docet? per Physicas Musas, omninò nihil. Garrit quidem Epitomicus, nõ esse motum, statum, tempus, locum &c. entibus & non entibus tribuenda: ne sacræ leges uiolentur: sed leges uiolari id fiat, nulla euidenti ratione, sed pro imperio suo & fastuosè satis, rẽ ita habere, asserit. Lex καθ' αὐτὸ contra monet communes rerum proprietates, & adiuncta non esse in speciali, cuiusdam certi obiecti & materię, arte tractãdas: sed ad artem omnium entium, & non entium tractationi communem, referendas.

Syllogismus secundus, à candidi uiri mente nõ uidetur esse profectus: Nunquàm enim Ramo uenisse in mentem, ut in Dialectica res ipsæ docerentur, ex eius scriptis confici potest. Percurre Epitomice defunctoriè saltem scripta ab ipso edita, & ne γρὺ quidem offendes: unde in hanc de eo cogitationem deuenire posis.

In tertio syllogismo tam obscurè occulta quædam abstrusa est Philosophia: ut uoluntaria quadam assensione profitear, me ad eius mysteria penetrare non posse. Quid enim sit communitas illa Metaphysica, non assequor: nedum quid in tam sublimi & subtili Metaphysices uocabulo contineatur.

Post hos syllogismos sequitur corollarium quoddam de erroribus ex artibus tollendis,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

& in artium doctrina refutandis. O' utinam: utinam inquam, non nimis esset hæc opinio uera & necessaria. Tollendi sunt errores: fateor id, & quidem ingenuè: sed rectè accipi mea uerba uolo. Quod errores tolli debeant, idem est, ac si dixissem artium pręcepta debere esse κατὰ παντὸς, καθ' αὑτὸ, καθ' ὅλου πρῶτα. Hoc ubi fit nullus locus erroribus relinquitur, nedum eorum refutationi: cum nulli reperiantur. Cognita enim ueri definitione manifesta est quoque falsi cognitio. Inutilis est labor, cum docueris in Grammatica quomodo nomen & uerbum coniungi debeant, docere quomodo coniungi non posſint. Ad summam, Sophistica uitiorum doctrina non est homogenea uirtutum doctrinæ: sed explicatis uirtutibus uitia inde contraria perspiciuntur. Quare in artibus falsorum refutationes non sunt inferendæ. Nam uitiosa est definitio ueri, nisi inde falsi cognitio sit manifesta. Sed de his & ijs, quæ in syllogismis prioribus Ramo obiecta erant singulatim oratione longa agere animus non est: in sequentibus, de ijs cum Lieblero copiosè satis rationum pondere contendam. En itaq; candide Lector, per summas tibi indicatum habes, quid in hisce Scholis sit expectandum. Lieblerus constituit euincere, Ramum, aut Aristotelem non intellexisse, aut arrogantia quadam ductum, bene intellecta ut ingenium ostentaret, oppugnasse: non sine bonarum artium offensa & transgresſione. Interea dum hæc

 fiunt,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

fiunt, quæ sit Physicæ Aristotelicæ uera sententia & utilitas, docere, omnes neruos intendit. Ego contrà, Ramum sine omni culpa ab Epitomico sugillari & uellicari, obtinebo. Lieblerum nihil Physicum sed nugas inanes & Logicas quasdam argutias docere demonstrabo. Idq; non sine maximo stomacho legũ iustissimarũ fieri, rationib. & argumẽtis euidentissimis, & ueritate ipsa testabor. Tu fac, candide Lector, cui hoc aruum cõseritur, hæc seges deputatur, cui laboris huius qualiscũq; messis cõparatur: ut omissa & deposita hactenus cõcepta, de meo antagonista, opinione & persuasione, Logicũ & liberum iudiciũ assumas: argumentis argumenta, res rebus, non personas personis opponas: Aristotelisq; leges in constituendis artibus solidorum iudiciorum magistras ante oculos habendas recorderis. Quæso per Deos Physicos, ut Philosophiæ ueritatem pluris quam Philosophi ullius, quantumuis magni, autoritatẽ facias: neq; tuæ naturę infirmitatem potius accuses, quod tam alta, recõditaq; mysteria intelligere nequeat: quam fallacẽ, fallacis opinionis, persuasionem: quam iudicij tui uoluntariam seruitutem detesteris: cogitesq; adeò singulare rationis lumen animo tuo ingeneratum & accensum, ut turpiter extinguatur, nõ esse patiendum. Dum enim in nostrum Philosophum modestus uideri uis: caue ne teipsum & Deum tuum conditorem offendas. Talis postremò sis in nostra cõtrouersia decernenda,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

da, qualis fuit in Platonis Philoſophia Ariſtoteles. Immò potius cõtende ut Ariſtoteles quidam tibiipſi ſis, aut etiam Ariſtotele præſtantior magiſter, ſicut Ariſtoteles alter Plato, aut etiam Platone præſtantior eſſe uoluit. Hoc animo ſi ad cognoſcendam & decernendam noſtram cauſſam acceſſeris, in ſpem inſignem erigor, fore ut Hydrã Sophiſticarum & nugarum, quæ multos annos mentes hominum occupauit, expugnem & ſuperem. Hydram dico: nam fabuloſum & poëticum monſtrum nõ fuit, ſed fallax & captioſus Sophiſta, cõtra quem Hercules diſputauit: qui, cum ſe uictum rationibus ualentibus ſentiret, aculeato aliquo ſophiſmate tamen de integro certamẽ renouaret. Amputaueris mendacia & capita Sophiſticæ Phyſicæ Hydræ: pro uno capite, ſeptem diſtinctione aliqua reſtituentur. Herculis conſilium contra has Hydras imitemur: igne cõſuetudinis & uſus, atq; humanæ prudentiæ flamma monſtra illa crememus & comburamus: naturalis uſus & tam ſplendidæ ac corruſcæ ueritatis flammam diutius non perferent: exurentur & conflagrabunt. Hac itaq; ſpe ad ſequentes operas contendo: tu Lector candide, Vale.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Errata quæ nobis inuitis irrepserunt, sic candide Lector emendabis.

Pagina 7.lin.24 lege aurem 9 11. Milesium. Ibid. lin. 24 .Aristotelis. 30.20. Aesopicam. 35 16. principia 36.29. interpretatione 40.26.se. 43.1. dare.15 25. De expungendum est.48.8.partæ.69 21.naturam 72.4. notari 75.18. Logice. 78. 2. quædam.83. 20. effectus 115. 6. sed propria. 131.6 uereri.Ibid 9.te Ibid 16 commemorare 137.2 Logicophysicum.138.9 proprius 139 21. communem. 146.20. Quamuis. 149 ult.ab 150 20. consectarijs 156.ult.Epitomico.157.3. profectione,163.10 numerari 168 21 mutationis.176.5.aquæ 185.21. & 186 25. contrario.187.1. uendicat. 212.23.cumulandis.224 13.uacabis.230 3.inuolabit.244.4. toto. Reliqua cordatus Lector propria diligentia restituet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

SCHOLAE IN PRAEFA-TIONEM EPITOMES.

VO'D me ad auguſtas, & Sacroſanctas confor mandarum, & tradendarum artium leges, Georgij Liebleri Epitomen Phyſicam, in Ariſtotelis libros Acroamaticos examinaturum, & in tollẽdis eius erroribus, tanquam cauterium quoddam, ſanctiones illarum adhibiturum, recepi: id nunc aggrediar. Et in ſingulis ordine capitibus, ſub incudem reuocatis, quàm parcè atq; adeò malignè, præclaro & nunquã ſatis laudato earum præſcripto ſit obtemperatũ, demonſtrabo. In hac itaq; operis prę-fatione, quid ſit Philoſophicum & Phyſicũ difficilè eſt inuenire. Diſputatione quadã Grãmatica aut Logica repletur: cuius pars falſa, pars à propoſito aliena eſt. Quinq; enim uocabuli Philoſophiæ enumerãtur ſignificata: Primũ, Secundũ, Quintũ: cũ ſint à propoſito, & ueritate heterogenea, prudenti conſilio, & ueriore ſententia ab Epitomico contemnuntur. Iudiciũ hoc, ſuffragio legis κατὰ παντὸς ſtabilitur: quæ, ſemina

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

inutilia, & nociua, inimici cuiusdã opera, in agrum Physicum insita: euellere seuerè mandat. Inconstantiæ maculam uix effugiet agricola, si quę iam terræ commisit semina, cófestim pedibus conculcauerit, aut sustulerit, ne fruticentur. Idem iudicium erit de Philosopho, qui doctrinæ nuper traditæ, palinodiam temerè cantat. Qualis est hic noster Epitomicus. At fortassis laudem sibi parari iudicauit, si unã & eandem materiam, eamq; uanã, & falsam, nunc confirmando, nunc refutando, acumen suum ostentaret. Quod tamen Sophisticum est. Philosophi enim in eo consistere sapientiã, & gloriam, nullis potest rationibus uerisimile mihi fieri. Sed esto sanè, ut Pręfatio ostentationis, & uanitatis crimen effugiat. Quid tandem ea efficitur? Quid sibi uult? Apponit seu subsumit ex ea complexionem Epitomicus nullã. Vsus nullus exindè demonstratur. Sed ut initium temerè suscipitur: sic principio, & medio finis non est absimilis. Respondebit Epitomicus: *In hac Præfationis disputatione duas sibi probari Philosophiæ acceptiones: tribus solummodò repudiatis.* Quid tum postea? Retineat sanè omnes quinq;: modò suos libros, & chartas, quæ in publicum eduntur, ijs non oppleuerit. Solus ijs delectetur: Et discipulos, quos

domi

domi ſuę educandos ſuſcepit: ſuæ ſapien-
tiæ participes quin faciat, nemo pugnat.
Publicè muſcerdas pro pipere diuẽdẽdas
non eſſe contendimus. Quod tamen factũ
in hac Pręfatione ſatis clarè conſtat. Siqui-
dem ex quinq; enumeratis Philoſophiæ
diuiſionibus tres repudiantur. Duę ad rem
nihil faciunt. Nec tamen ſi facerent ad
propoſitum: qua de cauſa ſint hûc allatæ:
aut quid hîc efficiant, declaratur. Atq; talis
eſt in epitomen Præfatio. Hoc nauigatio-
nis in mari Phyſico initium. O' Commili-
tones ſtudijs rerum naturalium dediti, ca-
uete ſedulò, ne cum hoc nauta nauem im-
prudentes conſcendatis. Qui enim in ipſo
portu tam turpiter impingit: ſanè quàm fa
cilè, altum, & profundum mare ingreſſus,
ſe cum tota uectura, & naui ipſa in pericu-
lum adduxerit. Sed ſperanda meliora, &
ad ſequentes operas properandum. In qui
bus Epitomicus recoctum ferculum, & pu
tre ſatis nobis reponit. Philoſophiæ tres
antea fuêre partes. *Prima Philoſophia: Mathe-
ſis: & Phyſica ſpecialis.* Nunc eædem Phyſicæ
ſunt partes: & alio conditæ aromate, tan-
quã recenter coctæ reponuntur: ut ex hac
arte coquendi Phyſica & Philoſophia, cũ
ijſdem ſint conſtitutæ partibus, unum & i-
dem eſſe cenſeantur. Sed neque hoc fercu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

lum cùm ingratum habeat ſaporem, diu admodum Epitomici palato arridet: quin ut maſticatum fuerit, expuitur: cùm uocabulum minùs propriè ad hanc rem uſurpetur, quod neque rei, neque uoci, de qua hìc ſermo eſt, congruat. Alia res ea eſt Phyſica, cuius gratia hæc compilata eſt Epitome. Quam ſententiam ueriorem laudo: Et ſimul addo nefas eſſe, hæc peregrina, impropria, falſa: in Phyſicam adducere. Heterogenea autem ſunt in Phyſica, de uocum ſignificationibus, examina: & ad corporis mobilis naturam intelligẽdam, extranea. Grammatica id ſibi iuris uendicat.

His ita ab ipſo autore noſtro reiectis: ſequitur Phyſicæ, de qua hìc agitur, duplex definitio, Nominis, & Rei. Nominis definitio, notatio aliâs dicta: tantùm, ac præcedentia, ad Rhombum, qui iam conformatur, ſpectat. Rei definitio propiùs accedit ad inſtitutum. *Definitur autem Phyſica. Scientia ſubſtantiarum ſiue corporum.* In qua definitione breuis eſſe laborat Epitomicus: obſcurus fit: & in tam difficiles ſpinas ac labyrinthos inducitur: ut niſi filo quodam Ariadneo, illi ſubuentum fuerit, uix egrediundi uiam ſit inuenturus. Sic enim ex definitione tanquàm Syllogiſmi propoſitione prima appono:

Nihil eſt in Phyſica, quod non ſit ſubſtantia.
Nihil eſt in Phyſica, quod non ſit corpus.

Appono, ut dixi. Principia, Tempus, Motus, Locus, Infinitas, Æternitas, non ſunt ſubſtantiæ, nec corpora. Quare in Phyſica locum habere nequeunt. Quid agis, per Iouem, Lieblere? Ciuibus, in Phyſica tua ſummis, & chariſsimis, extremũ paras exilij periculũ. Et tua Phyſica uix unum, aut alterum retinebit incolam. Niſi quos tua definitione exulare coëgiſti, mutata ſententia reduces feceris. Quòd tamen propter imprudentię ſuſpicionem fieri non poteſt. Vulgus enim hominũ riſui hunc expoſuerit iudicem: qui uno ſpiritu, & uno iudicio: reum abſoluit, & cõdemnat: Ciuem in exilium propellit, & eundẽ ciuitate, facti pœnitẽs, mox iterum donat. Quaſi duo parietes una fidelia dealbarentur. Quid, quod, propoſitio ſequens, definitionem re & uerbis mirificè confirmans: poſteriori huic iudicio intercedet? Quæ nihil in Phyſica admittit: niſi fuerit corpus naturale motui obnoxiũ. Hoc cùm ſint orbata priuilegio, Motus, Tempus, Natura, Principia &c. Nihil eſt quod aliquam de reditu in Phyſicã ſpem concipiant. Imò ſi amplius hũc reſpicere ſuſtinuerint: ſeueriorem longè ſententiã experientur. Sed fallor: adhuc enim

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

illis una ſpes reliqua eſt. Nam ſi Mercuriũ, aut Prometheum, neſcio quem, exorauerint: ut in corpora ſenſilia motui obnoxia transformentur: poſt reſtitutionem in integrũ cauſſa ipſorũ denuò cognoſci poterit. Ad hæc dumeta, accedit ſpinetum omniũ denſiſsimũ, de Thalete Mileſio: qui ab Ariſtotele, & Cicerone, inuentor Phyſices celebratur: Lieblero aſſentiente: hæc uerè illius palma eſt. Hic ſolus autor, parens & inuentor Phyſicæ laudatur. Res mira: & doctis adoleſcentum ingenijs uix perſuaſa: Adamum, Patriarchas, reliquosq; diuinos, & à Deo partim mediatè, partim immediatè, edoctos homines: tanquam mutas pecudes: & beſtias irrationales, hæc tam miranda, Dei Opt. Max. opera inſpexiſſe. Admiror, Ariſtotelis autoritatẽ, Lieblero omnibus ſacrorum librorum documentis & uoluminibus, gratiorem, chariorẽ, antiquiorem eſſe. Malo ego cum Moſe, qui Adamũ Phyſicum ſapientiſsimum fuiſſe literis prodidit & memorię, errare: quàm Liebleri, in arripiendis oraculorum more Ariſtotelicis dictis, diligentiam obſcuram æmulari. Excuſari tamen poteſt, Liebleri de inuentore Phyſices, iudiciũ: modò illud hoc pacto audiri uelit: Quod ſancti patres, ante Mileſium, Phyſices, i. harum nugarum, quales

les hiſce octo libris immiſcētur, ignari, inſcij & rudes fuerint. Ita iudicanti & ſententiam perplexam declaranti me adiungo. Talis Phyſicæ autorem, patrem, & inuentorem: Mileſium, Ariſtotelem, aut aliquem Zenonem fuiſſe, nunquam in controuerſiam uocabo.

Producitur deinceps ex hoc ſpineto, ſurculus quidam, eius proprietates repræſentans. *Finem Phyſicæ in ſola contemplatione & cognitione ſitam.* Fruſtrà igitur ſoliciti ſunt: qui Dei gloriam ex prudēti, & ordinata rerum creatione, magis, magisq́; eluceſcere arbitrati ſunt. In ſola enim contemplatione creatarum rerum poſitus eſt finis: Deus ſibi gloriam, quæ in laudis actione potiſsimū conſiſtit, nullam inde quærere uoluit. Arrigite aures, & animos medici: naturæ perſcrutatores, & induſtrij indagatores: Deſtillationum, Præparationum, Itinerum labores, quibus inſomnes dies, noctesq́ue tribuere ſoletis, ne faceſsant uobis negotium. Hoc Phyſico iudice, otioſi uiuatis. In utramuis autem ſecurè procumbite, & ſomnum capite. Satis erit, uos Metallorum, Herbarum, rerumq́; aliarum proprietates peruidiſſe. Sola contemplatio uos ſatiare debet. Manus ab omni actione contineantur. Heu uos Aſtrologi, cœleſtium corpo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

rum uirtutibus cognoſcendis, toti dediti. A' propoſito deſiſtentes, uigilijs, obſeruationibus, & Herculeis ueſtris laboribus, ne quæſo uobis morbos periculoſos, & noxios contrahite. Vt boues, & pecudes contemplari, & admirari cœlorũ lucida corpora ſufficiet. Plurimum utilitatis hinc etiã familiæ ruſticorum cedet: qui actum agent, terræ ſemina committendo: ſtomacho latranti opem feret, dulcis & ſuauis de ſeminibus cogitatio. Agricolis ſolùm curæ erit: ad hanc contemplationem ſe ociosè, ut comparent. Sed uereor, ne id graue futurum ſit. Quapropter hæc controuerſia, ad Theologos, Medicos, Aſtrologos, & Agricolas deferatur: Tribunal illi conſcendant, & iudicium ferant: An ſola rerum naturalium contemplatione cõtenti eſſe poſsint. Qui iudices ſi unanimi conſenſu pro Epitomico non pronunciârint: nec ego permittã Phyſices finem in ſola contemplatione conſiſtere. Sed quã apud Lieblerum gratiam inueni: dũ è prioribus anguſtijs mea opera eſt liberatus: adaugere enitar: & hunc ſimiliter nodũ diſſoluam. Itaq; pro eo ſic dico. Quod huius Phyſicæ, & ſubtilitatum, quas èx ſuo Ariſtotele in Epitomen tranſtulit, finis ſit contemplatio: non actio, id eſt, nullus in uita cõmuni uſus. Sola hæc

la hæc Phyſica Epitomico adeò placet: ut, alterius cuiuſdam in actione poſitæ, notitia ſpreta, huius contemplatione conquieſcat. Si aliam ab hac diuerſam, requiſiuerint, Theologi, Medici, Aſtrologi, Agricolæ: in mora illis non uult eſſe Epitomicus: nec eorum commoda cupit in ſe claudier. Dic Lieblere, Nónne iam tuam à calumnijs uindicaui Phyſicã? Tuam definitionẽ? Tuę Phyſices ſubiectum? Et quod graue erat, retinuiſti mea opera Meliſſum eius autorẽ. Tutemet iam poſt definitionem: quomodo tuam Phyſicã partiaris, doces. Cui tñ diuiſioni, docte Phyſice, à legib. bonarũ artium ſum̃operè timeo. Confuſa quædã in ea uerborũ cõgeries eſt, διχοτομία iuſta, & legitima nulla. Neq; etiã quomodo ad præſens inſtitutũ de rebus Phyſicis rectè pertineat, lex καθ' ἀυτὸ ſuſpicari poteſt. Aut enim omnium librorũ Phyſicorum, qui ab Ariſtotele conſcripti ſunt, enumeratio, & cõmentarius eſt. Aut tuam Epitomen, eiusq́; membra pręcipua ſibi explicanda proponit. Ariſtotelis opera Phyſica, ſi eã reſpicere dixeris: indignabit̃ lex καθ' ἀυτὸ, heterogenea hûc inſeri: quæ à propoſito longè ſint aliena. Atqui etiã ſolîus Epitomes diſtributio, quod tamen ſperaſſem, & quod factũ oportuit, eſſe nequit. Cũ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

hæc enumeratio plurima librorum nomina, & titulos habeat: quorũ inposterũ nulla fit in Epitome mentio. Sat tibi uisum est, eos enumerasse: nosq; discendi cupidos in bonam adduxisse spem. Quod utrunq; repræhensione non caret.

Postremo loco ut Chartaceæ hæ nugæ, in maiorem molem excrescerent: logica disputatio ὅλου παρεργον instituitur. *An singularum rerum sit scientia?* In cuius quæstionis decisione, cùm nostræ cócordent sententiæ: *uidelicet, ut uniuersalia, sic singularia suo modo perfectè sciri & cognosci*: Nolo nodum in Scirpo quærere: & sine graui caussa à te dissentire. Tu saltem memineris Rami armis, neci & obliuioni traditum, demonstrationis monstrum: non esse ad superos reuocandum. Sic itaq; de huius quæstionis ueritate, sententia Epitomico, & mihi, una est. Quáuis præsenti pedi: & disquisitioni de rebus naturalibus: minimè aptus calceus, legi καθ' αὑτὸ iudicetur.

En itaq; Epitomice, tua Prolegomena: Quorum partem corrigo: partẽ reijcio: nõ priuato, sed legum iustissimarum iudicio & mãdato. Nunc tibi, ut fœtus illius quem imperfectum, & illegitimum progenuisti, membra lambendo cóformes, natalibusq; eum iustis restituas, incumbit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

SCHOLARVM PHYSICARVM LIBER I.

IN CAPVT I.

EQVITVR in libros Acroamaticos Prooemium aliud: ut huius Epitomes, quo eſſet nobis acceptior, duplex ſit præfatio. Sed fruſtrà, uereor, ne ab Epitomico hac in parte laboretur: Cùm in deſertis ſaltibus, ſpinetis obrutas ſegetes, inuenire perquàm graue ſit: ni facem illam ardentem, ac luculentam Ariſtoteleorum principiorum, & legum, de præceptis catholicis, & methodicè diſpoſitis: deq; fine & partibus huius doctrinæ præferamus. Sed agedum. Quid præfatur ſecundo loco Epitomicus? Quid proponit? Theſim communem nullam ſibi proponit. Specialẽ de principijs doctrinam nobis commendat: *à quibus tãquam à notioribus, ad obſcuriora, & ea quæ nos latent: iter ſit expeditum.* Ac quia è ſuo, aliorum metitur ingenia, id eſt, nos melancholicos ingenioſos, ſapientes eſſe exiſtimat, propoſitionem, & complexionẽ ſyllogiſmi, in unum enunciatum confundit. Quæ tamen adhûc quadantenus poterant intelligi: ni, quod caput rei eſt, ueritatem ipſam

deſi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

desideraremus. Deinde Ramo temeritatis & iudicij erronei culpam impingit: qui ini què Aristotelis existimationem, quæ hacte nus, ab omni erroris nota sarta & tecta per manserit, eleuarit. Tandem euincit hanc præfationem λογικωτάτην, in operis tanti initio necessariam: *ut lumen, sequentis doctrinæ obscuritati* (si dijs placet) *adferat.* Repugnantiã autem Aristotelis, in hoc & alijs capitibus, puerilem, nec temporis iactura dignã iudicat. *Quod solius ea Schegckij autoritate, & distinctionibus, componi potest.* Hem astutias hominis, prudentiam dicere uolebã. Necessitas cogit Logicam, in Physica, de methodo contra leges artium inculcare. Logica certè doctrina hæc est: De methodo enim, deq; modo generalia specialibus declarandi, præcipere Logicorum est: ab ijs ea doctrina perdiscatur. Appellet itaq; quantum libuerit ad necessitatẽ Epitomicus: tamen nũquam obtinebit, nõ esse impostoris, aut imprudentis, Dialecticam in Physica, pro homogeneis heterogenea adolescentũ animis obtrudere. Hoc primum fuit capitis ulcus. Alterũ medici manum tanquã ignitum ferrũ abhorret: ut desperatum iam sit. Suggerit enim nobis Epitomicus controuersias quasdã, quas ad Schegckiũ nos remittendo non dissoluit. Aut eum non
pro-

propoſuiſſe eas oportuit: aut poſtquã erant propoſitæ, diſſoluendæ fuerunt. Emiſſo telo fugit. Fixit crucẽ, ubi cruciari lectorẽ uoluit: is ſibi loco cauit. Et reſpondit propoſito euentus. Nam non ſolũ Epitomes lectores, ſed omnes Ariſtotelis interpretes, hîc eſſe cruciatos certũ eſt nimis. Veruntamen dicat Epitomicus: *Præterij eas breuitati inſtitutæ ſeruiens: Schegckius eſt conſulendus*. Concedo. Res ipſa hoc loquitur. Sed Rhetorica præteritione ualdè incongrua præterijſti: Quæſtione difficillima, & nodo Herculeo demonſtrato: cuius ſolutionẽ neſcis. Talis præteritio neutiquã audienda eſt. Sed manus operi admouendæ. Nodus diſſoluendus. Ariſtotelis antilogiæ, quæ etiã Epitomici ſunt, in concordiã reducendæ. Sic autẽ habent. A` notioribus nobis ꝓcedẽdũ eſt in Phyſica. Atqui συγκεχυμένα, qualia ſunt ſingularia, ſunt notiora nobis. Quare ab ijs principiũ rerũ Phyſicarũ deducendum eſt. Vterq; Phyſicus huius argumenti immemor, cõtrarium ſectatur, in Phyſica hac, ordinem. Et cùm à confuſis, & ſingularibus eſſet inchoandũ: à ſimplicib. & communioribus initium fit: nempe à rerum principijs. Quæ nequaquã eſſe confuſa, ſed maximè ſimplicia: ſenſusq; omnes effugere, abundè noſtri Philoſophi, & ma-

gna

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

gna cum cõtentione sunt peroraturi. Quã in re, clariori luce opus non est: cùm etiã cæcus perspiciat, nihil magis confusione, à principiorum simplicitate & natura, esse aliénũ. Cùm igitur hæc det noster Physicus præcepta: quæ sibi ipsi non sumpserit: Idẽ est ac si profiteatur se itineris ducem esse in eum locum, à quo lõgè diuersus abscedat. Alia Aristotelis dicta: quæ hîc etiã impingunt, usq; dum mihi præsens hæc animo adẽpta fuerit antilogia, reseruabo. Quòd arbitror fore nunquam. Quin procliuior sum ad credẽdum cum Ramo, dormitasse profundiùs Aristotelem, & Sphæram æneam in peluim non incidisse subiectam. Aut etiam incuria, & imperitia librariorũ contrarium uocabulum pro legitimo: uniuersale pro singulari, calamo subrepsisse. Tortura interpretum omnium ferè, hic locus fuit. Qui dum lucem Aristotelis obscuritati afferre uolunt: maiores tenebras apportant. Dum obscura dubijs illustrare conantur: dubijs obscura perturbant. Ad summã: eodem ferè modo omnes, quo Epitromicus, re desperata, & imperfecta, se subduxerunt. Quotusquisq; aũt inuentus est interpretum, qui Aristotelis errores, cui libertatem iudicij omnem uendiderunt, profiteri ingenuè sit ausus? Attamen præter nostrum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ſtrum Ramum, qui omnem ſeruitutẽ eiurârat: Franciſcus Vicomercatus, aliâs Ariſtoteli ualdè addictus: poſtquàm nullas, effugiendi hos laqueos, ſemitas Ariſtoteli inuenire poterat: intrepidè errorẽ agnoſcit: quem tamen ad Ariſt. autoritatem ſedulò reſpiciẽs, tineis Appelliconis eleuat, & excuſat. Locus, quem pro hac ſolutione, ex Strabonis lib. XIII. Geographiæ citat, ſic habet. Ariſtoteles, & Scholã, & Bibliothecam reliquit Theophraſto: Qui primus omnium quos ſcimus libros cõgregauit: & Ægypti reges Bibliothecæ ordinem docuit. Theophraſtus uerò eam tradidit Neleo. Neleus eam Scepſin detulit: ac poſteris dedit, hominibus ſanè imperitis: qui libros incluſos, & negligenter poſitos tenebant. Cùm Attalicorum regum ſub quibus erant, ſtudia ſentirent conquirendorum librorum: ad inſtruendam eam Bibliothecã, quæ Pergami erat: eos in foſſa quadam ſub terra occuluerunt, quos, & tineis, & humiditate labefactos, tandem qui ex eo genere erant, Appelliconi Teio tradiderunt, magno emptos argento. Appellicon, ut qui magis librorum eſſet ſtudioſus, quàm ſapientiæ, uolens corroſiones emendare, eos transſcribendos dedit, ſcriptura non rectè ſuppleta. Quapropter libros edidit erroribus

bus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

bus plenos. Hæc Vicomercatus habet ex Strabone. Qui paulò pòst addit: Ipsius Apelliconis bibliothecã, post eius obitum à Sylla Romam translatã fuisse, & ad Aristotelis librorũ errores multũ contulisse librarios, scriptoribus non bonis utentes, nec scripta conferentes. Quod in his libris fieri solet, qui uendendi transscribuntur. Fieri igitur facillimè poterat, ut unũ uerbum, aut alterũ, aut propositio aliqua desit. Vnde illa obscuritas, & repugnantia, non huius solũ loci, sed per omnia scripta illa, quæ sub nomine Arist. iam prodeunt, generata sit. Sed labor longius. Eò reuertar unde digressus sum, finemq; primo capiti imponã. Cuius doctrina tota est logica. Ita tamen logica, ut eam logicæ leges, nec in Physica, nec usquam in tota liberalium artium ciuitate propter falsitatẽ, & repugnantiam commorari patiantur.

IN CAPVT II.

SEcundum caput immobile, & unum omnium rerum principium: Melissi infinitũ: Parmenidis terminatum, seu finitum, impugnandũ sumit. Quos tamen Philosophos, Aristoteles ipse duplici nomine, sua indignos disputatione iudicat.

Quod

Quod contra eos tanquàm tollentes principia: Quod contra eos tanquã absurdas ponentes Theses non sit disputandũ. Postea tamen aliter persuasus: non alienũ arbitratur ab instituto contra utrunq; paucis agere, cùm talis consideratio, & in eorũ cogitata inquisitio: Philosophiam quandã habeat. At quomodo disputatio de absurdis enunciatis: de falsis propositionibus, quales sunt Aristoteli, Melissi, & Parmenidis sententiæ cũ lege κατὰ παντὸς congruit? Vera docenda sunt in artibus, quæ etiã sunt necessaria. Quorũ exquisita instructus cognitione, falsis resistere quiuis facilè potest.

Ingreditur quoque noster Epitomicus, hãc in Philosophos reprehensionẽ, non sine offensione legis καθ' ὅλου πρῶτον. Nam si rectè & ex ordine principiorũ explicaretur doctrina: Definitio primũ locũ obtineret: unde postea de falsis, & rixis inutilibus iudiciũ erat proferendũ. Nec redeo iam ad illas argutias, & subtilitates. Quod semouenda ante definitionẽ fuerant falsa, & ambigua. Cùm ridiculè illud dictũ sit, tanquã definiendo non ita res exponatur, ut tam ab alijs ueris, quæ diuersa tamen sunt, quã à falsis discernatur. Attamen licebit Epitomice, dicas, quod contra unicũ principiũ habes. *Non est tantũ unum*, inquis, *rerum natura-*

lium principium: nam unum ex sese aliud procreare non potest: alioquin reuera unum esse nō potest. Neq; etiam cum alio congrediens nouum quiddam constituet, & efficiet. Hæc sunt Liebleri impedimenta, quibus unum principium insectatur, ab Aristotelis rationibus longè diuersa, cùm earū debilitata & prostrata à Ramo uis, ab Epitomico sit desperata. Nihilominùs tamen hęc similiter debilitentur. *Quod unum est, ex se aliud procreare non potest.* Confirmatione opus habet propositio, qua destistituitur. Lieblerus sperat tantū sibi gratiæ dari à lectore, ut quā ipse progenuit propositionē, hic pro uera arripere uelit. Sed lector hanc disputandi legem amplecti renuit, imprimis in præsenti Thesi, quę adeò est ueritati contraria, ut etiā Deo bellū inferat, à quo solo omnia prodiêre, cui coadiuuantes causas sacræ literæ contribuunt nullas. Anima quoq; hominis à Deo liberrimè cōdita, omnes hominis actiones perficit, quasdā per media, quasdam absq; medijs. Quid igitur impedit principiū unum aliud quidpiā ex se procreare? Cū in istam sententiam omnes rerū proprietates descendāt, aut ut descendere sibi permittatur supplices rogāt, ni se uirib. suis spoliari huius Propositionis autoritate, patiēter tulerint. Atq; hac uia malè successit Epitomico,

co: ingredienda alia est, si Parmenidem, & Melissum de principio unico disturbare, & præcipitare uelit. Sed quid cogitas Epitomice de principio eodé, infinito etiã dicto? Opinor hoc quoq; te offendere. Quod tale principiũ unum nó potest esse infinitũ magnitudine, & numero. *Nam sic res, quæ ex eo nascuntur, uerè infinitæ essent.* Idé hîc est morbus qui priùs fuit. Idem remediũ esto. Non enim quia Deus infinitus est, omnia ex nihilo creans: propterea creaturæ ijsdé donis ornanť. In argumēto hoc nulla adeò est firma connexio, ut Deũ, aut etiã creaturas eò adigere posit. Melissus & Parmenides facilè per te, de principio unico gloriabuntur, nisi tuã sententiam incredibilis impietatis plenã, rationibus firmioribus stabilitã, animosiùs defendas. Id quod etiã tibi cũprimis necessariũ est: ut nostram fidé aucuperis. Nam tua autoritas, quã ostentas, & terror in uerbis panicus, quem inijceré nobis tentas, dũ ais: EGO PVTO, EGO CREDO, RAMVS ERRAT, &c. nihil nos mouere potest, sed risu dignè excipiť, animũ & cogitationes nostras nó pcellit. Ac tametsi uellemus tibi sæpiùs gratificari, tuaq; uerba pro oraculis Delphicis assumere: tũ p legé κατὰ πάντος, q̃ ueritatis est studiosissima, & obseruantissima, id integrum nobis non est.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

IN CAPVT III.

PErſonam militis illius Comici ſuſti-net hoc capite Epitomicus. Iniuriam, à Ramo, accepiſſe Ariſtotelẽ inſignẽ, perſuaſum habet: quàm ulciſci conſtituit. Rami, tamen, ut miles ædes, argumẽta intacta reliqt. Nec, ut ad ea hiſceret, ullo modo potuit adduci. Ne ſe temerè periculo committens belli tumultu opprimeretur. Ac ipſus ſibi egregiè loco cauit, & poſt principia alijs ſignum dat, Ariſtotelis periculo bellum hoc cõficiendum ſuadet. Profectò ſtultè non ſapit, qui malit ſpectator, quàm actor eſſe tragœdiæ. Sed tamen eſt, ne illud ſtrenui in bello Philoſophico militis, ducẽ ab hoſtibus undiquaq; cinctum, eorumq; telis ab omni parte expoſitũ deſerere? Accede ad rem, tuumq; Ariſtotelem, telis Rameis ereptum, tanquam ſub Aiacis clypeo defende. Tela in eum emittuntur plurima. Deſideratur in eo boni Philoſophi officiũ: qui ſi uelit, ut uult, in mendacijs excogitandis felix uideri: non tamen fuiſſet boni Philoſophi, id falſò alteri aſcribere, & aliorum benè dicta aliter ac dixerint accipere. Conquerentur Parmenides, & Meliſſus, ſe nunquam id animo cogitaſſe, quod falſò illis

Ari-

Aristoteles affingat. Verùm se audiri uelle, de prima caussa efficiente, uno, immobili, omnia mouente: cuius laudes Aristoteles huius operis libro VIII. prosequitur. Nullus igitur uerus Parmenides & Melissus accusatur, & laceratur, sed quem sibi finxit Aristoteles, quem luderet: hunc ut lubet, ludibrio satis, superq; habeat. Nolo multum laboris in eo collocare: ut probem eos de Deo dixisse, quem unicum omnis mutationis, & instabilitatis expertem esse, agnouerunt. Tutémet Epitomice, ex consensu Aristotelis, libero ore, & integra sententia id confiteris. Interpretes, maxima ex parte, hûc suffragia conferunt. Ac quid dixi te mecum confiteri: cùm nescio quo mentis morbo, aut qua obliuione, idem quod iam affirmasti neges? Terentianus uideri & salutari cupis? Cui idem affirmare & negare, nunc est quæstus longè uberrimus. Sic enim tua quæ sequitur, priore spreta sententia, habet oratio: *Sed cùm hoc loco quæreretur de principijs, è quibus res naturales essent cõstitutæ, non per quod, uel à quo essent effectæ, quod nos diuina docent oracula, uel à quo penderent, ut Aristoteles sensit: principium illud remouendum fuit, cuius contemplatio altioris est, & eminentioris Philosophiæ quã hæc sit.* Et quia hæ rationes, atq; argumenta &c. uide sequentia.

Adeò sunt hæ rationes ieiunæ & frigidæ, ut ferri nõ possint. I^a. *Quia agitur de principijs ex quibus naturales res constituuntur: Deus remouendus erat à Physica.* II. *Rationes Philosophorum non probant Deum rerum naturalium principium: quod illas, uel effecerit, uel cõseruet: Sed unum tantum rerum naturalium principium. Rectè igitur Aristoteles sententiam, quæ ad eorum argumenta sequeretur, non quam ipsi intelligerent refutandam sibi existimauit.* De utraq; ratione uidebimus. Prima ratio ualdè friget: cui tamẽ similem interpretes Aristoteli excusationem comparant: Theologos ideò refutandos, ne eorum autoritate, tanquam de Physicis dicerent principijs, imperitorum mentes in errores inducerentur. Qua sanè speciosa ratione & subterfugio, omnium sciẽtiarum, & artium ueritas in dubium uocatur & reprehenditur. Accusabis eadem licentia, eodem iure & lege: Geometras, Medicos, Astrologos, ne etiam eorum principia pro Physicis uulgus acceptauerit: nam in hunc errorem procliuior uia est. Sed mane: Ne tibi dubius autor proponat̃: Aristotele doctore cõfirmo, licitum esse, in Physica, summum principium, & primarium, Deum retinere. Libri 2. cap. 7. in hunc modum loquitur. Διτταὶ δ' ἀρχαὶ αἱ κινοῦσαι φυσικῶς, ὧν ἡ ἑτέρα οὐ φυσική. οὐ γὰρ ἔχει κινήσεως ἀρχὴν ἐν ἑαυτῷ. τοιοῦτο δ' ἐστὶν, εἴ τι κι-

νεῖ μὴ

νεῖ μὴ κινούμενον ὥσπερ τό, τε παντελῶς ἀκίνητον, καὶ τὸ πάν-
των πρῶτον, id eſt, Duo aũt ſunt principia Phy-
ſicè mouentia: quorum alterũ eſt non Phy-
ſicum. Tale autẽ eſt quod mouet, neq; mo-
uetur, & uelut omninò immobile, & omni
um rerum primum. En tibi, quod in Meliſ-
ſo & Parmenide reprẹhendit uerbis princi
pium: reapſe in animo fouet. Eſt quoddã,
inquit, principium quod Phyſicè mouet,
quamuis nõ Phyſicum, quia immobile eſt,
omniumq; rerum primum. Sciẽtia eadem
de tali principio hîc laudatur. In Parmeni-
de & Meliſſo uituperatur. Duo cum idem
faciunt: non tamen idem eſt. Interrogabi-
tur Ariſtoteles, aut noſter Lieblerus: quę-
nam Phyſica, generandis rebus Phyſicis,
principia: uel in hac ipſa acroaſi doceat?
Reſpondebit ſi conſtantiam Philoſophicã
amplectitur, non ſolùm materiam & for-
mam eſſe rerum naturalium principia: ſed
eſſe præterea aliud primũ principium, pri-
mò mouens, immobile, unum, æternum:
ut poſtea, v. & vi. octaui Phyſici prẹcipuè,
reſpondebit. Turpe autem eſt, hîc eandem
rem alteri uitio uertere, quã ſibi laudi duxe
rit. Nec repræhenſionem meritam uitabit,
qui literas infanti præformat, ad quarũ ſi-
militudinẽ ſuam manum non componet.
Deſiſtant itaq; Ariſtoteles, & Epitomicus,

 in Par-

in Parmenide & Melisso, Physicā de Deo, tanquam in Physica incongruam uituperare: quam in Physica VIII. præcipuè libri in cœlum usq; efferét. Solo Aristotelis pro Parmenide & Melisso commutato nomine: eadem Physica, fatua, falsa, Sophistica: syncera, docta, præclara, probabitur. Quā uersutiam logicæ leges nō concedent, sed impugnabunt, refutabunt. Quemadmodū etiā hoc repræhendent, Deum ab Epitomico in Physica tolerari: sed Aristotelis factū manibus, aut sua ope, ex Aristotelis tanquā Iouis dissecto capite prosilientem. De quo si Parmenides & Melissus unquam cogitauerint, dictum factū, inueniet caussam: quamobrem illos Physico oppido eijciet. Nefas enim est, quæ Aristotelis sunt inuenta labore, eos cōtrectare. Atq; sic fuit prior contra Melissum, & Parmenidem ratio, ut à Physica excluderentur. Altera concedit quidem Parmenidi & Melisso Deū aliquē rebus naturalibus præficere: sed id non factum accusat. Astutè certè, uno ore calidū, & frigidum sufflatur. *Quia non probant Deum esse* (inquit) *sed unum tantum naturale principium: rectè illorum uerba, non sententiam arguit Aristoteles.* Sed quo ruis Lieblere? Cur priorem sententiā is perditū? An quia posteriores sententiæ sunt sapientiores? Paulò antè con-

fessus es, nec Aristotelem, nec interpretes negare, quin de illo æterno principio locuti sint: Id perturbas & destruis. In qua turbatione quam longè à candore boni uiri absis: ipsa te res monebit. Reuoluito dies, noctesque, manibus, & pedibus omnium interpretũ monumenta, & ne minimũ quidẽ iota ex ijs exsuges, quò hæc tua sententia periculis liberetur. Philoponũ puduit, in re tã manifestè falsa patrocinari Aristoteli. Vis dicã apertiꝰ, quod res est? Volo inquies. Fiet. Aristoteles hîc sibi thema cõminiscitur, contra quod suo arbitratu disputat. Interpretes nunc hinc, nunc inde, loca quædã arripiunt, è quibus si quadã mentis diuinatione quid fuerint assecuti, continuò è balneo exsilientes clamant, res diuinas se Aristoteli lucrifecisse. Somniant tamen sępiùs quod uolunt. Sed eorum tamen hactenus obscura diligentia nullũ Parmenidis, aut Melissi locũ citauit, ûnde hæ sunt ædificatæ machinæ. Optarẽ horum Philosophorũ extare scripta, ut ex eorum proprijs uerbis adferri posset iudicium. Nam quæ interpretes, & imprimis Simplicius, ex eorũ scriptis recensent: plęraq; ambigua sunt, & obscura, ænigmatibus inuoluta, quæ uarios sensus accipiant, ut nihil firmi inde pronuncietur. Et tamen

quod inde huc collectũ est, de uno principio immobili erit intellectũ. Hæc Simplicij uerba, ad quorũ me nunc sensum refero: cùm rogatus à te fuero lubens adducam. Nunc mittã alienis testimonijs tuas aures fatigare. Quid si iam probauero Aristotelẽ uerum, nihil tale in animo habuisse: quod ex horũ Philosophorum uerbis, de principio unico, doctrina de principijs naturalibus destruatur? An'ne te Aristotelem illũ offendere memineris, & illis antiquioribus Philosophis iniurium esse? Atq; audire Aristotelẽ talẽ cupis? Audies faxo, illũ primo de Cœlo hũc in modũ philosophantẽ: Tametsi cætera præclarè sentiunt, (de Parmenide, & Melisso dicit) attamen non Physicè sentiunt. Hîc Aristoteles eos collaudat, quod Theologicè sensissent, & benè. Cùm itaq; Theologicè de principijs sensẽrint: quid mali ex eorũ Theologia Physicis principijs imminet? Hinc ad aliũ Aristotelis locũ migrabimus. Parmenides (ait in Metaphys. cap. 5. lib. 1.) in uniuersum cœlũ intuens, unũ esse ait principiũ ipsum Deũ. Aristotelis est confesio, & apertũ testimonium: Principiũ Parmenidis, immobile, & unicum, intelligendũ summum Deũ, primũ opificem, motorẽq; rerũ omnium. Vt quãdiu Aristoteles in foro Philosophico re

gnaue-

gnauerit, non poſsint uerba Parmenidis, & Meliſsi, ad principia naturalia detorqueri. Tuum uerò de illis iudiciũ, ſicut uanũ eſt: ſic uanitatẽ quandam, eò unde profectum eſt, reportabit.

Reliquũ nihil eſt huius capitis, niſi ut de myſterijs, & occulta Philoſophia, in uocabulis, *Ente, Vno, Multitudine, Albo*, &c. latente, cõmoneſias. Quæ etſi legi καθ' αὑτὸ inuiſa ſunt, tanquã heterogenea, tamen tuos diſcipulos tantorũ arcanorum deſiderio teneri, non poteſt clàm te eſſe. Hæc autẽ, quę ab Ariſtotele expreſſa ſunt, legibus delicatis, & æquis, oracula minimè uidebuntur. Ens unũ aut eſt Subſtantia una, aut Quantitas, aut Qualitas. Ens diuiditur in decẽ genera, quod Categoriæ nos docent. Entis genera præter eſſentiã ſunt quinq;, ut 7 cap. huius libri. Vnũ aut eſt ſecundũ continuum, aut ſecundũ rationẽ. Si non poſſunt intelligi uocabula, Vnũ & Ens: Sumat̃ uocabulũ Albi. Has nugas Grãmaticas ſi tibi pro occulta Philoſophia reſeruandas putas, non repugno. Et noli uereri, quod Ramus in hoſce theſauros, & ſecreta ſecretorũ, ut perueniat, ſit ſollicitè operã daturus. Quamobrẽ hæc ualida fuit Epitomici, aduerſùs Parmenidis, & Meliſsi Theologiã, Dialectica: qua illos ut euerſores princi-

pio-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

piorum, & falsarũ thesium authores: falsa calumnia insectatus est.

IN CAPVT IIII.

SEcunda disputatio est de principio mobili & materiali. Quod magna Philosophorũ pars, rerum omniũ principia in materia posuerit. Indeq; densitate, & raritate omnia confieri: tanquã duo contraria exuperantiâ, & defectu omnia molirentur. Qui Philosophi cũ obscurè à se inuicem, & diuersimodè discreparent: opinionũ tam uariam congeriem refutare non est aggressus Epitomicus. Solũ Anaxagoram, quo cùm monomachiã exerceret omniũ nomine, dignum iudicauit. Quid autẽ præ reliquis, qui incolumes sunt dimissi, is flagitij cõmiserit, ut solus petat, nequeo suspicari. Id constat, Anaxagoræ μῖγμα, ὁμοιομέρειαν, ἀπειρίαν, in quibus singulis consideratur hoc, ἦν ὁμοῦ τὰ ἅπαντα, ab Aristotele in Physica ferri non posse. Epitomicus itidẽ se Anaxagorę opponit. Cuius disputatio cũ imperfecta sit, nec satis apertè contra Anaxagorã directa, paulò altius ex Aristotele hæc controuersia est repetenda. Et iuxta Rami pro Anaxagora: Liebleri pro Aristotele defensiones.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Μῖγμα ſuum defendit Anaxagoras: quod ex nó ente nihil fiat: ſed omnia ex ente. Vnde cócludit rem omnem fuiſſe in eo, unde ſecreta eſt. Sed propter paruitatem inſenſilem eſſe. Atq; ſic πᾶν ἐν παντί. Hoc μῖγμα ab Ouid. celebratum eſt, Metamorph. 1.

Ante mare, & terras, & quod tegit omnia cœlum:
Vnus erat toto naturæ uultus in orbe:
Quem dixère Chaos, rudis, indigeſtaq; moles.
Nec quidquam niſi pondus iners, congeſtaq; eodē,
Non be:iè iunctarum diſcordia ſemina rerum.

Huic argumento obuiā procedit Ariſtoteles. Si omnia, inquit, eſſent in omnibus, omnia fierent ex omnibus. Quòd rationi & rerū cópoſitioni aduerſum eſt. Ariſtotelem & Anaxagoram conciliat Epitomicus: qđ inter eos nulla ſit controuerſia. Siquidem uterq; μῖγμα concedat rebus ineſſe: *Ariſtoteles tamen potentia:* *Anaxagoras actu.* Atqui quod ad hanc ſolutionē dicam non habeo aliud: quá, quod utriq; Philoſopho incumbat ꝓbatio, Anaxagoram actu, re ipſa, & forma ut ipſum interpretātur, poſuiſſe omnia eſſe in omnibus. Neuter illud hactenus præſtitit: ſed ut ſolent autoritates ſuas nobis in hiſce diſputationibus obtrudunt. Quæ res ſuſpectam nobis reddit eorum ſolutionē: & lectorem exſpectatione firmioris ſolutionis ſuſpenſum reddit. ὁμοιομέρειαν Anaxagoræ

xagoræ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

xagoræ derelicto hoc certamine aggreditur Aristoteles. Quasi falsò Anaxagoras, res ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν & τῶν ὁμοειδῶν omnes componeret, ut partes aquæ illi sint aquæ, terræ partes terra: carnis caro: sanguinis sanguis. Et ueluti ex ramentis aurum: sic omnia naturę opera ex homiomeris cõponi.

Hęc σύγκρισις Aristoteli perquã absurda uidetur, cũ experientia quotidiana animaduersum sit, aquã ex aëre, uicissim, aërem ex aqua fieri, quæ tamẽ sunt heterogenea. Ramus intercedit apud Aristotelem, ut aduersario se mitiorẽ præbeat: qui ipsemet hanc sententiã disseminârit. Locus unus est cap. 5. de Generat. 1. quem Lieblerus ad efficientes caussas accõmodat. γίγνεται μὲν (inquit Arist.) ἁπλῶς ἕτερον ἐξ ἑτέρου, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις διώρισαι, καὶ ἀπό τινος ὑπ' ἐντελεχείᾳ ὄντος, ἢ ὁμογενοῦς ἢ ὁμοιοειδοῦς. Non curabo Lieblerum hîc suis autoritatibus denuò, tanquã ranã Æthopicã, tumentem: *Ego respondeo sic esse.* Ego tibi credendũ suadeo minimè. Et te iubẽtem ut credam, ausculto: non obtempero. Cũ priùs in hoc iudicio sis suspectus. Rationibus conuinci possum, ut nolens uolens credam. Autoritas tua nihil apud me habet ponderis. Similitudinem & affinitatem talem requirit inter compositum & eius partes Aristoteles, qualis est inter genus & speciem. Quæ ge-

neris

neris & speciei similitudo nunquã potest ad effectũ, & efficiẽtem accõmodari. Nam Aristoteles in sua Dialectica, nunquam effi cienti, sed materiæ assimilauit genus. Exempla Aristotelis etiã declarabunt, quàm tu à scopo longè aberres. Ignis ab igne generatur, non tanquã sola efficiente: nã potest esse ignis caussa interior ipsius propria forma. Homo ab homine generatur: nõ ut efficiente sola, sed potiùs ut materia, cùm ad generationem hominis superior quędã requiratur efficiens: nẽpe Sol. Aliud Aristotelis dictũ est 12. cap. 4. Meteor. in quo hæret Epitomicus, tanquam mus in pice. Et quia uidet se neutiquã posse euadere, exclamat: *mala fide citatum locum Aristotelis: quod particula quædam desideretur.* Ego eadem uocis facilitate clamauero à Lieblero citatum locum esse mutilatũ: quia requiro totum caput, ut rem meliùs intelligã. Responde Epitomice, & declara locum Aristotelis apertè ὁμοιομέρειαν confitentem, non esse contra tuam epitomen, quod difficilè est. Facilius tibi fuit aliò confugere: ad calumnias scilicet, uel ad quæuis loca tuã doctrinã nihil offendẽtia. Quò cũ peruenisti, mirificè tuam sapientiã iactas, & cristas erigis. Quis contendit tecũ de triplici illa compositione animalium, quã ex libris de animalibus

ad-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

adfers? Quem locum, cùm nihil ὁμοιομέρειαν offendat: tibi relinquimus: Tu uicissim, quod silentio tuo facis, locum ex Meteorologia nobis permitte.

Quod si ad ὁμοιομέρειαν asserendũ hæc tibi non sufficiunt: interrogabitur tuus Aristoteles: An ex repugnantibus sine omni cohærentia, & amicitia principijs, tantã molem, tam concinnè congruentẽ, & concentu inter se decenti gaudentem conformet & cõponat? Agnoscet, nisi me animus fallit, præter contrarietatẽ, etiam conuenientiam magnam: modò suam hanc cõpositionem firmam esse, & stabilẽ uoluerit. Cui sententiæ omnia etiã artificum effecta, ad naturæ similitudinem conficta, testimoniũ perhibebunt. Sola Medicorum schola, cui doctrina de contrarijs est ipsa uita carior, hoc dubium utrique nostrum auferet. Omnes enim Medici in facienda feliciter medicina, ad hunc scopũ collimant, ut cõtraria contrarijs tollant. Hanc tñ contrarietatẽ, conuenientia quadã medicamenti, & morbi tẽperant & condiunt: ne contrariorũ inimica repugnantia omnẽ effectũ impediat. Sed hæc est alterius instituti doctrina. Tertia inter Aristotelẽ & Anaxagorã lucta est de ἀπειρίᾳ, contra quã Aristoteles se opponit, quod infinitũ ut infinitũ non possit animo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

mo cōprændendi: nec quod ab eo cōpositū est: ut talis Anaxagorę Physica, nihil sit nisi mera ignorantia. Deinde quod Physicæ res omnes, definita sint magnitudine, supra quam, neq; maiores, neq; minores efficiuntur. Ramus hanc uictoriā prompto animo Aristoteli gratulatur: modò certū sit Anaxagorā suā ἀπειρίαν actu posuisse. Sin aūt eā potentia intellexit: nihil diuersum ab ipso Aristotele sensit. Iā finis est pugnæ inter Aristotelē & Anaxagorā de principijs. Lieblerus admonēdus est: ne calumnijs nimiū intentus, autoris mentē quā sibi explicandam sumpsit, negligat. Quod ab eo factū leges bonę deprænhendunt: nā, relicto autore, totus est in eleuando scripta Ramea: nec interim puduit illū hoc loco inficiari: *Aristotelem de Anaxagora usquā prodidisse, quod solam materiam principium agnosceret.* Atqui id ꝓbabo, Epitomice, ex ipsius Aristotelis uerbis. Sic enim in principiorū inuestigatione progreditur: inquiens. Philosophorum quidā unū posuêre principiū: quidā plura. Qui unū posuerunt, aut id finitū, aut infinitū dixerunt. In eorū aūt numero, qui unum infinitū posuerunt, est refutatus Anaxagoras. Hæc'ne audes negare? Negabis'ne Anaxagorā ab Aristotele refutari, quod unū principiū posuisset? Minimè gentiū. Quare

C ego

ego concludo: Aristotelem, qui inscriptis alijs Anaxagoræ mentē agnoscit: hunc Aristotelem qui Anaxagoram propter unum principiū incesserat, malæ fidei reum peragere. Aliud enim principium & longè pręstantius, quàm unicum materiale, approbauit.

IN CAPVT V.

QVid non sint principia ex disputationibus Epitomici notū est. Quid uerò sint: cùm id nos lateat, inquirendum est. Ad quam rem leges Aristotelis de materia, formaq; artium, ut fieri potest, in hisce tenebris accōmodabimus. Quicquid huic fundamento congruit id iudicatum & uerū esto: Quicquid repugnabit, id temerè in hanc epitomen introductum, exterminabitur. Quibus positis, requiram ex methodi ratione ad sequentiū intelligentiam: Quid principia sint, quot eorum species, aut genera.

Definitionē aūt principiorū hîc inuenio nullā, quod primū huius doctrinę, ut superiùs monui uitiū est. Methodus enim & artificiosa doctrinę dispositio, primo loco definitionē expetebat. Nulla adest. Diuisio tamen principiorū, & eorū adiunctū quodam,

dam, contrarietas, succedunt. Veluti optima ratione, & graui consilio cũ præcedentibus connecterentur. Ordinis autẽ ratio quantum ego perspicere possum talis est: Quia Parmenides, Melissus, Anaxagoras, & reliqui ueteres Philosophi satis acerbè sunt exagitati: eorumq; sunt debilitatæ de principijs rationes: Numerus principiorũ & contrarietas eorundẽ, proximũ in Physica locũ possidebit. Noua Logica, quia de falsis dictũ est, sequetur uerorum doctrina. Nihilominus tamen Epitomicus de cõtrarietate, & numero disputans audiatur. De numero autem principiorum satis superque in capitibus sequentibus dicetur.

Pincipia tribus præcipuè de causis hoc capite contraria statuit Epitomicus. I. *Quia nulla priora ante se habent: nec fiunt ex alijs: nec ex sese mutuò: & præterea omnia ex contrarijs primis fiunt, & oriuntur.*

Cumulus, & coaceruatio hæc, negationum ad leges ueritatis appendantur.

Principia non habent aliquid ante se: nec fiunt ex alijs: nec ex se ipsis.

Huic sentẽtiæ, capitis proximè sequentis, contrarium enunciatũ oppono. Contraria habent, cui subsunt: & subiectũ in quo sunt. Quare uerũ non est, cõtraria priora se non habere: nec fieri ex alijs. Respon-

det ad hoc argumentũ, ut ſolet, imperatoriè Lieblerus: *Quod falſum ſit prima contraria oriri ex alio: quia ſunt in ſubiecto. Quia principia non naſcuntur.* Atqui quid eſt principium petere, ſi illud non eſt? Nihil in ſolutione eſt aliud, quàm quod in ipſa theſi proponebatur. Contraria non fiunt ex alio, quia ſunt principia. Principia ſunt contraria. Contraria ſunt principia. Fateris non à me prouocatus Epitomice: contraria eſſe in ſubiecto. Quare etiam neceſſariò fatebe ris à ſubiecto eſſentiam nanciſci. Omnium enim adiunctorũ natura eſt: ut non ſolùm ſint in ſubiecto, ſed etiã ut exiſtentiam, & quod ſint ſubiecto acceptũ ferant. In cuius ſolius poteſtate ſitũ eſt, quod nunc ſubſiſtant: mox pereant, & eo deſtructo, euaneſcant, ut non ſolùm illud ortus, ſed etiã interitus cauſam agnoſcant. Et quia coactus, hanc in logicam, feci excurſionẽ: monebo Epitomicum, ut quando per otium à grauioribus curis licebit: logicam, quam minus uidetur accuratè hîc reſpexiſſe, maiori cum diligentia perlegat.

Sequitur in negationũ cumulo. *Principia non fieri ex ſeſe mutuò, ſed omnia fieri ex contrarijs.* At materiæ nihil eſt contrarium: quare à principiorum numero excludetur: aut, hæc phraſis loquendi commoda interpre-

tione

tione mitiganda est. Audiuisti quoque in præcedentibus, Aristotele iudice, multa fieri ex homogeneis, & consentaneis, ut hoc tuum argumentum, alia refutatione non habeat opus. Cupio ualdè, uehementerque, ut cordatus lector accuratè perspicere uelit, quid ex hisce negationibus concludat Epitomicus: id nempe, quod huius controuersiæ caput est:

Quicquid gignitur, ex contrario gigni.

Quicquid corrumpitur, in contrarium corrumpi.

Quod minus tutò, & firmiter, ex præcedentibus argutijs inferri, & confirmari uidens: distinctionem à Dialecticis, seu à pictoribus petitam in auxilium adsciscit: de concreto, & abstracto. Quales distinctiones Epitomico, & eiusmodi hominibus nunquàm deerunt. Et nihil tam peruersè, & præpostere dici potest, quin eiusmodi distinctionibus defendatur. Hæc autem distinctio nihil aliud docet, quàm album fieri ex nigredine, non tanquam subiecto, sed tanquam è termino: id est, quod Philoponus apertiùs confitetur: album fieri post nigrum, non ut è subiecto, sed ut è termino, & à quo mutatio exorditur. Et hæc est extrema interpretum anchora: nostra corpora non à contrarijs principijs simpliciter, sed post contraria principia, nescio

quo fato conuolantia, conflari.

II Causa, quare principia Epitomico sint contraria: sumitur à loco inartificiali, *testimonio uidelicet omnium Physiologorum in hoc consentientium.* Atqui huic argumento non erit difficilè solutionẽ inuenire: iactat enim quædam testimonia Philosophorum: nulla adfert. Quæ res nobis suspectum reddit hoc argumentum. Adauget suspicionem, Parmenidis, Melissi, & Anaxagoræ principium unicum: quod contrarietates nullas sibi aut alijs aduersas habet, ut uel solius horum Philosophorum sententiâ: tuæ propositionis uanitas appareat.

III Causa Theologis non usqueadeò placebit, qui rerum naturalium ortus, interitus, instabilitatem, penitiùs introspicientes: aliam eius rei, & ueriorem causam, prædestinationem, & prouidentiam diuinam sint allaturi: quam tu in hac Epitome (nescio alia tua scripta, & cogitata) non agnoscis. Plura de Theologorum, quod tibi concitâras, odio, nihil attinet hoc loco dicere: obijciendum enim tibi hoc probri loco sæpiùs erit, nisi à proposito te lubentem abductum, palinodia contestatum feceris.

En igitur lector, plurima in hoc capite sunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

te sunt falsa, quæ lex κατὰ παντὸς, cane peius, & angue detestatur. Lex καθ' ὅλου πρῶτον definitionem principiorum sedulò requisiuit. Nulla reperitur. Pro illa reponuntur logicæ quædam argutiæ: de contrarijs: de abstracto, & concreto. Cuius rei indignitate commota exclamat: Hoccine soror, lex καθ' αὑτὸ, iustum est: logicam de contrarijs pro doctrina Physica nobis obtrudere? Iniuria fit Physicæ doctrinæ, quæ est de rebus sensui obuijs. Non enim iustius fuit quærere, utrum principia sint contraria, quàm utrum sint similia, aut dissimilia. Vtrum generalia, aut specialia. Vtrum enunciato, Syllogismóue iudicari possint. Logica è logicis perdiscenda: usus cæteris in artibus, præceptis in propria arte relictis, exercendus est.

IN CAPVT VI.

ITa habet principiorũ contrarietas, sequitur eorum diuisio & numerus. Binarius principiò exagitatur, quod solus ad rerũ ortus non sufficiat. Vsum tamen præstat in ternario eliciendo. Rectè dictũ, contra capitis prioris falsitatẽ: ubi doctum est, κατὰ παντὸς: ex cõtrarijs omnia cõponi: nulla

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

facta ſubiecti mentione: ut unũ & infinita principia cõmodè reijcerentur. Quàm hoc fuerit falſum, præſenti capite demonſtratur. Et quàm facilè ea, quę ſuper hoc fundamentum & baſin ſunt ædificata, corruent. Murmurabunt ueteres Philoſophi, non eſſe priorem ſententiã κατὰ παντὸς, ſed inſuper etiã requiri materiã inter principia, quod Sophiſticè fuit occultatũ, ſuasq́; ſententias nequaquã λογικῶς fuiſſe laceratas. Tela etiam quę in eos miſit Epitomicus, in illum regerentur: isq́; ἀντιλογίας ſuas, aut ſi mauis incõſtantiã ſibi obiectã ſentiet. Capite præcedenti per contraria principia, omnia eorũ argumenta deſtruxerat. Omnia ex contrarijs cõpoſuit: ne nominata quidem, aut cogitatione ulla de materia ſuſcepta. Imò ijs qui materiam adhibendã ſuaſerunt, iratus. Hîc aliter docet. *Principia contraria ſola, nõ poſſe aliquid conſtituere. Materiam et ſubiectum neceſſaria, in quo hæc principiorum pugna habitationem poßideret.* Quid multis? Nihil præter tales ſententias ſibi repugnãtes inueniri uociferabuntur. Qualis & illa eſt. *Contraria per ſe non poſſe ſubſiſtere: neceſſariò enim ſunt in aliquo.* Ex qua infero, illa rerũ per te exiſtentium principia non poſſe uocari: nec ſubſtantiã aliquã per ſe ſubſiſtentẽ procreare. Quòd enim per ſe eſt, & ſubſiſtit, ex ijs, quæ alij inhæ-

inhærent, & alterius ope ut exiſtant, indigent, naſci non poteſt. Conatur hanc repugnantiam effugere Epitomicus: quod uocabulum contrarietatis ita ſit accipiendum, ut non ſolùm ad qualitates, ſed etiam ad ſubſtantias poſsit accommodari. Quod Ariſtoteli logico non fuit animaduerſum. Nihil tamen hîc abſurdi contra Ariſtotelem ſtatuitur: Subſtantias eſſe contrarias in logica recuſantem. *Nam longo interuallo genus Phyſicum, & Dialecticum differunt. Ac non rarò, quæ genere Dialectico differunt, Phyſico conueniunt. Ita quoque in Dialectica ſubſtantia, nulla eſt contrarietas. In ſubſtantia Phyſica conceditur, & neceſſariò ponitur.*

Egregia fabula de lente. Lapſus ſum: uolebam dicere, inſignis, & utilis diſputatio, de Subſtantia, Dialectica, & Phyſica. De genere Dialectico, & Phyſico. De horum contrarietate: quæ in toto Ariſtotelis organo, ſurſùm, & deorſùm reuoluto nuſquàm reperitur. Proh dolor, Muſæ Dialecticæ, & celebris Logicorum familia: tantáne ineſt uobis infantia, ut hæc tam arcana ueſtræ artis myſteria nunquam peruideatis? Aut tantá ne ineſt ueſtris animis uerſutia: ut ſoli Liebléro hiſce concreditis, nos adoleſcentes idoneos iudicetis, in quibus iocos ueſtros exerceatis? Et tu Ariſtote-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

les, qui Dialecticæ autor, & parens ſalutari gaudes: quanta nos iniuria tua affecit autoritas? In logica docuiſti, præcepta artis logicæ eſſe κατὰ παντὸς, uniuerſalia omnium artium, rerum entium, & non entium communia: ſempiterna: uſum eſſe in alijs artibus uarium, præceptis nihil immutatis. Noli nos hiſce dictis amplius ſeducere: aliam docuiſti Epitomicum, quàm nos celaſti Dialecticam. *Genus in Dialectica aliud eſſe, quàm genus in Phyſica. Multa genere Dialectico conuenire, quæ Phyſico diſcrepent. Subſtantiam aliud eſſe in logica: aliud in Phyſica: cùm hæc contrarietatem ſuſcipiat: illa neutiquam.* Adhæc, totus ego perturbor, cùm audiam uſum Dialectices non eſſe in omnibus artibus eundem & communem. Et Dialecticam falsò dici omnium inſtrumentorum inſtrumentum: & artem artium. Phyſica enim habet peculiarem Dialecticam, qua explicari uult, communem illam pro uera non recipit. Et ſicut illa peculiarem Dialecticam ſibi uindicauit: ſic Theologia, Iuriſprudentia & cæteræ diſciplinę longè ſuperiores, propriam logicam ſibi arripient: unde inuentionis locos & iudicium quando libuerit petent. Magnũ hac Epitomici induſtria, noſtris ſtudijs allatum compendium eſt: quod Dialecticæ ſin-

cæ ſingulatim operam aliquam date ſit ridiculum, quæ unâ cum facultate cui inſeruit, addiſci poteſt: ut duo lépores unico ſaltu captentur. Non eſt hoc loco diſputandum, quàm illud ſit falſum: *Subſtantiam Dialecticam non recipere contrarietatem*. Lex enim καθ' αὑτὸ hanc diſputationem logicam mihi non permittit. Id ſolùm monendum fuit: ex hac ſententia abſurda & erronea, omnes omnium artium fines & limites cõmiſceri. Ac quod ſummoperè uitandum fuit, exempla in rebus naturalibus, quibus paradoxon confirmaretur, deſunt: nec in rebus naturæ ſubſiſtunt. *Mortale autem & immortale, caducum, ſempiternum*, figmenta ſunt ad hunc locum. Non enim ſubſtantiarum ſunt genera, (ut falſo iudicio decipitur autor) ſed adiuncta: quæ neque propè, neque procul cum inſtituto conueniant. Quòd, ſi conſideraſſet Epitomicus: non tam temerariè hęc ſcripſiſſet: aut Rami ueriores ſententias ſuggillaſſet.

IN

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

IN CAPVT VII.

INitium capitis aliquã præ ſe fert boni ordinis, & legitimæ methodi ſpeciem: quã protinus turpiter uiolat Epitomicus. Demonſtraturus ex cõmunibus, & notis, minùs manifeſta: plurimas ineptas & à Latinitate abhorrentes formas, congregat: Quibus lectori oculos, & aures obtundit. *Ea ſunt de generatione ſimplici & compoſita.* De *formulis, quibus generatio exprimatur. Quod hoc uel illud, hoc uel illo modo fiat: ſubiecto modo manente: modo non manente.* Interea tamẽ nulla rerum naturaliũ exempla audiuntur. *Solum uocabulum Muſicum, non Muſicum hîc regnat.* Tanquã in tota rerum natura, nulli Medici, Agricolæ, Phyſici eſſent, à quibus exempla uera ſumerentur. Quin effingerentur, ut prius aliena quædã nihil niſi ſolas uoces ſpirãtia: quæque cùm naturalibus exemplis quorũ gratia excogitantur, minimè congruunt. *Vt homo fit Muſicus: ſed ex homine non fit Muſicus.* Chylus fit ſanguis: & tñ ex chylo fit ſanguis. Elementa fiunt partes noſtrorũ corporũ. Et noſtra corpora fiunt ex elementis. Hiſce ita poſitis concluditur, in omni generatione Muſici tria requiri. *Subiectum, hominem in quo generatio perficiatur. Vnum contrarium, quod in ſubiectum introducatur, formam uidelicet, ſeu ha-*

bitum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

bitum Musici. Contrariorum etiam alterum,hoc est immusicum. Et tandem partus ille, diu in utero gestatus, ternarius principiorum numerus, in lucē emittitur: sed non ijsdē per omnia ornatus donis, aut priuilegijs. *Forma enim, & Materia per se principia salutantur. Priuatio per accidens. Materia re, & numero una: numerabilis: & tanquàm digito monstrabilis est.* Quod à me antehac nunquā approbari poterat: qui illam sola potentia existere temerè existimabam. *Principia nunc duo statuuntur: materia, & forma. Nunc tertiū additur, Priuatio. Nunc fiunt contraria: mox contrarietate liberātur.* In quibus retinendis, & saluandis: frequēter adhibentur scholasticorū distinctiones. Non uno & eodē modo. Non uno & eodem respectu. Non per se, sed per accidens. Et nescio quas Prothei formas, & subtilitates, principia non requirent. Atq; sic tam Aristoteles, quàm noster Epitomicus principia εἰς ἑκάτερον disputant: magis id adeò sua ingenia, ut ostentent, & laudem in disputando quærant: quàm ut solidam, & necessariam doctrinam tradant. Quam arrogantiā, & de Φιλοσοφίαν animaduertens Ramus, tertium eorum principium, pro quo tantoperè sudarunt: euertendum aggreditur. Priuatio enim pars cōtradictionis est: quod principiorū naturę est aduersum. Re

cla-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

clamat fortiter Lieblerus. *Priuationem nõ simpliciter partem esse contradictionis : sed talem, quæ in subiecto sit habili, ob eamq; caussam appellari sæpius πῶς εἶδ☉.* Lieblere, tua solutione moues aliquid, promoues nihil. Ramo cócessisti priuationẽ esse partẽ contradictionis, & propositionẽ hanc transire iubes, sed mitigatam & molliorem factã. *Quòd in priuatione, præter negationem insit habilitas quædam.* Sed quorsum hæc mitigatio? Insignis in ea repugnãtia hæret. Vna, eademq; res priuatio & habilitas dicitur. Quæ adeò inter se hostiliter pugnant: ut rem conseruare, & eandẽ corrumpere: idem destruere & idẽ ædificare. Priuatio una eadẽq; dicitur rei caussa: & rei destructio: Mors & Vita, Salus & Ruina. Valdè sunt hæc incredibilia: quæ tñ confingam sic esse. Priuatioq; esto principium: si mihi eius utilitates in rerũ naturaliũ cópositione exposueris : quòd neutiquã feceris, dũ cũ Ramo sentis : *nihil ex priuatione confectum.* At respondebis te non simpliciter hoc astruere : sed ita intelligenda tua uerba: *Quod ex priuatione nihil componatur: sed ex materta omnia fieri, quæ priuationem perpetuò comitem habet, sine qua nihil omnium rerum ex materia construitur.* Rectè dicis ex priuatione nihil componi: addidisses nihil ex contrarijs componi. Excidit tamen imprudenti sen-

ſententia: *ex materia priuatione ueſtita omnia fieri.* Perinde ac forma nihil ad rerum compoſitionem adiutaret. Aſtuta certè diſputandi ex noua Dialectica eſt hæc ratio. Diſputatur nihil fieri ex priuatione: & propterea priuationem non eſſe principium. Reſpondet Epitomicus: *ex materia omnia fieri, in qua hæret priuatio.* Hæreat priuatio in æternum in materia: tamen manebit, quod intendit Ramus, ex priuatione nihil componi. Et ne ulla effugiendi uia ſit Epitomico: Rami argumentum cótra priuationem preſsiùs explicatum ſic propono. Priuatio ad rem conſtituendam, & formá inducendam nihil facit. Immò obſtat uenienti formæ: cui contraria fingitur: neque formam materia recipit: niſi priuatione anteà expulſa. Nec admittit rerum naturalium conditio: & ſtudium uniuſcuiuſq; in ſeipſam conſeruando: ullá rem in ſui ipſius deſtructione, manus auxiliatrices contribuere. Nihil enim proprium expetit interitum. Vnde conſtat priuationé in forma introducenda nullam habilitaté conferre: puta cui aduenienti cogatur cedere.

Nec tamen rei conſtitutæ aliquid confert: cum re conſtituta, & introducta forma perijt: Quare hîc nihil utilitatis ab ea expectari poteſt. Sed concludendű eſt. Priua-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tionem,nec in re constituta, nec in re constituenda usum,aut habilitatẽ habere. Iam apparet, Ramum, quẽ ego æmulor, grauibus de causis priuationem hominis ægri somnium appellasse: à doctrina Physica, & hominum studiosorum animis longè abhorrens.

IN CAPVT VIII.

PArte à ueteribus uictoriæ,triumphum canit Epitomicus:quod per imprudẽtiam à uera principiorum cognitione, quemadmodum ipsi,nõ deflexerit. Huius erroris scrupulus &caussa fuit,syllogismus hic arduus & grauis, quo ueluti laqueo arctissimo sunt capti.

Quicquid oritur ex eo quod est:aut ex eo quod nõ est,nascitur. Ex eo quod non est, nihil fieri potest. Id *uerò quod est, ratione ea qua est, nasci & gigni per absurdum dictu & auditu iudicatur. Quibus rationibus, ortus rerum,& quæ hactenus de principijs dicta sunt,euertuntur.*

Hoc inquam syllogismo,illaqueati & irretiri ueteres, nequibant in hæc Musarum dialecticarum arcana penetrare. Lieblero in Aristotelis schola educato facilè fuit,rupto laqueo subtilibus quibusdã distinctionibus,ad ea pertransire.Distinctionum au-

tem

tem quibus utitur prima eſt. *Entis & non entis, quæ interdum per ſe interdum per accidens dicuntur. Ex non ente per ſe nihil componitur.* E` *ſubiecto tamen quod eſt non ens: per accidens fieri aliquid* (inquit) *comprobamus: Illi enim accidit priuatio, quæ ipſa eſt, non ens.* Abſurda ſubtilitatis diſtinctio: ex eo quod non ſubſiſtat, fieri aliquid per accidens, quod cum productum, & factum fuerit, reuera exiſtat. Incredibile certè eſt, illud per accidens effectum producere, quod ipſummet per ſe non exiſtat. Illud per ſe non ens, primò det operã, quomodo per ſe exiſtat: tum demũ ſi quid poterit in rerũ generatione, ſiue per accidẽs, ſiue per ſe, contribuere: laudi ſibi id ducat.

Diſtinctionis exemplum eſt: *Medicus ſanat per ſe: extruit ædes per accidens.* Nunquã aũt meminι me audire, medicum extruere ædes. Semper arbitrabar fabros lignarios id facere. Sed credam medicum ædes extruere. In extructione tamen non uideo an habeat ſe ut forma, aut ut materia, aut ut priuatio. Nã de hiſce tribus principijs agimus: quorum ultimum aut duo illa contraria, ex medici, in domo extruenda, opera explicari debẽt. Id cùm medicus in extruenda domo non perficiat, ut uel formæ, uel priuationis officium, aut per ſe, aut per accidens, ſuppleat: Impoſsibilè uidebitur omnibus ſano iu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

dicio præditis, ex non ente quicquam fieri per accidens. Secũda distinctio, qua fretus errores ueterũ euitauerit Epitomicus, est *de actu & potentia. Ex materia enim, quæ est non ens, potentiam tamen habente, qua fieri poßit & esse aliquid, gigni res quascunq; affirmatur* Atqui falsa æquè ut prior hæc est subtilitas: materiam potentia ens esse, non actu. Nam si materia in actum quem non habet producenda est: præsentis formę beneficio hunc actum accipiet, quod neutiquam probabitur. Non enim forma hominis, aut leonis quæ ad materiam accessit: materię leoninæ, aut humanæ forma dicitur, aut actus: sed hominis: sed leonis. Forma itaque non leoninæ materiæ, non humanæ, sed hominis, sed leonis actus est. Materia autem formæ comparata est tanquam subiectum. Forma materiæ comparata est tanquam adiunctum. Materia tamen, formaque uocabula sunt caussarum, non subiectorum: non adiunctorum. Ita hæ distinctiones minus considerate ad rerum generationem referuntur.

Quatenus autem ad ueterum decreta attinet: si quippiam tale decreuerint: ex re actu existente nihil fieri: quia iam esset, nihil hoc probat. Etsi enim aliquid actu esset, nó tamen, id quod fiet, & id quod procreet à

se, erit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ſe, erit. Gignuntur liberi à patre, matre, ſemine, quæ omnia ſunt actu aliquid: non tamen id quod futurum erat. Quare hæ diſtinctiones magis ſophiſticè, quam uerè, ad gloriam de ueteribus partam, comparantur. Et triumphus ante uictoriam cantatus eſt. Hoc cùm paulò prolixiùs iam demonſtrauerim: deprecor huius leuitatis à bonarum artium legibus, ueniam. Obijciuntur illa: & quod peius eſt, creduntur: itaque refellenda erant.

IN CAPVT IX.

VT magis commendatã redderet nobis doctrinam de principijs: capite hoc IX, totã ſuam de ijs ſapientiam, recolit Epitomicus. Cuius quæſtiones, & reſponſiones cum ijs, quæ in Ramũ torquet telis, ſummatim inſpicientur. Primo loco prodit materiæ definitio: *quæ ſubiectum eſt, cuiuſcunque generationis primũ, cùm inſit per ſe, non ſecundum accidens.* Accuſatur hęc definitio, quod ſibi primũ locum in materiæ explicatione arrogauit: nec tamen omni materiæ conueniat, ſed ſoli materiæ remotæ. Generalem autẽ oportuit eam eſſe definitionem, quæ primum locum occupat: cùm methodus procedat à communioribus ad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

minùs cõmunia. Contrarium fit: & à speciali definitione, ad partitionẽ uniuersalem proceditur. Ac quod magis mirabere, eam materiæ speciem, ad quã infertur, non explicat: ne, si etiã hãc definitionẽ aduocauerit, quæ sic habet: *Materia remota est ea, cuius ratione quodlibet fit è quouis.* Lætare Anaxagora, tua μῖξις anteà explosa, in gratiam cũ Epitomico redit. Quodlibet iam fiet è quolibet: quia ei sic uisum est. Tibi cùm idẽ gratum esset, cap. 5. non potuit riualem huius sententiæ ferre. O' inconstantiam: Similis est inconstantia, ne quid grauius dicam, *quod materia prima duplici definitione circumscripta, cognosci propria ratione non posit. Sed sola analogia, cùm sit propria forma, & specie destituta.* Quorsum itaq; adferebantur definitiones? Vt chartę fortasis implerentur? Et quamobrem quæso, materia prima definitionibus non sit explicanda? Genus habet, & differẽtiam, quibus omnis definitio absoluitur. Genus est, causa, seu principium. Differẽtia seu forma, ex qua res est. E' quibus colligitur definitio bona. Materia est caussa ex qua res est. Ac quamuis materiæ primæ ab Epitomico nulla relinquitur forma: tamẽ aliquã pro ut res est, habebit: per quam id est, quod est, & à cæteris rebus distinguitur. Si enim aliquo modo existit: si à

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

rebus alijs, quę exiſtũt diſtinguatur, id neceſſe eſt eſſe, per quod diſtinguatur. Forma hęc ab Ariſtotele copioſè ſatis expreſſa eſt. Quòd omniũ ſit formarũ capax. Quòd innata ſit illi priuatio tãquam faſtidiũ aduenientis formæ: alienæq́; ſpeciei, & ſemper diuerſæ, inſatiabile deſiderium, &c. Illa'ne materiã copioſius & planius multò, quàm figuli & ſtatuarij analogia declarabũt? Atqui interrogas amplius: *Quid ſit illa materia: quæ hac definitione proponitur: Sit ne Aër, Aqua, Ignis, aut horum nihil?* Dicam ex Ramo, cui hęc ſunt accepta ferenda, quid ſit illa materia. Res eſt, ſenſilis, corporea, non imaginaria, non phantaſtica: ſed reuerà ſubſiſtens. Vbicunq; tale quid uiſum fuerit: quod talis materiæ munus ſuſtineat: ſtatim tibi in mentem redige, Rameam illic eſſe materiã. Primam an ſecundã, ut lubet, appelles licet. Atq; hęc materia non Ramea ſolùm, ſed etiã Ariſtotelica erit: numerabilis & digito monſtrabilis. Sed hæc theſis accuratius poſtea diſputabitur: priùs de eius æternitate dicendum eſt.

Materia non generatur, quia ſi generatur ex materia generatur: & exiſtet antequam ſit generata. Neq; interire poteſt: quia aut in ſeipſam interiret, aut in rẽ naturalem aliquam. In rem naturalem nõ interit: quia illud eſſet naſci, nõ interire. In ſeipſam nõ interit. Nã

post suum interitum existeret. Hîc primò se ostendit æternitas, quæ ad finẽ usq; epitomes nunquã cessabit dominium exercere. Memento autem Epitomice, si de æternitate materiæ uis in Physica certare, tibi loquendum esse de materia Physica: non de logica, quam æternã imaginari licet. Respondet Epitomicus, *illud idem sibi esse curæ: hoc fieri: illamq; materiam, quæ æternitate celebratur, Physicam esse, nequaquam tamen genitam: quia si genita esset, ex alia gigneretur. Nam ex nihilo nihil fit.* Eadem consequentia infero illud de forma. Si formę, ut Aristoteli uisum est, quotidie à Deo creantur, & genitæ in materiam transfunduntur: ab alia forma gignuntur. Respondet ad obiectionẽ Epitomicus, *formas Physicas non gigni: quia forma est principium. Sed compositum, hoc est, rem naturalem gigni.* Egregia solutio: in qua dubium per ęquè incertum probatur. Forma probatur non gigni, aut creari, quia sit principium. Itidem dixeris. Formam esse principium, quia non gignitur. Eundem efflas spiritum, & tanquã de mensuris interrogatus idem repetis: principium petis: respondes nihil. Id in controuersia positum erat: An principia gignantur. Per idẽ probas, formam nõ gigni: quod principium sit. Non attinet hoc loco mouere disputationẽ de formis

re-

rerum: An quotidie nouæ à Deo creentur: An uerò ſint ſtatim in mundi creatione unà omnes creatæ? Satis eſt tibi ſuggerere: quod Ariſtoteli formas quotidie creari agnoſcenti contradicas: ut tibi prima cura ſit, quò in gratiam cum eo redire poſsis.

Agedum, plura argumenta Ramea contra hanc æternitaté materiæ aggreganda ſunt. Quid Ramea? Imò Ariſtotelea dici oportuit. Locus enim Ariſtotelis ad euertédam hanc materiæ æternitaté 7. cap. 3. de Cœlo ſic habet. Neceſſe fuerit, ſenſibilium ſenſibilia: æternorũ æterna: corruptibiliũ corruptibilia eſſe principia, omninoq; homogenea ſubiectis. At res Phyſicæ ſunt corruptibiles. Habẽt igitur corruptibilia principia. Ad hoc argumentum uix riſum cohibet Epitomicus. *Quod mala interpretatione & ſophiſticè, dictum Ariſtotelis, de principijs cognitionis ad principia compoſitionis ſit accõmodatum*. Aſtutè ſanè: quem reſoluere nodum nequibat: non fuiſſe artificioſè ligatum, reſpondet. Vitium in te eſt Epitomice. Ariſtotelis hoc dictum non eſſe de principijs compoſitionis intelligendũ non probaſti ullo ueriore teſtimonio, aut ſentétia. Dixiſti ſolũ ita ré habere. Tuum dicere nihil probat: ut ſæpiùs inculcatũ eſt. Ego contrà, unum locum in Ariſtotele ambiguum: diſputantiũ

 more:

more: per alium clarioré interpretandũ ſumam. Inſpice, quomodo Ariſtoteles in reliquo capite loquatur: τέλος δὲ τῆς φυσικῆς τὸ φαινόμενον ἀεὶ κυρίως κατὰ τὴν αἴσθησιν. i. Finis aũt Phyſicæ qui propriè ſecũdum ſenſum apparet. Quid poteſt apertiùs dici, quã finem Phyſices eſſe in rebus ſenſibilibus: & eius principia propterea eſſe ſenſibilia? Et in alijs locis quamplurimis: obiectũ Phyſices eſt illi, corpus mobile, ſenſile. Deniq; per totam Phyſicã, nullũ Phyſicũ facit, niſi oculatum, auritum, tactus organo benè inſtructũ, ſenſu res omnes definientem, partientem, iudicantem. Sed pergo.

Res Phyſico propoſita eſt ſenſilis.
Materia prima non eſt ſenſilis.
Ergo non eſt Phyſico propoſita.

Probat argumentũ Epitomicus: quod Dialecticè & uerè concludat. *Materiam primã non eſſe Phyſico propoſitam. De qua conſiderare debet Philoſophus primus*: quem ego logicũ appellaſſem. *Sed quia eſt pars corporis naturalis ideò ſibi Phyſicus etiam illius uſurpat conſiderationem.* Bona ſolutio ſcilicet. Ego propter eundem uſũ animã hominis, & rerũ omniũ, formas: Itẽ cœlũ & omnes ſtellas hûc referẽdas dixerim. Quod ridiculũ admodũ uidebitur: ſed tuo id exẽplo facio Lieblere. Animaduertendũ aũt in hac ſolutione eſt: quomo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

do de rerū naturaliū cōpoſitione agat Epitomicus. Res enim naturales ex materia prima conſtituit: cū Ariſtoles ſemper eam, quæ corpora ingrederetur, ſecundam appellari uoluerit & propinquā: hac à corporib. remota & reiecta. Ac ut ſit materia prima corporis naturalis pars: tamen lex καθ' αὑτὸ, neutiquā permittit, ulla diſtinctionum ſubtilitate, id in doctrina Phyſica explicari, quod non ſit corpus, ſenſibus obuium & motui obnoxium. Nihilominus tn̄ magna habenda Epitomico gratia eſt pro hac ſolutione, in qua propemodū ad ueritatē acceſsit, de materia, & forma prima tractandum à Philoſopho primo: non propriè à Phyſico: qui corpora ſenſilia ſibi propoſita habet. Sed accedo ad alia. Senſiliū corporū elemēta ſunt corpora. Res Phyſico ꝓpoſita eſt corpus: quare eius elemēta erūt corpora. Tranſire etiā hāc cōcluſionē iubet Epitomicus: *cùm materia prima quodammodo ſit corpus.* Dij boni, quid hîc noui auditur? Omnia priora ſuſpenſa iam ſunt, & in dubiū uocata. Materia prima, forma, quantitate, qualitate, & propemodū etiam eſſentia, ſpoliata erat: appellabat eam Ariſtoteles, ἄμορφον, ἀειδῆ, ἄποιον, ἀναίσθητον. Epitomicus eius miſertus, induit eam, forma, quantitate, qualitate: & quod plus eſt, corpore eam

uestit. Abeat itaq; in antiquã syluam, quicunq; Philosophus, materiam sola cogitatione, & analogia contemplatur. Corpus est, sensibus obuiũ. Habebit corporis aliquo modo dimensiones, longitudinẽ, latitudinem, profunditatẽ. Gratulor iam Epitomico hanc liberã, & Philosophicã mentem: quod non ueritus calumnias Physicorum, hanc materiam in suam epitomẽ introduxerit rebus naturalibus, quæ corporea sit, & corporis dimensionibus communita.

Gratulor materiæ, hanc felicitatẽ, quod apud Lieblerum tantũ gratiæ inuenerit: ut spretis calumnijs, & inuidorũ obtrectationibus, solus eam in patriam Physicã reducẽ facere sustinuerit. Id tamen habeo, quod in Epitomico repræhendã: quod non explicare ausus erat materiã omninò corpore cõstare: aut etiã quomodo corpore constet. Sed utut corpore constet: satis est eam esse corpus: cuius usum magno applausu excipiamus, & excitemus. Quo applausu peracto, ad formã secundum principiũ nos referemus: amici enim res in tuto ut collocetur, uidendum est.

A' nostro Epitomico de forma paucissima dicuntur: *Cuius subtilior, & acuratior disquisitio ad primum Philosophum spectet. Physici autem*

sit

ſit de forma motui obnoxia cogitationem ſuſcipere. Monſtri ſimile eſt, quod de forma principio præſtantiori, Phyſico minùs ſit cogitandũ, & laborandum: quã de utroq; nihili materia, & priuatione. Vt mea fert opinio, periculũ fuit, principio huic tam excellenti illa adiuncta inania, & inutilia, quæ materiæ non ita pridẽ attribuebantur, ſimiliter adiungere: quod tamen factum oportuit: ſi forma æquas in compoſitione leges ſubire uoluerit. Sed nolo Lieblere diligentius tuã mentem perſcrutari. Eſto, *quod non in Phyſica, ſed in prima Philoſophia locus formæ ſit.* Cur tu primus ad ſcopulos, quos præterire iuſsiſti, nauigas? Formã ad primã Philoſophiam reieciſti: cuius tamen diuiſiones à propoſito alienas retines. Atqui primæ diuiſionis alterũ membrum de accidentibus neq; eminus, neq; cominus hûc ſpectat. Neq; etiã in ſecunda diuiſione forma incorporea hûc ſpectat. Sola enim forma ſenſilis motui obnoxia, forma Phyſica erit: quæ cum materia ſenſili, corporea, mutabili aggregata: res naturales, corporeas, ſenſiles, generat, format, conſtituit. His itaque duobus principijs corpora Phyſica cõſtantur: ut quod plura de his diſputẽ, non ſit operæ pretium: quin ſtatim ea ſufficere concludã. Ah quid me concluſurũ dixi? Finem

nem putabam fuiſſe omnium nugarũ: imò uix initium eſt. Hydra illa peſtifera priuatio anteà confecta, reuiuiſcit, & ſibilat. Definitur autem priuatio: *abſentia ſeu carentia in ſubiecto habili ad formã illam, cuius eſt priuatio, ſuſcipiẽdã.* Beneficiũ eius (maleficiũ meritò cũ Ariſtotele dixiſſem) eſt, quod materia per eam appetat formam, ceu bonũ quiddam. Veruntamen monſtrũ hoc cũ ſuis uiribus & falsò fundamento: γεννητικὰ δ᾽ εἶναι ἀλλήλων ἐναντία, profligauimus & enecauimus. Et quia ex eo tẽpore alia fortiora uenena: quibus nos inficiat, non ſuxerit: neque ſedulò quę renda ſunt noua inſtrumenta, quibus peti debeat. Fractũ eius per priora robur nondũ recollectũ eſt. Atq; ſic libri primi finis erit. Macti iuuenes: peracuti rerũ naturaliũ conſectatores: Valdè, uehementerq; conſiderate, quã aſperi, & hamati ſentes ſint in agro Phyſico conſiti: quibus ueſtra ſtudia, tam diu impediuntur. Hos, per leges bonarum artiũ amputaui, quãtum in me erat, hoc primo libro. In quo unitas Parmenidis & Meliſsi: Mens Anaxagoræ deridetur. Species & Idea Platonis reijcitur. Deus è mũdo & rerũ Phyſicarum adminiſtratione tollitur. Quibus omnibus iure ſe oppoſuerunt leges iuſtiſsimæ. Et in tantã infamiã, priſcos Philoſophos adduci, nullius conuictos

erroris iniquũ iudicarunt. Duplex Epitomici nihil, nihili fecerunt. Formas cũ Platone & Ariſtotele diuinitùs inſpirari, agnouerunt. Atq; hæc eſt primi libri Phyſica: Vnde iã conſtat, Epitomen hanc Liebleri, ſine capite eſſe. Pedes & manus eidem deeſſe, de ſequentibus palàm fiet.

SCHOLARVM PHYSICARVM LIBER II.

IN PRÆFATIONEM LIBRI II.

PRIORIBVS explicati tenebris grauioribus implicamur & obſcurioribus. Primus liber logica materiæ & formæ refertus erat. Secundus eandem, tautologia inani repetit. Cuius in Ariſtotele, excuſandæ gratia interpretes omnem mouerunt lapidem. Quidam librũ hunc ſecundum Metaphyſicæ annumerarunt: quod eadem hæc doctrina: in ſecũdo Metaphyſico ediſſeratur: ſic tamen ut hic liber ſecundo Metaphyſico ſubnectendus eſſet: ſub cuius finem, iubetur inueſtigare: quid ſit natura: & quibus de rebus naturalis ſit ſcientia. Quòd in hoc ſecundo Phyſico fa-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

co factum arbitrantur. Philoponi sententia fert: de materia, & forma Physica hîc agi: magis tñ de forma, quã de materia: contrà quã fit in primo, magna ex parte in materiæ inuestigatione consumpto. Simplicius trium causarum, formæ, efficientis, finis, naturas hîc perspexit: materiã in priorem librum remisit. Auerroës cum Thoma consentiunt: examinari hoc libro naturalis Philosophiæ principia, & elementa. Epitomicus à sententia horum omnium discedit: *censetq; hunc librum de compositis ex illis principijs agere*: eaque, examine diligenti, tanquam ad ignem hoc libro probari. Quod difficulter fieri posse indicat: nisi naturæ definitio præmittatur. Attamen, docte Epitomice, natura hoc in libro nihil à causis diuersa erit. Nec doctrina de natura diuersum quid à causis, & à materia, & forma adferet: de quibus cùm plus satis libro 1. audiuerimus: lex καθ' ὅλου πρώτου tautologiam, tam inanẽ in Physica, acerbè exagitabit. Necessitas, fortuna, fatũ, quam nihil ad institutum faciant, & ad rei naturalis proprietates perspiciendas: scholæ in hunc librum scriptæ perspicuum facient.

IN CAPVT I. LIB. II.

NAturæ definitio primo loco ponenda foret: nisi rerum naturalium ab artificialibus differentia anteuertenda esset: quæ definitionis obscuritati multum lucis adferet. Atqui in hac differentia adducenda nulla habetur ratio legis καθ' αὐτό. Docendum fuit, quid sit natūra: quid res naturalis. Si postea artificialia inter eas se intruderent, sine molestia eorum temeritas illuderetur. Sequitur tamen naturæ definitio. *Quod sit causa & principium motus, & quietis, eius in quo est, primò per se: non secundum accidens.* Obscuram proposuit Epitomicus definitionē, quod definitionis uitium ut effugiat, explicationem ei comparat: cui prius fundamentum ex ea natura, quæ animalibus est concessa, collocat: sed fundamentū mutabile ponit. A' Physica relegauit res artificiales: quia anima, & natura, quibus mouerentur, destituebantur. Iam reuocantur in Physicā. Quamuis enim animā non habeant: tamen naturales appellabuntur: modò principes partes animatis concesserint: & cum ijs de naturæ principatu non concertauerint. Magistrū suum imitatur Epitomicus, qui artificialia, ali-

aliquo pacto inter naturalia admittit: de rebus artificialibus ita loquens: καθ' ὅσον ἐστὶν ἀπὸ τέχνης, οὐδεμίαν ὁρμὴν ἔχει μεταβολῆς ἔμφυτον. ᾗ δὲ συμβέβηκεν αὐτοῖς λιθίνοις ἢ γηΐνοις εἶναι, ἢ μικτοῖς ἐκ τούτων, ἔχει κατὰ τοσοῦτον. Has opiñor Lieblerum res inanimatas sua natura donare. Quæ coniectura si me fallat, Epitomico error imputabitur: qui uerba nuda proponendo mihi imposuit: rebus Physicis ad uerba additis suam mentem explicare debuisset.

Approbo aũt utriusq; Philosophi sentẽtiam, res artificiales natura ornantis: cùm experiẽdo didicerim, horologia & αὐτόματα habere ex arte principium motus & quietis in se ipsis, quatenꝰ artificialia sunt. Et cũ artificiũ desiuerit, artificialẽ motũ desinere: didicerim quoq; artes, loquendi, dicendi, disserendi, numerandi, &c. falsò ita definitas: nisi artifices in seipsis haberent artis beneficio & auxilio, facultatem talis motus, & effectus. Sed respiciamus ad definitionem: ex cuius analysi, quomodo hæc fundamenti loco, proposita, eam declarẽt, intelligitur. *Natura dicitur principium motionum, & statuum, quia rebus, quibus inest, adfert aptitudinem, & habilitatem: ut certos motus, & status poßint recipere. Natura enim dicitur principium ea ratione: qua ad motus perpetiendos, & sustinendos, non autem inferendos est idonea.*

Hem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Hem paradoxon, auditū antehâc nusquam: *Natura principium est paßiuum.* Forma igitur præstantior natura, solam passionem importabit: actionis nihil habebit. Aristotelis Physica ad hanc erronea est: qui naturam agere, falsò suspicatus est. Fallūtur interpretes, qui, si sensus aliquis definitionis est, eum ad caussam efficientem accommodarunt. Non enim ad agendum est, sed ad patiendum idonea natura. In quibus itaq; locis dixerat Aristoteles, Deum & naturā nihil facere frustrà: dictū oportuit: Deum nihil facere frustrà: Naturam nihil pati frustra. Forma, ut dixi, quæ Aristoteli natura præstantior dicitur: hinc facessat: nisi actionis ui deposita, cùm materia passionē amplexa fuerit. Generatio rem perficiens & procreans natura non erit: quia agendo id facit, nec sola passione quiescit. φύσις & natura nō dicitur à φύω quod est, produco, genero: sed à φύω quod est producor: non enim actio natura est: sed actionis receptaculum & subiectum. Natura ὁρμὴ non uocabitur: sed aliud quidpiam ad ὁρμὴν sustinendam idoneum reddens subiectum. Et quorsum Aristotelica naturæ cum arte comparatio, siquidem natura passiuum est rerum principium: non autē efficiens? Cùm in arte passio nulla talis sit, quę cum natura con

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ferri poteſt. Philoponus in explicatione huius definitionis toto cœlo aberrauit: qui naturam negauit hîc definiri, ſed eius tantùm actionem, cauſſamq; efficientem. Totus contrarius eſt Lieblerus, nihil aliud, quàm paſsionem quandam hîc animaduertit. Quid uerbis opus eſt? Rerũ omnium natura tali admiſſa interpretatione à natura expellitur. Nihil omnium rerum erit: quod naturale non ſit futurum, id eſt, habiturum intra ſe paſsionis uim, & cauſam. Sed tranſeat illud: pergo.

Natura dicitur cauſa, ut principium: nominibus idem propemodum ſignificantibus. Sed tamen rationes utraq; uocabula habent diuerſas. Ratione ordinis natura principium dicitur: cauſa, reſpectu quodam, quem ipſa habet ad motiones.

Inanis & inutilis eſt hæc uocabulorum explicatio Grammatica: nullum in Phyſica uſum aut locum habens. Res enim una, eademque eſt principium, & cauſa: in uocabulis eſt diuerſitas. Quomodo autem naturam principium primum dixeris: quã Ariſtoteles capite ſequenti finem rerũ uocabit: cuius gratia priora omnia fiant: quęſo expone? Sed eſto, principium rectè dici naturam. Reliqua tamen in definitione ſuperuacanea ſunt.

Quietis uocabulum non eſt neceſſariũ: quæ

quæ enim motum causæ concitant: eędem motum possunt sistere, & cohibere. Cùm contrariorum eadem sit facultas: ut loquendi, & tacendi facultati eadem seruiunt organa.

ὁδοῦ πάρεργον interponitur πρόβλημα de cœlo, & terra: *utrum inter res Physicas sint numeranda: cùm hæc perpetuò quiescat: illud in perpetuo & iugi sit motu.* In cuius quæstionis decisione, more suo subtilis est Epitomicus, *quod cœlum, ut res naturalis non perpetuò moueatur: nec terra perpetuò naturaliter quiescat, sed à diuiniore quodam, & infinito principio, à quo cœlum, & terra, ut uniuersa natura, dependent.* At Epitomice, hæc solutio quæstionem magis obscurat: quòd hæc non sint naturalia: quia à Deo principio infinito dependent. Reliqua omnia similiter à Deo dependent. Hoc tibi exponendum in problematis declaratione fuit: cœlum, & terram non habere in se ut moueantur: non habere illam naturam, quam Deus in creatione illis indidit. Quod cùm negare nefas sit, & à ueritate alienum: confitearis necesse est, cœlum, & terram, res naturales, suo gaudere statu, & actiones à Deo, & natura pscriptas fideliter obire. Poterant addi interpretũ iudicia cõtrà, & pro tua sententia: sed supersedeo, & perlegens καθ' αὑτὸ inde ad definitionis explicationem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

reuocor. *Natura rebus inest primò, quia non inest respectu alterius.* At superfluũ est hoc addere: cùm iam dudum constiterit, per legẽ καθ' ὅλου πρῶτον, nihil esse in arte quod non insit primo.

Natura inest rebus per se: quia est de rei substantia, & inest in eo, quod quid est. At hoc etiam loco ταυτολογᾶς Epitomice, cùm lex καθ' αὑτὸ generaliter, & semel imperet omnia artiũ præcepta esse per se.

Non secundum accidens. Quia sæpenumero fit, ut quæ rebus per se insunt: respectu tamen aliquo per accidens inesse uideantur. Atqui Epitomice hæ tuæ suspiciones & imaginariæ dubitationes, non debent rerũ ordinem & bonarum artium leges conturbare. Tibi hæc particula utilis uidetur: mihi uidet̃ inutilis. Quòd enim per se inest, nunquam per accidens inesse censendum est. Si lubet tamen Lieblere, retineto tuas hasce formulas, & eas ad omnium rerum Physicarum definitiones applicato. In principijs: formæ definitio est: quod largiatur rei essentiam, nomen, definitionem: adde tuas particulas si uis: primò, per se, non secundum accidens. Materia definiatur subiectum, cuiusq; generationis primum: cui insit per se non secundum accidens. Nec alio pacto in aliarum rerum definitione, hæ formulæ, differẽtię uicem

cem obtinebunt: sed quam logicè, adhibita in consilium lege καθ' αὐτὸ, cordati iuuenes decernite. Progreditur Epitomicus.

Habere naturam (inquit) *est habere tale motionis principium sibi insitum*. Pudet reliqua quæ in hac quæstione proponuntur addere: adeò sunt ridicula. Natura dicitur principiū motus, & quietis. Mox dicitur habitus ex materia & forma compositus. Natura dicitur rerū omnium subiectum. Statim affirmatur esse in subiecto. At materia & forma quæ paulò pòst natura dicendæ erunt, in quónam subiecto hærent? Ac parum abest, quin ex hac explicatione natura adiunctū quoddam sit: quod substātiæ ut existat, implorabit auxilium. Quid parum abesse dico? Imò rē sic habere, ut natura sit accidens, sequens conuincit loquendi phrasis. Accidentia dicuntur, ipso Epitomico teste, esse secundum naturam: quod neutiquam uerum erit: nisi accidentia natura talem habeant, à qua consequantur, ut secundum naturam dicantur. Ac si maximè hęc essent uera, tamen desidero hîc exempla Physica: quibus explicentur. Morbi enim exemplū ad Physicam de natura inuitis medicis est detortum, quod morbus nec secūdum, nec cum natura: sed maximè ei contrarius est, eamq; destruere contendens. Ex hac defi-

nitionis tam erudita, si Deo placet, explicatione, sequuntur duo corollaria: de significationibus naturæ: & quod natura non sit demonstranda.

Significationes naturæ sunt, quod ad materiam, & formam accommodari possit. Ita tamen ut forma potior, nobiliorq; natura sit, quàm materia.

At id est, quod uitupero, & quã, tam sępè, tautologiam inculco. Materia, & forma sub principiorum nomine fuerunt explicata. Idq; falsò cùm causæ sint Dialecticæ. Nunc iterum explicantur sub naturæ nomine. Quocunq; igitur se tectorio occultent, & quascunq; personas sibi affingant: priùs tamen explicatę sunt: & uitiosè hìc repetuntur: quia uniuersalia sunt uniuersaliter tractanda, & semel. Prætereo de industria concertationẽ de materia, an dici natura posit: an motus, & quietis causa esse queat? quæ sola δύναμει subsistat: Formam intuens admiror: quomodo inuitis præceptis Aristotelis, magis & minus recipiat: ac magis natura, quàm materia reputetur. Sub eodem genere cum materia posita: nihilominùs tamen magis ab eo genere participat, quàm materia, eidem subiecta generi. Dialectici offenduntur, sed nihil curatur eorum offensio. Physicos tamen offendere non est leue. Et imprimis Aristotelem lib.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

lib.1.cap.7. ubi materia magis fuit hoc aliquid,& reuerà subiectum formæ:quæ, corruente forma,tanquam accidēte quodam, incorrupta permaneret.Et postq̃ forma ad summam in natura dignitatem conscenderat: priuationem in suis secundis respicit: quam priorum iniuriarum oblita, in gratiam recepit, & sui similem fecit, *ut sit quodammodò forma, & quodammodò natura.* At profectò nunquã sperare poteram, ut hæc inter hostes infensissimos, reconciliatio fieret. Totus ferè liber primus in eorum pugna,& eius causis diuulgandis insumebatur. Reconciliatio hoc libro facta est:& unum ac idem ferè consilijs, & actionibus sunt : nulla habita ratione eius, quod priuatio per se nihil sit. Est igitur priuatio sua materia,in qua tanquã accidens hæret,lon gè felicior, quæ multò inferior, quàm forma, natura est. Causa autem huius amicitiæ iam contractæ Lieblero uidetur, *quod priuatio mutationis sit finis, ut forma.* Obscura Philosophia. Quod forma, & priuatio rerum principia:pertæsa horum laborũ : maluerint rerum naturalium effectus & finis, quam caussæ & principia esse.Et imprimis obscurum est,quomodo priuatio generationis sit finis? Secundum corollarium est: *quod natura non sit demonstranda. Quia principiũ*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

per se notum est, naturam esse. Principia autem demonstrare: adeò uanum esset, ac si cæcus de colore iudicaret.

Albo lapillo notari dignum corollariũ, quod utinam re, sicut uerbis comprobaret Epitomicus: nunquam tam multas res inanes & logicas, tam copiosè demonstraret: quæ logico ad Physicã accedenti sunt diu admodum familiarissimę. Atq; hæc libri primi logica, de materia, forma, priuatione, inani tautologia, uitiosè repetita est.

IN CAPVT II. LIB. II.

VErè cecinit ille.

Nemo adeò ferus est, qui non mitescere poßit,
Si modo culturæ patientem præbeat aurem.

Quantò enim progreditur in sua Epitome & scholis Rami longius, tantò mitescit magis Epitomicus: & magnam Ramo, Aristoteli suas exprobranti ineptias, ueniam largitur. Quod uel ex hoc solo capite testatũ reliquit. Duæ sunt Aristoteli huius capitis partes. I. De collatione & differentia Physici cum Mathematico. II. Quod Physici sit materiam, formam, finẽ considerare, efficiẽte spreta. Posteriorem partem, hoc est, logicam materiæ, formæ, finis, per totam hanc Physicam disseminatam, taciturnitate &

te, & solo silentio à Physica arcendã confitetur Epitomicus. Et quidem id factum iudico, ne contra legem καθ' ὅλου πρῶτον eadem cantilena, nimis sæpe audiretur. Veruntamen ne uideretur ex Aristotelico Rameus factus: ex procuratore aduersarius: ex defensore accusator, primam capitis partem reseruat, de discrepantia Mathematici & Physici: *Quod Mathematicus species quantitatis suæ scientiæ subiectas, sine motu consideret: & proinde eas à materia abstrahat. Physicus uerò eas considerat in materia: à qua seiungi nequeant.* Hæc est illa Physici, & Mathematici comparatio: quam huic inserendam loco duxit Epitomicus. Verùm eam tanti momenti non iudico: ut ordinem interturbare iure potuerit. Etenim hoc loco, aliena, uana, falsa est. Aliena est. Nihil enim Mathematicum præcessit, aut sequetur proximè, quo cum cohærentiam habeat. Cœptũ est agi, de caussis, agitur deinceps de caussis, ut nulla talis comparationis, uel saltem probabilis appareat ratio. Dehinc si Physici est, solas res sensiles considerare, cur in Physicam introducitur comparatio insensilium? Vanam eam esse hinc disce: quod data Physicæ definitio, omnia quæ ab ea essent semouenda, segregat. Definitio enim non solùm rem, quid sit, explicat; sed etiam eandem, tan-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

quàm terminis, & limitibus à cæteris rebus distinguit: uanum igitur est, rem certis conclusam terminis: alijs & superfluis limitare. Falsitaté in hac cóparatione ipsius Epitomici uerba proferunt. *Quod res Physicæ à subiecto separari nequeant*: quasi Mathematicus sola accidentia à rebus Physicis abstrahat: quod si est, omnis eius certitudo tollitur. Nemo enim sibi persuasum habebit, ex accidentibus quibusdam imaginarijs, nũc præsentibus, & existentibus, nunc destructis, & euanescentibus aliqua necessitate effectus conspicuos, & admirandos produci. Talia autem accidentia necesse est Mathematicum considerare: cùm Physicas res ne mente quidem separare, & imaginatione usurpare possit. *Sunt enim omnibus modis, nisi destruãtur, inseparabiles.* O' misera Mathematicorũ sors: quib. nihil licet præter quantitates imaginarias in artem suam traducere. Res Physicas, si Mathematicè in suum commodum tractauerint: stylum, aut bilem Aristotelis, & Epitomici in se concitauerint. Grammatico licet uoces Physicas declinare. Dialectico de rebus Physicis differere. Non autem licet Mathematico misero res Physicas etiam Mathematicè tractare: ut inter alias artes Mathesis sola Physicis nostris odio ꝑsequẽda uideatur.

IN CAPVT III. LIB. II.

DIgreſsio fuit à Phyſica in artes Mathematicas, aut in ipſum Mathematicum: regreſsio fit ad cauſas: quæ tamen primò ſub nomine principiorũ prodierunt. In prioribus huius libri capitibus: naturæ tectorio occultabantur. Hîc propriam perſonam detecta facie, & larua aliena ſuſtinent. Idq́; non temerè: *ſed quia ſine earum explicatione nulla poteſt eße ueri cognitio. Tum enim unamquamque rem cognoſcimus: cùm eius cauſas perſpectas habemus.* Verùm hoc nihil noui eſt: ſic enim primo cap. lib. 1. non ſolùm cauſas cognoſcendas: ſed etiam initiũ Phyſices ab ijs faciendum docti ſumus. Sic cap. 1. lib. 2. proponitur materia, forma, efficiens Phyſico. Sic huius capitis quæſtione ultima proponuntur cauſæ Phyſicæ. At logicæ acutiſsime, quouſque elenchus iſte nos fatigabit? Vſum cauſarum non ſolùm in Phyſica, ſed etiam in artibus omnibus eſſe maximum, teſtes ſumus alacri animo prompti. At doctrinam cauſarum logicæ artis propriam eſſe, cogit nos credere neceſsitas logica. Neque etiam aliter cauſæ hîc, quàm in logica definiuntur. Logica igitur cauſarum doctrina, logicis relinquenda eſt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

da est. Vsus quem in Physica, & in alijs artibus præstant inde petendus est. Hunc usum si in Physica requiris non unum uerbum tecum commutabo? Quæ dum tibi affirmo: nolo te existimare, istas diuisionũ formas mihi placere: quæ etiam à teipso, sola illa de caussis per se, & per accidens excepta, improbantur. Quæ ut maximè commoda sit: hoc tamen loco aliena est: & heterogenea. Cùm autem hæc sola arrideat, & placeat: cur aliæ sophisticæ, & fallaces, hoc loco sunt appositæ? Quia lubet dixeris: nulla grauis caussa est. At ego dixerim per legem κατὰ παντὸς, uitijs in bonis artibus nullum esse locum. Et factum id, ut te sophistam, & fallacem quidem ostentares. Atq; hæc est capitis pręsentis Physica: quæ penitiùs introspecta, diligentem animaduersionem requirit. Præcipuè tamen duobus in locis, & quęstionibus. In ea quę de forma, & quæ de materia est. De materia repræhendo, quod loquaris non de materia in genere: *sed de ea quæ habet λόγον, gratia cuius, certi generis motus, statusq; res est particeps*: ex *qua dicas gigni, & fieri quippiam.* Atqui ego putabam ex priore materia, prima nempe, etiam gigni aliquid: Quòd uterque Philosophus me primo libro docuit. Nec etiá hæc doctrina cum Aristotelis doctrina stare potest:

teſt: qui huius principio capitis, pollicetur ſe explicaturum cauſſam primam & principia prima: in omni generatione & interitu naturali. De forma itidem ſed imprudens laberis, *cum formam doces exemplar eſſe, quod in ſubiectũ imprimatur, cuius notio ratione tantũ cõſtat.*

Per imprudentiam te lapſum dixi. At uerius dixiſſem: ſi affirmaſſem, tibi ueritatem excidiſſe, nolenti. Capite præcedenti cum Ariſtotele confirmaſti, formam, nec reapſe, nec imaginatione, à materia, ſeu compoſito abiungi poſſe. Ideas Platonicas ſeuerè & acerbè exagitaſti: quod earum doctrina mõſtro quouis eſſet horridior, & formidabilior. Pręſenti capite profiteris, formarum naturam eſſe: ut ſint rerum exemplaria, in ſola mente notionem habentia. Tute elige quam harum ſentẽtiarum minus uelis corruere. Nolo ego tuam mentem & animi cogitata perſcrutari. Certum tamen eſt leges auguſtas, tales aridas, leues, & inconſtantes nugas in Phyſicam non admiſſuras.

IN CAPVT IIII. LIB. II.

NAturæ & principij nomen euanuit: remanſit circumſtantia quædã cauſſę efficientis: de efficiente per accidẽs. Suſpenſus tamẽ animo eſt Epitomicus qd

ea ſa-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ea faciat. Et, utrum talis quædam, usquam existat caussa. *Si enim, inquit, sunt quodam, quæ à fortuna & casu proueniunt: certè pro caußis tam fortuna quàm casus reputantur*. Syllogismum, quo fortunam, & casum confirmāda duxit, sic instituit.

Si à fortuna & casu quædam proueniunt: fortuna & casus pro caußis reputantur. At dicimus à fortuna & casu multa prouenire. Quocirca, necesse est fortunam & casum in caussarum societatem adiungere. Atqui fraudulenter, sapienter dicere uolebam, Epitomicus assumptionem alienam suo captui congruētem pro hac supposuit. At à fortuna & casu multa proueniunt. Cuius, cum perspexit debilitatem, supprimendā duxit: ex Philosopho orator factus. Sed ego pro Physico nostro subsumam, ut Epitomici detegatur Physica. Quòd à fortuna & casu nihil rerum unquam proueniat. Ad cuius subsumptionis robur non concitabo contra Epitomicum seuera & grauia Theologorum iudicia, sed Physicorum ueterum & experiētię aduocabo suffragia: ex quibus euidens est nihil omniū rerum fieri: quod certas & definitas caussas non habeat. Quales caussas fortunam & casum, uocaturum Epitomicum non facilè credi potest. Sed fortasis uerbis huic mecum accedere sententiæ religio erat: nihilominus

re ipsa,

re ipſa mihi aſſentitur: quod capite ſequẽti teſtificabitur. Ariſtoteles iam dudum ad Platonicam de fortuna ſententiam declinauit: ea quæ nobis fortuita uidentur, Dei omnipotentis fieri opera. Poëtę Ethnici hác quoq; de fortuna Phyſicotheologiam rident. Vnde Iuuenalis magnificè ſcriptum reliquit:

Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia: ſed nos
Te facimus fortuna Deam, cœloq; locamus.

Neq; ſoli Poëtæ ſed omnes ferè ſcriptores, hanc cauſſam, fortunam, contemnunt, & ludibrio habent. Quæ ignorantia matre, ſtultitia patre in lucem edita eſt. Sed illa nos adeò non mouebunt: quin Phyſicam Epitomici de hac cauſſa, in examen admittamus.

IN CAPVT V. LIB. II.

Fortuna eſt cauſſa per accidens eorum, quæ per electionem alicuius gratia fiunt. Definitio Epitomico obſcura eſt: declarationem addit.

Fortuna dicitur cauſſa: non, ut imperitè uulgus ſomniat, euentus fortuitus.

Non tamẽ ſimpliciter dicitur cauſſa: ſed cauſſa per accidens: accidit enim uoluntati humanæ, & ijs rebus ineſt, quarum gratia aliquid ſuſcipitur. Sic definitionem obſcuram explicare uoluit Epitomicus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

micus. At non obſcuritas ſola, ſed uitij in ea tantum eſt, ut celari nullo tectorio poſſit. Adeò enim lata & ſpatioſa eſt: contra bonæ definitionis naturam: ut ad omnes humanæ uoluntatis, & ingenij, quæ per electionem fiunt actiones, accommodetur: resq́; eas ſub fortunæ imperium redigat. Quod lego: quod cõtra te diſputo: ſola fortuna in cauſſa erit. Harum enim & ſimiliũ actionum cauſſa, accidentalis eſt & arbitraria, liberéq́; in meum incidit animũ, id ut faciam. Addo ut habeant hæc maiorem uериſimilitudinẽ, me (proh dolor) nec ſemper, nec plurimum, ſed raró ad has actiones traduci. Atque hoc fuit definitionis in nimia latitudine uitium.

Diuiſiones duæ ipſi explicationi uitioſè permiſcentur: neque cominùs, neque eminùs ad theſin de fortuna ſpectantes.

Prima eſt: *omnia quæ fiunt: uel certo fine propoſito generantur: uel nulla finis deſtinatione ſuſcipiuntur. Secunda: Quæcunque fiunt, & aguntur: uel per electionem fiunt: uel citra electionem ad ſuos fines tendunt.*

Hæ diuiſiones non fortunæ ſolùm, ſed rebus omnibus, quæ agant, aut patiantur, conueniunt: cùm tamen de fortuna diſputatio ſit inſtituta.

Taceo, quod prior omninò ſit falſa: quia nulla

nulla actio in toto mundo sit usquam suscepta ab homine ratione prædito: quę non alicuius finis, sit suscepta, gratiâ. Contrarium si habes Epitomice: nos exemplis refuta. Ambulationem in forum susceptam finis alicuius gratia, qua fronte inficiatus fueris? Scio cum interpretibus te responsurum: *Finis quidem gratia eam susceptam, sed non eius finis ut pecuniam à creditore acciperet.* Hanc solutionem scholastici omnes tanquã inuentum Archimedeum prædicant: quam tñ non audent sequi, & diu profiteri. Meminerunt enim, se de causis dicentes ad effectus lapsos. De caussa quæro: de ipsa ambulatione, non de eius effectu, qui ex ea est consecutus. Est'ne hæc sine deliberatione, & consilio instituta? si est, nominabitur for tuna. Effectum non deliberatum nec prę meditatum, si fortunam dixeris, te, tuumq; Aristotelem pessundabis: & pro doctrina de caussa efficiente: doctrinam de effectis nobis substitueris: naturęque ordinem inuerteris.

Sed uidear ridiculus, si de hac re copiosius disputem, cum consentientem mecũ, & receptui canentem habeam aduersarium. Quare potiùs cum eo concludo: Ethnicorum ignorantiam, de fortuna fabulam in obscuro loco commentam esse, quam a-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

alij deinceps alijs tradidêre. Cùm tamen nobis uero Dei cultu tinctis nulla caussa uideri posſit. Partem huius fabulę uanam: partem alienam: totam ſimul falſam: à Phyſica: ad neſcio quem, ex Plutonis familia, amandandam, bonæ leges conſtituerunt.

IN CAPVT VI. LIB. II.

NE ſolitaria procederet fortuna: Achate & comite, caſu ornatur. A quo propter morũ ſimilitudinem, & in effectibus producendis conuenientiam, uix ac ne uix quidem diſcerni poteſt. Diceres ex ijſdem utrumque natum parentibus. Diſcernuntur tamen ab inuicem: *Quod fortuna humanæ uoluntati: caſus naturæ inhæreat.* Nihilominùs Cicero ſe caſu apud Pompeium dicit cœnaſſe. Et Plutarchus lapides fortunatos, ex quibus aræ fierent. Cùm hoc uiderent interpretes ad metaphoram quandam decurrebant: Sed Ciceroni, & Plutarcho non placebit interpretatio. Et Epitomicus quoque hanc differentiam poſtea deſerit: ac aliam reperit: *quod caſus & fortuna differant tanquam genus, & ſpecies. Vt caſus generis: fortuna ſpeciei habeat rationem.* Caſus itaque ſi inſtar generis ſe habeat, ad res tam animatas, quàm inanimatas;

matas: ad ea, quæ cum delectu, & sine delectu agunt, refertur. Nam si genus sit, de speciebus suis omnibus prædicari potest. Vt omnis casus sit fortuna: non uiceuersa.

Aristoteles utriusq; huius differētiæ oblitus, fortunam & casum pro eodem sumit. Quæ in delectum (inquit hoc capite) cadunt, fortunæ tribuuntur. In his quæ delectu sunt prædita, casus efficitur. Sentis Epitomice, nisi leprosam mentis cutem habes, hanc inconstantię & leuitatis plagam. Quid iam dices de ijs, quæ tuam doctrinam de fortuna concomitantur? *Fortunæ infinitas esse causas: quod uni infinita possunt accidere.* Appono: Fortunam igitur hîc non ut caussam, sed ut effectum explicari. Item: *Fortunam esse instabilem*: quod credo uerissimum esse: cùm nihil sit: nullam habeat caussam. Immò nullius caussæ nullus affectus. Quocirca hæc præsentis capitis logica, de particula caussæ efficientis: fortuitò & temerè in Physicam intrusa est.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

IN CAPVT VII. LIB. II.

INitio capitis tertij accepimus, in uniuersum Physico considerandas rerum caussas. In fine eiusdem capitis, speciatim de ijsdem causis considerandum admonemur. Idem locis quàm plurimis inculcatum est. Et nunc denuò eadem cantilena cantatur: *Quod causarum numerus sit quaternarius: & quod Physici sit, in eum numerum inquirere.*

Quam tautologiam excusat Epitomicus, quod coronidis uicem in caussarũ doctrina obtineat. Quod ego non admiror, cùm nullum sit in Aristotele uitium, quod non summæ laudis, uirtutisque loco habeat. Attamen serue nimium sedule: quare numerum hunc caussarum postea immutas? finemque efficientem, & formam concurrere doces? *Quia* (inquies) *tres causæ uni rei accommodantur. Vt homo generat hominem, in qua generatione, forma & finis unum sunt.* At falsissimũ illud est: forma enim, finis efficientis, & agentis est, non rei formatæ, aut hominis geniti. Quare sophisticum dicit: qui dicit formam, & finem idem esse: cùm respectus ad res diuersas fiat. Et quis unquam crediderit, formam hominis esse eius finẽ, seu usum? Magis adhuc falsum est, efficien-

tem

tem idem esse cum forma, fineque. Homo enim efficiens caussa alterius hominis, eiusdem forma, & finis esse nequit. Iam his ita declaratis, reponam Epitomico, magnam fuisse eius temeritatem : in repræhendendo Ramo, & Aristotele magistro excusando.

IN CAPVT VIII. LIB. II.

QVia non satis copiosè de fortuna, & casu declamatum fuit, redeundum illûc fuerat, & monendum: *non temerè & cæco quodam impetu, naturam, ut fortunam, & casum agere*. Quod ipsum tamen temerarium est: lex enim κατὰ παντὸς, non modò temeritatem nullam, fortunamúe: sed ne constantiam quidem, nisi necessariam ullã in artibus patietur. Nihilominùs tamen audiatur disputatio Epitomici.

Primum argumentum est, *quod res naturales fiant, ut plurimum & eodem modo. Quare etiam propter finem*. At illud est principium petere. Vtrum scilicet natura fiat ut plurimum : nõ rarò ut fortuna & casus. Quod nondũ confirmatum est, sed quæstio solummodo ipsa pro argumento: alijs uerbis repetita est. Secundum argumentum intricatum & perplexum est. Ramus idẽ clarius ex Aristote-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

le adducit. In quo antecedentia & consequentia ad unum referuntur finem: ibi est alicuius gratia: idq; propter finẽ agit. Hoc autem in natura obscurè, in arte perspicuè apparet. Proinde nemini dubium erit, tam artem, quã naturam, propter finem agere. Hoc argumentum obscurè & oratorũ more propositũ ab Epitomico explicatur: per comparationem inter artẽ & naturam: *Vt, quemadmodum artifices, priora caussa posteriorum, faciant: ita iudicandum in natura fieri.* Perinde ac si dicas. Ars longè est præstantior natura hoc nomine quod ad eius imitationẽ, suas natura actiones dirigat: & quãtum fieri potest, conformet. Cùm tamen contrariũ magis sit simile ueri: artem naturæ opera, quã posset, æmulari: naturęq;, finem firmius & certius quam arti esse propositum. Philoponus inter Aristotelis interpretes nõ infimus: in hoc argumento Aristotelis sentẽtiæ assentiri abnuit. Existimat enim hanc propositionem, seu maiorem non esse κατὰ παντὸς. Nam si per finem extremum quodcunq; intelligat: falsum est, & ab eo ipso antea reprobatum: Dum inficiatus est, omne extremum finem esse: sed id quod optimũ est: Ideoq; Euripidem inconsideratè mortem appellasse finem. Sin autem finem propriè id, quod optimi habeat rationem intelligat:

telligat: principium petit: cùm illud ipſum in controuerſia ponatur, utrum in rebus naturæ finis talis ſit propoſitus: cuius gratia natura hoc operetur, quod efficiat. Nihilominus tamen ut hæc περιττώματα Ariſtotelis, ſua diligentia excuſet: ſolutionem comminiſcitur: Finem uerum, & proprium nō reſpici: Nec de rebus naturalibus, ſed de artificialibus literam audiendam. At diligens hic ſeruus nimia diligentia labitur: Ac errores & inſcitiam magiſtri, tegere cupiens, ſuam prodit & oſtendit: Cùm ne de ijs quidem uera eſſe poſsit. Quæ'nam conſequentia hęc eſt? Ars finis gratia omnia facit. Itidem igitur natura. Hæc ſi firma erit: naturæ ac arti eadem præſcripta agendi eſt ratio: quod tamen maximè dubium eſt. Et, quamuis concederem omnes argumenti partes ueras eſſe: tamen id tantum concluderent: Naturæ ut arti frequēter finem eſſe propoſitum. Et ſimilitudo artificis, ad id probandum, quam artis longè eſt conuenientior. Simplicius cum Philopono facit: renuens uerū, optimumq; finem poſſe intelligi. Epitomicus rem inuolutam, nec animo concipi, nedum uerbis exprimi poſſe, animaduertens: argumentum obſcurè propoſitum, deſerit.

Tertium argumentum uix extremis labijs

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

bijs attigit Epitomicus. Sed ex Philoso-pho orator factus: Ciceronis locum quendam de mente, consilioque diuino, admirabiliter omnia conseruante, & administrante perorat. Quod tamen dictum Ciceronis, in quæstione, an natura ἕνεκα τοῦ agat, heterogeneum est. De mente diuina res conseruante, nec dictum est priùs, nec hoc libro deinceps dicetur.

Venio ad argumentum quartum: *Natura agit propter finem: etsi sine deliberatione agat. Quia artifices sæpè sine deliberatione agunt.* Falleris, ut priùs, Epitomice. Etsi enim artifex, more ciuili, adhibitis foris amicis, & consiliarijs non deliberat: aut consultat: tamen è regulis suæ artis, de quibus agit, iudicium, & consilium expetit: nisi malit temerè, quàm artificiosè agere. Incredibile quoque uidebitur, artifices agere propter finem, de quo non prius cogitauerint, & deliberauerint.

Et quod præterea in argumento est: *Naturam non deliberare*, malè deliberatum consilium ostendit: qui, ut à partibus tui Magistri hæreres: nullam diuinitatis, & prouidentiæ micam, in rebus naturalibus agnouisti. Quæso fatere ingenuè quando usus est: tuum Magistrum hominem fuisse, & errare potuisse: aut etiam ei dormitanti æneum globum in peluim non excidisse.

Quod

Quod si negaueris, præficies re ipsa talem Deum rebus naturalibus, qui res ita conformauerat, ut postea earum nullã curam gerat, sed proprio motu, sine consilio, deliberatione, auxilio conditoris, suas actiones, & munia exequantur.

Quintum argumentum est, *Artifices nonnunquam suo fine, & bono frustrari. Quare monstra, & prodigiosæ rerum species: in actionibus naturæ incidentes, naturam temerè agere non coarguunt.* In hoc argumento non ampliùs similitudo ab arte sumpta placet: sed magis congruit artificis. Mirifice Epitomice, artificibus de principio capitis laudi duxisti: quod temere nihil agerent. Eorum postea errata plurima offendisti: in quę animaduertẽda duxisti. Sed deprecabuntur errores malo facto, & infortunio quodam se errasse. Ars ipsa clamabit non fuisse eos artifices, qui errarunt: sed ab imperitia quadam imperitos rerum uocandos. Nam si fuissent artifices non peccassent. Simili modo si natura, in alium culpam transtulerit: se per imprudentiam quandam peccasse: aut fortunam, & casum in caussa fuisse, quod lapsa sit, omnem temeritatis suspicionem euitabit. Fortuna, & casus in culpa erunt.

Sed quicquid poterit, prætendat natura: uerior tamen Physica erit: Si Deus natu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ræ cursum mutare dicatur pro sua potenti uoluntate, & arbitrio: & omne quod in eius impeditis actionibus contingat, huius prouidentia, & uoluntate fieri. Quod cùm uerissimum sit, nihil esse fortunam aliud, quàm fabulam, ignorantia matre genitam: satis dilucidè constat.

IN CAPVT IX LIB. II.

CAput octauum contra casum, & fortunam: occasionem dedit de Democriti necessitate dicendi. Quæstio talis facillimè in animum lectoris incidere poterat. Cùm omnia propter finem aliquē agant: quomodo ad hunc finem perueniatur: casu ne an aliqua necessitate? Casu aūt ad eum finē perueniri iam dudum est præcisum. Necessitate igitur? sic: *uerùm non simpliciter: sed distinctione necessitatis in simplicem, & necessitatem ex hypothesi, priùs considerata. Simplex à rerum naturalium compositione excluditur: in earundem interitu inest. Ea quæ ex hypothesi est: rebus naturalibus commodissimè inest.* Ad extremum eadem hæc necessitas ex hypothesi, duplex constituitur: una in argumentationibus: altera ad eius similitudinem conformata, in rebus naturalibus. Hisce arbitratur Epitomicus, placatos Democritum, eiusq;

ſusq; æmulos:neceſsitatem in rebus naturalibus agnoſcentes.

Reputare autem diligenter te cupio,lector ber [illegible],quomodo Lieblerus priuationem quandam in rerum interitu, quam neceſsitatem abſolutam appellat, excogitauerit: Qua,res omnes intereant:ſed non oriantur. At Democritus ſi talem neceſsitatem in rerum generationibus eſſe audiuerit: Quæret, undénam ad res generatas acceſſerit,cùm in ipſa generatione non adfuerit? Non poteris aliter reſpondere:quã à diuina prouidentia, iudicioq; Dei conſtanti. Sed quid impedit, à diuina prouidentia, & iudicio, eodem modo res initiũ capere, conſeruari, regi, quo intereunt? Scio quid impedierit. Puduit,cum ſacris literis Dei prouidentiam: cum Platone Ideas,& ſpecies diuinas:cum Parmenide unitatem:cum Anaxagora mentem contra tui Magiſtri uoluntatem aſtruere.Sed tandem tuæ uoces ſimplicem neceſsitatem oppugnantes: neceſsitatem ex hypotheſi: parturiunt. Quod non eſt uerum ueræ neceſsitatis oppoſitum confirmare.Oppugnando ſimplicem neceſsitatem, & ueram:contingentiam defenſam oportuit:& rebus naturalibus ineſſe demonſtratum. Siquidem in uerè oppoſitis; uno remoto ponitur alterum.

rerum. A' qua, caput VIII. docens naturam nihil agere frustrà, cùm abhorreat, Epitomicus ne in has ἀντιλογίας offenderet: aliam magis notam thesin declamitandam assumit.

——Amphora cepit
Institui: currente rota tandem urceus exit.

Quod si disputasset ut temeritatem sic uiolentiam nullam in rebus Physicis inesse: thesi superiori consentaneam disseruisset. Quod si disputasset cum Theologis, fatalé necessitatem nullam esse: sed Dei consilio omnia regi: diuinam prouidentiam comprobasset. At necessitatem hanc uerè necessitatem dictam: seu uiolentam, seu fatalem præterit: Syllogisticam disputat: quæ non sit ἁπλῶς sed ἐξ ὑποθέσεως, neq; diuinam ullam recordatur. Syllogisticæ huius consecutionis necessitas, neq; cominus, neq; eminus ad rerum generationem attinet. Et cùm respondendum esset Physicis necessitatem absolutam rebus naturalibus imponentibus: ad necessitatem quandam aliam est declinatum. Quare necessitas, neque Physicè, neq; logicè, tractata est.

Atq; ita secundus liber sub naturæ tectorio doctrinam caussarum logicam perstrepit. Quem elenchum, aliosq; similes lex καθ' αὐτὸ seuerè punit: satis enim in logico organo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

gano de caufsis dictum, oftendit. Imperat Phyficus, Phyficis cognitioné cauffæ, quia fine caufsis ens Phyficum nullum futurum fit: nec cognofci pofsit: affentior. At cauffarum doctrina communis eft: & proinde in arte omnium rerum communi tractanda: id eft, in logica quæ circa omnes uerfatur materias. Imperabit igitur fuo iure æqualiter omnibus artibus, logica: Illisq; poteftatem faciat ufus & utilitatis fuorum præceptorum. Præcepta tamen ipfa, quibus funt tractãdæ, fi aliæ fibi arrogauerint artes, ad leges feuerifsimas fine mora appellabit. Noua uidebuntur hæc, íjs qui tenebris occæcati fcholafticis: nunquam fuorum ftudiorum, aut difputationum fubtilium fructum quæfiuerunt. Iis uerò qui finem logicæ & Phyficæ requirunt: qui leges bonarum artium & ftudiorum tanquam duces fequentur, non folùm uera, fed etiam dijs & hominibus approbantibus iucunda & neceffaria erunt. Fabulaq; hęc Phyfica multos annos pro uera Phyfica in fcholis acta: cuius admiratione, ftupore correpti adolefcentes, meliorem quærere defierunt: intelligat tandem pœnæ tarditatem, grauitate compenfari.

SCHO-

SCHOLARVM PHYSI-
CARVM LIBER III.

IN CAPVT I. LIB. III.

VICTVM cum ſit, argumentis ab experientia, uſu & inductione ductis: primos duos Epitomes Liebleri libros: ſophiſticè è logica inuentionis Cathegoria de cauſsis, huc aduocatos: tertium hunc librum longè σοφισικωτέρως, cathegoriam de cauſſarum effectu, motuque, in hac eadem Epitome diſputare, res ipſa docebit. Vt enim cauſſarum doctrina ſub nomine & tectorio principiorum, naturæq;: ſic effectus, & motus ſimili fraude: hûc ſe intruſerunt. Lex καθ' αὑτὸ tantas ineptias ſeriò auerſatur.

Interrogari iubeo Ariſtotelem Phyſicũ: & eius aſſeclam & ſeruum, noſtrum Epitomicum: cuiatem putent eſſe cauſſarum doctrinam? Phyſici generis reſpondebunt. Interrogatus idem Ariſtoteles & Epitomicus: Cuiatem putent doctrinam motus & effectus? Idem reſponſum dabunt. At ſi Ariſtotelem logicum interroges organon logicum docentem: Cuias ſit cauſſarum ars?

Logi-

Logicam esse clamabit. Itidem interrogatus, de genere, familia & natione motus & effectus caussarum: Neutiquam, si sapit, parenti aliam nationem quam fœtui, ac soboli assignabit. Posterius hoc iudicium ut uerius, suis ornabit laudibus, lex καθ' αὑτὸ: cũ caussarum & effectuum doctrina, inter locos dialecticos egregium laudis titulũ inuenerit. Inconstantiam iudicis minimè approbabit: nisi priùs ueniam precatus, peccatum confessus fuerit. De quibus hoc loco parciùs ago: cùm sæpiùs eadem admonendi occasio, nolenti offeratur. Quare patior, ut motus in Physicam adducatur: tanquam naturæ pedissequus: idq; hoc præcipuè nomine: *quod natura definita sit principium motus & quietis: cuius definitionis sensum nemo assequetur: nisi prius explicetur, quid sit motus & quies.*

Hem Lieblere, quid agis? telam Penelopes texis, & retexis: lectorem tibi antea beneuolum, abs te alienas. Sic enim in animo secum reputabit. Proh Iuppiter. Definitioni naturæ, tanta definitionum, diuisionum, acceptionum, comparationum copia munitæ, firmiter standum putabam: & ne hiscere quidem contra eam sustinebam. Ea nunc primũ, à proprio parente, obscuritatis fit rea: quod definitionis turpissimum, & ab Aristotele damnatũ uitium est.

Indiget

Indiget enim motus doctrina, si perspicuitaté illam, quæ boná definitionem decet, sibi uindicare uoluerit. Verũ Epitomice: cũ motus doctrina clarior sit, & notior, quã doctrina de natura, & ad eam intelligendã necessaria: cur non à notioribus ad obscuriora procedendo: ordinẽ in artibus legitimũ, à te ipso & tuo Magistro laudatũ seruâras. Addo, si natura Physica, & sensilis: quæ Physicæ propriè subijcitur, benè & ex ordine definita esset: nequaquã principiũ motus esset appellata.

Pari etiã aut grauiore fuco, Infinitũ, Locus, Vacuũ, Tẽpus, in Physicã inferuntur? *Infinitum: Quia motus est continuum quiddam, & continuum potest in infinitum diuidi.*

Locus: quod omne motum in loco aliquo moueatur.

Vacuum: propter locum, ne ut ueteres locum, uacuum quoddam separatum temerè suspicemur.

Tempus: quia omnis motus, in tempore, non in momento temporis fiat. Vt iam noua librorum Physicorum epitome, seu cõmentarius in hac libri tertij Præfatione appareat. Sed cordate Lector, uelim te obseruare hác motus insignẽ audaciam: qui forte sua non admodũ contentus, quod in Physicã à natura, tanquã ad conuiuium delicatũ sit inuitatus, nisi etiã secum contra conuiuarum

morem

morem plurimas, & inutiles umbras adduceret. Vmbræ in Physica sunt: non conuiuæ. Infinitum, quod in logica, uel Mathematica: locus, quem in logica, cùm de subiecto agitur: tempus, quod in adiunctis logicis: aut si motus cœlestis attendatur, in Astrologia, mansisse oportuit. Hoc leges, huic Physico conuiuio, à Symposiarchis, Iustitia, Sapientia, Veritate, præfectæ: uolunt, iubent, imperant. Secùs, quàm earum habet sententia, qui fecerit, à conuiuio excluditor.

Atq; has leges te commoturas spero Epitomice: quamuis ad Rami declamationes: te commotum iri perneges. Sic enim contra te loquentur:

Docte Physice, & logice acutissime: Agnoscimus, motum esse in reb. naturalibus necessarium. Fatemur res esse à seinuicem diligenter seiungendas. Et præcepta artiũ non esse in unum chaos confundenda. Nihil tamen inde cõcludis. In Ramum bilem quandam malè concoctam effundis. Multa dicis: nulla aut pauca probas. Nam quod Ramo impingis crimen: ab eo liber est: qui rei ueritatem optimè separat. Dialecticam (quod te offendit) artem omnium artium, & facultatum ministram, magnis laboribus inuenit. Generalem, de causis, & effe-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ctibus inuentionem inibi docet. Sic Dialectica docet: sic doceri, & sic constitui desiderat. Res tamen alijs artibus proprias sibi non surripit: usum in illis suum tamen declarat. Ad summam, ut paucis multa dicã:

Dialectica habet præcepta, quæ omnibus artibus commodè, & ordine tradendis communicat. Hæc præcepta, si quæ aliarum artium, peruicacia quadam, sibi arrogauerit: hanc ut tyrannicam, & sophisticam, ad leges, suorum præceptorum autores, & conseruatores, adduxerit: ad quarum tribunal ego dicta & facta tua, Lieblere, in hac Epitome cito. Sed fortassis, quia caussæ malæ diffidis: iudices subterfugiendo, ad calumnias decurris: clamitans, ut ille Terentianus à Dromone uinctus, Sophisticè tecum agi. Nam quod sequitur, te non uidere: *quomodo non ens motui subiectum esse possit*: credo: Eoque, quàm fueris Rameæ Philosophię, quam persequeris adeò acerbè, perscrutator diligens, ostendis. Si tamen pateris Lieblere: addam uerbis Rameis lumen: tu oculos aperies: & res per se clara intuenti erit clarissima.

P. Ramus, Aristoteli ex generibus entis, motus genera elicienti se opponit. Quod propositio sit falsa: non enim licet adiuncti, genera ex subiecto requirere. Assum-

ptio

ptio inconstans: propter multiplices, & inconstantes diuisiones entis.

Veriorem autem motus doctrinam substituit: Motum uidelicet ut effectum caussarum: enti & non enti, quod de ipsis caussis etiam uerè dicitur conuenire. Et, ut efficientis, formæ, finis, materiæ, consideratio generalis est, enti & non enti communis: sic effectorum: seu motuum doctrina, communis enti & non enti est. Vbi igitur caussæ concurrent ad aliquid agẽdum: effectio illa erit motus: siue substantia, siue quantitas, siue qualitas, siue aliud quidpiã gignatur. Et cùm id quod non fit, ex fictis caussis comminiscamur, motus erit: ut in chymeræ fictione & imaginatione, & rebus similibus alijs. Vnde non amplius tibi latere potest Epitomice: quomodo motus sit enti & non enti communis. Tuæq; lippitudini est remedium allatum: ut rem clarã cernas. Hæc postquam ita pernitius intueri ceperis: fateberis ex tempore: Deum nõ esse otiosum rerum à se creatarum contemplatorem: nihil in hisce inferioribus, ut somniabant Stoici, agentem: sed eius effectus esse præstantissimos, magna cum gratiarum actione suspiciẽdos: Quos effectus, Ramus motus in Deo appellare solitus erat.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

De animi motibus nō credo te dubium habere: cum appareat euidentissimè, quod moueatur, in consilijs, dictis, factis, omnibusq;, quę aut solus, aut cum corpore, perficit, effectis. Sic Grāmatici motus erit declinare nomina: coniugare uerba: utraque connectere, &c. Dialectici benè dissere-re. Et similiter in cæteris artibus. Denique mouere & efficere idem est: Itaq; motus & effectus idem erunt. Sed nomine effectus, non solùm actio ipsa: uerùm etiam opus ipsum actione perfectum intelligitur. Atq; de Procemio horum librorū satis: aut plus satis. Ad reliquum caput propero. Proximè itaq; in hoc capite sequuntur diuisiones motus.

At definitio teste Aristotele, Cicerone, & succlamantibus bonis legibus: præcedere debuit diuisiones. Verum illud condonetur. *Prima diuisio est entis: In ens actu tantum: aut, actu & potentia simul. Actu tantum existunt res diuinæ. Actu & potentia simul, existunt res naturales. Nulla enim res naturalis pura est* ἐντελέχεια, sed omnes sunt mixtæ ἐντελεχείᾳ καὶ δυνάμει.

Dum ego auidus diuisionem quandam motus expectabam: audio repetitionē ex 8. cap. 1. Phys. diuisionis entis: in ens actu & potētia: aut si Lieblero placuerit: eiusdem diuisionis correctionem. Interpretes hîc hærent:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

hærent:nec quid pro Ariſtotele dicant,magnis laboribus inueniunt. In lectionis diuerſitatem:obſcuritatem, ſeu errorem,huius loci,reijciunt. Epitomicus uidetur legiſſe. ἔστι δή τι, τὸ μὲν ἐντελεχείᾳ μόνον, τὸ δὲ δυνάμει καὶ ἐντελεχείᾳ. Quæ lectio ab interpretibus tanquã falſa & Ariſtotelis inconſtantiam arguens, contemnitur. Qui primo libro entia diuiſit:in entia actu,aut poteſtate. Porphyrius aliter hunc locum exponit: uerborum diſtinctione hoc modo facta. ἔστι, τὸ μὲν ἐντελεχείᾳ μόνον. τὸ δὲ δυνάμει, καὶ τὸ μὲν ἐντελεχείᾳ. τὸ μὲν τόδε τι, τὸ δὲ τοσόντε.&c. Quemad.etiã meũ habet exemplar, à Vuechelo editũ Anno 77. ſed huic lectioni officit,quod nõ actùs ſolum,in generibus ſingulis : ſed etiam poteſtas inueniatur. Siquidem per actum & poteſtatem genera omnia diuiduntur. Interpretũ magna pars cenſet, poſtremum ἐντελέχεια delendum:ut ſenſus foret: Aliquid eſt quod actu exiſtit:aliquid quod poteſtate:aliquid hoc aliquid:aliud quãtum, &c. In qua lectione nulla mentio fieret diuinarum rerum: quod illę ſint actus puri : non actu : cùm actu eſſe concretorum ſit proprium.

Simplicius,Themiſtius,Alexãder,qui ſecundam lectionẽ probant, diuiſionẽ perfectam futuram inquiunt : ſi adderetur, aliud eſſe, quod poteſtate ſola eſt. Sed id

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

prætermissum, quia nihil tale per se existat. Hęc interpretum inter se dissentio est: & quisq; Aristotelem nunc in hanc, nunc in illam partem pertrahit: de eius animo, pro ut lubet, diuinans. Nemo tamen assecutus est, quid inconstans partitio sibi uelit.

Secunda diuisio: seu prioris subdiuisio: Res naturales *in decem illa summa rerum genera partitur.* Nihil *enim nominari potest, quod non sit aut substantia, aut quantitas, aut qualitas, aut relatio: aut aliquod reliquorum generum.* Varia hæc & multiplex subdiuisio: inconstantiam Aristotelis arguit. Et quia aliàs tria: aliàs quatuor: interdum sex: nonnunquam octo, constituit entis differentias: in dubio est Ramus, cui potissimum Aristoteli sit adhibenda fides. Lieblerus hunc nodum tanquam bipenni Tenedia: dissecuit. Nempe, *Aristotelem in Categorijs numerare omnia entium genera. Ibi enim proprius locus est istis tractandis: in alijs locis tot numerare, quot institutæ tractationi seruiant.*

Placet solutionis pars: quod proprius ijs sit in categorijs logicis locus. Impropriè igitur, & malè hîc tractantur. Lex autem καθ' ὅλου πρῶτον impropria in artibus non patitur. Lex καθ' αὐτὸ logicam in Physica remanere uetat. Et quis sanæ mentis credere potest: Aristoteli potestatem esse: artium

præ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

præcepta pro ſuo libitu mutare? Nulla lex logica de diuiſione eſt: quæ fert, ornatus, utilitatis, aut uoluptatis gratia: partes pauciores enumerare, quàm diuiſum contineat. Vitium diuiſionis cap. 5. poſt. 2. eſt: Si quid in diuiſione deſit, ut totum cum partibus conuerti non poſsit. Atqui in tali diſione, quæ nunc hoc, nunc illo pacto pro Ariſtotelis uoluntate immutatur, partes multæ deſunt. Quare hæc, & ſimiles diuiſiones, ut ad rem accommodentur, falſæ ſunt.

Quod autem negas Ariſtotelem *ex generibus entium motus genera inueſtigare*: inſigne tuæ infantię inditium eſt: qui, nec quid tuus Magiſter: nec quid ipſe loquaris, perpendas. Interpretes unanimi conſenſu fatentur: Ariſtotelem hoc ſibi propoſitum habere. Et tuipſe imprudens idem confiteris. Tua enim ſunt, de hac ſententia, uerba: *Motus pro ut cum Phyſicus conſiderat, in tot generibus ſit, neceſſe eſt: ſecundum quot, ipſum per ſe rebus ineſſe dicimus.* Quid hoc aliud eſt, quàm ſi diceres: motum pro rerum, quibus ineſt, generibus: earumq; diuiſione: ſuas accipere diuiſiones.

Tertia diuiſio ſimiliter logica eſt. Et cùm idem ſit hîc morbus: eadem conſulenda medendi ratio. Ac per legem καθ' αὑτὸ in lo-

gicam remittenda est. Ex his adeò copiosè disputatis, extruit Epitomicus, motus Dialecticũ genus, passionẽ. Cuius tamen nulla fuit in tribus distinctionibus facta mentio. Nihilominùs dixerat Epitomicus, genera entium hîc enumerari, quæ proposito inseruirent. Conclusio etiam capitis, ut logica est, sic logicis, quibusdam ornamentis, partim ueris, partim effictis, coloratur. Quæ consultò prætereo: & ad motus definitionem rectà pergo.

IN CAPVT II. LIB. III.

Motus est actus rei existentis in potentia, quatenus in potentia est. Hoc est: *Est perfectio non eius, quod perfectum est: sed eius quod est imperfectum, perfici tamen potest, & ratione qua imperfectum est.*

Gratulor Epitomico, de insigni in definitionibus assignãdis felicitate. Magistro suo hac in parte longè est felicior. Qui capitis huius testimonio triplici, in motus definitione obscuritatem conqueritur. Et ferè, difficultate uictus, oneri tam graui, succumbit. Epitomico felicius succedunt omnia. Nam unica explicatione: eaq; ieiuna, expeditam adeò & planam motus definitionem fecit, ut etiam cæci eam manibus palpa-

palpare poſsint. Hunc igitur in obſcuris locis ducem, iuuenes naturalium rerum ſtudioſi, ſuſpicite & adorate. Nolite amplius timidi, in re tam clara, hærere. Sed potiùs Epitomico, palmam ſuperatæ obſcuritatis deferte. Sic gratitudine ueſtra, uirum in obſcurarum rerũ perueſtigatione laborantem, ad grauiora aggredienda incitabitis. Quid ſtatis cogitabundi & dubij? Sic res habet ut dico: Lieblero etiam de lõginquo uobis acclamanti credendum eſt. Incredulum enim diſcipulũ, ſuas διατριβὰς ne quidem à limine ſalutare patitur. Veruntamẽ fingamus aliquem diſcipulorum, diſcendi œſtro percitum: qui præfatus ueniam ſic præceptorẽ magna cum reuerentia & honoris ſignificatione compellet:

Colẽde præceptor, nos tui diſcipuli obſequentiſsimi, magno afficimur deſiderio intelligendi, quid ſub hoc perfectionis nomine lateat myſterij & ſecreti: quod nondum potuimus aſſequi. Veremur quidem à propoſita, tanta cum laude, explicatione te auocare: ſed res ita poſtulat: ſic profunda tua Philoſophia flagitat. Pudet nos adultiores annis (utinam ſic doctrina) factos, in corticibus ſemper hærere. Nuce, tua diligentia & opera fracta, nuclei iucundũ ſperamus fore ſaporem.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Hac oratione à deambulando abductus Lieblerus, discipulos, & imprimis hunc audaciorem lumina retorquendo, corripiet: Stipites, inquiens, Trunci, Fungi, quousq; uestra stupiditas mihi Philosophanti cunctationẽ inijciet. Perspicitis ne adhuc rem in medio sole collocatam? *Nempe motum dictum ἐντελέχειαν & perfectionem eius quod imperfectum est.* Satis est: me ita loqui: Vos estote hac loquendi formula, & explicatione saturati ac cõtenti. Meditationes alias relinquite: & usq; ad atomos de hisce mysterijs perscutari desistite.

Sed perseueret discipulus: dicens. Doctissime Magister, id non habui dubium: quod si motus erit perfectio: erit rei imperfectæ perfectio: Et quod imperfectum est, perficiendum esse. Intercipiet Epitomicus discipuli uerba ad primam quæstionẽ redire uolentis: eumque ad sedulitatem in auscultando hortatus: postea sic Philosophabitur: Res exemplo omnium notissimo, uobis tardioribus est explicanda. *Aqua frigida δύναμιν habet ut calefiat: & eadem ratione imperfecta est Hæc δύναμις quãdo propria sua ἐντελεχείᾳ perficitur: & quod calefieri potest reipsa iam calefit: calefactio id dicitur: Quæ motus est, & ἐντελέχεια imperfecta, inter duas perfectas:* Sic res intelligenda, dextrè est. Posthac ne uerbum qui-

dem de ea audire uolo. Diſcipulus prudens, pręceptoris ſtomachum, quem fecerat, ſentiens: pro ſua prudentia demulcere, & ad manſuetudinem reducere ſtudebit. Proh Iuppiter, clamabit. Nunquam poteram ego antehac rem tam claram, apertis oculis intueri: (condiſcipulo tamen in aurem ſuſurrabit: incertior longè ſum ac anteà) Quæſo commemorare tua gratia liceat: unde hoc mihi uſuuenerit: quod falſiſsimum pro uero ſemper imprudens elegerim.

Interpretum, imprimis uerò Simplicij & Philoponi placita ſunt, ἐντελέχειαν ſignificare perfectionem: illisque accommodari: quæ iam perfecta ſunt, propriamq́; naturam accepêre: ἐντελὲς enim illis idem eſt, quod perfectum ac abſolutum. Cùm igitur ἐντελέχεια perfectio dicatur: cuiuſque autem perfectio forma ſit, ad formam exprimendam uocabulum uſurpari autumat. Quam ſententiam tibi improbari: doctiſsima tua explicatio, ſcilicet, conteſtatur. Motus enim forma dici non poteſt: cùm forma ſit, illud ipſum, quod per motum obtinemus. Illud potius tuæ ſententiæ eſt homogeneũ. Quòd motus ſit ipſa formatio: & ab una forma ad aliam progreſsio. Quæ Phyſica docta quidem eſt, ſed intelligentibus &

bus & prudentioribus:aliâs periculosa.Siquidē concesso: Motum esse formationē; Definitionis genus nō erit actus,sed commodius formatio,aut perfectio. Motusq; definietur,formatio potentia entis quatenus tale. Perfectio potentia entis, quatenus tale. Quæ definitiones, nō minus sunt periculosæ quàm præcedens: Cùm formatio,aut perfectio,aut aliud similespecies erunt motus non genus. Ni uolueris,uoluptatis gratia, ut auditoribus & spectatoribus risum concilies,Gigantis ueste pumilionem induere.

Simplicio non placuit, histrionem talē, aut semetipsum, alijs deridendum proponere. Quare noluit ἐντελέχειαν, sed ἐνέργειαν legere.Et ex multis exemplaribus sic legendum confirmauit. Quod hoc uocabulum ad ea,quæ potestate sunt,aptiùs accommodetur.Disputat etiam ἐντελέχειαν non tollere id, cuius est ἐντελέχεια, sed potius perficere. Motus autem, cū eius, quod potestate est, ἐντελέχεια sit,ipsum tollit. Siquidem id quod potestate est destruit,& actum inducit.

Ex hac interpretum inter se dissensione: factum est,ut tibi non statim sine deliberatione,& cunctatione assensum prębuerim. Sunt etiam quædam in tua ipsius explicatione obscura (grauiore uocabulo, uti non libet,)

libet,) quæ me turbarunt. Nempe aquã frigidam imperfectam iudicari: respectu caliditatis. Ex eo tamen nullam accipit perfectionem, quod sit calidissima. Imò innatam frigiditatem amittit: eiq; de sua perfectione aliquid decedit. Sed transeant illa. Heus tamen præceptor: quorsum euanuit passio (perget discipulus) quam ad imperium, in motus doctrina summũ, capite præcedenti euehebas? Deposuit ne tam breui tempore magistratum, suâ sponte: an aliquid commeruit, quamobrem ab officio remoueretur? Nusquam enim apparet. Ne hîc ubi maximè opus est, aduersus hostem eius infestissimum, actionem: cuius imperio & ui, nunc omnia geruntur. Ad hæc quæ à discipulo sic commemorata sunt: respondet Epitomicus nihil. Sed discipulorum totum gregem hæsitãtem & suspensum dimittit. Discipulus tamen ille, qui cum præceptore hæc communicauit: ouans domum redit, quod preceptorem perculisset, & pupugisset egregiè: Et quod in eius Physica doctrina nihil Physicum reperiatur: nisi hoc sit Physicum: *Ego sic puto, sic uolo, &c.* Sed egregium esse illic exemplum Horatiani uersus:

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

Hactenus de definitione motus.

Sequun-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Sequuntur, *termini motus seu habitus: quorum unus agens: alter patiens dicitur.* Atque hæc doctrina noua est, cum definitione non conueniens. Motus enim in definitione fuit actus rei potentia existentis. In diuisione est actus, habitus cuiusdem. Seu est agentis in patiens transformatio. Vnde differentia omnis tollitur inter habitum agendi: & ipsam δυύαμιν: nam uno, eodemque modo se ad motus naturam applicant: sic inter habitum patientis, & formam introductam. Sed quorsum hæc referantur: ingenuè profiteor me ignorare: si tamen aliquid dicendum erat: crederem afflatum Epitomici hûc euasisse: ut uerbis conturbaret, quod oratione non potuit explicare: nedũ probare. Pergat igitur: *Agentia seu mouentia quædam sunt naturalia: quædam non. Patientia eodem modo non distinguuntur: quod paßio sine materia consistere nullo modo queat.* Attamen non negabit quisquam animas, plurimas pati, in hoc mundo, affectiones: & qui dubitat, det operam, ne post mortem id experiatur. Ecquid uerò Epitomice, hæc ullo ordine, aut graui quadã, aut probabili saltem de caussa hoc loco sunt cumulata? *Agentia sunt duplicia: naturalia, & non naturalia. Agentia naturalia, ab ijs quæ mouent aliquid patiuntur. Quæ non naturaliter mouent: nihil patiuntur.* Profectò lex

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

κατὰ παντὸς nugas tam falſas & inutiles hîc non fert. Lex καθ' ὅλου πρῶτον hunc confuſum ordinem improbat. Nam de his quæſtionibus repetitio ſatis prolixa, & odioſa libro VIII eſt inſtituenda.

Ad finem capitis cùm Epitomicus uideatur ſibi motum ita definiuiſſe: eius diuiſionem in ſpecies ſubiectas inſtituit. Quod ego apprimè laudarem: ſi in ea legitima eſſet διχοτομία bonæ diuiſioni præſcripta. Si non ſæpiùs, ſub nomine, ſubſtantię, quantitatis, qualitatis &c. eſſet iterata: ſi ſuo loco poſita eſſet: ſi deinceps ordine explicata eſſent diuiſionis membra. Id tamen mihi nunquam probabitur: quod de dignitate, diuiſionis ſpecies concertant. Legitima diuiſio eſt, in qua de toto, ſiue diuiſo, æqualiter omnibus diuiſionis membris communicatur. Vbi partes unanimi conſenſu ad totius naturam conſtruendã conſpirant. Quod ubi non ſeruatur: uitioſè diſtributum eſſe Ariſtoteles ipſe iudicabit. Sed quia Lieblerus diuiſionem hanc, ut illegitimam non audet explicare, nec ego nodum in ſcirpo quęram. Satis eſt demonſtraſſe: motum uitiosè definitum: ἐντελέχειαν nimiam ſibi in tota Philoſophia arrogaſſe autoritatem. Quod profectò dolendum quoque eſt. Nam hęc fabula; immò ne quidem

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

dem fabula, cùm nihil uerisimile habeat, tantũ autoritatis: tanto tempore obtinuit, ut multi ea seducti: mallent in hoc inscientiæ pabulo consenescere, quàm ueram Physicam exquirere.

IN CAPVT III. LIB. III.

COntinuatur capitis præcedentis, de motus terminis, agente & patiente, Physica. *Etsi enim motus, relatione duorum inter se habituum suboriatur: unus tamen & idem subiecto existit. Quia relationum extrema licet non sint eadem: una tamen aliqua specie inter se deuinciuntur.* Doctrina obscura est: Explicatio obscurior: usus obscurissimus, id est, prorsus nullus. Motus unitatem explicaturus per subiectum id facit: quod motus subiecto unus sit. Qui cùm accidens sit subiecto inhærens, eo ut existat, uehemẽter opus habens: non potest ipse unus subiecto dici. Non enim subiectum est: sed subiecti adiunctum. Similis aut obscurior fortassis locutio est: quomodo motus specie unus dicatur: Et quam unitatem specialem seu specificam, (nescio quo nomine maximè utar) Epitomicus significet, ne quidẽ coniectura assequor. Qui scire cupis, quid significare uelit: aut eum adeas: aut Aristotelem, in ui-

tam reuoces neceſſe eſt. Res aliquatenus poteſt intelligi: uerba ſunt obſcuritate implicata. Sententia autem, quantum diuinatione ualeo conſequi, hęc eſt: Quæ inter agens & patiens relatio eſt, motus dicitur: Isq; unus eſt & idem, quamuis diuerſos habeat terminos: proficiſcentem ab agente actionem nominat: Eidem quatenus in patiente recipitur, patientis appellatio attribuitur. Quæ cùm ita explicata ſint, reſpiciendum eſt diligenter, ut iubet Epitomicus, ad motus definitionem: quæ patienti præcipuè congruit.

Atq; hæc, capitis 3. Phyſica: à qua diſſentiunt tam antecedentia, quã ſequentia plurima. Motus dicitur præcipuè paſsio: Semper tamen definitur per actum. Actus autem magis actioni quam paſsioni conuenit. Sæpius etiam motus appellatur actio: paſsio nunquam. Motus ἐνέργεια dicitur: nunquam πάθος aut πάθησις.

Et quod ſuprà, præcedenti capite monui, paſsionis nomen in declaratione definitionis omninò euanuit.

Quid autem ad illud dicendum eſt: *quod actio & paßio unus ſint ſpecie actus. Vnus inter ea ſubiecto motus intercedat?* Id ſi uerum eſt: actio & paſsio nunquam inter ſe differrent: ſed ſemper ſubiecto unum eſſent. Reſpondet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Epitomicus: *rem sic habere: non in rei ueritate, sed ratione.* Atqui uana est illa Chimęrica sine re subiecta, imaginatio. Qui uelit rem ratione & mente considerare, eam prius à re in qua uerè existat, abstractam considerabit. Ratio & imaginatio sine fundamento in natura: stulta est: & ægrę mentis somnium.

Quam tamen rationem iactas Epitomice? Ratio docendi & discendi eadem non est, sicut nec re ipsa unum. Longè enim aliter se res habet, in eo qui discit, quàm in docente. Nec ulla ratio esse potest: quin aliud sit agere, aliud pati.

Quòd in hoc capite reliquum est: primò huius libri etiam disputatum fuit: Sed quia Epitomico placuit id repetere: fiet. Quęro itaq; ex Epitomico: Liceat ne de præceptis logicis in Physica disputare? De præceptis dico: usum non iam cogito.

Licebit opinor, respondebit. *Nihil enim uetat: quin aliquid sub communi quadam & populari ratione in logicis tractatum: ob accuratiorem tractationem, à peculiari quadam scientia tractetur. Hoc si denegetur, præter logicã nulla erit scientia: Cùm in logica, de essentijs, de quantitatibus: qualitatibus, Relatis, &c. quæ omnium propemodum artium & scientiarum subiecta sunt, tractetur. Quod cum absurdum sit, consiliũ uidebitur, admittere logicas res posse iure in alias artes transferri.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

At magnifice & acutiſsime Logice, quis tibi hanc poteſtatem fecit artium præcepta confundendi, & circulum quadrandi? Túne es, qui petis Philoſophiam tibi ſine legibus, & limitibus conformatá, ſed propropria manu conſtructam, dari? Logica, in logicis tractanda, lex καθ' αὑτὸ mandat. Logica in Phyſicis etiam tractari poſſe: Epitomicus illi legi, quæ tamen perſcripta eſt, intercesſit. Doctrina generalis generaliter tractanda: lex καθ' ὅλου πρῶτον eſt. Reſiſtit Epitomicus: non enim logica præcepta in logica ſolùm communiter ſunt tradenda: ſed etiam in Phyſica ſpecialiter & accuratè docebuntur: quia aliàs præter logicam nulla foret diſciplina.

Sed expendamus & æſtimemus, lector beneuole, quanta ſit uis in hoc Epitomici argumento: *Logica docet præcepta communia de Eſſentijs, Quantitate, Qualitate, Relatione, &c. ergo docet omnes artes: nullaq; præter illam neceſſaria eſt diſciplina. Aut etiam concedendum eſt, eius præcepta ſpecialiter in alijs artibus eſſe repetenda.*

Per Herculem, quid ſit ſophiſticè agere, ſi illud non eſt, neutiquam intelligo. Quod logica omnes artes ſub ſe compræhendat: quia in omnibus artibus ſuorum præceptorum uſum demonſtret. Præcepta logica eſſe generalia non credo te dubium ha-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

bere: cùm, autore & teste Aristotele, id sit proclamatum. Vocat enim Dialecticam omnium artium artem: omnium organorũ organũ: omnium methodorũ methodum. Non quod in ea reliquæ artes omnes doceantur: sed quod eius, in suis præceptis disponendis, & conformandis, usum supplices implorent. Sic etiam Dialectica docet, de Essentijs, Quantitate, &c. quomodo sint explicandæ, doctrinam communẽ: quibus Physicus in ijs explicandis, aut Mathematicus utitur. Sed nec hominem, nec arborem, nec circulum, nec quadratum sibi arrogat.

Sed tamen dabo, tuam argumentationem esse legitimã: modò eadem mihi concessa fuerit argumentandi licentia. Imitabor itaq; tuam argumentandi legem.

Grammatica docet generalia præcepta, secundũ leges augustas, de uocum explicatione, & connexione in artibus omnibus, necessaria. Quare Grammatica sibi omnes artes uendicat. De Rhetorica similiter. Rhetorica docet generalem modum, eloquendi & pronunciandi omnes res in uita humana necessarias. Ergo sibi illas omnes uendicat: neque ulla fuerit absq; illa disciplina utilis aut necessaria. Et nescio qd ad similẽ modum non inferatur. Quã itaq;

hęc ad imitationem Epitomici sint ridiculè dicta: plus satis innotuit. Attamen quia mihi cum aduersario controuersia est: qui nihil nisi quod in cerebro Aristotelis natum sit, approbat: caussa ad illum iudicem deferatur. Illius ualebit in hac controuersia, ut in multis alijs iudicium.

Heus itaq; Aristoteles, legislator prudentissimè, leges à te promulgatas arripiens, tribunal conscende: quod ius & æquũ in hac est controuersia, decerne.

Ad hanc uocem tanquam ad æneæ campanæ sonitum, experrectus Aristoteles: & caussa ad amussim cognita: Nugatores, inquit, audistis ne de eadẽ caussa non esse bis ferendũ iudiciũ? Leges præscripsi bonis artibus, ne temerè hûc illûc uagarentur. Ad eas uestra dirigite & adornate scripta. Hinc in uestra dissensione iudicium petite. Qui ad earum arbitrium suas instituit artes: ab omni culpa liber pronunciabitur. Qui secus fecerit, in antiquam syluam cum nugis suis proscriptus, transgreßionis pœnas daturus est. Sed si urgeatur Aristoteles ut iudiciũ repetat: aut clarius aliquid pronunciet: Non potest aliter pronunciare: Quam præcepta logica in logicis tractãda: Omnibus tamen artibus innumerabilia allatura commoda. Cómoda inquam non ipsa præ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

cepta. Exemplum Physicum esto. Logica docet generalẽ caussarum, effectorum, adiunctorum, similium, &c. doctrinam: cuius doctrinæ usus magnus erit: in causis, effectis, adiunctis, herbarum, metallorum, rerumq; naturalium omnium inuestigandis. Si autem propterea quis dixerit, herbas, metalla in Dialectica doceri, falsum dixerit. Qui dixerit in Physica caussas, effecta, adiuncta doceri: itidem stultè dixerit. Hoc Aristotelis prudens, & euidens iudicium est: Quod, cum non potuit, aut non uoluit Epitomicus intelligere: sentẽtiam, falsam & captiosam, nescio quo colore inducere maluit: quã qualis esset apertè profiteri: ne nominis claritati: & ipsius apud discipulos autoritati aliquid decederet.

IN CAPVT IIII. LIB. III.

TOt egregijs ornamẽtis: generibus, diuisionibus, definitionibus, interpretationibus, & quàm plurimis similibus, tectus & uestitus, motus in publicum prodijt. Eius adhuc non satisfactum libidini est: sed plura adiuncta à suo Physico postulat: Et æternitatis ac infinitatis laude nobilitari cupit.

Quàm auara est hæc rei inutilis cogita-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tio: quod tamen non admodum miror: Cũ iam multos annos hiſce fuerit donatus & celebratus: per Philoſophorũ fraudes, qui imperitorũ animis perſuaſerant, hoc quod in Moſe, & ſacris literis de creatione mundi contineatur: fabulam eſſe otioſi hominis, nulla mentis acie prædititi. Ex monumentis contra Ariſtotelis, firmiſsimè ueritatem æterni mundi, interpretari, cõfirmari, demonſtrari. Cui Philoſophorum opinioni quantum honoris tribuat Epitomicus ipſo docente audiamus. Qui tamen rẽ adeò ſacram illotis non uult contrectare manibus: ſed quod Phyſico ſit, ſanè quã neceſſarium de eo, diligenter tanquã in quoſdam Silenos Alcibiadis perquirere, docendum ſibi prius, putauit.

Diſputatio igitur de infinito propria eſt Phyſici: non in alia quadam ſcientia tractanda. Nam uniuerſa Phyſici ſcientia circa ea uerſatur, quæ magnitudine prædita ſunt: motionibus obnoxia: temporibus definita. His autem finitio & infinitio per ſe ineſt: reliquis poſterius. Quare rectiſsimè de infinito ſibi diſputationem Phyſicus uendicat. Accedit ad hæc: antiquorum Philoſophorum conſenſus, qui plærique omnes diſputationem de infinito non eſſe negligendam putarunt. Quamuis eorum opiniones de infinito, ut plurimum fuerunt falſæ, & ab Ariſtotele prolixè refutatæ. Hoc eſt Proœmiũ in doctrina de infinito.

nito. Quod autem primò attulisti Epitomice, finitum & infinitum posse de rebus naturalibus adferri: & circa easdem uersari, accipio libenter. Non tamen hoc nomine in Physica tractatio & examen infiniti habebitur: Nam eodẽ argumento uteris, quo confirmasti præcepta de caussis, effectis, adiunctis, hûc adducẽda. E' logica comparationum: aut è Mathematica numerorum & magnitudinum sunt hûc allata illegitimè. Mathematica autem sicut & logica, in Physica sunt heterogenea.

Secundum argumentum Rhetoricum, à choro Philosophorum ductum, nihil concludit. Cùm ex sententia Aristotelis, magna eorum pars falsas: maior contrarias, & pugnantes inuicem sententias de infinito fouerint, & publicauerint. Quare lex κατὰ παντὸς infiniti doctrinam, ex errantium Physicorum multitudine, Physicæ non adiudicabit. Immò potiùs, à Physica eam propter errores, quos concitauerat, eliminabit. Atque Proœmium infiniti à primo huius libri capite, repetitum ita fuit ad ornatum: ex quo tanquam ex ungue leonem sequentia æstimare licet. Quantum ad reliquum capitis attinet: Grammatica aut Dialectica, nominis est notatio: *Quod infiniti uocabulũ à ueteribus quintuplici acceptione sit usurpatum.*

At so-

At sophisticè talis nominum interpretatio in Physica est, cùm nulla res Physica adsit: nullum exemplum Physicum, quo illa significata explicentur. De quinque significationibus ultima tantùm retinetur, cæteris reiectis: cùm falsæ & erroneæ sint. Idem lex κατὰ παντὸς dixisset: falsa non esse in artibus tradenda. Artium enim, uirtutumq; doctrina, in ueris sita est: quæ cũ cognita habuerimus: uitia nobis non admodum graues molestias, & turbas dabunt. Si itaq; unico uocabulo de infinito potentia, te declamaturũ significasses, non ampliùs laborasses.

IN CAPVT V. LIB. III.

NOuum de infinito Proœmium est: Quod hoc capite infiniti doctrina sit tractanda, sed cautione adhibita, ne quis de infinito in genere, sermonem fieri falsò arbitretur. Solum enim infinitum actu tollitur. Illud quod potentia existit, in natura necessariò manet. Tollitur autem infinitum actu à natura: *Quia omne corpus finitur planitie extrema ipsum circumdante. Omnis numerus numerari potest. Nullum infinitum extat, aut magnitudine, aut numero infinitum.*

Rectè hæc dicuntur, & logica hæc argu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

menta concedo lubens. Perge.

Si corpus aliquod sit infinitum, illud erit aut simplex, aut compositum.

Sed neque simplex corpus, neque compositum potest eſse infinitum. Quare nullum corpus est infinitũ.

Aſſumptionis probationem breuitatis cauſſa omitto: cui cum toto ſyllogiſmo aſſenſum præbeo: Nullum in natura rerum, & in Phyſica actu infinitum ſubſiſtere. Nihilominùs cupio audire: quorſùm hæc faciant: aut quamobrem tam acriter & ſubtiliter diſputentur. Opiniones ueterum Philoſophorum ſe argumentis inceſſurum recepit Epitomicus: ſed qui ſint illi ueteres, non auſus erat nominare: neq; ego id poteram facere: cùm aliquem fuiſſe ueterum, qui hanc de infinito actu abſurditatem amplexus ſit, nondũ ex eorum ſcriptis ſit confirmatum. Fingit itaq; ſibi Epitomicus theſin de induſtria: quod Phyſicæ res nullæ offerebantur, in quibus ingenium exercere poterat. Fabuloſæ inſcientiæ ludus agitur. Et quod nulli unquam Philoſopho aut per ſomnium, aut per febrim in mentem uenit: hoc à noſtro Phyſico refellitur: cui in hac diſputatione acquieſcendum eſt: infinitum actu in Phyſica nullum eſſe: Nullum numerum: nullam magnitudinem Phyſicam infinitam.

IN CAPVT VI. LIB. III.

SVcclamatum tuæ erat ſententiæ, Epitomice: actu infinitum nullum exiſtere. Rem concluſam, & confectam putabam. Secus eſt. Iudicium enim ſuſpenditur, & cauſa ampliatur. Quia uidetur tibi adhuc aliud exiſtere infinitum: *Secus, Tempus ſine aliquo, & termino deſiturum eſſe, ſtatuendum foret: generationes rerum non eſſe infinitas: magnitudines in alias magnitudines non poſſe infinitè diuidi: numerum in infinitum non coaceruari.*

Priora duo incommoda (nam de magnitudine, & numero poſtea uidebimus) quæ ex infiniti deſtructione conſequentur, cur obijcis: cùm, te iudice, ſint contra ſacras literas, blaſphemiæ? An'ne maiori tibi curæ eſt Ariſtotelis amicitia, & gratia: quam Dei omnipotentis autoritas? periculum autem eſt, ſi ademptũ fuerit Ariſtoteli hoc temporis & generationis infinitum: ne omnis uia ad motus, mundi, principiorum, &c. æternitatem obtinendam, præcluſa fuerit. Conſtat .n. hæc ab Ariſtotele allata: ad Platonem, propter creationem mundi refellendum: quem infinitum, & æternum ex hac æternitatis & infiniti doctrina, Ariſtoteles eſt machinatus. Sed laus ſuperis; in no-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ſtris animis nullos reliquit aculeos.

Subterfugium ſibi quæret Epitomicus & non inueniet: seriò hęc ab Ariſtotele dici: à ſe neutiquam: cum tam peruerſo non ſit iudicio: ut errorẽ tam grauem comprobet: Diſputationis tantum gratia hæc dici & agi. Eſto. Interroga tamen aliquem non ſcholaſticum, id eſt, liberi iudicij uirum: & non mancipati ingenij ſeruum: cõcedat ne falſa, diſputationis, gloriæq; uanæ gratia, iuuenibus perſuaderi: ac ſi eſſent è naturæ faucibus non ſine uitæ diſcrimine erepta myſteria. Sat ſcio, reſpondebit: In Phyſica res Phyſicas ſenſiles eſſe docendas: Nugas apertè ſacris literis damnatas & legibus κατὰ παντὸς & καθ' αὑτὸ, non eſſe ſub ullo tectorio in Phyſicam aduocandas.

Veruntamen quia eò peruenit Epitomicus, ut pro rationibus, uoluntatem ſuam ſufficere arbitretur: audiatur eius, de infinito, iſthæc peroratio:

Infinitum, ait, *Aut eſt actu Infinitum: aut potentia. Actu infinitum eſt deſtructum: quare infinitum quod rebus ineſt, erit potentia.* Verùm hîc quoq; cautio erit: ne uocabulum potentię, ut priùs, accipiatur. *Id enim quod potentia exſtitit in priori ſententia & diuiſione: in actum produci poterat. Potentia de qua iam dicimus, nunquam in actum reducitur.* O' Philoſophiam & Philoſophos incon-

inconſtantes. Hoc fundamento extructa ſunt principia. Hoc fundamento fulcitur motus. Super eodem infinitum ędificatur: ſed non eodem modo acceptum & uſurpatum. Etenim in prioribus ædificijs ex facultate fit actus: Hîc neutiquam, ſed facilius ex actu potentia. Non poſſum non gratulari noſtro Phyſico tantam poteſtatem: Verba, definitiones, diuiſiones, tam multifariam, nunc in hanc, nunc in illam partem mutandi & contorquendi. Audax fuit hîc Epitomicus, qui Ariſtotelis locũ cap. VII. huius libri, non admodum acuratè legit: aut lectum non magnifecit. Locus autem huic contrarius ſic habet. ὅσον γὰρ ἐνδέχεται δυνάμει εἶναι: καὶ ἐνεργείᾳ ἐνδέχεται τοσοῦτον εἶναι. Quantum quid poteſtate, tãtum actu eſſe poteſt. Memini etiam uulgò circumferri dictũ quoddam Ariſtotelis, ex hoc fortaſsis eodem loco deſumptum & extructum: Nihil eſſe in potentia, quod non reducatur ad actum.

Simplicius hoc loco ualdè turbatus eſt. Quomodo, inquit, quantum poteſtate tantum actu eſſe poteſt: cùm numero quidem adiectio poteſt fieri infinitè: Actu tamen infinitus numerus eſſe non queat? Magnitudo, etſi infinita actu nó detur: tamen infinitè diuidi poteſt potentia. Simplicius grauiter ſe torquet: ſed fruſtrà.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Atq; hæc omnia præcedentibus sunt similia, falsa, & sibi inuicem contradicentia: Omniaq; conueniunt in unũ falsitatis corpus affabrè conformandum.

Sed progreditur Epitomicus in declamatione: & docet Infinitum non esse aliquid per se subsistens, sed perpetuò inhærere. Locus Aristotelis contrarius est, statim de principio capitis v. huius libri. Negatur enim infinitum esse accidẽs. Sed negligantur illa: sit accidens. Cui tamen subiecto inhæret?

Inhæret (inquit) *magnitudini, generationi rerũ, & tempori. In quibus tamen inhæret diuisione ac partibus. Nam diuidendo & sumendo unam partem post aliam ad finem nunquam peruenitur. Quæ tamen diuisio debet fieri in partes eiusdem proportionis: non eiusdem quantitatis: alioquin ad finem peruenies, absoluta diuisione. Est & aliud infinitum in numero: sed ex hoc diuisionis infinito resultat & nascitur: illiq; etiam oppositum est, & ab altera parte respondet. Quemadmodũ enim in diuisione continuæ quantitatis ad finem nullum peruenire licet: Ita compositione quantitatis discretæ, & additione unitatũ, finis nullus occurrit.*

Non disputabo an hîc loquaris de infinito Physico, aut Mathematico: quæstio illa postea disceptabitur. Sed hoc inspiciam: utrum uerum sit; Physicum infinitum potentia

tentia existere: in magnitudine, generatione, tempore? Quàm res sit uana de tempore, & generatione nihil attinet dicere. Tutemet pronunciasti de ijs ex sacris literis.

Magnitudinē sequentia impugnabunt: quod infinita non sit.

Aristoteles, ait, huius libri cap. 4. Omne quod genitum est, habet finem. At magnitudo omnis genita est: & illa similiter, quæ in magnitudine hærent. Quare nulla magnitudo erit infinita: sed omnis habebit finem.

Res sensilis est infinitè diuidua, minimumq; habet aliquid, & indiuiduum: nisi cogitationis auxilium inuocetur. Quælibet autem magnitudo est res sensilis, nullaque in rebus est intelligibilis magnitudo. Quare magnitudo Physica omnis est finitè diuidua, minimumq; habet aliquid, & indiuidunm.

Cap. 3. lib. 8. docet Aristoteles magnitudinis extremum esse aliquid: quo longius iri non posit. Quod si est: Nulla magnitudo infinita censeri debet: sed ad eius finem ut perueniatur, spes est.

Capite huius libri v. inquit Aristoteles: Omninò corpus sensile infinitum esse non posse. Et paulò pòst eodem capite: Si infinitæ erunt magnitudinis partes; loca partium

tium erunt infinita. Sed loca infinita esse non possunt: per Aristotelē capite sequenti de locorum differentijs. Neque igitur magnitudinis partes erunt infinitæ.

Capite huius libri VII monet, quod sensilis magnitudo nulla sit infinita.

Hunc Aristotelem κατὰ παντὸς docentem, nullum corpus sensile infinitum esse, opponimus, illi Aristoteli, cuius diligentiam noster Epitomicus est æmulatus. Nihilominùs rogandus est: ut exponat, quomodo res se habeat: in infinita hac magnitudinis diuisione. Natura eam moliri non potest: cùm nullum usum habeat. Artis opus: artificis uita: hisce diuisionibus infinitis faciendis, non sufficiunt.

Simplicius quidem ad naturam confugit: quam tamen inutilia diuidere & agere non affirmare audet: sed ad usum diuisiones facere: Tum si ulterius diuidat: ea ipsa componere: & rursus diuidere, nō ea parte, qua fuerunt composita, sed alibi.

Egregium somnium: quod tamen ab Aristotele nostro & natura ipsa, tanquam ridiculū aut uix risu dignum, deridetur. Simili fundamento nititur Infinitas in numeris: In quibus minimus dabitur per Epitomicum: non autem maximus. At in numeris Physicis etiam dabitur maximus: ut arbo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

arborum, pecudum, hominnm, &c. Alioquin innumerabilibus Democriti mundis, esset opus, ad numerum arborum, pecudum, hominum, &c. comprehændendū. Agè uerò Epitomice: Infinitas in numeris quomodo Physica dicenda erit? In numeris'ne per se, aut in numeris beneficio corporis, cui adhæret? Soli numeri & per se considerati: non sunt sensiles aut Physici: nec tangi, aut uideri possunt. Numeri in magnitudinibus, aut corporibus, non sunt infiniti: sed cum corporibus hæc decernitur ijs infinitas: non corporibus propter numeros. Quare in nullo numero est infinitum Physicum & sensile, de quo se disputaturum, duplici testimonio Aristoteles recepit.

Hæc animo sedulò reuolués Ramus Aristotelis inconstantiam meritò redarguit: quod promissi immemor de problemate Physico in Mathematicum infinitum delapsus sit. Inficiatur id fieri Lieblerus: sed Aristotelem malè intellectum à Ramo, innocentem uellicari: Suorum tamen uerborum firmamentum nullum adfert. Ramus reipsa & Aristotelis apertis testimonijs, quod obiecit Aristoteli, corroborat.

Sunt autem rationes, & argumenta Rami: Quod neque numerus, neque magni-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tudo ullam admittant, nisi cogitatione diuisionem, aut additionem. Si enim magnitudinem reuerà in corpore diuiseris: non magnitudinem uideris diuidere: sed corpus ipsum, & unà cum eo magnitudinem. Vt infinitum Physicum sit primò & per se in corpore naturali: postea si lubet in magnitudine: & eadem licentia in qualitate quacunq; corporis: quæ unà cum corpore diuisa est, non secus ac magnitudo. Numerorum similis est ratio: quemadmodũ prius dixi: Si enim in infinitum adaugeatur numerus Physicus: nó ratione numeri sed corporis, cui numerus inhæret, id fieri experimur.

Quinimò Epitomicus & eius Magister, passim docet, Infinitum concretũ esse non posse: & unà cum accidente subiectum significare.

Agè uerò Epitomice, quãdo tu hasce partes pro infinito Physico suscepisti: petimus adduci exemplum: quo fidem nobis feceris: Esse, fuisse, aut futurum esse aliquid in rerum natura sensile, quod in partes Infinitas sensiles distributum sit, aut distribui poterit. Hoc facto, quam habeat illa distributio in Medicina & Physica utilitatẽ, & qui fiat, quod Medica ars, absque hoc infinito subsistere non possit, etiam audire desideramus.

ramus. Non temerè tuum imploro auxilium, sed grauib. caussis incitatus: quòd præ ingenij tarditate, non possum ad tam arcana & in ipso naturæ sinu inclusa mysteria, táquam ad Silenos Alcibiadis, intromitti.

Noli iam laboris grauitatem hîc ueteri: sed intrepidè & forti animo rem in manus sume & aggredere. Quod si recusaueris: me dico re assimulabimus, qui inaudita quædam herbarum genera, somniando nobis conceperit: quæ, quo terræ loco, sub qua cœli regione nascantur, nesciat: quos usus, quas commoditates habeant, ignoret. Imò quales gigni nulla ratione possint: attamē illas nobis uenditare, & uelut singularia quædam medicinæ mysteria commemorate ac prædicare audeat. Huic, ut dixi, tu conferendus es medico: nisi docueris, in quibus medicorum: in quibus Physicarum rerū syluis: steriles illæ, Infiniti, auenæ producantur, crescant: & ad quos humanæ uitæ usus accommodentur.

Recurre si placet, ad illud: *magnitudinē Physicam semper diuiduam, non quidem nobis, sed naturæ*: Nam de eo, ego certo, ut in diuisione reperiatur finis: nisi uoluerimus cogitationē in auxilium uocare. Quòd cùm fuerit factum, non erit illud infinitū Physicum, sensile: sed imaginariū, & phantasticum. Ari-

ſtotelis hîc incuſanda negligentia, aut inſcitia eſt: Qui cum pollicitus ſit ſe dicturũ, de magnitudine Infinita, ſenſili: non addidit, ſenſilem magnitudinem diuiduam infinitè eſſe: non nobis ſed naturæ. Natura autem cum ſenſuum neceſsitate nõ laboret: nihil obſtat, quin liberè ſentiamus, omnes res infinitè diuiduas eſſe, ſiue fuerint ſenſiles, ſiue imaginariæ. Sed pergit Epitomicus in corrigẽdo Ramum: eiusq; errorem grauem & hominis indoctiſsimi animaduertit, ſcilicet: Quod magnitudinẽ phantaſticam, adumbratam, ſine omni fundamento & cauſa præexiſtente, pro magnitudine Mathematica haberet. Hem calumnia quotquot audiui omnium fœdiſsima. Qua enim perfrictæ frontis temeritate id Ramo ſtultitiæ aſſcribere auſus fueris: nõ poſſum facilè exiſtimare? Niſi id eſt, quod ſuſpicor: ut qui uerecundiæ fines tranſgreſſus fuerit: eum gnauiter impudentem eſſe oporteat. Si quid habes ex Rami ſcriptis, quod tecum ſtet, adducendum eſt. Sat ſcio eum, ab huius confictæ calumniæ crimine, alienum eſſe: qui poſt hominum memoriam acerrimus huius ſententiæ fuit impugnator. Quare etiam, ſicut ob aliarum rerum cognitionem, ita & propter Matheſeos eximiam peritiam doctis

ingenijs gratiſsimus fuit: & maximis laudis titulis nobilitatus. Vtinam: Vtinā principes, quod in hac diſciplina, ſicut in alijs omnibus, Ramus in uotis habuit, perfeciſſent. Diſciplina Mathematica tot falſarum & uariarum hypotheſium figmentis: ſine omni fundamento in natura, excogitatis, non ſe occultaret. Quoties credis Ramum libellos ſupplices ad principes uiros ſcripſiſſe, ut eos, ad colendos impenſius uiros Mathematicos: ut ad Mathematica ſtudia prouehenda, prouocaret, concitaret, cōmoueret. Et quemadmodū principes cōmouere laborauit: ſic abſq; fuco & ſimulatione: Mathematū profeſſorib. ſuggeſsit, hoc aſſiduè uoluendum ſaxum: hûc referendos, omnes labores, ſudores, uigilias: ut ex ueris hypotheſib. Matheſis extrueretur. Mouit multos: promouit nihil. Studium eius tamen digna laude non eſt fraudandū. Nihil eſt apertius & magis in Rami ſcriptis clarum. Nolo locos harum admonitionū copioſè & curioſè ex ſcholis Mathematicis hûc euocare. Vel caput hoc præſens, in quo Rami errores (ſi dijs ita uidetur) perſpexit Epitomicus: eius confutabit conſutas calumnias. Aperi igitur oculos: & poſtquam rem melius inſpexeris, memento iſta uiris parcius obijcienda.

Reliquum nihil eſt: niſi ut conſideretur Liebleri tectorium, quo Ariſtotelica hæc ſomnia de Infinito, tanquam ſacris literis non inimica, tegat. Eius uis & cõnexio eſt. *Nos libro* VIII. *cauſſas erroris Ariſtotelici, de æternitate motus, temporis, &c. indicauimus.* Et *libro* VI. *oſtendimus ſine hoc infinito, Phyſicam, & artem Medicam non poſſe ſubſiſtere. Quare contra ſacras literas infiniti doctrina non eſt.*

Acuta & facilis argumenta ſoluendi ratio. *Ego explico, ego oſtendo.* Et illud αὐτὸς ἔφα. At ego quæro explicationem & oſtenſionem in illis libris quam, mihi ſatisfacientem, non offendo. Quid quod, Lieblerum confeſſum, hæc eſſe pijs mentibus uana & falſa, cùm hoc Epitomico, qui illa defendit, committo. Tranſigant inter ſe, Lieblerus & Epitomicus.

Plura de hoc infinito non attinet dicere. Sed coronidis uice addam, quid tandem poſt hæc examina à noſtris Philoſophis cõcludatur. Ab Epitomico concluditur: Infinitum hoc ſenſile concedendum eſſe: non nobis ſed naturæ. Sit igitur natura in huius infiniti doctrina ſolicita. Nobis quibus denegata & ablata eſt illa infinita diuiſio, ab hiſce laboribus abſtinendi poteſtas facta eſt.

Ariſtotelis concluſio eſt tempus, motus, intel-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

intelligentia infinita ſunt.

Rami cautio ultima eſt, de infinito: ut finita illa perpetuæ diuiſionis potentia, à Phyſica abeat: atque in meris inſomnijs habeatur: ſed fraudulentis tamen & grauium ac peſtiferorum errorum principijs. Geometrica & Mathematica magnitudo ſola mente concepta infinita dicitur: idq́ue diſciplinæ cauſſa, ut Ariſtoteles ipſe loquitur. Non enim aliter infinita illic linea, quã quantum eius ſatis ſit, poſtulatur. Atque hoc modo infinitum in Mathematicis erat explicandum: non comminiſcendum Phyſicæ infinitatis ænigma prodigioſum.

Mihi ex hoc τερετισμάτων cumulo duæ tamen gemmæ colligendæ offerebantur. I. Quod infinitum ſenſile nihil eſſe, argumentis firmis credere cõpellar. II. Quod è tanti erroris & tam impij principio, æternitas mundi, motus, generationis, nulla metuenda impoſterum ſit. Quamobrem ſatis notum eſt, qualis ſit, de motu & infinito, in Phyſica fabula. Leges bonarum artium in honore habeamus: quarum auxilio dolus patefactus eſt. Nugas cum Deo æterno, & ueritate, inimicitias exercentes lex κατὰ παντὸς exſtirpauit. Logicam de motu & infinito, à doctrina de rebus naturalibus alienam, infamia mulctatam, lex καθ' αὑτὸ eic-

τὸ eiecit. Lex καθ' ὅλου πρώτων ordinis confusionē odiosam: ut est delicato stomacho, concoquere non potuit. Quæ conuenientia, uera, & suo quæq; loco commodè ponebantur: unanimi omnes consensu, approbabāt, laudabant, & Physica ciuitate donabant. Sed ea, proh dolor, sunt paucissima.

SCHOLARVM PHYSICARVM LIBER IIII.

IN PRÆFATIONEM LIBRI IIII.

QVARTVS liber aliquid habebit logicum, ut ex præfatione accipio: de loco, entibus omnibus & non entibus, subiecto: deq; adiuncto tempore. Quod animaduertens Epitomicus à lege κατ' αὐτὸ repręhendi: aggreditur obtinere: propriū esse Physices non logicę de hoc adiuncto & subiecto docere. Vidit enim, *sine loco nullā rem naturalem motionis capacē esse: sine motu uerò tempus intelligi nō posse.* At inquā, Domus est in loco: Non ideò Architecturę erit de loco differere. Elenchus Epitomico ualde familiaris: Quicquid in rebus naturæ scitu dignum est: eius doctrinam pro-

tinus Physicæ esse propriam. Sed tamen audiamus hunc logico physicum de loco, tépore, inani, differentem.

IN CAPVT I. LIB. IIII.

HOc capite primo probat locum esse aliquid: *Quicquid enim est: in loco est. Si igitur rebus competat esse in loco: necesse est locum aliquid esse. Deinde, quod præstātissimus et perfectißimus rerũ naturalium motus, quo corpora huc illuc cientur, sine loco nullus esse queat. Nec tamen cogitandum locum in re naturali inhærere, sed accidens quoddam externum. Mutatis enim corporibus, ab ipsis diuersum quiddam existit.*

In hac autem quæstione an sit locus, poterat reponi Epitomico, quod dixit, cæcũ de coloribus iudicare: si interrogetur an sit natura: sed parco tempori: & locum esse cum eo lubens admitto. Quomodo autem se loci natura habeat: Et sit ne accidens rebus inhærens, aut aliud quidpiam, cùm ad loci definitionem uentum fuerit, inuestigabimus.

IN CAPVT II. LIB. IIII.

PErgit Rhetor in Procemio caussæ de loco: diuisionemque præmittendam ducit: antequam ad definitionem ac-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

cessio fiat. Quæ diuisio omnibus rebus accommodari solet: *per se & per accidens*. Sed contra legem καθ' ὅλου πρῶτον specialiter repetitur, quod omnibus rebus commune est. Inordinatè etiam diuisio definitionē præcedit. Falsam autem ad præsens institutum diuisionem lex κατὰ παντὸς sensit. Nam locus communis non magis per accidens corpora continet, quā propius. Apparet etiam illum per se magis corpora complecti, quā proprium. Tanta enim in eo instabilitas, & mutabilitas non inest: ac in proprio loco. Nam cœlum, quod rerū plurimarum locus cōmunis est, nō toties in rebus cōplectendis uariatur: quā illa aëris interior superficies corporis extremitates ambiens. Veruntamen quia nihil incommodi timetur: dabimus locorum alium unius rei proprium: alium communem rebus plurimis.

IN CAPVT IIII. LIB. IIII.

Silentio, tertij capitis nugas, prętereundas, clàm monet Epitomicus. Displicuit enim Aristotelis uerbosa prolixitas: & Arithmetica, modorum essendi in aliquo, enumeratio. Cuius doctrinæ uanitas, ficta quadam subtilitate, quàm utilitate communi, & Physica, magis luxuriabat.

Ri-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Ridet etiã constricto ore Zenoniam quæstionem: Vtrum aliquid sit in seipso? utrum aliquid sit in loco?

Macte prudentia uir, contende tuam epitomen puram, in posterum ab hisce nugis conseruare. De qua tua constantia ab euentu sum iudicium facturus. Si constanter in nugis exscindendis permanseris: laudibus ad cœlum es tollendus. Si consilium tam prudens contempseris: & tanquam canis ad uomitum redieris: in eandem erroris, qua antehac laborabas, inuidiam prolaberis. Profer igitur de loco, quid tibi in animo resideat. Faciam, inquies.

Diuisio antedicta utilis est ad intelligendas proprietates quasdam loci, ex quibus definitionem intelligere postea erit facilè. Audio magnæ molis esse loci definitionem construere. Sciri oportet: locum non esse corpus, sed accidẽs externum. Locum esse duplicem, proprium, & commune: per se, & per accidens. Necessariæ etiam sunt præterea, loci proprietates.

Quarum I *est. Locum proprium immediatè, ac secundum se, nec cuiusdam alterius rei caussa rem continere locatam.*

Sed cur hoc postulas tibi dari: quod siue detur, siue adimatur, non sollicitè curamus. Satis est scire res omnes locis contineri

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

neri, ſiue per ſe, ſiue per aliud nihil refert.

Id tamen uerißimum eſt, nullam rem naturalem ſine rei alicuius, & uſus cauſſa exiſtere, aut in loco contineri: contrà quàm falsò putâras.

II *Proprietas Locus non eſt pars rei: quemadmodum materia, & forma. Locum enim res locatæ deſerunt: materia & forma ſua, nulla carere poteſt res naturalis.*

Hæc ἀντιμετάστασις rectè materiam, & formam à loci natura remouet: Quæ Ariſtoteli grata eſt: Ramo non ingrata. Grata, inquam, ſuo loco, ſed hoc tamen loco odioſa. Poſtulauit anteà Epitomicus, ut locus eſſet accidens externum rei naturalis, non inhærens: Idq; ut ſibi uiſus eſt, obtinuit. Fruſtrà itaq; ſolicitus eſt, numquid locus ſit rei ſubſtãtia. Nec etiam fuerat quiſquam, qui locum rem conſtituere hactenus auſus eſt profiteri.

III. *Proprietas eſt: Quod locus re locata, nec ſit maior, nec minor: ſed æqualis.* Vera narrantur in hac proprietate: ut turpe ſit ei reſiſtere.

IIII. *Proprietas. Locus eſt immobilis.* Omniũ optimè dicis Epitomice: meritò igitur te amo. Pro Platonis ſpatio nihil poterat rectius dici: & cõtra Ariſtotelis ſuperficiem. Probabiturque poſtea ex hac proprietate: Locum eſſe rem logicam, ſola mentis conſigna-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ſignatione, conſtantem. Atq; ex omnibus hiſce intelligimus, quid non ſit locus. Sequens capitis pars non docebit, quid ſit locus. Lapſus ſum calamo: uolebam dicere: docebit quid ſit locus. Sequitur itaq; loci definitio cum explicatione.

Locus eſt ſuperficies corporis continentis, immobilis primò.

Dicitur autem ſuperficies: & quidem cõcaua, ſeu corporis continentis. Quia ipſum corpus dici locus non poteſt, ne locum re locata maiorem aſſerendum nobis ſit. Superficies enim quæ primò continet, æqualis eſt contenti corporis extremæ ſuperficiei.

At profectò lector, candide, præter inania quædam uerba, inani tautologia repetita, hîc auſculto nihil. Rationes nullę ſunt, quib. ad acquieſcendum, quod locus ſit ſuperficies, pertrahor. Veruntamen quod Epitomicus arbitratus eſt hoc genus ſatis congruum eſſe: de eius uitijs pauca, dicentem attende.

Si locus eſt ſuperficies corporis continentis: mutato corpore continente: ut aër in aquam, aqua in aërem commutari poteſt, mutatur etiam locus. Sicq; proprietas de loci immobilitate deſtruitur. Cõſequentiam probat Ariſtoteles, capite huius libri 3. Vbi materiam & formam à loci natura remouens, inquit: Quinetiã aqua ex aëre ge-

re genita:perit locus: Quod in eodem loco,corpus quod genitum est,non sit. Si igitur hæc superficies, perijt: Locus, qui immutabilis est,non potest cēseri. Sed transeant illa.

Capite I.huius eiusdem libri:locũ à corpore distinguens Aristoteles, nutat ánne corpus sit:cùm, ueluti corpus, tres habeat dimensiones,longitudinem, latitudinem, altitudinem. Has tres dimensiones, qbus rectè affirmante Aristotele, locus omnis constat,cùm in tua superficie inesse probaueris, credam superficiem esse uerum loci genus.

Postremò locum appellare terminum compræhendentis corporis, perindè est, (ut Simplicius loquitur) atque pallium hominis locum dicere: quod Poëticis metaphoris uix permittitur. Res enim locata, terminat sibi locum, non terminatur à loco:Locusque est mensura situs eorum,quę locantur: quemadmodum tempus mensura motus eorum quę mouentur. Agè iam Epitomice,hoc est præclarum illud loci genus, pro quo inueniendo, tot diuisiones, proprietates, definitiones erant cumulatę.

Sequitur deinde in explicatione: *Locum esse superficiem, & corporis cõtinentis superficiem, ne locum re locata maiorem esse asserere cogamur.*

Atque

Atque illud priùs dictum fuit: Repetitio eſt odioſa. Non enim neceſſe eſt, locum maioré eſſe re locata, ſi ſit cóuexa ſuperficies: ut hanc, ratio neceſsitatis, tautologiam defendere non poſsit. Sed quid tum poſtea? Iteratur tautologia de immobilitate loci: quam immobilitatem uoluntaria quadam permiſsione impetrauit Epitomicus. Nihil poteſt diſputatori magis gratum contingere, quàm aduerſarium, cum quo certet, ſecum ſentientem habere.

Cautione tamen opus eſt: ut hæc non aliter accipiantur: ac dicantur. Locum tribus conſtitutum dimenſionibus: locũ, qui eſt rerum interuallum, & ſpatium: locum, quo Geometræ in rerum dimenſionibus utuntur, immobilem concedimus, probamus, demonſtramus. Superficiem, cùm re locata, nunc moueri, nunc perire: ueritate ipſa uerius eſt: quã ueritatem ſubtiles ſcholaſticorum diſtinctiones, nunquam diſsipabunt: ſub quibus tanquam ſub Aiacis clypeo tutum eſſe locum ſuum perſuaſum habet Epitomicus.

Diſtinctio autem ad quam accurrit Epitomicus eſt: *Quod locus non primò ſit mobilis, ſed ſecundariò: nõ per ſe, ſed per accidens.* Ha, Ha, Hę, quaſi aliquis dixerit locum, qui per ſe non eſt ſine ſubiecto: per ſe, & ſine ſubiecto moueri.

ueri. Certum autem, locum eodem modo moueri, quo subsistit. Essentia eius est corpus recipere: hæc mouetur. Nihil igitur in eo remanet remoto locato. At interuallum Platonis cùm sit mentis cogitatione confictum: nunquam perit sed quandiu mens humana durauerit: tamdiu locus permanebit immutabilis.

Sub hanc definitionis explicationẽ, apponitur quæstio præcedentia concludens: *An definitio sit bona?* Respondet Epitomicus: *eam optimè definitum explicare, & ei soli conuenire, quod ex proprietatibus superiùs positis notũ asserit.* At profectò existimabã nihil esse in artibus firmius definitionibus. Sed has in sua epitome Lieblerus cõfirmare cogitur. Quã sophistica tamen sit probatio: in ipsa explicatione definitionis euici. Veruntamen ad quæstionem breuiter respondebo: Non esse bonam definitionem, quia locus dimensiones habet tres: quę in superficie non insunt: Quia locus superficies esse minimè potest.

Non potest nõ hęc doctrina de loco, uideri noua: cum superioribus seculis imperitis sit à sophistis persuasum: nihil aliud esse locum, quàm rerum externam superficiem. Neque admodum refert, quod noua uideatur sententia contraria, modò etiam intel-

intelligatur, quàm sit uera. Fac igitur, cordate lector, qui hactenus falsis nugis tibi imponi passus es, ut liberum iudicium tibi assumas. Et cùm ueritatem ipsam intellexeris, ne pudeat peiorem sententiam cum ueriore commutare. Nequaquam pudeat ab errore ad ueritatem: ab inscitia ad certam cognitionem conuerti. Prudentis nanque fuerit, aliquando sibi repugnare, ueritati nunquam.

Interrogabit itaq; lector: quid sit uerè locus? Nam ex præcedentibus id non facilè constat. Aristoteles difficultatem hîc animaduertit summam: Plato eam facillimè superauit.

Antiquitas, inquit, & communis hominum sensus statuit locum omnibus locati partibus adæquatum. Sic corporis locus est spatium trifariam dimensum: longitudinis, latitudinis, altitudinis: ut cùm metiri locum uolumus has dimensiones metimur. Locus superficiei est spatium dimẽsionis duplicis. Locus lineæ, est spatium unius dimensionis. Locus puncti, est spatium dimensionis expers. Nec interest utrum locus sit corporeus, an incorporeus: uti lucis locus est aër: aqua: & quoduis lucidũ corpus. Contrà, corporis locus est incorporeus animo tantum compræhensus. Hic lo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

cus solus est immutabiliter permanẽs: nec quam diu anima hominis permanet, perire potest. Hic etiam locus res nullas sibi peculiariter elegit: sed omnes eadem conditione admittit, siue fuerint naturales, siue artificiales, siue etiam spirituales. Et rectè hanc διαστήματος logicam, Astrologia tota dimetiendis cœli locis, & spatijs, sequuta est, sola mentis designatione, parallelos, Meridianos, Horizontes, Coluros, longitudines, latitudines, altitudines, dimetiendo: nec unquam pro loco superficierum terminum usurpauit. Sic neq; Geometra quisquam dimetiendis corporum locis, terminos exteriores, sed tota intus spatia dimetienda sibi proponit. Sed ne omninò noua paradoxa uideatur canere Plato: audiatur Aristoteles, quid de hoc Platonis loco iudicet.

Quãuis autem uerbis à Platone dissentire uideatur: tamen reipsa ab eius stat partibus. Principio fatetur Platonem solùm dixisse quid sit locus. Et postea explicaturus quid sit locus, eum immobilẽ ponit: quod nihil aliud est quàm Platonis spatium comprobare.

Loci dimensiones ponit tres, quæ in superficie nulla inueniuntur.

τόπον καὶ χώραν locũ & spatiũ idẽ esse docuit.

Res

Res Mathematicas in loco poni, admiſit: quæ certè in alio, quàm Platonis loco, poni neutiquam poſſunt. Imò quod plus eſt, uoluit ſolîus mathematicorum eſſe de loco diſputare: ut legere licet, cap. 6. de Generat. 1. Item in categoria quantitatis.

Et repetita in Ariſtotele, tam ſæpe ςάσις localium differentiarũ: & in hoc mundano loco, medij & extremi loci differentia appellata, quid aliud, quàm τριχῆ διάςατον διάςημα trifariam dimenſum ſpatium, totisq; mundani corporis dimenſionibus uſquequaq; adæquatum, demonſtrat?

Simplicius & Philoponus locũ eſſe interuallum pluribus rationibus docuerunt: quæ non parum momenti habent. Imò plurimi faciendæ ſunt: in quibus ueritas de loci natura accuratè compræhenſa eſt.

P. Ramus cum animaduertiſſet, rem nouam imperitioribus obſcuram: lumen addidit: & quid ſit locus Platonis, uerbis clarioribus, & exemplis notis exponere curæ habuit.

Definit itaq; locum, rem eſſe logicam, nempe ſubiectum enti & non enti commu nem. Rem logicam dixi ſola mentis conſignatione conſtantem, licet aliquando adiuncto ſit corporeus. Ad hunc locum reſpexit Ariſtoteles cum rectè & uerè locum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

immutabilem diceret. Similiter cum locũ non ens appellaret. Quòd commodè interpretandum est, ut nihil corporeum intelligatur, sed διάστημα ἀσώματον.

Et ne offendaris, lector, quod dictum sit locum esse rem logicã enti & non enti congruentem, tale Ramei loci, aut potius Socratici exemplum à Talæo est inuentum. Platonis, inquit, locus retinendus est: qui siue oppletus corporeis rebus siue non: ut uacuũ in Physicis rebus habeatur, nihil ad logicam, quæ est entis & non entis. Campos Elysios, hortos Hesperidum, & plæraq; alia loca poëtæ fingunt. Logicum hoc subiectum & logicus locus est. Atq; sic habes lector candide, quid de loco Platonis sit sentiendum: quod totum Rami diligentiæ & uigilijs est acceptum ferendum.

Quod contrà dicat, nihil habet Epitomicus, præter hoc: *Quod Aristoteles hanc ueterum Philosophorum sententiam refutauerit*. Itidem ego respondeo. Ramum disputasse & satis doctè pro ueteribus: Aristotelisq; recenter excogitatam sententiam egregiè à ueritate alienam esse, commonstrasse. Hæc Rami argumenta, quibus usus est, Epitomico in manus sumenda fuissent, sed sapienter ijs quæ impossibilia fuerunt tanquam onere Æthna grauiore, supersedit. Vnum examinat

minat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

minat ne omninò uideatur uictus. *Quod si spatium sit locus, una res pluribus locis contineri posset: quemadmodum exemplum, à dolio & uino in eo concluso, fatebitur.*

Egregium sophisma: aut sapientiæ inscitia. Ramus dixit locum esse spatium mentis cogitatione designatum. Lieblerus dolium spatium seu locū appellat: quod probat in diuersa transferri posse loca. At Ramus neq; de dolio, neq; de eius cauo cogitauit: quare si apertè Rameum spatium impugnare uoluerit: alia illi aggredienda uia est. Hæc impugnatio quæ Rami mentem ne quidem è lóginquo aspexit, facillimè est illusa.

Turbat præterea aliquid, ex ijs Rami uerbis, quod Aristotelem postulasse quædam absurda dixerat. Sed quæso postulat ne Aristoteles sibi concedi: locum continere rē locatam: locum esse terminum. Negare noli. Textus enim apertus adeò est: ut cœcus de colore iudicet: qui de eo dubitet. Sed quia, ut conijciō, Aristotelem defunctoriè legisti: relege locum de principio 4. cap. huius libri. λάβωμεν δὴ περὶ αὐτοῦ, ὅσα δοκεῖ ἀληθῶς καθ' αὑτὸ ὑπάρχειν, &c. Sumamus de ipso, quæ uerè per se inesse ei uidentur &c. Nihil potest apertius postulari: nisi uoluerimus dicere ne quidem hoc ad aduersario precibus im-

petratum: sed autoritate & ui ereptum. Asseris etiam ipsemet Aristotelem postulare, quę negasti eum postulare. Ita uno ore rem negas quam mox affirmas. Calidum & frigidum ex eodem ore efflas: mutata tãtum ad quam te applices, persona. Quamobrẽ euicta iam est difficultas, quàm Aristoteles & Epitomicus sua sponte sibi concitarunt. Non audiam postea distinctionẽ, post currum Epitomici triumphalem acclamatam. Nam partitio hæc: & uox triumphalis, infinitè totis Physicis iteratur. Quiescat tandem, quæso & obtestor.

IN CAPVT V. LIB. IIII.

QVintum caput consectaria quędam habet, & πορίσματα è loci definitione, falsa. Nempe: *Id omne corpus in loco esse quod extrinsecus alio quopiam continetur.* Et in *loco id non esse: extra quod nihil est.*

Ex his autem consectaris sequitur res Physicas adeò largè, laxeq; locatas esse, ut mundo, seu extremo cœlo nihil loci relinquatur. Conqueratur igitur mũdus de suo Physico: tanta quinq; capitum Physica actum esse, ut mundo, & extremo cœlo in quo omnia locarentur nullus locus attribueretur.

Ad hanc quærimoniam, medicinam inuenit Epitomicus: distinctione sua usitatissima, per se, & per accidens: *Vt enim cœlum* (inquit) *per se non mouetur, sed per accidens: sic in loco itidem per accidens manebit.* Benè habet Epitomice. Mitto motum cœli: cupio scire, quomodo sit in loco per accidens. Taceam iubebis: istûc enim ibis.

Partem Sphæræ esse centrum nemo ambigit. Illud etiam in confesso est, medium mundi per se in loco esse. Quare circumferentia, seu mundi extremum in loco erit, non quidem per se, sed centri sui gratia, & per accidens.

Heus Mathematice, indoctum te doces esse Mathematicum. Omnia enim, quæ ex Mathesi in tuam Epitomen mutuatus es, malè à te intellecta, peregrina, & falsa sunt. Peregrina ea in Physica esse non potest dubitari. Malè intellecta, & falsa cur ea dicam sic accipe.

Partem Sphæræ non esse centrum, sine controuersia, uerum affirmas. Itidem & uerius ad Mathematicorum scholam ego appello: centrum esse in Sphæra punctum: nullumque punctum sphæræ partem rectè uocari: nec etiam magnitudinem ueluti partem, constituere: sed eam naturæ ordine præcedere. Et quod magis uidebatur uerisimile, ne quidem lineæ pars erit punctum. Siqui-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

dem infinita puncta coagmentata: nunquã lineam cóficient: sed linea fit ex fluxu puncti in longum. Mathematicorum hæc sunt decreta, ne credas paradoxa inaudita tibi occini. Proximum in tua Mathesi est: *medium mundi per se esse in loco.* Transeat illud, & inuito Aristotele, qui in principio doctrinæ de loco, & in reliquo capite id pernegat. Hinc apponis:

Circumferentiam seu mundi extremum in loco esse, non quidem per se, sed centri gratia, & per accidens.

Noua hęc de loco doctrina est: noua uocabuli acceptio. Non enim ratione superficiei exterioris, sed partium gratia res in loco adponuntur. Præcedentia autem omnia non ampliùs firmitatem habebunt.

Definitio loci non est κατὰ παντὸς: alius enim locus est, qui per partes res continet. Neque diuisio loci in proprium & commu nem est κατὰ παντὸς. Nam locus diuidendus esset in eum, qui ratione partium: & eum, qui ratione superficiei res contineret.

Interpretes Aristotelis tantam sui magistri inconstantiam perspicientes, nodosque quàm plurimos, qui ex hac doctrina, omni ex parte necterétur: solutionem desperarunt, & ab Aristotele deficiendi, ad partem aduersam, occasionẽ sumpserunt.

Lo-

Locum uidelicet eſſe χώραν & διάστημα interuallum, & ſpacium. Quod cùm faciũt cœlũ ab omni periculo exſoluunt. Nã in hoc loco concedetur: nec ab alio uix exiſtente, in eum ut traducatur, tanquam umbra in conuiuium, opus habebit. Quare totum hoc caput è fallacibus conſectarijs compoſitũ eſt. Neq; id uſq; adeò mirum: cùm tota hęc quinque de loco capita, nihil contineant, quod Phyſicæ ueritatis ſpeciem ſaltem redoleat. Magna in rebus alienis: maior in nugis: maxima in falſis confirmandis pars inſumitur. Leges iuſtitiæ, ſapientiæ, ueritatis, tantam tam falſarum rerum confuſionem in Phyſica impatienter audiunt.

IN CAPVT VI. LIB. IIII.

Demonſtratum eſt, locum rei locatæ ſpatium eſſe. Quod ſpatium aut eſt plenum, aut uacuum. Itaque ſi loci differentias legitimas Epitomicus enumerare uoluiſſet: de pleno pariter ut de uacuo diſſerendum fuerat. Agè tamen, delibandum nobis eſt, quo pacto ſuas uires aduerſus uacuum comparet.

Primò itaque aduerſariorum robur clam ſpeculatur, & expiſcatur: poſtea firmioribus copijs eos inceſsit.

Qui igitur uacuum approbant, quinque nituntur quibus id defendant propugnaculis. I. *Quod motus esse sine uacuo non potest, in quo est perficiendus.* II. *Est spißitudo corporũ: quæ non contraherentur, nisi in ijs laterent inania quædã spatiola, in quæ corpora spißida componerentur.* III. *Incrementum corporum: corpus enim auctum maiorem locum occupat: quod sine uacuo fieri non potest.* IIII. *Corpora non augerentur, nisi acciperetur alimentum in ea spatia, quæ uacua sunt.* V. *Est experientia, de uase oppleto cinere, & utre oppleto uino.* Hæc sunt eorum firmamenta qui uacuum propugnant: contra quos arma capit et Epitomicus: sed ridiculè. Ita namq; disputare, an sit uacuum: simile est illi, quęrere an sit natura. Et profectò hæc potior quęstio fuerit: Natura enim est: Vacuum Epitomico & Aristoteli nihil omninò uidetur esse.

IN CAPVT VII. LIB. IIII.

VErùm cæcos de coloribus agere finamus: Et argumenta pro uacuo cõuicta destruantur. Sed tamen quale uacuum sibi in refutatione propositum habeat Epitomicus non explicatur. Aristoteles uacui significationes recenset: uacuum separatum & dispersum. Vnde admonemur,

mur, non solùm spatium illud, dimensioni bus locati, æqualiter dimensum: sed spatij differentias plenum & inane ex Aristotelis Physica demonstrari. Hoc spatiũ à Líeblero refutandum fuit. Hæ spatij differentię essent impugnandæ. Noua acceptio aut differentiæ, non sunt pro arbitrio excogitandę, quales nusquam, aut Pythagorę, aut Platoni usurpatæ fuerunt. Id si cogitasset Lieblerus, non tam turpiter, hîc oleum & operam perdidisset. De re siquidẽ, ut ipse testis est, nusquã existente disputationem instituit. Quod uanius utiq; est: quã si cæcus de colore iudicauerit. Color extat: Res de qua disputat Epitomicus, nusquã extat. Redeo igitur ad id, quod priùs monui. Si Epitomicus operæ pretiũ iudicauerit: contra spatium disputare. Hoc spatium oppugnabit, quod capitibus præcedentibus secundum Aristotelem astruebamus. Huius spatij differentias ab ipso Aristotele hoc capite explicatas, aggredietur. Id quia factũ non est: nec ego contra eius effictam thesin plura tẽtabo. Sed imitatione illius, qui Aristotelis caput 9. explicatione nõ dignatus est: duo hæc, contra confictum spatiũ, capita prætermittam: Cæcumque de suis quos imaginatur sibi coloribus, ut animũ expleat, iudicantem non impediam.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

IN CAPVT X. LIB. IIII.

QVàm igitur arguta fuerit Physica: in duabus quarti libri partibus, sic cōstat. De loco, & uacuo superstitiosa uenatio fuit: Logicam de subiecti topico nonnullam complexa: sed aliena in arte, alienissimo docendi modo: & omnibus legibus maximè contrario. Reliqua capita ad tempus pertinent: disputationeq; uerbosa, & inutili absoluuntur. Attamen duremus, & mysteria hæc de tempore auscultemus: libereque, ut usque antehac, iuxta leges bonarum artium, de ijs iudicium faciamus. O' utinam, non materies repræhensionis redundaret, uel abundaret potiùs: nunquam nodum in scirpo quærere uoluptati esset. Quid igitur? quę nam Physica tua est de tempore?

Prima de tempore disputatio inceptatur: *utrum sit tempus?* Quæ in utramque partem agitatur:

Tempus non esse uidetur probabile: quia partes, ex quibus constituendum esset, præteritum, & futurum, non subsistant in natura: & ex non entibus nihil fiat.

Verùm hoc disputationis cornu sine omni molestia ab Epitomio dissipatur: per simi-

ſimilitudinem inter motum, & tempus: cũ temporis natura ad motum computari debeat: Et *ueluti motus in prefectione ad perfectionem ſemper ſubſiſtit: adeoq́; ex ente, & non ente compoſitum quiddam eſt: ſic tempus aliquid dicitur, non quod perfectum, abſolutumq́; ſit unquam: ſed quod perpetuò fiat.*

At τυφλὸς περὶ χρωμάτων συλλογίζεται: cùm nemo Philoſophorum hactenus tempus eſſe negauerit. Nec opinionis huius, Ariſtoteles, aut Epitomicus ullum autorem nominare poſſunt.

Platonem, & Pythagoram peti, communis interpretum opinio fert. Qui, etſi de tempore ab Ariſtotele diuerſa cogitauerint: non tamen hûc dementiæ perueniſſe eos, ut tempus eſſe dubitarent, uel leuiſsimis coniecturis diuinari poteſt. Confictam itaque hanc theſin, à Rhetore ſeu ſophiſta quodam, exercendi ingenij cauſſa, ueriſimile eſt. Quid ueriſimile dico? Certiſsima res eſt. Quocirca inane cæci de colore iudicium: & de re euidentiſsima futilis quæſtio à Phyſica abigatur. Lex κατὰ παντὸς, & καθ' αὑτὸ hoc uolunt, & mandant. Futilem appello hanc quæſtionem. Neminẽ enim habet in hac quæſtione Epitomicus aduerſarium. Seipſum opinor, ut uincat, laborat. Et rectè quidem ſapit: dum enim

ſe i-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ſe ipſum uincit: à quæſtionibus tam uanis abſtinendum, diſcit.

IN CAPVT XI. LIB. IIII.

HÆc inſcientia Phyſica eſt capitis decimi. Sed quia perfectè expoſita nō eſt: altius eam repetere operæ pretium eſt: Magni enim momēti res eſt, ſcire quid non ſit tempus. Docet itaq; de inſcientia temporis Epitomicus: *quod ſimile quiddam motui ſit, ei adhærens: unde oriatur error, ut tempus interuenire nullum putemus: cum motus nos latuit, uel ſomno ſopitos, uel re aliqua ludicra excitatos.*

At nemo eſt, qui etiam grauiſsimo ſomno excitatus, non ſentiat interceſsiſſe aliquod tempus, ſtatimq; ut recreatus fuerit, temporis fluxum à ſomni initio metiatur. Quòd autē in ſomniando, tempus nō metiebatur nec ſenſit: id propterea nō factum eſt, quod tempus non ſenſit: ſed quia animum & cogitationes ad eam rem, correptus ſomno, applicare non poterat. Verum tamen, quorſum hæc faciunt? Tempus nec eſt motus, nec ſine motu poteſt intelligi. Horſum nempe. *Ad docendum tempus eſſe motus accidens.* Argumenti connexio ita inſtituitur. *Tempus non eſt motus. Tempus tamen ſine motu intelligi non poteſt: Ergo eſt eius accidens.*

Eadem

Eadem argumentandi consequentia fretus: argumentor: Lieblerus non est motus: ergo est motus accidés. Anima non est homo: ergo est hominis accidés. Aut clarius: Anima non est homo: Et tamen sine anima nec intelligi potest, quid sit homo: nec constare potest homo: ergo homo animæ accidens est: ergo Baculus stat in angulo. Sed hæc non curentur.

Quid deinceps? *Omnis motus fit super magnitudine aliqua. Magnitudo omnis continua est. Magnitudinem sequitur motus: ut quemadmodũ magnitudo, sic motus quoq; continuus dicatur.*

Noua quædam audio, sed nihil ad rem. Quod magnitudo sit continua: quod motus sit continuus: quid hoc ad tépus? cuius nomen ne quidem auditur. Magistri tui animum non es assecutus: Aut quod ille ex hac propositionum congerie catenata intulit, data opera prætermisisti: ut tu orator, quod ille uelut rusticus, nimis populariter prodidit, supprimeres. Cóclusit autem Aristoteles, ex hisce propositionibus: ut motus propter magnitudinem: sic tépus propter motum continuum esse: Quę magistri tui nó curantia pręteremittatur hoc loco, ne allatres, me in hisce scholis, sub quolibet lapide, Scorpium quęrere. Nunc definitionem ipsam quæ prora & puppis in tempo-

ris

ris explicatione est: aut esse debet, resoluā. Definitio est.

Tempus est numerus motus secundum prius, & posterius.

Obscura & ambigua est definitio: explicationem requirit: quamuis etiam hoc ei uitio uertendum est, quod sit obscura. Sequitur nihilominùs explicatio.

Numerus indiscretè cuiuslibet motus, tempus non describit: sed qui reliquorum perfectißimus existit ac uelocißimus, corporis nimirum cœlestis.

Hæc obscuræ definitionis perplexa explicatio est: de qua aliquantulùm cum Epitomico communicabo.

Tempus dicitur numerus motus. Aut igitur erit omnium rerum naturalium, quæ mouentur: & omnium motuum numerus: aut definitio nimis erit angusta, ut loquuntur Dialectici. Etenim omnes definitiones erunt κατὰ παντὸς Aristotele teste, & iudice.

Dixeris iam, si lubet, te ad solū cœlestis motus numerum, definitionem applicare. Equidem confestim dixero: Malè te definitiones componere: quarum partem magnam tibi in animo soli reserues. Similis erit excusatio: si mecum pactus fueris, ut doceas me artes dicendi. Rogatus absoluta Grammatica, ut pacti memor: ad sequentes artes progrediaris: respondebis te non

tres

tres artes cogitaſſe, ſed primã ſolũ modo.

Similiter ſi ἰδιοχείρῳ conteſteris: te debitorem eſſe 100 flor. Ad iudicem ut fidem ſerues, adductus: fac periculum an abſoluaris: cùm negaueris te tantam debiti ſummã profeſſum fuiſſe, ſed in mente, de 20 cogitationem habuiſſe. Conſtituam tibi iudicem tuæ explicationis Ariſtotelem: cap. XIIII. Ambiget (inquit) aliquis: cuius motionis tempus ſit numerus. An cuiuſuis? concludit autem tempus cuiuſque motionis, quatenus motio eſt, eſſe numerum. Et rectè iudicat: Nam ſi tempus cuiuſdam certi motus numerus eſſet: cæteri in tempore non eſſent. Auerroës huic difficultati diſtinctionem parat: quod tempus non eodem modo omnium motuum numerus ſit: ſed conuerſionis primùm, aliorum poſteriore loco: quia ſi conuerſio non ſit: nec tempus eſſe poteſt: ſi autem hæc ſit, alijs etiam ſublatis, tempus remanebit. Inclinat aliquantulùm iudex noſter in hanc ſententiam Auerrois: ſed iudicem nulla graui de cauſſa, proprium retractantẽ iudicium non audiam: eique obijciam nullam conuerſionem eſſe numerum: nullam conuerſionem eſſe tempus. Sed condonetur reo, & iudici obſcuritas in definitione temporis. Falſitatis me ratio pungit acrius: Huic dicam,

ſcribam: eamque ad iudicium iudicis iuſtiſsimi legis κατὰ παντὸς protraham.

Tempus non eſſe numerum motus cœleſtis, aut alicuius terreſtris, ita obtinebo. Quia tempus eſt continuum quiddam: numerus autem quiddam diſcretum: non itaque tempus dici poteſt numerus. Qui adduci non poteſt, ut credat numerum eſſe quantitatem diſcretã: præter rem ipſam, quam inſpici uolo: ad quantitatis categoriam ſe referat. Vbi tantam offendet inter numerum, & quantitatem continuam diſcriminis rationem: ut ſolius numeri exemplo cõfiſus Philoſophus quantitatis, duas diuerſasque ſpecies conſtituere, audacter ſit aggreſſus. Deinde tempus, modò ponatur numerus, in diuiſione minimũ habet, nempe binarium aut unitatem. Id autem de tempore neutiquam cogitare licebit, nedum pronunciare: cùm enim in magnitudine ſit: Ariſtoteli infinitè diuidi debet: ut neutiquam numerus, qui finem in diuiſione habet, cenſeri poteſt.

Similis & hæc ratio eſt. Quod tempus ſit æternum: motus autem omnis cœleſtis, & terreſtris æternitatis gloria caret.

Poſtremò: Tempus neq; eſt numerus numerans: neq; numerus numeratus.

Numerus numerans non eſt: id eſt, talis nume-

numerus, per quem plus aut minus in re qualibet definitur: autore Aristotele capite præsenti. Quod igitur cum gratia concessum mihi est: longa demonstratione stabilire non est necessum. Iam tempus non esse numerum numeratum probandum est.

Tempus non est, uelut motus, in re numerata singulatim: ergo non potest numerus numeratus appellari. Si enim cùm rebus numeratis numerati gaudet: cum ijs unum nomen & appellationem induere opus habet, ut in rebus ipsis, quarũ nomẽ & appellationem mereri laborat, insit: ijsque singulatim adhæreat.

Addam ridiculum esse tempus numerũ dici motus numeratum: cùm contra, motus tẽporis numeratus numerus dicatur. Et quemadmodum motum tempore: sic tempus motu deinceps metiamur. Ita mutuas in mensurandis rebus tradũt operas: ut mutato solùm nomine: nunc motus tẽporis: nunc tempus motus officium præ se ferat. Quid moror: quin multa paucis dicam? Nihil hac propositione cogitari posse absurdius: Quod tempus numerus numeratus dicatur. Nullus enim, in rerũ natura talis inuenitur reuerà numerus. Nullus Arithmeticus eum posside in sua Arithmetica numerum. Res tam diuersa à numero

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

id quod numeratur eſt:ut niſi propria eſſentia depoſita accidentis naturam diuerſam induat: non poteſt ab accidente hoc appellationem ſortiri.

Atq; ex his numeri inepta accommodatio ad definitionem temporis, loco generis, palam facta eſt.

Reſtant nũc in definitione aduerbia prius & poſterius:quę non per ſe, ſed per magnitudinem & motum tempori attribuuntur: de quibus aliâs ſi rogatus fuero ab Epitomico, copioſè ſatis ediſſeram. Cùm autẽ definitio temporis, eiusq́; obſcuritas & falſitas ſit per leges artium patefacta: nõ credo aliquem hærere poſſe, quin in numerato habeat, quod ad quæſtionem Epitomici reſpondeat. Quęſtio autem proponitur. *An temporis ratio abſq; anima numeratrice ſubſiſtere poſſit: cùm dicatur numerus numeratus, qui abſque anima numerante eſſe non poteſt*. Reſpondet Epitomicus: *perfectam rationem temporis abſq; anima conſiſtere non poſſe. At illud ipſum tamen, quod numerat anima, exiſtere, etiamſi ab anima non numeretur.*

Si ego roger: reſpondeo. Dato uno inconuenienti ſequi infinita. Tempus enim eſſe numerum, quod pro uero nobis obtrudit Epitomicus, falſum eſſe docui. Vt autem uerum ſit, tamen Epitomicus ſaxum Siſy-

phi

phi hîc uoluit. Cœlũ enim ſua natura, quolibet ente alio, corruptibili & caduco priùs & antiquius, etſi homines nulli eſſent, nihilominus motus ſuos conſtantes & ratos haberet. Et temerè ſcrupulus hic noſtrum Phyſicum angit: An affectio illa cœleſtis ex natura inferiore penderet. Ne tamen tacendo partam amitteret gloriam: potius aliqd turbare uoluit, quàm tacendo diſcere. Talis igitur eſt temporis doctrina & ſapientia diuiniſsima. Hic fons & origo ſacræ Sophiæ de æternitate mundi ab Ariſtotele conſtituitur. Quid uerò eſt ſimplicium hominum auribus abuti, ſi hoc non eſt? Quid eſt diſcipulos ludificari, ſi hoc non eſt? Et nos idiotæ huc etiam fatuitatis peruenimus, ut talium ſophiſmatum ſentinam, ſapientiam nominemus. Imò diuinam relligionis ſapientiam iudicemus. Prô ſancte pudor: cur homines ueræ tamen ſapientię deditos, tam miſerè deſtituiſti: ut tam putidæ ſophiſticæ nihil pudeat? Sed tamen cócludam: Tempus eſſe rem logicam: Redeat igitur ad logicum agrum lex καθ' αὐτὸ mandat. Obſcura, aliena, falſa, lex κατὰ παντὸς iam pridem in exilium compulit.

Nihilominùs quia monui tempus eſſe rem logicam: id quomodo uerum ſit paulò preſsius exponendum eſt. Tempus eſt

res logica ad topicum adiunctorum pertinens: omni enti, & nō enti cōueniens. Huiusmodi logicum tempus duratio dicitur: quia uerbum generale aptius nullum succurrit. Qualis duratio significatur à Cicerone primo de natura Deorum, cùm ait: Non enim si mundus nullus esset: secula nulla erunt. Secula nunc dico, non ea, quæ dierum, noctiumq́ue numero: annuis cursibus conficiuntur: fateor ea sine mundi conuersione fieri non potuisse: sed fuit quędam ab infinito tempore æternitas, quam nulla temporum circumscriptio metiebatur. Hæc Cicero.

At durationis instrumenta, & horologia multa sunt, cœlestia, aquea, puluerulea, solaria. Numeratus tamen istorum horologiorum sonus, uel lapsus: uel numerata è radijs umbra, non appellatur tempus, sed mensura temporis. Et si muta essent omnia tintinabula: si motus: si umbræ omnes cessarent: non ideò tempus nullum esset, sed mensura temporis cessaret.

Quid quod, ipse Epitomicus, in fine huius libri docet: motum cœlestem esse mensuram quādam, quam reliquis motibus applicat.

Atque hæc est uera de tempore sententia; tricis apinisque non inuoluta; sed clara, le-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ra, legitima, uera. Eoq; nomine, quòd ſacræ ſcripturæ homogenea ſit: & cum experientia communi concordet, toleranda, laudanda, probanda.

SCHOLARVM PHYSICARVM LIBER V.

IN PRÆFATIONEM LIBRI V.

CV'M gratam & utilem perſpexiſſet (ſi Dijs ita placet) tertij libri Phyſicã Epitomicus: conſultum iudicauit, eam repetere. Sed petita priùs uenia à Phyſico, cui neceſſarium arbitratur, motus rationem perſpectam habere. Repræhenſione tamen ualdè dignum eſt: λογικὰς, ταυτολογίας ταυτολογεῖν.

At ſi recuſauerit ſe eadem, quæ tertio libro docuit, iterare: ſed nouum de motu tractatum, priora corrigentem, aut explicantem, conſcribere affirmauerit: ſapienter fecerit: & retractatarum nugarum, gratiam magnã reportabit: Quamuis illud ipſum, factum libro tertio oportuit: Vt lex καθ' ὅλου πρώτων ſeruaretur, iubens ordine omnia fieri decenti. Ordo autem in his libris nullus

 eſt:

est: & sicut tertij, & quarti: sic quarti, & quinti nulla est cohærentia. Hinc factum est: quod interpretes, serui Aristotelis aliàs deuotissimi, adducti sint ad credendum hosce libros Physicos integros nō extare. Sed quia cōtra dominum hiscere relligio fuit: occultè id dixerunt: ne Aristoteles rescisceret. Nihilominùs tamen procedat quinti libri Physica: tertium librum aut emendans aut nouam motus doctrinam proponens: aut priorem explicans, &c.

IN CAPVT I. LIB. V.

INter mutationem & motum discrimen magnum est. Mutatio enim generis instar se habet ad motum: cùm de pluribus dicatur. Verùm ut intelligamus quot sint mutationes: modi sunt considerandi, quibus mutari aliquid dicitur. Sunt autem modi quatuor. Ex subiecto in subiectum: ex subiecto in non subiectum: ex non subiecto in subiectum: ex subiecto in non subiectum. Sed ex his, modus secundus inutilis est. Patet ergo tres esse mutationes species.

Talis est prima inceptatio correctionis, sed Lieblerus noluit correctionis uocabulum hîc usurpari: pro eo explicationis restituit.

At, si hoc non est priora corrigere: nescio quid corrigere significet. μεταβολὴ καὶ κίνησις

muta-

mutatio & motus: antea ſemper idem fuerunt: & erunt perſæpe poſtea. Nunc autem inter ſe differunt. In prioribus eadem definitione fuerunt definita. Nunc habēt ſe ut genus & ſpecies: quæ ſub eadem definitione ſpeciali comprehendi non poſſunt. Nec tamen ea, modò definiuntur aliter: quòd factum oportuit, ut nouus nouæ doctrinæ ſenſus intelligeretur. Sed fortaſsis aliā motus definitionem meditatur noſter Phyſicus, quā exprimere nequibat. Quid deinde? Sequuntur mutationis genera 4. Quibus, ut res nouas habent, noua inuenienda erant nomina. Et quod non negatè ſignificat, ſubiectum appellatur.

Deinde ex hac quadripartita mutationis diuiſione, unicum genus uerum eſt. Secundum enim, 3 & 4 reijciuntur, quod motus non ſint.

O' inſignem, & elegantem logicum: catholicis partitionis legibus conſentaneè partientem. Vitioſas, & mendaces partitiones fingit, ut proprijs ſophiſmatis refutandis ingenium oſtentet. Quis igitur ſic uitioſè partitur? Epitomicus. Quis uitioſam partitionem Epitomici accuſat? Lieblerus. Per Herculem: Philoſophicum, & liberum iudicium laudo. Et quod ſibi repugnare cū res poſtulat, Epitomicus audet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Id tamen nequaquam laudo: quod mendaces partitiones commentus sit: ut de 4 membris 3. reijceret. Quænám obsecro pugna est: cum uictoria uictori ipsi cladem afferat?

Sed heus Epitomice, quid generationem, & corruptionem à motu eijcis? Nouáne motus definitio priori in tertio libro latæ, contraria, prohibet, quin adhuc motus habeantur? Nam quæ hîc contra ea ponuntur, propullabo facilè.

Γένεσις καὶ φθορὰ non sunt motus: Quia cùm motus sit accidens & quædam ἐνέργεια necesse sit, ut in subiecto posibili existat, & ἐνεργείᾳ sit. At non ens, quod est subiectum generationis: non est aliquid ἐνεργείᾳ existẽs, sed δυνάμει tantùm. Quapropter subiectũ motus esse nõ potest. Sed quod per generationem nascitur corpus naturale, est proprium subiectum motus. Considerandum autem diligenter, quàm sit leuis, & fallax, hęc cõtra generationem machinatio.

Propositio est falsa. Quod necesse sit motum existere ἐνεργείᾳ. Motus enim definitur, actus rei existentis in potentia, quatenus potentia est.

Si enim actu existat mobile, non mouebitur. Aristoteles ipse ponit motum in re, quæ mouetur: id est, in ea, quæ potentia est ad actum. Perfricueris, ut lubet, frontem

Epi-

Epitomice: hæc tamen non negabis: ni tibi ipſi, tuoque Magiſtro bellum indicere, ludum, iocumque duxeris. Falſa itidem eſt aſſumptio. Quod enim in generatione mouetur: non eſt prorſus non ens actu: ſed reuerà actu exiſtit. Quod cùm in reſponſione ad Rami argumentum ultrò cõfitearis: nihil attinet longo probationum commentario id illuſtrare.

Attamẽ, acutiſsime logice: licebit ne tua uenia ſimiliter argumentari: ut ex meis ineptijs, tua innoteſcat tibi ipſi infantia.

Cùm mutatio ſit accidens, neceſſe eſt, ut ſit in ſubiecto poſsibili ἐνεργείᾳ exiſtẽte. Atqui generationis ſubiectum & interitus terminus non ſubſiſtũt ἐνεργείᾳ ſed δυνάμει. Quapropter mutationes non erunt.

Miſera generationis & interitus conditio. Non erunt mutationes, nec motus: quare ſe è Phyſica ſubducant: & quo in loco commodiorem nanciſcantur habitationẽ ſedulò quęrant. Fugam citiſsimè capeſſant, hortor: nam alterum ijs paratur periculũ.

Omne id quod mouetur eſt in loco. At non ens generationi ſubiectum: non eſt in loco, eo ipſo quod ſit non ens. Quapropter moueri nequaquam poteſt.

Reclamabit generatio ſe eſſe in loco: & iniuſtè nõ ens ſe appellari. Et uerè dixerit. Id enim quod mutatur, per ſe, uereq; in loco eſt,

co eſt,

co eſt, ſicut etiam uerè exiſtit. Vt, quamuis ex ſemine fiat homo: tamen ſemen actu exiſtit & reuera in loco ſuo eſt. Sic ouum per ſe exiſtit & actu: quamuis inde generetur pullus.

O' inſignem, & mirificam priorum nugarum correctionem: aut explicationem. Ferè adauctionem dixiſſem. Falſis falſa tollere, aut emendare conatus Epitomicus: falſis falſa cumulat: aliena alienis addit: logica logicis. Vos leges iuſtiſsimæ ueſtrum legislatorem monete: ne poſthac, ſit contra proprias leges, tam pertinax & peruicax. Ego Epitomico in memoriam redigã: ut quod æquum eſt cogitet: Cuius tamẽ in Ariſtotelem tam ſeruus eſt animus: ut errorem non putet errorem quo Ariſtoteles errare uideatur.

IN CAPVT II. LIB. V.

SEx motus genera libro 3. fecit Epitomicus. Id nõ placuit, libri huius cap. 1. Sed conſultius uidebatur 4. retinere. Sed neq; hæc diuiſio, eius in diuidẽdo luxuriei ſatisfecit: quin retexta illa diuiſione ex 4. generibus reijcerentur tria. Idem, aut ſimile quidpiam hic repetitur: contra legẽ καθ' ὅλου πρῶτον: & legem κατὰ παντὸς; ſed ratiocinatione

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tione mirabili, nihil in uniuerſum conclu-dente, nullo cohærente uinculo, id conficitur. *Species motus ſunt tot numerandæ, ſecundum quot genera, motus primò & per ſe rebus ineſt.*

Propoſitio eſt in argumentatione, nihil ſignificans: nihil concludens. Vtraq; eius pars idem repetit. Tot ſunt ſpecies motus, quot ſunt motus genera in rebus. Species & genera idem hîc ſunt: quod ſi negaueris neſcio quid tibi uelis. Attamen ex Ariſtotele ſcio, quid uolebas dixiſſe: ſed ueritus es ueritatem profiteri. Tot eſſe motus ſpecies, quot ſint categoriæ, in quib. ſit motus. Sed ut tua eſt uana, ſic hæc falſa eſt propoſitio. Prima enim illa & uerisſima entia, Ariſtoteleos motus nullos habẽt: imò uerò, motus nulla ſunt genera: ſed motus ut effectus, una ſola & generali definitione explicatus: omni & enti, & non enti accommodabitur. Nec ſi eſſent motus genera, ex ſubiectis rebus, eſſent metienda.

Aſſumptio ſequitur ſed intricatè: ne fucus appareat. Senſus eſt: ſed categoriæ in quibus eſt motus, ſunt tres: ergo tria itidẽ motus genera.

Nihil iam dicam de illa inconſtantia in partiendis categorijs: iam enim dudum cępi, illam inconſtantiam in partiendo, deteſtari. Categorię ſunt, decem: octo; ſex: qua-tuor:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tuor:tres:ut somnij simile sit, tã inconstanti fundamento, uelle ullam constantem disciplinam superstruere. Attamen considera tione dignum est, mirificè Epitomicum telam libri tertij de sex motus speciebus retexere. Ingens saxum uoluit: nunc affirmãdo, nunc negando motum esse in hac, uel illa categoria. Attamen Epitomice, quid animi est, de hac assumptione rhetoricari? Hoc opinor: Quod, *motus qui secundum qualitatem insit rebus ἀλλοίωσις dicatur. Qui caussa quantitatis, communi nomine careat: dicatur autem in specie incrementum & decrementum. Qui caussa loci communi nomine φορὰ latio dicatur: impropriè tamen. φέρεσθαι enim dicuntur quæ aliena ui & externa citantur: non etiam quæ ipsa se promouent.*

Hæc de speciebus motus affirmantur: quod in tribus categorijs reponãtur: qualitate, quantitate, loco. Categoriæ reliquæ à motu remouentur: seu motus ab ijs excluditur.

Secundum genus οὐσίας motus non inest rebus. Motus enim est in rebus causâ contrariorũ. Substantiæ aũt nihil est contrarium, quod in subiecto non sit ut contraria, sed semper sit subiectum aliorum generum.

Renouationem belli contra generationem, & corruptionem non libenter audio. Compositum putabam. Erraui. Nam præter caussas priores accedunt aliæ, quę à mo

tu, &

tu, & Phyſica generationem, & corruptio-
nam pellunt. Motus non eſt in ſubſtantia:
quia ſubſtantiæ nihil eſt contrarium. At res
ipſa dictitat, ſubſtantiam ipſam, oriri, inte-
rire: non ſolùm quantitates, & qualitates:
quibus tu attribuis omnia, quæ ſubſtantia
operetur & acquirat. Contraria tamen o-
pinio uerior eſt: ut quantitates & qualita-
tes, quod operentur, lucrentur aliquid: Im-
mò quod ſint, ſubſtantiæ acceptum ferant.
Tota enim accidentium eſſentia à ſubſtan-
tia dependet: non ſubſtantiæ ab acciden-
tibus. Mouetur igitur ſubſtãtia reapſe cùm
oritur, & interit: etiam nolentibus qualita-
tibus, & quantitatibus: penes quas ſi ſtaret
arbitrium: nunquam ſubſtantiam deſtruen
do ſeipſas corrumperent. Sed æquè uide-
ar ac tu ridiculus: ſi de hac propoſitione
multùm certauero. Qualis enim eſt hæc
quæſtio? Subſtantiæ nihil eſt contrarium:
quia eſt ſubiectum aliorum contrariorum.
Atqui illud libro primo ex doctrina Ari-
ſtotelis refutatum eſt. Nónne generis, in
ſpecies & differentias diductio: eſt in par-
tes contrarias? Sic enim contraria ab Ari-
ſtotele definiuntur: quod ſub eodem gene
re plurimum differant inter ſe. Differentiæ
autem & ſpecies ſi inter ſe plurimum di-
ſtant: non ea erit contrarietas in qualitati-
bus,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

bus, quæ speciebus non insunt: sed in ipsa rei substantia. Nónne Aristoteles ignem aquæ contrarium efficit? De qualitatib. eorũ ne unicũ quidẽ uerbum profert. Ignem in concreto aqua contrarium ponit: ut tota ignis substantia aquæ contraria reputetur. Quòd autem qualitates postea sint cõtrariæ: hoc à substantiarum inter se contrarietate ortum ducit.

Quid capite huius libri 1. sensit aliud Aristoteles: quàm inter priuationem & formam esse motum? Quod si uerum est: erit etiam priuatio formæ contraria: & in substantia erit contrarietas.

Ah mi Lieblere, noli in tanto pretio Aristotelis figmenta, & somnia habere: ut præ ijs ueritatem deserendam, aut exterminandam iudices. Veritas tibi omnibus Philosophorum autoritatibus carior esse debet. Statim de principio tuæ Physicæ & Epitomes: subiectum Physices constituisti corpus naturale mobile. Id propter Aristotelis autoritatem tibi memoria excidit: aut ui excussum est. Corpus illud mobile è Physica motus tollitur. Non enim mobile est p se: sed per adiũcta: qualitates, quãtitates.

Quare error fuit initio epitomes: ubi addendum fuerat: subiectum Physices sunt quantitates, & qualitates: Et postea eorum bene-

beneficio ſubſtantia ipſa per ſe immobilis: quæ hoc ſolùm nomine in materias Phyſicas motui obnoxias uenit, quod ſit ſubiectum, in quo contraria ſubſiſtant.

Quid quantitas? neque illi aliquid contrarium eſt ſecundum Ariſtotelem: quare neque in ea erit motus. Sed hæc & ſimilia tibi, alijsque interpretibus leuiora ſunt: quàm leges ſanctiſsimæ: ueritas caſtiſsima: ne Ariſtotelem ueſtrum offendatis. Quod ſi non fuiſſet: Ariſtotelis Philoſophiam lautiorem, & illuſtriorem teneremus.

Atque hactenus pro generatione: & corruptione dimicatum ſatis eſt: aut plus ſatis: Et quod ſubſtantiæ aliquid ſit contrarium: nec ideò contrarietatis argumento è motuum Phyſica ſit tollenda.

Quid Relatio commiſit flagitij, ut in ea non ſit motus? *Quia fieri in hoc genere poteſt* (reſpondet Epitomicus) *ut res ipſa ſecundum ſe nihil prorſus mutata, alia eſſe facta dicatur: ea ſcilicet, quæ ad ipſam refertur, mutata. At in motu rem ipſam ex contrario in contrarium mutatam eſſe oportet.* Turbat hîc multa Epitomicus: nihil probat. Nō autem ſimpliciter credere poſſum ſine rationibus: quòd altero relatorū mutato: alterum immutatū maneat. Cùm enim uerum ſit, relata ſe mutuò conſtitue-

re & perempta perimere: non poteſt patris qualitas gigni & aboleri: quin filij qualitas reciproca gignatur & aboleatur.

Nec etiam cōtrarietas poteſt relatis motum denegare: Opponuntur enim referente Ariſtotele & ſibi inuicem contrariantur. Fateor quoq; ingenuè me non poſſe aſſequi quomodo unum relatorum mutetur: immoto altero: ut pater generetur: aut etiā filius: niſi in utroq; ſimiliter fiat motus. Exemplum enim quod adfertur: iocularium eſt. *Quod ex dextra fiat ſiniſtra: & ex ſiniſtra dextra*: nemo mihi unquam perſuaſerit. Et tamen ſi maximè probarem ita rem habere: nihilominus admotum alienum eſſet: nec probaret, quod in relatis non ſit motus.

Quid actio & paſsio, erūt ne illę motus? *Non erunt: ne ſit motionis motio: mutationis mutatio: generationis generatio &c. Quo conſtituto motus prorſus tolleretur.*

Hem Epitomice, ubi'nam tua memoria eſt? qui libri 3. ca. 2. motum in relatione poſuiſti: ita tamen in relatione: ut intra actionem & paſsionem ſe contineret. Actio motionem inferret: Paſsio ſuſtineret eandem.

Comparas quidem in hac obiectione interpretationem ſubtilem: *Quod uerum ſit actionem, & paßionem non moueri: ſed non negari tamen actionem & paßionem eſſe motus.*

Bel-

Bellum tectorium inani uerborum tautologia odiosum. Quid enim in hac explicatione, & tectorio dicitur aliud, quā motum non esse in actione & paßione? Meditaris quidem aliquid: quod absurditate rei commotus exprimere uerebaris. Et certè quid hoc rationis est? *In actione & paßione non est motus: ne sit actionis actio: motionis motio, &c. sicq; in infinitum fieret progreßio.* Equidem uanum illud est: Potest enim primus motus esse caussa secundi: secundus tertij, ita ut ad primum motum commodißimè perueniatur.

Quid tandem hinc concluditur: & nascitur? Nihil. Res in fumum abit: ubi incepit, ibi desinit. Aristoteles conclusit: Cùm motus non sit in essentia: nec relatione: nec actione & paßione (tres categoriæ negliguntur) in tribus his relinqui: quantitate, qualitate, ubi.

Atq; hoc pacto tertij libri Physica explicatur, aut emēdatur. Quod si dixissem eam adaugeri, uerius dixissem. Hic enim quintus liber adeò mirificè prioris nugas assecutus est: ut potiùs hūc esse prioris æmulū in nugis cumulandis: quā in ijsdem amputandis dixerim. Vterque in eo mirificè consentiunt: ut inconsideratè in Physica, mera logica, spirent & perstrepant.

Quicunque igitur in hæc incideris: pro tui iudicij libertate pronuncia, ut Aristotelem summum uirum aliqua ex parte, ab erroribus liberes, hunc librum tanquam nothum & spurium: opera inuidi hominis in Aristotelis Physicam suppositum: ut eius celebritati aliquid decederet. Postea de hoc prudentis lectoris iudicio, si diligenter cogitationem susceperint interpretes, spinas tam ineptas, & tanti philosophi nomine indignas: immò legibus Aristotelis contrarias: ex agro Physico exstirpaturos spero. Tribulis istis, carduisq; ingenuam iuuentutem: falsa ingenuæ artis specie non diutiùs pascēt: sed id quicquid sit ineptiarum abiurabunt.

IN CAPVT III. LIB. V.

ADmirabile & nostri Philosophi ingenio simillimum commentum sequitur: de logica quadam uocabulorum interpretatione: quod uocabula hęc in rebus multis sint necessaria.

Grammatica, Dialectica, & cęteræ artes sunt etiam in Physicis necessariæ: quare etiam illas hoc loco explicasse oportuit. Sunt autem uocabula, quæ hîc definiuntur: ἅμα, χωρὶς, ἅπτεσθαι, τὸ μεταξὺ, συνεχῶς κινεῖσθαι, τὸ ἐφε-

ξῆς.

ξῆς, τὸ ἐχόμενον, συνεχές. Simul, ſurſùm, tangere, intermedium, continenter moueri, deinceps, conſequens ſeu coniunctum, continuum.

Quæ doctrina commodius (ſi quid com modi habet) libro quarto in doctrina de loco explicata fuiſſet: cum gratia differentiarum localium adducta uideatur. Nihilominùs explicentur uocabula.

Simul dicuntur, quæ in eodem loco primo continentur.

At prima definitio ad Phyſicā libri quarti falſa eſt. Vbi negatum eſt duo, uel plura corpora ſimul in uno eſſe loco. Simplicius ab hac ſignificatione recedendum ſuadet. *Tangere dicuntur, quorum extrema ſunt ſimul.* Definitio hæc non eſt κατὰ παντὸς: quia Geometris non ſemper approbatur: quibus interdum non tangit recta rectam, quamuis cohæreat: ſed tangit, cùm producta, non ſecat, quod tantùm poteſt accidere peripheriæ ad rectam, & peripheriam.

Interpretes hanc definitionem cum prima confundunt: ut omnia quæ ſint ſimul: ſe tangant: Et omnia quæ ſe tangant: ſint ſimul. Sed altera legi καθ' ὅλον πρῶτον ſuperflua eſt. *Intermedium dicitur: in quod res quæ ſecundum naturam mouetur continenter, prius peruenit, quàm ad extremum: omnis enim motus eſt inter contraria*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

quorum sunt media. Definitio cum sua explicatione ad logicam non congruit: cùm non omnia contraria habeãt medium: quibus tamen nemo motum detraxerit.

Continenter moueri dicitur: non illud, quod ratione temporis nullam habet intermißionem motus: sed quod nihil, aut minimum intermittit rei: secundum quam fit motus.

At hæc definitio præcedere priorem debuit: cùm quid sit intermedium dignoscere fuerit impoſsibile: nisi prius cognito, quid sit cõtinenter moueri. Variè tamen de hac continuitate disputatur: Quòd in continenter agentibus necessaria sit, non temporis, sed rei continuitas. Verùm dum hoc uerbis astruis: re aliud profiteris Epitomice, ut in exemplo apparet. Qui enim frequenter, seu continenter studet: cùm somno, aut curis aliquid tribuit: rem intermittit: tempore studijs designato non intermisso, sed perpetuò fluente. Ex quo uidere est, Epitomicum imprudenté ad continuitatem temporis relabi.

Themistius postquam hoc in Aristotele perspexisset, hunc locum non de temporis sed rei continuitate intelligendum grauiter monuit. Ita ut ad motum continuum, temporis requiratur continuatio: rei posse interea aliquam concedi intermisionem.

Quæ

Quæ expoſitio Themiſtij, Ariſtotelis doctrinæ in capite proximè ſequenti conſentanea eſt: ubi docebit Ariſtoteles temporis continuationem uni & cōtinuo motui neceſſariam eſſe: Rei autem intermiſsionem exemplo cytharœdi patietur: Quòd prima chorda pulſata, ad infimam, non pulſatis medijs, tranſiri poſsit. Thomas ſententiæ Themiſtij ſuffragatur. Sed mitto de hiſce nugis plura.

Deinceps eſt illud: quod cùm ſit poſt principium, uel natura, uel poſitu, uel alio modo, atq; ab eo ſeparatum, nihil interuenit quod ſit eiuſdem generis, cuius eſt principium, & id quod eſt poſt principiū: ut Ver, Aeſtas, Autumnus, Hyems.

Calceum formari uideo: ſed huic pedi non congruentem. Verba tamen quam res in definitione longè ſunt obſcuriora.

Coniunctum ſeu conſequens eſt: quod ita eſt deinceps, ut attingat id quod proximè anteceſſit.

Malè connectit hæc definitio, deinceps & tangens. Nam quæ deinceps ſunt, nullo modo ſe tangunt: niſi nouum quoddam deinceps conſtituatur: quod poſtea diſtribuatur in conſequens, & continuum. Quæ tamen deinceps non erunt cùm ſe tangāt. *Continuum dicitur: quando extrema, quibus duæ res ſeſe attingunt, unum & idem ſunt.*

At mala eſt definitio: cùm continuum

M 4 per

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

per adhærens seu attingens definitur. Si enim res dicuntur sese attingere: neutiquã sunt dicendæ continuæ. Si continuæ, non dicuntur, tangentes aut coniunctæ.

Quare hæc uocabulorum Logica seu Grammatica explicatio: nec κατὰ παντὸς: nec καθ' αὑτὸ est.

IN CAPVT IIII. LIB. V.

OMnia quę hoc capite IIII in Aristotelis Physica continentur: quisquilias motus appellabat Ramus: sed imprudens. Non enim poterat uidere, scilicet, *maximum horum esse in alijs artibus usum: & imprimis in medicina facienda.* Dolendum est: Ramum non fuisse tanto uisus acumine præditum, ut hoc animaduerteret.

Æsculapi sagacissime, ubi sunt illæ medicorum diuisiones in morborum indicationibus: quod morbus sit unus, aut genere, aut specie, aut simpliciter. Talia autem suorum scriptorum monumenta post se reliquit Ramus: ut non possit dubium esse, illum satis dilucidè perspexisse, morbos inter alias diuisiones distribui: in morbum unum & plures: Vnum appellari: qui in una, eademq; corporis parte consideat: Multos dici: qui plures, uariasq; corporis partes oc-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tes occupant. Nullis tamen diligentiæ ſuæ laboribus perueſtigauit: morbum dici unum, numero, ſpecie, genere: quod tibi de motu ſomniaſti. Atqui hanc tamen diuiſionem poſtmodum condemnaſti: cùm etiã, perfectione, aliquid dicatur unum: Sicut etiam Imperfectione: Æqualitate: Inæqualitate. At ſi liceret dicere Epitomice quod ſentiam: non quiſquilias, ſed ineptas nugas hæc appellarem. Nam unum & ens, de omnibus rebus, quæ in Ariſtotelis categorijs ſunt, dicuntur. Vnum in alijs Ariſtotelis libris diuiditur, in unum per ſe & unum per accidens. In unum, genere, continuitate, numero: quanquam & hæc partitio nullius ſit pōderis. Quicquid enim eſt: aut eſt generale, aut ſpeciale: tertia illa numeri differentia nulla eſt. Quod ſi παράδοξον tibi uideatur: lege quæ in libros Philoſophiæ: & in organon Ariſtotelis ſup hac diuiſione cõſcripſit Ramus: ut cõfeſtim haſce nugas indignas refutatione diſces.

IN CAPVT V. LIB. V.

Polypus eſt Epitomicus: ad Rami & Ariſtotelis uoluntatem ſuos mutans colores. Ariſtotelẽ cum Ramo propter allatas nugas corripit. *Breuitate enim meliore,*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

quam factum est, motus poterat edoceri contrarietas. Quem accusauit, statim absoluit: ex actore, procurator, aut iudex factus.

Astutum hominis ingenium & Sinonium, in utrunq; paratum. Nam in accusando & defendendo Aristotelem, suam nobis commendat logicam Epitomicus: in qua usitatissimus demōstrationis modus est: *ex falsis ueritatem elicere.* Quòd mihi nimis constare, conqueror. Et illud ipsum est: quod uitio uerto Epitomico: qui contra ueritatem ipsam: & æquas artium constituendarum leges: hoc peccatum sæpissimè cōmittat. In mea Dialectica, nusquam memini me legere, admissum, aut imperatum esse: ad unum partitionis mēbrum, plurima è diametro opponenda falsa: ut illud quod uerū sit illustretur. Sed præcepta mea Dialecticæ quæ omnia sunt κατὰ παντὸς: falsitatē in partitionibus, plusquam odio Vatiniano persequuntur, & detestantur.

Diuisionis autem subtilitas, quam Lieblerus defendendam pro Aristotele suscepit, hæc est: *Motus contrarij: sunt, uel ex eodem in idem: uel ex contrarijs: uel in contraria: uel ex contrario ei, qui est in contrarium: uel ex contrario ei, qui est ex contrario in contrarium.* Hæc inquam est partitionis elegantia: in qua primū desideratur dichotomia: quæ partitionis absolutam

lutam laudem ſibi ſola uindicat: à qua tribus membris hæc abeſt. Tum uerò in partitione opponuntur: quæ oppoſita non ſunt. Etenim, quod prorſus in hac ſophiſtica mirabile eſt: Duos oppoſitionum iſtarum modos, nullam oppoſitionem ipſemet Magiſter partitionis eſſe docet: quartum ex contrario in contrarium: ſecundũ ex contrarijs. Duobus hiſce improbatis, duos tandem modos approbat: tertium in contraria: quintum ex contrario in contrarium ei, qui eſt ex contrario, in cõtrarium: quos paulò pòſt, ait re eoſdem eſſe, nomine differre. Primus modus, neque improbatur cum quarto, & ſecundo: neque probatur cum quinto & tertio: ſed in hac copioſa partitione euaneſcit.

En igitur docte logice, partitionis modum, quem uobis eſſe uſitatum confiteris: eo te in tuis delitijs oblecta: tuamq; hanc partiendi rationẽ per me retineas: ut hinc laudem partiendi tibi quæras.

Lex κατὰ παντὸς nunquam uobis laudi ducet in partitione quinq; ſubornare membra: quorum duo nihil habeant oppoſitionis: duo in unum cõſentiant: quintum per imprudentiam pereat.

At repugnat Lieblerus, ſe immeritò accuſari, qui has ineptias à ſua epitome excluſerat:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ferat: ut crimen & infamiam euitaret. Cui repono, quod nihilominus hanc partiendi rationem tanquam legitimam defenderit. Sed esto extra culpam Lieblere. Quod tamen de contrarijs motibus doces: non potest culpam effugere: *Quod motus contrarius sit: qui est ex contrario in contrarium: ut ab A ad B, et qui est, ex contrario in contrarium, ut à B ad A.* Quasi uerò motus sit in hoc sensili corpore, A, B: ubi eius contrarietas obseruanda est: ubi magnis laboribus quærendum est: an motus idem corpus habeat contrarios: siue etiam in eo sit motus unus, uel specie, uel genere, uel numero. Hoc aũt ut eò commodius perficiatur: relicta Physica, ad Grãmaticos, qui literarum cognitioni operam nauant, iter suscipiendum est.

Pudet omnia cómemorare, quæ de hoc errore putido monenda erant. Quare supsedeo obijcere Epitomico: doctrinã de cõtrarijs, inuita lege καθ' αὑτὸ in Physica tradi.

IN CAPVT VI. LIB. V.

EX quisquilijs motus, aliquid reliquũ est: quod obliuisci piaculum uidetur: *Videlicet, motum motui contrarium simpliciter. Sed motum et quietem opposita quidam esse: nõ cõtraria.*

Arguta contra Ciceronem, aliosq; purè loquen-

loquentes, de differentia inter contraria & opposita, subtilitas. Quæ enim dicunt contraria, si motus, & quies non sunt cõtraria? Respondebis, credo, duæ qualitates inter se summè pugnãtes, &c. Atqui si solæ qualitates erunt contrariȩ, motus qui in quantitate fit, non erit alteri motui contrarius.

Sed, quamobrẽ motus quieti non est cõtrarius: cùm quies Aristoteli sit priuatio motus: quam priuationem sæpissimè motui contrariam posuit? Verùm leuis hęc est tibi cum Aristotele pugna. Grauior tibi tecum erit contentio: qui in fine capitis secundi huius libri, de hac cõtrarietate non cogitans, quietem motui contrariam statuisti: Et proinde priuationem eius quod moueri potest.

Ita sæpè cum tuo Magistro: sæpius tecũ: sæpissimè cum ueritate bellum & inimicitias exerces. Quas ἀντιλογίας si recensere omnes aggrederer: uerba quam res me prius deficerent. Quocirca capita & summas earum solummodo nigra linea transpungo: ut meo exẽplo admonitus lector, qui hactenus tua autoritate deceptus est, imposterum à tuis imposturis sibi cauendum, discat & recordetur.

SCHO-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

SCHOLARVM PHYSICARVM LIBER VI.

IN CAPVT I. LIB. VI.

ED tamen quis tandem erit tam fatuis ineptijs finis? Finem opto, quem uix sperare audeo. Nihilominùs constanter auscultabo: quomodo infinitum hîc suam potentiam declaret: in motus, per partes infinitas & indiuiduas distributione: contra Platonem, Socratem, Pythagoram, qui magnitudinem in partes finitas, distribui posse, suis discipulis falsò persuaserunt. Quia uerò grauis & ardua res in controuersia est: nec cum inertibus athletis sibi de ea luctandum uidit Epitomicus, caussam paulò altiùs repetendam duxit.

Primò omnium, inquit, *nullum motum esse compositum ex insecabilibus.* Ad quam thesin probandam, inter quinque continuorum genera, lineam eligit: qua uniuersalem thesin explicat: ut reliqua ad eius autoritatem se deinceps conforment.

Egregiè curris Epitomice: aut tibi uideris currere, sed extra uiam: nullam enim analo-

nalogiam in Rami offendes Dialectica, quod tamen garris, in qua permittit, pro uniuersali thesi specialem probari. Nunquam aut ex Ramo, aut Aristotele conficies: quod de specie concludis: id statim de genere uerè dici: & κατὰ παντὸς. Quod itaq; argumẽtum proponis de linea, καθ' ὅλου πρῶτον non est.

Agedum, uidebimus tamen quomodo probetur per lineam, nullum continuum esse compositum ex insecabilibus.

Mittam prosyllogismum: *quod linea sit continuum: punctum uerò finis lineæ: ac proinde indiuiduum.* Syllogismus est:

Si linea componeretur ex punctis, extrema punctorum essent unum. At punctorum extrema non sunt unum. Quapropter ex punctis linea non est composita. Pergit in argumẽto Epitomicus:

Linea non est composita ex punctis: Ergo nullum continuum ex indiuiduis componitur.

Quantũ ad syllogismum ipsum attinet, peruenit hûc usque, eius summa: puncta non esse ad unã lineam continua: nec constituere lineã. At neque Plato neq; Anaxagoras hoc sensisse uidentur. Quare si aduersus eos quis rectè argumentari uellet, demonstrare debuit, diuiduum seu magnitudinem diuiduam ex indiuiduis componi non posse. Verùm ab hac thesi generali

ad spe-

ad ſpecialem lineæ hypotheſin deſcendit Epitomicus. Neque tamen hanc conclu-dit, ſed omiſſa lineæ quæſtione: concludit puncta non eſſe continua: nec ex punctis conſtitui lineam. Ita à continuo ad lineam: à linea ad punctum labitur demonſtratio.

Quòd autem ex hiſce infert Epitomicus: nullum continuum ex indiuiduis compo-ni: more ſuo id facit: ferè dixiſſem facere ri-diculè. Cùm neq; probatum ſit lineam ex diuiduis ſemper compoſitam eſſe: neq; ſi probatum eſſet, ſequeretur omne cōtinuū eodem modo ſe habere. Promittitur itaq; aliquid præſtatur nihil. Etſi maximè aliqd præſtaretur: tamen nihil Phyſicum, de Phy ſica magnitudine, Phyſicæ acroaſi homo-geneum præſtaretur. Sed Geometricā ma-gnitudinem quam Gemetræ infinitè diui-duam accipiunt: pro principio, ideoq; de-monſtrabili, Epitomicus cum Ariſtotele, demonſtrare infeliciter aggreſſus eſt.

Tria autem ſunt, quæ in hac demonſtra-tione, à Ramo animaduerſa & refutata, in-dignè fert Epitomicus:

I. Quod Ramus temeraria quadam affir-matione, ex libri 5. cap. 3. per definitionem continui, demonſtrationis Ariſtoteleæ, la-befactare fundamentum conetur.

At illud conſutum mendacium (ne quid grauius

grauius dicam) & calumnia impudens est. Nullam enim facit huius definitionis mentionem. Nec quidē puncta in lineis ad hāc definitionem unquam continua esse cogitauit. Imò, quod plus est, concessit lineā, nec ex pūctis continuis, nec ex contiguis, nec deinceps positis, constare. Quid uis hac in parte petas. Noli tamen postulare quod in controuersiam uenit: continuum ex indiuiduis constare non posse.

11. Non potest se continere Ramus quin Aristotelem moneat: ne in thesi generali demonstranda ad hypothesin dilabatur. Repræhensio hæc Epitomico nullius ponderis uidetur: propter insignem quandam explicationem: in qua tanquam simia proprijs pullis mirificè delectatur. Eius igitur uoluptati non intercedam: sed delectetur, si uelit, suo fœtu in perpetuum. Me si uoluerit in aliquam partem huius uoluptatis allicere: prius edoctum reddat: qua licentia: quibus Dialecticorum priuilegijs concessum sit, pro genere speciē reponere. Ad Rami analogiam si confugit: imprudens se ipsum in pericula conijcit. Non enim attentè satis quid Ramus dixerit: assecutus est: aut per animi commotionē id non exputauit. Ramus enim suam analogiā in hac demonstratione admissum iri pollicens: tam

N impos-

impoſsibilẽ Epitomico, aut Ariſtoteli proponit conditionem: quam adimplere difficilius ſit, quàm cœlum digito attingere.

Inquit enim: Si demonſtretur impóſsibile eſſe ex indiuiſilibus conſtare lineam: demonſtratum unà eſto: nullum ex indiuiduis cõſtare continuum, analogiamq́; ſpeciei pro genere liberaliter accipiam. Aſſumo. Atqui nunquam demonſtrari poteſt, quin ex indiuiſibilibus conſtet linea. Quocirca nunquam conceſſero, ſpeciem loco generis ſubſtituere, licitum eſſe.

Iam intelligis, Epitomice: quomodo pro te faciat illa Rami analogia: quam eum ſæpiùs liberalíter admittere falsò es opinatus.

III Quod cruciat Epitomicũ, eſt: quod non licuerit Ariſtoteli, demonſtraturo diuiduum ex indiuiduis componi non poſſe: demonſtrare eius loco lineam nõ componi ex punctis. Reſpondet Epitomicus, *Nihil intereſſe: quodcunque ſit illud indiuiduum: ex quo indiuiduum aliquod dicatur eſſe compoſitum.* Sed neq; hîc Epitomicus ſui ſimilis eſſe deſinit. Nam priora ſua dicta reponit: *licere pro quibuslibet partibus indiuiduis, ſumere puncta indiuidua. At ſi confirmatum fuerit puncta indiuidua non conſtituere lineam: lineam non eſſe conſtitutam ex partibus indiuiduis una ſit demonſtratum.* At logi-

logice λογικώτατε, quis tecum contendit, lineam non constare ex illis punctis indiuiduis. Habebis, obtinebis, & cum gratia dabitur, lineam non constare, aut ex punctis continuis, aut contiguis, aut deinceps positis. Non tamen ideò sequetur, lineam ex indiuiduis lineis non constare. Conatum tuum in demonstrãdo magnum agnosco, & studium indefessum: iudicium, quod magis necessarium est, ualdè desidero. Quod autem ad Hippocratis & Ciceronis autoritates attinet: & quo pacto pro te pugnẽt: paulò diligentiùs inspiciendum mihi est: Et quid hi duo Philosophiæ proceres cogitauerint ex locorum circumstantijs delibandum mihi existimo. Cupio enim, tua prouocatus admonitione, ab hisce uiris, omnibus laudis generibus magnis, de hac re controuersa, edoceri.

Hippocrates, cùm demõstraturus esset elementorum numerum, hoc pacto argumentatur. Si homo est unum, neutiquã doleret. Quòd si doleret unum saltem necessarium esset medicamentum.

Rectè quidem ille & breuissimè totam rem de elementorum multitudine subducit. Nam si homo esset unum: id est, ex unico elemento conflatus: nõ esset in quo dolorem posset accipere. Quod si aliquo do-

lore afficeretur: unica tantùm esset medendi ratio: nam sua ipsius natura, internè pati deberet. Sic Hippocrates elemẽtorum uenatus est multitudinem.

Quomodo autẽ ex hoc Hippocratis decreto: infinitatis sophisma stabiliatur: ita uiuam, non possum olfacere. Nullam desiderat hîc infinitatem: quàm procul ab elementorum numero abesse iubebit. Quæso propterea, docte Epitomice: explica, unde commotus in hanc Hippocratis sententiã euagatus sis. Sermo erat, de linea: An in infinitum posset diuidi. Hippocrates docet unitatem non sufficere elementorum numero. Hæc duo inter se cohærent minus: quã ex arena contorti, & colligati funiculi.

Atq; hoc pacto: nullum tibi auxilium ex Hippocrate ad tuã lineam sperari potest. Ciceronis dictum, uidetur prima facie, magis tibi auxilio fore: sed explicatum te in salebrosa hac uia deseret.

Cicero cũ Torquato in Cumano, de Epicureorum dogmate differens: initium collationis facit ab Epicuri atomis: quos tam splendidum hoc opificium temeraria quadam concursione constituere, non potest credere. Ad hanc sententiam statim addit. Ne illud quidem Physici est credere, aliquid esse minimum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Hinc ne conficere Epitomicus poteſt: lineam in infinitum diuidi poſſe? Quia mundus non componitur ex atomis. Quia Phiſici non eſt, credere aliquid eſſe minimum.

Nihil habeo quod de Epitomico hîc dicam: niſi quod ſe ipſum alijs deridendum præbuerit. Nam conſideratum diligenti animo Ciceronis dictum: Epitomici doctrinam funditùs euertit. Cicero non uoluit docere in rebus Phyſicis infinita, & minutiſsima ſcrupula quærenda: ſed in ſenſibus de iudicio rerum Phyſicarum eſſe perſiſtendum. Et quicunq; ulterius, quã ſenſus uiam demonſtrauerint, in rebus naturalibus fuerit progreſſus: Ciceroni Phyſicus non erit. Quare Epitomicus ſe Ciceronis & Hippocratis teſtimonijs excuſando accuſat: & inſcitiæ arguit. Nunc in diſputationem de linea infinitè diuidua regrediamur.

Rameum itaq; argumentum firmiſsimũ & inuictum ita conſtruatur: Res ſenſilis eſt finitè diuidua. Magnitudo eſt res ſenſilis: Ergo magnitudo eſt finitè diuidua.

Propoſitio nõ eſt Ariſtotelis, ut temerè gloriatur Epitomicus. Quod enim in Phyſica tractatur, id etiã Ariſtotele teſte, Phyſicè, hoc eſt, ſenſibiliter & tangibiliter tractari debet. Si itaq; magnitudo à Phyſico uult

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

intelligi aut doceri: fiat id per ſenſus: nam eo pacto à Mathematico differt Phyſicus: quod hic mentis abſtractione: ille ſenſibus magnitudinem conſideret.

Lieblero ludus & iocus eſt hoc argumentum: in quo tamen ſeriò ſibi ludendũ exiſtimauit. Et quidem facto id declarauit: dum enim de ſolutione deſperare cœpit: callidè ludens rem ipſam prætermittit: & eius loco Ariſtotelis dictum quoddam à ſe melius intellectum, perorat & declamitat. Videlicet, *carnem diſſolui in 4. elementa, è quibus compoſita eſt.*

Reſpondendum & probandum erat, magnitudinem Phyſicam eſſe rem inſenſilem. Id negligitur. Reponitur pro eo: carnem in elementa diſſolui. Sic amphora cœpit inſtitui: currente rota: exit urceus. Sic Epitomicus de allijs interrogatus: de cæpis reſpondet.

Interea tamen Rami argumentum manet firmum: nam in ſolutione, ne unicum quidem uerbum, de magnitudine, de diuiſione magnitudinis, & ſit ne magnitudo ſenſilis, auditur.

Eſſet quidem occaſio, hîc inquirere: An res δυνάμει exiſtentes ſint Phyſicæ, ſed non eſt huius loci. Et de eo copioſè ſatis libro 1.actum eſt. Hoc tamen Ariſtoteleæ Phyſi-

cæ conſentaneum eſt: Corpus Phyſicum eſſe mobile, ſenſile: reliqua quæ ſenſuum ſubterfugiunt iudicium, ſolaq; imaginatione percipiuntur, altioris eſſe Philoſophiæ. Nihilominùs Epitomice, quia uideris, Philoſophandi ſtudio prurire, te rogo: Sit ne magnitudo hæc, quæ tibi infinitè diuidua eſt, ſenſilis an intelligibilis? Reſpondebis: nolens uolés, in principio eam ſenſilem: ſed in fine diuiſionis fieri intelligibilem: plurimæ enim ſunt tibi res naturales: quæ ſenſus effugiunt.

Tibi hæc reſpondenti, repono tuum teſtimonium, non de magnitudine Mathematica ſeu intelligibili, hic loquendũ: quia Phyſicus rerum ſenſibilium, planeq; tangibilium motus tractet: quas magnitudines ſenſibiles, Ariſtoteles 3. Phyſicorum finitè diuidendas probat: cùm habeant finem, ad quem cùm peruentum fuerit, perſiſtendum ſit.

En igitur Epitomice nouam tradis Phyſicam: magnitudine intelligibili & motu imaginario repletam. Sed fortaſsis magi cuiuſdam opera, haſce magnitudines animo conceptas, repræſentare cùm olim opus fuerit, in animo habes: ut nunc fiant ſenſiles: mox intelligibiles. Quid tum lex καθ' αὑτό? Nónne Phyſica Phyſicè: Geome-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

trica Geometricè doceri iubebit.

Reliquas huius capitis quiſquilias: de il la conſequentia inter magnitudinem, motum, tempus, relinquo Epitomico: ac repetitione didignor: cùm iam ſæpiſsimè eadem cantata cantilena ſit, quæ uix, ac ne uix quidem auribus placere, ſemel audita, potuit.

IN CAPVT II. LIB. VI.

AMpliùs ſe iam extendit, infinitum, ſobolesq; procreat: aut quas imperfectè anteà perduxerat, lambit & perficit. Hinc igitur temporis infinitæ diuiſiones, cum magnitudine analogæ, prodeunt: *Vt ſi magnitudo ſit infinitè diuidua: tempus ſimiliter infinitè erit diuiduum.* In qua propoſitione demonſtranda, egregia corpora naturalia, *celeritas & tarditas* adferuntur.

At acutiſsime logice: & doctiſsime Phyſice. Quare ſi magnitudo ſit infinitè diuidua: tempus eſt infinitè diuiduum magis, quàm calor aut color, ſiue alia res numerata? Cauſſa ſectionis, quæ à magnitudine in rebus ineſt: nó magis de tempore quàm de calore, aut colore reciprocatur: quę etiam in magnitudine inhærent. Profectò hę ſunt nugæ omnium nugaciſsimę: & propter re-

peti-

petitionem frequentem ingratæ. Falſitatis etiam nomen & naturam, ex falſa temporis definitione contraxerunt, quòd menſura temporis pro tempore ipſo ſit accepta. Tempus aũt cum ſit res logica ineptè cum magnitudine Geometrica comparatur.

Demõſtratio quoq; ipſa adeò eſt riſu digna, ut de ea dicere pudeat. Sic enim concludis, *Quolibet tempore poteſt aliquid celerius & tardius moueri. Ergo Tempus & Longitudo ſemper ſunt diuidua.*

At huius demonſtrationis nulla uis eſt, connexio nulla. Quia argumentum quod terminos connecteret non animaduertenti perijt, aut neglectum eſt.

Caput reliquum in Zenonem impetum facit: qui eò erroris prolapſus tibi uidetur, ut magnitudinem infinitè diuiduam: tempore finito nõ poſſe moueri arbitratus ſit. Erroris illi ſcrupulus fuit: quod non animaduertit infinitum duobus modis accipi. Cauſſa extremitatum & diuiſionis.

Sed age Epitomice ego unâ hęreo in tua hac arguta Phyſica: Non enim in hanc tuæ reciprocationis ſententiam aſcendere præ ingenij tenuitate poſſum. *Magnitudo* (inqs) *quæ utrinq; terminis infinita eſt, finito tempore non mouetur. At ea, quæ definitè diuidua eſt: finito tempore mouetur.*

Quid autem hîc dicas non assequor. Magnitudinem fateris terminis esse infinitã. Magnitudinem fateris diuisione esse infinitam. Sic magnitudo aliam adhûc adepta est infinitatem.

Nec tamen, si emendicaret adhuc decem alias, intelligerẽ quomodo diuisio illa infinitã fieret tempore finito. Exemplum Physicum quo declarari id oportuit, nõ tibi uenire in mentem potuit.

Sed quæso Lector beneuole interroga Lieblerum de hac reciprocatione: Quomodo magnitudinem uelit infinitam esse? Respondebit ut lib. 3. cap. 6. diuisione eam esse infinitam. De tempore interrogatus idẽ respondebit. At illud falsum est ad idem caput libri 3. Infinitas enim in tempore & numeris, in additione posita erat, non in diuisione. Vt enim in magnitudinis (inqt cap. citato.) diuisione ad finem nunquam peruenitur: sic in particulis temporis addẽdis finem nunquam sperare licet.

Hæc cùm ita se habeant nequaquam imperitè posthac fallamur: Tempus à magnitudine accipere infinitatem additionis: cùm magnitudo additione finita, maxima dari possit. Tanta igitur contra bonas leges, absurdæ illius & falsæ reciprocationis, sæpissimè per totam Epitomen, itera-

iteratæ, absurditas est, atque falsitas.

IN CAPVT III. LIB. VI.

DVm hoc pacto in perficiendo fœtu suo laborauit Epitomicus, leuissimam arripuit occasionem, ex priori de tẽporedisputatiõe, de uocabulo NVNC, ut integrum caput conscriberet: sperans se apud Geometras, eorũ placita confirmando, gratiam magnam initurum. Spe tamen decidit: nolunt enim Geometræ suæ præcepta artis in Physicam trãsferri: ne aliqua laudis particula diminuantur. Audiatur tamen hic nouæ gratiæ aucupator. *Quamuis* (incipit) *tempus præteritũ, finitur in aliquo instante, seu indiuiduo: Futurum similiter incipit, in aliquo instante: tamen præsens & futurum uno nunc copulantur, quod reipsa unũ, idemq; est, rationibus tamen geminum.*

At hęc explicatio non adeò perfecta est, ut, quod illa Nunc coniuncta tempus faciant, exponat. Accepi autem ex præcedentibus: Nunc neq; continua, neq; contigua, neq; deinceps posita, tempus quod continuum tibi est, conficere: nam nullum continuum ex indiuisibilibus constat. Quare si iam persuadere uolueris, ex Nunc duobus aut pluribus componi tempus: & ex indi-

uiduis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

uiduis componi continuum: excogitanda tibi firmior ratio est: qua id fiat. Aliâs hæc tua explicatio nihil aliud, quàm contra huius libri caput 1. accusationem iustam & ueram continebit.

Simile & illud πόρισμα est, quod ex hac explicatione extruitur: *Nihil in indiuiduo temporis spacio moueri, aut quiescere.* Quod si uerum est, rerum naturalium motus, in discrimen uenit: cum tempore, in quo moueri debet, spolietur. Tempus enim præsens, præteritum & futurum: nihil aliud est, quàm nunc præsens, præteritum & futurum. Et quod in tempore moueri debet: id mouebitur, in nunc præsenti, aut præterito, aut futuro: nisi omninò motum deponere uoluerit. Hoc, sapientiæ Physicæ, in schola qua edoctus est Epitomicus, ἄπισον est: sed rerum naturam nihil offendit. Lux enim Solis supra horizontem, momento omnibus illucescit, & apparet: quam lucem sine motu ad nos peruenire, propria sua autoritate fretus, proclamat Epitomicus. Cuius tamen autoritatem & in disputando fastũ, solo risu excipio & ulciscor. Rationibus destitutas autoritates, à nostra disputatione procul amando. Imprimis autem, si contra legem κατὰ παντὸς falsi quicquam dixerint.

IN

IN CAPVT IIII. LIB. VI.

FOrtunata est magnitudinis familia: quæ tot annos durauit, ut etiam nepotes florentes conspexerit. Magnitudo genuit continuitatem temporis: tempus motus continuitatem. Cum prioribus deceptus existimauerim, tempus à motu, cuius mensura est, non solùm continuitatẽ, sed ipsam subsistentiam accepisse. Quãuis autem hæc ita inter se pugnare uidentur: tamen reipsa nõ pugnant. Quia Aristoteli & Epitomico non uisa sunt dissentire. Nec etiam hæc iterata sæpiùs tautologiam pariunt: tua enim, lector optime, de caussa repetitio hæc instituta est: ne res tam sacra, de infinita continui diuisione, animo tuo efflueret. Orator itaq; sis ei apud legem καθ' ὅλου πρῶτον, ne hanc repetitionẽ molestè ferat.

IN CAPVT V. LIB. VI.

SIc initium infinitatis motus fuit cap. 4. continuatur iam capite 5. Sed prius monendũ fuit, *motum uersari quidem inter duos terminos, sed in solo termino ad quem consistere.*

At παράδοξον, hoc est, ad initium 4. cap. huius libri: in quo disputat Aristoteles, id qđ muta-

mutatur in neutro terminorum esse, neque in utroq;, sed partim in uno, partim in altero. Est etiam aliud quod hîc repræhendendum est: propositionem uidelicet non esse κατὰ παντὸς, aut de omnibus motibus ueram. Siquidem generatio est motus à non ente: Corruptio motus ad non ens. Cùm itaque corruptionis terminus non existat: non potest in eo poni motus.

Hæc, cùm ita docuit Epitomicus, quæstionem subiungit de primo mutato, *quod in puncto temporis indiuiduo inest. Nam si diuiduum ponatur: hypothesi repugnatur.* Obscura sunt hæc, subsistendũ donec ea Epitomicus explicet.

Mutatum primum dupliciter accipitur: nam & id in quo res mutari desinit, & id in quo incipit mutari, primum mutatum appellatur. Postremum mutatum est, primum mutatum nullum.

Obscura fuit quæstio de primo mutato: magis obscura est explicatio, & prorsus nulla. Fallit autem seipsum Epitomicus, & deinde plurimos alios. Nam pollicetur aliquam explicationem, sed præter anilia fatuitatis infinitæ sophismata nugatur nihil.

Primum mutatum (inquit) duplex est. Primum mutatum nullum est: sed postremum mutatum.

At bone Physice, quid de primo mutato quod

quod nihil est disputas? Quid illud duplex facis?

Quid autem hîc infertur? Id nempe. *Non esse temporis* NVNC *primum, quo aliquid incipiens mutari primò sit mutatum.* Hîc conijcienda nobis aliqua sententia est: nam uerba nullum sensum significant: aut, quid uellent explicare non potuerunt. Suspicor itaq; Epitomicum uelle indicare: quod in tempore & motu non sit principium: sed solus finis.

Proh Deum atq; hominum fidem. Quorsum peregrinata nostri Physici memoria, qui hactenus propter diuisionem infinitã, finem in rebus naturalibus nullum inueni re potuit? Id oblitus est, seu etiã uolens alta mente id reseruauit: ut ijsdem initium tribueret, quo cõmodius infinitate nobilitarentur. Sed neq; id sibi propositum habet: quia infinitas, quam à diuisione acceperũt, illis adimitur: finé enim mutationis & postremum mutatũ habent: nec sunt, ut prius infinitæ. Nihil tamen est, quod id ægre ferant res naturales. Dum enim finis & postremi mutati infinitate spoliantur: initij infinitatem recipiunt: quia primum mutatum in ijs nullum est: nec motus aut temporis punctum primum. Quis quæso hæc lecturus non admirabitur nostri Physici felicitatem: Qui propter disputationis acu-

men,

men, se ab ęterno fuisse comprobauit? Nec in scribenda hac Epitome initium temporis, aut actionis habuisse? Nunc enim temporis primum, quo aliquid mutari incipiat, nullum est.

Hęc cùm uideret Lieblerus à Ramo obiecta Aristoteli: fatetur cótra Magistri mentem, & contra præcedentia omnia: *Cœli conuersionem solam esse infinitam. Reliquos motus omnes initio, & fine cõcludi. Sed initium illud propriè non posse dici mutatum, cùm omne mutatum antecesserit motus. Sed finem mutatum propriè dici: quia sequitur motum.* Non possum non hominis os, & impudentiam admirari: qui literam Aristotelis de sola conuersione cœlesti accipiendam, dicere sustinuit. Cùm non minùs Aristoteles in alijs motibus, quã in cœlesti suam æternitatem cogitet. Quod si inficiatur Epitomicus: plurima de generatione rerum, alijsq; motibus dicta cógerenda mihi sunt: ex quibus deprahendetur, quã hîc fuerit in defendendis nugis temerarius. Et quid magis absurdi sequitur, si initium rei mutatæ, ut finis statuatur. Si motus dicatur initium rei præcessisse. Nihil habes quod dicere potes Epitomice. Id omnes in Physica absurdum dixerint, finem rei primò mutari, & primũ mutatũ uocari: cũ lõgè pri⁹ initiũ & medium sint mutata.

Hanc

Hanc igitur inconstantiam aut fraudem amplius tolerare non possum. Initium motus, & temporis posuit Epitomicus, nempe terminum à quo: eum continuò sustulit. In omni motu affirmauit aliquid esse primũ: idem negauit. Primum mutatum duplex construebat: mox pœnitẽtia motus, recantat, primum mutatum nullum esse: sed postremum mutatum. Talia autem mihi cogitanti, & animo uolutanti, non potest non animus obstupescere. Subit etiam admirari hominis ingenium in nugis cumulandis occupatissimum, & attentissimũ: in legibus Magistri seruandis, neq; Philosophum, neq; Dialecticũm.

IN CAPVT VI. LIB. VI.

PErgit in sua infinitate Epitomicus. Nihil esse in tempore primũ docuit cap. proximè præcedenti: *Nihil mutari in tempore primum* hoc capite repetit: *hoc est, non potest dici primum tempus, in quo aliquid mutetur, quin id semper potest diuidi, ita ut ad primum, in quo moueatur ratione alterius perueniri nunquam poßit. Vnde consequitur omne quod mouetur prius, esse motum, nullumq; posse dari primum in motu, quod non præcesserit alius motus.* Proh Iuppiter, quousque nos insani sophismatis infinitas pungat?

gat? Vereor ut finis sit unquã futurus. Nam Aristoteli non satis est, ut infinitas tantùm, ad magnitudinem, tempus, motum, mobile referatur: sed ad quælibet etiam non continua traducitur. Ergo etiam omnes qualitates & accidentia æterna sunt.

O felicitas, magnitudinis, temporis motus, &c. & imprimis naturæ, quæ talẽ produxit Philosophum, cuius auxilio facta est ipsamet æterna & infinita.

Ad hæc allatrat Epitomicus, *non sequi ex infinitate æternitatem rerum aut mundi, sed naturam motus explicari, qui terminis utrinq; conclusus finitur, suo tamen modo infinitus est, ut primus dari nequeat.* At adolescentes ingenui, per fidem uestram, & libertatem Philosophicam, diligenter animum, ad hæc mecum aduertite. An audebit quisquam sine pudore, sine impudentiæ manifesta professione, in scholas stultitiam istam pro sapientia inducere: aut introductam defendere? Quomodo autem hæc fœda antiphasis aciem Liebleri effugit? *In tempore non potest dari primum tempus. Non potest dari primum in motu.* Et hæc contraria: *Motus terminis utrinq; finitus concluditur. Sic & hæc: Motus est terminis finitus. Motus est quodammodo infinitus.* Credo tamen ignorari modum.

Motus est infinitus. Quare inquam. Respondebit:

debit: *quia non potest dari primus: quem non præcessit alius.* Atqui illud non est hactenus probatũ. Rami nodi, quos ex hac falsa propositione legauit, non sunt soluti. Scripturæ sacræ autoritas, quæ hinc offensa est, nondum est placata. Et nescio, quid hisce ineptijs se contrarium non comparauerit.

IN CAPVT VII. LIB. VI.

VT cuculus: sic Lieblerus semper nobis eandem cantilenam occinit. Res naturales certis & statutis finib. moueri: sexcéties repetitum audiui: quamuis ad infinitatem: magnitudinis motus, temporis, absurdum sit. Omnis enim finis: ijs fuit ademptus.

Neq; hæc sola est repetitio: sed referũtur etiam & suggerũtur plurima capita, de cognatione inter motum, magnitudinem, tẽpus. Quod tñ Epitomicus defendit non esse ταυτολογεῖν: nec putidam esse hîc aut odiosam repetitionem: *Quia illa quæ de magnitudine dicta sunt: per hypotheses nunc ad motum referuntur.* Audio sæpissimè in solutionibus, uocabulum hypotheseωs: sed quamobrẽ huc adferatur: non uideo. Fortassis nos turbare uult Epitomicus: ne ad uocabulum tam elegans hiscere audeamus. Quærò tamẽ ex

Epitomico an'ne cognatio illa inter magnitudinem & motum ſæpiſsimè tractata ſit, & quidem ijſdem ferè uerbis quib. hoc loco proponitur? Noli negare, niſi te ipſum omni memoria deſtitutum prodere uolueris. Si autem negaueris, ego probabo hanc repetitionem ſæpiſsimè factam. Capite huius lib. 1. ſcribitur. Quòd magnitudo Phyſica ſit infinitè diuidua, quia continua eſt: & eodem modo tempus & motus propter magnitudinem: nam cuilibet parti magnitudinis quæ mouetur, reſpondet ſua pars motus, quam pars aliqua temporis metitē.

An'ne hîc ſatis apertè & diligenter, cognatio temporis, motus, magnitudinis eſſet expoſita: niſi capite 7. repeteretur? Idem eſt capite 2. toto ſparſum: quod caput præcipuè huic cognationi deſtinatum & decretum eſt. Caput 4. idem habet quamuis obſcurius. Et alibi. Quod niſi eſt, ταυτολογίαν ἄλογον, putidam & odioſam committere, nō uideo quid ſit ταυτολογεῖν. Quare Phyſice peritiſsime, niſi in hiſce nugis circumlandis finem feceris: Equidem, earum pertæſus refutandi finem faciam: Ne & ipſe odio dignus uidear, & futilitatis maculam concipiam.

IN

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

IN CAPVT VIII. LIB. VI.

POst hasce fabulas: Grammaticorum ingreditur scholam Epitomicus, & uocabulorum significata explicat. *Est enim* ἠρέμισις *motus ad quietem, & quiescentia* ἠρεμία *ipse status & quies.* Quam uocabulorum interpretationem non exquisitè assecutus est Henricus Stephanus in suo Thesauro: qui ἠρέμησιν ipsam quiescendi actionem significare annotauit. Error fortasßis illi accidit, quod nomen hoc uerbale à præterito deductum per Η configurauit: cùm Epitomicus idem per Ι consignârit. Sed illa Grammatica omittantur: ἠρέμησις itaq; siue per Η, siue per Ι, scribatur, quiescentiam, seu motum significabit: & nihil erit aliud quam ipse motus. Cur igitur iam denuò clamas de motu, hoc est, quiescentia dicendum? An'ne antehac de motu nihil audiuimus? Profectò tuum motum non sine sudore satis acriter defendisti. Noli mi Lieblere tua infinitate nos acriùs urgere. Credamus, motum, tempus, magnitudinem, & omnia non continua esse infinita. Quies etiam sit infinita, nec habeat quiescendi principium, sed ab æterno quiescat. Volo omnia credere, modò tu potens es, semel & constanter dicere, quid ue-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

lis ut credam. Vis, quietem esse siue principio & ab æterno? Credam quamuis falsum est: faciam tamē ut dimittar. Sin autem hoc displicet, magisq; delectat, quòd in præcedenti capite ponitur, res naturales interdū quiescere, interdum moueri: id quoq; credam & facilius: me tantum ab hisce nugis exsolue: iam enim impatientia graui laborare incipio.

Sed quid hoc est, quod negas te dixisse, *Quiescentiam & motum non habere principium?* Dictúmne hoc est à te, & à tuo Magistro Aristotele? Profectò Lieblere, doleo tuam uicem, qui ita occœcatus es, ut nihil uideas: aut ita memoria priuatus, ut nihil recorderis. Mitto omnia, quæ ex præcedentibus in hanc sententiam adferri poterant: sunt enim plurima. Vnicum ex hoc capite locum adducam: quod tui te morbi conuincat: *Motus* (inquis) *& quies sunt in tempore, cuius nullum est principium. Et quemadmodum in motu nullum est primum: ita hoc ipsum de quiete affirmamus.* Idem dixit Aristoteles, apertè adeò, ut nihil possit clarius dici: οὔτε γὰρ τοῦ κινεῖσθαι, οὔτε ἵστασθαι ἐστί τι πρῶτον. Qua itaq; fronte id negabis? ô frons, ô pudor, ô Philosophū immemorem & sui dissimillimū. Certum itaq; est, Aristotelem initium mótus & q̃etis nullum agnouisse: omnia infinita statuis-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tuiſſe: ne ſuo infinito ſpoliaretur. Quod ſuum infinitum per me facilè retineat tam Ariſtoteles, quàm eius ſeruus Epitomicus.

Nec etiam uolo rerum minutiſsimarũ, in me commodum claudier: Potiùs hortor, ut ad hunc largitorem & diſpenſatorem infinitatis: identidem ſe cõferant: quò infinitatis huius participes imprimis fiãt.

IN CAPVT IX. LIB. VI.

SEd quamuis Epitomicus, quæ uoluit, obtinuit: non tamen potuit ab infinitate abduci: quin reliquias quaſdam à Zenone emendicaret. Inſtituit itaq; contra Zenonem diſputationẽ, quod omnes motus ſuſtuliſſet. Sed talis diſputatio, non eſt καθ' αὑτὸ. Conſtat enim ſatis manifeſtè eſſe motum: ut cœcus uideatur de colore iudicare, ſi uel cogitetur, nedũ affirmetur motum non eſſe. Nec καθ' ὅλου πρῶτον eſt, quæſtionem an ſit: in fine diſputationum collocare. Inſania ſiquidem eſt, de re diſputationes prolixas, & moleſtas ſuſcipere: de qua dubij ſumus an exiſtat. Diogenes prudentior fuit: qui, cùm audiret in diſputationẽ uéniſſe quæſtionem, an ſit motus: reſponſo eam dedignabatur: & ſurgens ac ambulans, hominum ſuper hac quæſtione ſtoli-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

ditatem perstrinxit. Quid faceret: si in hanc epitomen incideret, in qua nulla pagina à talibus quæstiouibus uacua est.

IN CAPVT X. LIB. VI.

NOn fert ullo pacto Epitomicus, sibi in colligendis nugis, & reliquijs motus palmam eripi: sed pergit docendo: *nullum indiuiduum per se moueri. Nam si moueretur, uel in eo esset unde moueri incipit, uel in eo ad quod: utrobiq; autem non mouetur, sed quiescit: uel partim in hoc, partim in illo: atq; tum indiuiduum diuideretur.*

Hæc, contra indiuiduarum rerum motũ, lucta est: ubi tamen immemor est Epitomicus, se posuisse motum antea in termino ad quẽ: quem si occupare uoluerint indiuidua quiescent. Atqui Epitomice considera mentem suos habere motus: & spiritus etiam moueri, quamuis sunt indiuidui.

Video te confugiturum ad tuas subtilitates, *quod mens, & spiritus non hoc pacto indiuidui sint quo atomi.* Quid tum postea? Propositio ipsa Aristotelis est κατὰ παντὸς, quod partibus uacat moueri, nõ posse: Nec atomi sunt tanquam regula in rebus indiuiduis positi: ut si illi immobiles persisterent, nullum indiuiduum mobile foret.

Verùm

Verùm ſi de ſolis atomis hîc agas Epitomice: Democrito quidem quod ſubſiſtant: Tibi uerò quod in ſummo immobilitatis ſolio collocentur gratiam referent. Sic inter Democritum & Epitomicū de atomis promouendis conuenit: Ramo reconciliari nullo pacto poteſt: quod mentem indiuiduam, attamen mobilem non ſatis attentè dixerat: Et deinceps in Phyſicam introduxerat, Spiritus, Angelos, Metalla, Mineralia, &c. Si autem Ramus, in conſilium adhibuiſſet Lieblerum, nihil præter imaginariā materiam & formam: Naturā ſub ijs latentem: Cauſſas logicas: Temporis mēſuram: Loci proprietatem: Infinitum, &c. pro rebus Phyſicis uſurpaſſet. Id ſi perpendiſſet Ramus ſibi faciendum: non tā acerbè à ſeruis Ariſtotelis uexaretur: tanquam Philoſophus rudis, indoctus, nihil intelligens. Sed Ariſtotelis diſcipulus gratiſsimus ſalutaretur: qui Magiſtrum tanquam Deum Phyſicum adoraret, ſuſpiceret, honoraret.

Hæc mihi cogitanti, & in Rami ſcholis hærenti, offertur locus ex quo perſpicio ſummam eſſe inter Ramum & Ariſtotelem factam reconciliationem: Vt Ramus in Ariſtotelis laudes totus diffluat: eiq; ingentes repurgatæ Phyſicæ, gratias referat.

Poſtquam id in Ariſtotele depræhendi,

ad Epitomicum rectà me confero, ubi etiã insignem offendo priorũ nugarum emendationem. Quare commotus, non minores, quàm Ramus Aristoteli, ego Epitomico ago & refero gratias. Ac si iuuenes cordati, meas preces aliquid ponderis habere permiserint: ut ad hanc gratiæ referendæ pompam, præsentes benignè adsint, rogo: audituri tam insulsam infinitatem, motus, magnitudinis, temporis, audacter tot anteà capitibus cristas erigentem, prosterni & confodi. Postea si interrogentur: utrum motus sit infinitus, mobile infinitum, status infinitus, quies infinita, &c. cùm Aristoteli, & Epitomico Georgio Lieblero ita uisum sit? In numerato quod respondebunt, erit: neutiquam hosce Physicos id uoluisse: sed quia δευτέραι φροντίδες σοφώτεραι, ex ultima eorum sententia respondendũ: *Omnem motũ intra duos terminos consistere.* Quare neq; motus, neq; mobilis, neq; temporis, neq; quietis esse infinitatem: *cùm in omnibus continuis res se eodem modo habeat.* Summamq; sexti libri uanitatem, animi, & exercitij caussa disputatam deridendã esse. Nihilominùs respicit Epitomicus ad quãdam infinitatem ratione temporis; quam ueretur tamen rebus tribuere: ne contra sacras literas æternitatem mundi statuat.

Atq; ſic, quod omnes in uotis habuimus nugarum de infinitate finis erit. Et quamuis non fuit meum officium, adeò diu in illis perſeuerare: tamen quia in libro docebantur quem tractamus, & quod dolendum eſt, creduntur, refutanda ea ſumpſi, leuitatem, & alia peccata interea admiſſa deprecans. Veritus enim ſum, ne ſi Lieblero haſce nugas non refutatas reliquiſſem, uictoriæ partæ de me triumphum celebraret. In qua tamen uictoriæ palma, nihil illi per me detractum fuerit. Deum teſtor, me nihil magis: quàm communem utilitatem in hiſce ſcholis ſpectare.

SCHOLARVM PHYSICARVM LIBER VII.

IN CAPVT I. LIB. VII.

TANDEM igitẽ Ramus συμμαχίᾳ Ariſtotelis uſus, & ego Epitomici, infinitatis monſtrũ, quocũ graue & ingẽs bellũ geſsimus, cõfecimus. Sed anteq̃ occubuit, uictorẽ infinitis uexauit modis: teque beneuole lector, ſimiliter cruciaſſet, ni ſi Ariſtoteles meliorem nactus mẽtem, ueriorem in extremo ſexto ſentẽtiam fuiſſet am-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

amplexus,& ueluti Cygneam cantionem cecinisset. Nunc tamen ualdè, uehemẽterq; animaduertendum & cauẽdum est, ne duo libri reliqui, ἀναςατικῷ aliquo pharmaco hãc hydram in uitam reuocent. Suspicio, de illis, est: & imprimis de septimo qui ab interpretibus, spurius & illegitimè inter Aristotelis libros relatus iudicatur. Eudemus q-dam, ut referunt interpretes, cùm ad hunc septimum peruenisset, posthabito & spreto eo, ad 8. rectâ se recepit. Quid igitur ego consilij capiam? Pergámne tot nugas, tam sophisticas, tamq; lectu audituq; indignas persequi? An uerò parte operis ampliore di sceptata: reliquum auditori per se considerandum, & ex analogia præcedentium iudicandum relinquam? Non Herclè faciam. Sed modus potius quærẽdus est, ut omnia breuius & succinctius cõplectamur. Cùm enim in prioribus tot quisquilias omnium generum nugarum compilauerit Aristoteles, & eum imitatus Epitomicus: Non uideo si priores libri omnes Aristoteli tribuantur: Quamobrem & Septimus illi tribui non possit.

Agite igitur subducamus capita: & Epitomicum docentem attentè auscultemus. Quia (inquit) *de motu, & mobili hactenus dictum est: consequens est, ut de mouente aliquid dicatur.* Pri

moq;

moq; omnium docendum est: Nullum esse, quod à sese primò moueri poßit. Nam nec alteratur, nec augetur: à semetipso quidquam: In reliquis autem motibus: id per se euidens est.

Atq; hic est pons ille præcipitij, per quẽ Ramo non patebat aditus. Hæc mysteria, solis in Aristotelea Philosophia initiatis, aspicienda.

Quamobrem autem hęc, ingenium Rami acutissimum effugiebant? Ratio nulla apparet. Respondebis, opinor. Quia tibi ita dicere placuerit: & quia is Aristoteli omnium Philosophorum Homero, se opponere non dubitârit. At certè ideò dixerim illum Aristotelem penitùs intellexisse: neq; imponi sibi eius autoritate passum esse. Intellexit itaq; Ramus omnium optimè Aristotelem: & intellectas ex ordine nugas repræhendit. Sicut hoc loco eum disputantem: omnia moueri ab alio: incessit. Quod id κατὰ παντὸς non sit: cùm forma, quæ est ipsius compositi pars præstantior, non solùm materiam in re cõposita moueat: sed totum compositum, hoc est, materiam & semetipsam.

Quod igitur Ramo inscitiæ obiecisti Epitomice, ei tu es obnoxius: nec eum de materia, forma, partibus compositi dicentem intelligere potuisti: sed aut imprudẽs

ad

ad tuam materiam imaginariam declinasti: aut etiam ut euaderes, te clàm subduxisti. Quod autem de anima mones, eius motum non esse talem, quali motu naturalia corpora moueãtur: uerè mones, si priùs priuilegium tuũ, quo tibi motum pro tua libidine permutare concessum sit, legendum exhibueris. Præter testimonium Aristotelis, experientia clarissimè euincit, animam non solum corpus, sed etiam seipsam mouere. An uerò moueatur, motu rebus naturalibus tua opera conformato, sine tua uenia non astruo. Tuum est communicare eum, cui libet, & eum, cui uis, adimere. Nihilominùs certissimum est, animã multis modis moueri. Sed quia fidem dedi, breuitatis me habiturum rationem, pergo: uel propero potiùs: cruciatus enim est, hæc audire, & legere: *In mouentibus & mobilibus, necessariò est aliquis primus motus. Cùm enim omne corpus ab alio moueatur, atque hoc rursum ab alio, series hæc in infinitum progredietur, nisi in aliquo motore immobili & incorporeo cõsistat.* Demonstratio lubrica & subdola: cum enim demonstrandum foret uniuersaliter in omnibus mouentibus & mobilibus esse motorem primum immobilem: demonstratio per corpora, quæ mouentur, instituitur; ueluti nihil moueret, aut mouere-

tur, nisi id ipsum sit corpore donatum.

Desidero etiam in Epitomico: quod non palã professus sit, quid sibi uelit, per primũ motorem: Deúmne, an primum mobile, seu supremum cœlum?

Verùm, quia hæc Physica copiosior erit lib. VIII. cap. IIII. tantisper differatur, donec illud caput nobis expendendum sit.

Hoc loco saltem nostram gratitudinem erga Epitomicum declarabimus: quẽ non puduerit, falsam, & ineptam doctrinam, de motus infinitate, refellere. Si enim primus inuenitur motor, primus inueniri similiter potest motus, ut eius æternitas & infinitas, nihil posthac nobis facessat negotij, sed à Physica procul amandetur.

IN CAPVT II. LIB. VII.

AD hanc thesin de motu, assuitur alia: *inter mouẽs & motũ nihil interuenire*: quæ inductione confirmatur: à qua inductione generatio & corruptio quia motus non sunt, miserè excluduntur. Simplicius in hac thesi summoperè se torquet: affirmat tamen nullam prius eius mentionem esse factam: sed præcedenti capite de mobilibus, & mouentibus tantum corporeis actum: ideoq; pronunciasse Aristotelem, id quod

quod ab ijs mouetur, continuum aut contiguum neceſſariò illis eſſe. Nunc autem de mouētibus in uniuerſum agere: ſeu corporea, ſeu incorporea ratione moueant. Nam ea quæ à principio interno mouent: & quorum mouens, non mouet corporea ratione, rem quam mouent non tangunt. Siquidem tactus inter animam & corpus propriè eſſe non poteſt. Hæc Simplicius: quæ tibi etiam à me dicta putato: ut explices, an de mouentibus omnibus, an de ſolis corporeis intelligi cupias. Vtrumuis dixeris: culpa, & repræhenſione nō uocabis. Sed ad theſis explicationem redeo: in qua Ramus inuenit & corripit Ariſtotelis repugnantiam: quàm repugnātiam, ne allatres, Ramum cum Ariſtotele, & me aduerſum te mala fide agere, in medium adferam.

In principio capitis 1. huius libri inquit, Ariſtoteles ἅπαν τὸ κινούμενον ἀνάγκη ὑπό τινος κινεῖσθαι. Quicquid mouetur ab aliquo alio mouetur. Ita enim uertendam hanc propoſitionem commentatoribus uiſum eſt.

Pergit Ariſtoteles, ut rem preſsius explicet, id demonſtrare in ijs rebus quæ à ſeipſis moueri uideātur, quod externum nullum, quo moueantur præ ſe ferant: Demonſtrationemq; per literas ſuo more explanat. Verba ſic habent. ἐπεὶ δὲ κινούμενον πᾶν ὑπό τινος κινεῖ-

κινεῖται, ἀνάγκη καὶ τὸ κινούμενον πᾶν ἐν τόπῳ κινεῖσθαι ὑπὸ ἄλλου, καὶ τὰ κινοῦν δίνιω ὑφ' ἑτέρου, &c.

Apertum Ariſtotelis animũ in profitendo ſuam ſententiam laudo. Qui propalàm confeſſus eſt: quid uelit per ὑπό τινος, ſignificare: utiq; illud quod per ὑπὸ ἄλλου, aut ὑφ' ἑτέρου expoſuit.

Conſidera itaq;, Epitomice, Ariſtotelis Phyſicam in 1. capite eſſe: nihil in uniuerſa mundi machina moueri à ſeipſo. Huic Phyſicæ accedit prior illa: quæ etiam euicit, nihil à ſe moueri: quia in ſe quietis uim ſitam non habet.

Contraria Phyſica eſt in huius capitis litera: ἅπαν δὲ τὸ φερόμενον, ἢ ὑφ' αὑτοῦ κινεῖται, ἢ ὑπ' ἄλλου. Et quod priùs ſimpliciter, & ſine omni uerborum circuitione negatum erat: nihil à ſe moueri: id eadem conſtantia iam affirmatur. Affirmationis robora ſumuntur ex animalium tractatione, pulſione, uectione, uolutatione. quæ nemo animalibus adimere poteſt. Eundem hunc motum, à ſe ipſo moueri, contribuit Ariſtoteles paulò pòſt rebus animatis & inanimatis, ſenſibilib. & inſenſatis, ut nõ ſit neceſſe in tã prælucido ſolis ſplẽdore lucem accendere.

Veruntamen Epitomicus in gratiã magiſtri contradictoria ſtatuere laudis loco poſuit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Capite primo huius libri ſtrenuè pugnat, *in nulla motus ſpecie reperiri quidquam, quod à ſeipſo motum dicatur.*

Capite hoc præſenti, probat *plurima à ſeipſis motum habere.*

Hoc ſi non eſt ſibi contradicere, & priorum obliuiſci, neſcio quid ſit contradicere. Dic, beneuole lector, Hęcné eſt ſatis uehemens ad obiurgandum dominum, & ſeruum cauſſa?

Non, opinor, negabis. Quid igitur uis fiat homini, toties extra legum iuſtiſsimarum cancellos egredienti: nec tamen admonitionem ferenti?

Video tamen Epitomicũ adportare prauilegiũ (priuilegiũ dicere uolebã) Ariſtoteli non eſſe errare: de eodẽ diuerſa, & oppoſita dicta adferre: nam oppoſita Ariſtoteli oppoſita nõ ſunt. Niſi hoc reſpondeat Epitomicus: nihil habebit quo magiſtrum defendat. Nã quod adfert: nullum habet momentum: *Eſſe in uerbis contradictionem, non in re ipſa.* At, acutiſsime diſputator, nõ aliter res niſi per uerba intelligimus: Et cũ in uerbis eſt contradictio, ſtatim de rebus idẽ concipimus. Quare ſi tuo Ariſtoteli quærere uoluiſſes tectorium oportuit explicaſſe: dicta hæc omnia quæ pugnant, propter tuam explicationẽ ab hac pugna expediri.

IN CAPVT III. LIB. VII.

IVngentur hoc capite gryphes equis: Nã cũ antecedentibus aut consequentibus, nihil commune habet alteratio. De mouente primo dictum est: & dicendum postea. Alteratio se interea immiscuit: quasi etiam esset primum mouens.

Ad hanc alterationis temeritatem excusandam accurrit Epitomicus. *Nam in singulis speciebus motus, probandum erat, id quod primo mouet, cum eo quod mouetur coniunctum esse, quod fieri non potest, si secundum alias quoq; species qualitatis res essent alterationibus obnoxiæ.* Attamen probatum antea fuit, ut tu existimas, id quod mouet & quod mouetur, sese attingere: cũ adhuc nulla facta huius propositionis esset mentio. Si aũt hæc ad priora intelligenda adducitur thesis: lex καθ' ὅλου πρῶτον à notioribus ad minus nota procedere iubet.

At quam ridicula est, hæc quam iactitas demonstratio: *Quod intelligi & ostendi non potest: Quod mouet & mouetur esse simul, si secundum alias species qualitatis res alterentur.*

Ego sanè possum priora optimè intelligere, etsi alteratio fiat tam in habitibus, quàm in figuris & formis. Nihil etiã tua demonstratio profert: quod impediat, quin opti-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

mè intelligantur priora, nulla alterationis aut alterius cuiusdam speciei mentione facta. Proh pudor, Rame, hæc arguta & ingeniosa nō poteras assequi. Adsis igit̃ posthac animo attētiore, ut intelligas, quid de alteratione hoc loco necessariò disseratur. Thesis proposita in medium est.

Quicquid alteratur, à qualitatibus patibilibus tantū alteratur. Non item permutationes figurarum, nec habituum acquisitiones, aut amißiones, propriè alterationes sunt. Formarum enim & figurarum permutationes generationibus similiores sunt, quam alterationibus. Nam quemadmodum in ijs, quæ generata sunt, nō subiectum ipsum de re generata prædicamus, sed eius παρώνυμον: ita in permutationibus figurarum & formarum eodem modo subiectum παρωνύμως de re formata, aut figurata enunciamus. At in alterationibus species, secundum quam res est alterata de subiecto, effertur ὁμωνύμως. Habituū autem acquisitiones, & amißiones, neq; sunt alterationes: Quia omnes habitus sunt actus perfecti, motus ἐνέργεια imperfecta.

De forma & figura, quòd in ijs non fiant alterationes: quia non prædicantur ὁμωνύμως est παράδοξον. Nō enim propterea à se differunt, aut opponuntur alteratio & formarum mutatio, quia diuersis modis prędicātur. Nam opposita debent opponi secundum genera & differentias: non secundùm communia quædam accidentia. Ea tamen

quod

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

quod adfers: aliam esse prædicandi rationé in alteratione, quã in formis & figuris, falsum est. Vtrunq; enim uno & eodem modo denominatiuè, seu παρωνύμως de subiecto dicitur. Et ueluti subiectum à calore dicitur calidum: Sic à figura quadrata, quadratum: à rotunda, rotundum.

De habitib. res longè absurdior est: *Quod alterationes non sint, quia sunt perfecti.* Contrariũ autem magis fidem meretur: Quia perfecti sunt, ideò corpus alterant, antequam perfectio eorũ acquiratur, aut amittatur: aut deniq; eorum opera aliquid perficiatur. Doctrina enim, probitas, sapientia, prũdentia, &c. æq̃;, hominem, eiusq̃; mores & totam mentem mutant: ac morbus, caliditas, frigiditas &c. corpus mutabunt. Sic quoque ars palæstrica & saltatoria: hominis corpꝰ, ad has uel illas actiones, egregiè mutat, alterat & idoneum reddit.

Aristoteles quoq; hoc præsenti capite, non mordicus impugnat: imò probat, uoluptates, & dolores, in quibus sunt etiam uirtutes & uitia, esse alterationes. Quod cùm ita sit, immeritò ab alterationibus contemnuntur. Si, hisce tibi ademptis firmamentis, confugias, quod facis, ad relationes: Quod habitus non sint alterationes: quia sunt relationes, qualem te uelis

uideri Dialecticum, Aristoteli indicas. Magister tuus sine omni mora tibi in crines immolabit: prædicamenta & rerum naturam non esse temerè confundēda: Et quod in uno prædicamento ponēdum est, ab alio remouendum. Et qui in qualitate proprium & principem locum acquisiuit habitus: inter relata nullo iure collocari potest. Sic Dialecticus Physicum prouocat aut emendat. Sed esto: sint relata, nónne proptrea possunt dici alterationes? Nisi me fallit memoria, sexcéties inculcatum audiui: omnes motus in actione, aut passione collocandos. In relatione semper esse ponēdos. Tam labili est memoria Epitomicus, ut hęc illi exciderint: & alterationes, quæ in motus doctrina non postremas partes habēt, nō sint relationes. Heus Lieblere, statuisti etiā in quantitate, qualitate & loco motum: Nullam qualitatis speciē ei detraxisti. Quòd si alterationes essent à quibusdam qualitatis specieb. remouendæ: ibi factum oportuit: nosq; errore, quo implicati fuimus, & te molestijs huius refutationis leuasses. Talem itaq; de motu doctrinā proponere debuisses. Motus tot sunt genera quot sunt genera entis, in quib. insit: Et prę terea unum genus habebit in portiuncula Qualitatis, q̄ non propriè genus appellandum

dum

dũ eſt. Quare motus erit in quantitate, augmentatio & diminutio. In loco motus localis. In qualitatis portiuncula, alteratio. Hoc ſi ſemel & uerè ſecundũ leges κατὰ παντὸς, & καθ' ὅλου πρώτων fuiſſet confirmatum: motus utilem & iucundã doctrinã, ab omni errorum ſentina puram & liberam haberemus. Sed prô Iuppiter. Quanta incõſtãtia: Quantæ hunc noſtrũ Æneam in mari Phyſico nauigantem, tẽpeſtates, ſurſum deorſum, hûc illûc propellunt.

IN CAPVT IIII. LIB. VII.

PRobaui, capite præcedenti, iungi gryphes equis: Hîc coruus ſtrepit inter olores. Nam capitibus duobus reliquis in doctrina de mouente aſpergitur logica de comparatis. At elenchus grauiſsimus eſt, generalem doctrinã in ſpecie tradere. Et hanc de comparatione, logicam repetere non eſt integrum: niſi legis κατὰ παντὸς tranſgreſſor eſſe uelis.

IN CAPVT V. LIB. VII.

SEquitur deinceps in doctrina de comparatione ſpecialia motus, mouẽtis, rei mobilis, itemq; tẽporis exempla. Quã tautologiam ſimiliter, per leges logicæ, & Mathematicæ pręſcriptas ulciſci conſtitui.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Sed breuitatis mihi habenda ratio est: ne quã demonstraui uiam ipsemet deseram, & exorbitem. Atq; sic libri septimi spinæ ex agro Physico euulsæ sunt.

Macti iuuenes, agricolæ rerum naturalium, date operã, & uestris adeste auxilijs, & cõsilijs: ne inutilia, quæ Rami opera exstirpata perspicitis, denuò in agrum Physicum inserantur: Et quia malum facilè uires acquirit, cauete, ne illa totum agrum Physicum, ut hactenus, inficiant. Hoc uobis factu facilè erit, si interpretibus magis magistri autoritatem, quã ipsam ueritatẽ ponderantibus, fidem sine rationibus non adhibueritis. Multi enim illorum adeò sunt occæcati, ut zizaniam à tritico, muscerdas à pipere ulla nota discernere impediantur.

SCHOLARVM PHYSICARVM LIBER VIII.

IN CAPVT I. LIB. VIII.

DVo monstra multos annos Rempubl. Physicam perturbarunt. Primũ infinitas: cui se adiunxerunt: Principia, Natura, Motus, Tempus, Locus: ne si absq; copijs auxiliaribus tantũ periculum

ſola ſubiret:leui impetu inuaſum,in fugam ageretur,& occumberet.

Sed neq; tantæ copiæ ad ueritatem exturbandã,opprimendamq́; ualuerunt.Sola namq; ueritas ſuperior facta,monſtrũ illud cũ ſuo exercitu toto debellauit & cõfecit. Etenim hæc inuicta ſemper manet, quãuis aliquoties hoſti cedens, temporis opportunitatem obſeruet. Hoc bello non ſine moleſtia confecto:æternitas,alterum mon ſtrum priori longè horribilius,ſororis mortem,& interitum ulturum bellum redintegrat. Simplicius & Proclus ad prælium ſe accingenti claſsicum canunt. Priùs tamen de pace plurimis agunt: non eſſe ęternitati temerario quodã auſu reſiſtendum : neq; hoſtem potentiſsimum ad arma prouocandum. Sed ueniam petendam:ut ad myſteria illa,quę æternitas recondita habet,adytus patefiat.Quicunq; ęnim in gratiam receptus ad hęc myſteria intromittatur:eum à ſummo felicitatis gradu non procul abfuturum. Aduerſa parte bellum ſuadet Sacra ſcriptura : Quod pernitioſum foret, & perpetua pœnitẽtia luẽdum,cũ hoc impio hoſte inire, & colere amicitiam. Nec Epitomicus ueritus eſt ſuo præceptori in hac controuerſia reſiſtere. Quod profectò laudi illi uerto:Nam antehâc nunquã ferre po

 terat,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

terat, ut latum unguem ab Ariſtotele diſcederetur. Sed ueniam petenti, & errata confitenti gratia facienda eſt. Iam enim aperta uoce, præcedentia refutauerit omnia. Nullam eſſe æternitatem nec motus, nec mundi: De principijs merũ eſſe ſomnium, quod æterna appellabantur. Naturam non eſſe primum: ſed præſtantius quoddã rerum exiſtere principium. Tempus & motũ non eſſe æterna, ſed principio & fine claudi. Hęc, inquam, & ſimilia in huius libri Phyſica docentur. Quod ut commodius fiat Ariſtotelis argumẽta breuiter interpretanda, & cauſſas erroris, indicandas putauit. Agè itaq; Epitomice indica, quid pro ſua æternitate collegerit Ariſtoteles: excitatus enim auditor eſt, atq; erectus, ad hanc tragœdiam audiendam. Iucundum etiam fuerit audire te cum tuo Magiſtro uerba commutantem.

Initio (inquis) *diſputationis, à motus ſempiternitate, mobilis, hoc eſt, mundi æternitatem probat.*

Primùm argumentũ. Vtitur pro hypotheſi definitione motus, ſuprà lib 3. tradita: eſſe motũ ἐντελέχειαν τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν. *Ex qua ſequitur motum nullum eſſe, niſi tale aliquid ſit, quod poßit moueri, &c.* Quibus poſitis argumentum hoc pacto illuſtratur: *Neceſſe eſt rem mobilem & cauſſam motricem: uel ab æterno extitiſſe, uel aliquando cœpiſſe cum prius non eſſent.*

essent. At si cœperunt sanè per motũ cœperunt. Quare ante primũ motũ fuit alius, et motus est æternus.

Si mobile & caussa mouens fuit ab æterno: etiam motus fuit æternus, quia nulla reddi potest caussa motus impediti. Contra hoc argumentum sicut etiam contra sequentia egregiè se armauit Epitomicus: pollicens se Philosophicè ad ea responsurum: quòd tñ oblitus est: Nullumq; uerbum in eius responsionib. inuenitur: nisi quod cõtra sacras literas sit, mundum Deo coæternum ædificare.

Ramus longè felicius fraudes, aut si mauis, errores Aristotelis detegit. Quem'ne hîc quidem secum sentientem ferre potest Lieblerus. Religionem summã arbitratus est, etiam in uerißimis Rami sententiæ accedere. Adeò pertinaci animo Ramo indictum bellum continuare constituit.

Respondet Ramus ad primũ hoc æternitatis argumentum: Motus definitionẽ quo argumẽtum nitatur esse sophisticam, & falsam: quod negare non audet noster Epitomicus. Postea pergit in solutioue, qđ semper uerum esse non poßit: nec se posse sine rationib. credere, ante motum semper esse rem mobilem: Quod tã Epitomicus, quam eius magister sunt cõmenti. Materia enim seu mobile, unà cũ motu potuit gigni: ut ignis simul ac ignis est, mouetur. Res gene-

ratæ

ratę cũ primũ generant̃, mouentur. Et cùm motus ſit actus rei mobilis, erunt motus & mobile ſimul: nullaq; uia hinc efficiet̃ motum perpetuũ eſſe, ſed natiuũ rei mobilis. Ad hanc ſolutionem te hortor Lieblere, ut attento adſis animo: & poſtea quæras à Ramo, An uelit cœlũ, ſeu aliud mobile cœpiſſe: ſeu potius æternũ fuiſſe? Si cœpiſſe dixerit, per motũ cœpiſſe ut fateatur cõpelle: Si æternũ fuiſſe dixerit: ob quã cauſſam ab æterno quieuerit, interroga. Atqui Epitomice, quãuis ex animo nõ loquor, ſit tibi motus ęternus. Habeto quod mobile per motũ cœperit. Quid tibi poſtea uis concedi? Vides'ne te proprio tuo gladio iugulatũ? Mobile cœpit per motũ, quia cœpit. Non igitur æternũ eſt. Et ſi mobile æternũ animi gratia tibi conceſſero: inde'ne motus æternitatẽ ædificabis? Quaſi Deus ſit alligatus ad reddendũ tuo magiſtro rationẽ, quare confuſum chaos, non ab æterno hac forma induerit. Atq; ſic primũ argumentũ de motus æternitate diſputatur. In quo, non tam mobile per motũ ęternitate decoratur: quã motus per mobile. *Secundum aũt, ſiue præcedentis illuſtratio eſt: in qua, à cauſſa mouente duplici illuſtratur & cõfirmatur nihil mouere, niſi aliquo modo ſeſe habeat. Quo conſtituto, ſequitur: quicquid mouet, mutatum eſſe prius, ut poſſet mouere.* Reſpondet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

det ad argumentum, ut prius Epitomicus. Nempe: *id ultra naturã non aſſurgere, ac quid poſſit natura, non quid Deus naturæ opifex ualeat, docere.* Ramus Philoſophum acrius Philoſophicè pungit. Interrogat enim Ariſtotelẽ quid cauſſæ ſit, ut quẽ ſuæ Phyſicę præformauit, primus motor: non ſit tanta potẽtia, ut ſeipſum moueat, & deinceps reliqua: niſi etiã à priori quodam potentiã hãc nanciſcatur, ut uellet, & poſſet ſe, & alia mouere. Et quo modo tã breui tẽpore lapſum hoc Ariſtoteli è memoria eſt: eſſe primũ motorem ne in infinitũ iretur. Quid iã priorem requirit: ut in infinitũ fieret abitio? Profectò hæc manifeſta antiphaſis, ſi noſtrorũ Philoſophorũ animos non offendit & mouet: non facilè inuenero, quod illos poſsit commouere.

Tertium argumentum à natura temporis ſumptũ eſt: Tempus eſt æternum: Ergo etiam motus eſt æternus. Epitomicus doctè, ut ſibi perſuadet, hoc argumentum diſſoluit. Ramus longè doctius tamen, pro Platone pugnat. Nempe, Platonem tempus æternum poſuiſſe, æternitatemq; ipſam nihil aliud, quã tempus eſſe. Ariſtotelem autem tempus appellaſſe, æternitatis quandam menſuram, ſeu imaginem. itaq; tempus hoc Platonis, motu quolibet longè prius, & antiquius: neq; temporis æternitatem motum æternum com-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

comprobare concludit. Etsi enim motus nullus esset, mens tamen diuina hanc ęternitatis durationem numeraret & considararet. Totius igitur erroris caussa, ex definitione temporis falsa initium duxit: ubi tempus, motus accidẽs Epitomico uisum est: cùm se longè aliter rei ueritas habeat: quemad. lib. 4. cap. 10. firmis rationibus euici. En igitur de motus æternitate debilitata & dissipata argumenta: stabitq; firma Platonis sententia: Mundum à Deo fabricatum esse: & ab eodem dissolui, & corrumpi posse. Nam quantũ ad reliqua duo argumẽta attinet facilè patior, ut à Lieblero destruantur. Quod cùm fecerit maximas illi gratias agam: sed Ramo maiores: quod res falsas libero ueritatis pondere perpendens, hoc tam impio & Phanatico æternitatis monstro nos liberauerit.

IN CAPVT II. LIB. VIII.

Eἰς ἑκάτερον exercendi ingenij caussa de motus æternitate hoc capite disseritur. Nulla enim alia caussa esse potest: quod Aristotelem condemnatum erroris, fraudis, impietatis, nunc denuò liberet: & liberatum dimittat. Hanc inconstantiam cùm in nostro Epitomico animaduertam,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

non repetam ea argumenta quæ ſibi refellenda propoſuit:quę tñ refellere nunquam potuit:ut ex Rami ſcholis euidétiſsimè apparet.Id uitio illi uertédum eſt: quod apertè in hoc capite non ſit confeſſus : ſe in Phyſica ludere nunc cũ Ariſtotele,nunc cũ Platone argumentis contendendo : Aut quod non aperuit ad quã partem horum Philoſophorum declinandum utile iudicauerit.

IN CAPVT III. LIB. VIII.

NEq; hîc ſeriam fabulam Epitomicus exhibiturus eſt:ſed narratũ & auditũ ab Ariſtotele ſomniũ narrabit. Ariſtoteli ſiquidem poſt illud quod de motus æternitate ſomniauit:hoc etiã ſomniandum fuit:Primũ mobile & primũ motorem ęternitate condecorandũ. Rem difficilem eſſe uidit Epitomicus:cui tñ remediũ exemplo magiſtri ſomniando inuenit:quod in eo ſitum eſt:ut cómemorentur ueterũ opiniones de motu & quiete proditæ: cuius enumerationis omnia mébra reijciuntur,præter particulã quandã membri ultimi:Quod mobiliũ natura ſit interdũ moueri,interdũ quieſcere.Similis logica ei,quæ in 1.& 5.capitibus,li.5.inducta erat.Partes falſæ quinque aggregantur ad unius particulæ ueritatem conficiendam:ut copia eſſet argumentandi;

tandi:& refellendis falsis elenchis chartas implendi:lectoriq; admirationem tā subtilis, tā acuti ingenij inijciēdi. Sed inuitis artiū legib. spinæ in agro Physico seminantur. Ridiculū, dubio procul, omnib. erit si idem Agricola spinarū ingentem sementem fecerit: quas spinas, ubi enatæ fuerint, euellat. Magis ridiculus erit noster Physicus, qui ad Magistri sui imitationem nugas docet, quas postmodū refutet: qui uulnus sibi infligit: quod necessitate cōpulsus sine mora sanet. Sed quid illud miror: cum Aristoteli innatum ferè uitium sit: in eius interpretes, & affectatores propagatum?

Est tn̄ quod in hoc capite laudem & approbem: nolo enim quenquā merita laude defraudare. Putà, quod ad sensus testimonia in hisce nugis refellendis confugit Epitomicus. Factū Philosopho & cum primis Physico dignū. Quod si ab ipso statim Physicæ huius initio obseruatum fuisset, ut res Physicæ sensib. iudicandæ subijcerentur: & in sensili materia, qualis est Physica, magistri & iudices sensus haberentur: principia prima nunquā in Physicā irrepsissent: æternitas & infinitas, neq; magnitudinis, neq; loci, temporis, motus, mobilis, stationis, quietis, locū in Physica inuenissent. Nullus enim sensus, illas in Physica æternitates & infi-

infinitates comprobaret. In hac ſententia, ut in reliqua Phyſica, perſiſtat Epitomicus opto, non ſpero.

IN CAPVT IIII. LIB. VIII.

EX hac tam lubrica & falſa partitione, & enumeratione: fidem dat Ariſtoteles ſe inuenturum ſolutionem omniũ de mouente, & motu dubitationum. Epitomicus huius utilitatis mentionem nullam facit, neq; tantam utilitatem perſpicere potuit. Sed è falſa partitione approbatam unam particulam, quæ nihil tamen ad mouentẽ ſpectet, demõſtrandam ſibi in ſequentibus monet. Vterq; autem tam Magiſter, quã diſcipulus promiſsionis immemor ex ipſis manibus tam copioſam, & odioſam partitionem amiſerunt. Vt in Phyſicam malè deliberato conſilio partitio uenit: ſic turpiter euanuit. Quid igitur docet noſtri Phyſici tam obliuioſi? Theſin diſputant è 1. cap. lib. 7. repetitam: quod non ſufficienter ſit illic pro dignitate agitata: *omne quod mouetur, moueri ab alio.*

At hæc queſtio ut 7 Phyſico uidere licet, falſa eſt. Quomodo tamen demonſtretur, inquirendũ nobis eſt. Primò partitio mobiliũ ad demõſtrationẽ theſis accõmodatur: *Quicquid mouetur aut mouetur per accidens: aut per*

Q par-

partes, aut per se. Postea partitionis membra priora duo, quod nihil ad propositum faciant, reijciuntur: tertio, demonstrationi perficiendæ, reseruato. Eheu, contra legem καθ' ὅλου πρώτου est: rem eandem sæpiùs repetere. Contra legem κατὰ παντὸς falsa partitionis membra pro ueris uenditare. Persequamur tamen ipsam demonstrationem:

Eorum quæ per se mouentur, quædam mouentur à seipsis ut animalia: quædam aliundè, & aut secundum naturam, aut præter naturam. Hoc fundamentum demonstrationis est: sequitur explicatio: *Quæ uiolenter seu præter naturam mouentur, minimè à semetipsis mouentur. Perspicuum enim in his est: aliud esse quòd moueat, aliud quod moueatur. Idem in animalibus est: quæ etsi à semetipsis moueantur, aliud tamen est, quod mouet, aliud quod mouetur. Anima enim mouet, corpus mouetur: quemadmodum nauta mouet nauem, nauis mouetur. Neque tamen in hisce propositionibus: animal mouetur à seipso: animal non mouetur à seipso ἀντίφασις est: quia animal, ut compositum, mouetur à seipso: at non ita ut nō discrepet mouens ab eo quod mouetur:* hoc est, ut Epitomicū planiùs explicē. Animal aliquando sumitur pro toto composito, cùm dicatur animal moueri à seipso. Aliquando pro solo corpore, cū negetur animal moueri à seipso. Non enim tale animal, corpus uidelicet, mouetur à seipso, sed ab alio, nempe

ab

ab anima. In hac autem demonstratione, quæ reprehendam plurima offeruntur: sed præcipua annoto. Vitio uertendum est Epitomico, quod in uiolentis nullum afferat exemplũ, quo intelligi possit, quomodo uiolenter mota per se moueantur. Longè probabilior sententia est, uiolenter mota per accidens, aut per aliud moueri, ut lapis in aërem coniectus, uiolenter & aliundè eò motus, & compulsus apparet.

Quod ad animalis motum attinet, quãuis uoluit aliquid dicere ad illas ἀντιφάσεις Epitomicus, tamen metu exanimatus nihil potuit excogitare. Inania quædã uerba, ut lectorẽ turbaret, effudit. Quæ enim contradicunt, si non hæc sibi contradicunt? Animal mouetur à semetipso. Animal non mouetur à semetipso. Contradictionẽ auferre & conciliare studens Epitomicus aggrauat rem, & uulnus premendo auget. Quod autẽ dicit: *Animal moueri à semetipso, probo.* Id autem quod addit: *in hoc motu, mouens ab eo quod mouetur discrepare, falsum est.* Nam si id concedatur: Animal quod mouetur à semetipso, discreparet & diuersum quiddam esset à corpore & anima, quæ coniuncta animal cõstituunt. Non animaduertis Epitomice, quod te excusando grauiora tibi cõsciscas pericula. Nam si delapsus fueris,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

quod necesse est te facere, ad corpus: quod animal nō moueatur à semetipso, quia corpus mouetur ab anima, Sophista es. Nam de tota animali interrogatus, de corpore respondes, quod non moueatur per se, sed ab anima: id est: De manu interrogatus, digitum reponis. Vbi tua solertia est, si hosce elenchos non cernis? Exemplū huius doctrinæ, seu similitudo eam explicans, à re nautica desumpta est: *Vt animal moueatur ab anima, tanquā nauis à nauta.* At neq; nauis ullo loco mouetur à nauta: sed ab eo regitur in eo ipso quod mouetur. Nec etiam nauta si maximè moueret nauem, hoc esset in naui, quod anima in animali: in quo anima forma est: cùm nauta nihil essentiale sit naui.

Ex hisce ita subtiliter disputatis, infertur quæstio, quæ magistrū & discipulū mirabiliter exercuit: de primis elementorum motibus: *An quæ naturaliter mouentur, leuia sursum, grauia deorsum, à semetipsis ita moueantur: cùm naturæ suæ nutu & lege ita uideantur moueri?* Intrepidè respondet Epitomicus, *neque hæc à semetipsis moueri.* I. *Quia à semetipso moueri proprium sit animalium: quo tanquā differentia quadam arctissima, animata ab inanimatis distinguuntur.*

Attamen priùs etiā dixit, animal ab alio moueri: sed cōdonandum illi hoc est: nam dictorū eum pœnituit: & posthâc cū Platone di-

ne dicturus est, id se mouere quod uiuit.

II. *Quia si semetipsa mouerent, etiam à motu se cohibere possent.* At ego simili licentia infero, uiolenter mota, eodem modo quo mouētur, debere quiescere: non naturaliter.

III. *Quia contrarijs mouerentur motibus.* Atqui necesse nō est, hoc inesse ijs, quæ à semetipsis mouentur. Nónne globi cœlestes à semetipsis mouentur? contrarijs tamen motibus singuli non mouentur.

IIII. *Quod elemēta sint continua & propterea omnis perpeßionis expertia.* Atqui, docte Epitomice, explicandū erat pressius, quæ sit hæc elementorum continuitas. Vis ne materiā & formā elementorū esse continuas: & ob id non esse in illis passionem? Aut quā continuitatem cogitas? Anima & corpus eodē pacto sunt continua, animalq; constituūt: quod tamē à semetipso mouetur. Attendite iuuenes, rerum Physicarum studiosi, quā hæc minimè Physicè dicātur. Elementa naturæ sunt & quidem primæ: quomodo igitur natura, id est, principium motus & quietis illis eripitur? Quomodo ignis non ascendet nec uret, nisi ab alio moueatur? Aqua nō descendet, nec extinguet nisi ab alio moueatur. Hoc si de illis uerè dicatur: nullam habebunt formam actiuā: sed passionem quandam, qua ad alterius uolunta-

 tem

tem & arbitriũ patiantur se moueri & regi. Pudor est Physicum in rebus Physicis adeò uacillare: & nunc hûc, nunc illuc prolabi. Sed tñ quoniam elementa per se mouent: neq; tñ à semetipsis, sed ab alio: à quonam tandem mouebuntur. Hanc difficultatem & errorem uidit Epitomicus: eamq; in uariam acceptionem uocabuli potentiæ trãstulit: in qua lapsi non intelligimus facilè quid elementa moueat. *Potentia enim qua corpora illa simplicia mouẽtur, duobus modis dicitur. Prima, eius quod nõdum natum est. Vt potentia Grãmaticum dicimus. Secunda est, eius quod iam existit, & habitum perfectum obtinet, sed impeditum, ut operari secundum eum non posit.* Clarius hæc dicuntur si dixeris. Naturaliter elementa & corpora reliqua mouentur: cum potestate quã habent ad suas ipsorũ actiones mouentur. Hæc potestas, quia multis modis accipitur: tot diuersos mouẽtes esse necesse est, per quos ad actũ potestas reducatur. Potestas aũt hæc de qua dixi duplex fit: propinqua & remota: qualis est potentia scientiæ in præceptore & discipulo. Hæc de potentia audio. Sed quæro ulteriùs ex Epitomico: quid sit actu graue, & leue esse: & quomodo potentia in actũ educatur: cũ potentia iam sit explicata? Solutionẽ huius quæstionis nullã habet, quod tñ huius disputa-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

tionis caput est. Quare diuinabo ex litera solutionem: Actu leue & graue esse: esse sursum: esse deorsum. Id enim significare uidetur noster Physicus: cũ docet caussam talis motus leuibus, & grauibus esse, quod nata sint esse sursum & deorsum. *Sic aquæ potentia est, ut actu fiat aër & leuis: caussa leuitatis prima in ipsa aqua existẽte.* Nam nisi in aqua inesset hæc potentia, postea aëri communicata, nunquam aër leuis fuisset.

At nouum hoc Physicorum placitũ est, aquam elementum sua natura graue, posse alteri, quod non habeat, cõmunicare. Leuitatem aëri donat, quã tamen ipsa nacta minimè est. Quid de leuitate dico? Certè ex hac Physica, neglecta priori: elementa quę inanima sunt: se inuicẽ mouebunt, quę ne seipsa quidẽ mouere apta sunt. Et quod actu leuitate sua præstare sibijpsi aqua non potest: nempe se sursum efferre: hoc potentia aëri confert. Hæc cũ ita falsa sint, dicam apertam, cõtra hanc Physicã, ueritatẽ, quam ipsa natura me profiteri iubet: nempe aërem moueri sursum sua forma actu existente, nulla habita ratione potentiæ, uel ab aqua, uel aliundè mutuò sumptæ. Hoccine negabis? Item ignẽ calefacere pronunciabo, ac in se caussam calfaciendi continere, quãuis corpus inanimũ sit: δυναμιν nullã

 hîc

hîc nomino. Hæc si attentis animis attendatis, Physicarũ rerum perscrutatores: non dubium esse potest: quin longè ualere iussis hisce argutijs in ueriore, & magis naturæ conueniente Physica persistatis. Naturam esse motus principium. Et unumquodq; corpus Physicum naturali motu à sua forma moueri: quod non solũ in animatis, sed etiam in elementis & rebus quamplurimis locum habebit.

IN CAPVT V. LIB. VIII.

Disputata hoc pacto quæstione de motu & mobili: excogitatur alia peregrina, quidẽ hoc in loco: *An ne primum mouẽs aliundè moueatur?* Sibijpsi sic interrogãti respondet Epitomicus: *Eße aliquid mouens primum, quod nec à seipso, nec aliundè moueatur.* Ego de hac quæstione interrogatus: responderem: Si uerũ sit, quod priori capite proposuit Epitomicus: si uerum sit, quod huius quęstionis parte prima proposuit: Nihil omnium rerũ esse, quod non ab alio moueatur: non posse non uerũ esse, quod sub uniuersali enunciato assumitur. Non esse primum motorẽ, qui ab alio non moueatur: Nisi quis inuenerit nobis logicã nostra acutiorem, qua hæ antilogiæ recõcilientur:

Omnes res in natura existentes mouentur ab alio:

Quæ-

Quædam res non mouentur ab alio.

Nihil rerũ omnium eſt, quod nõ moueatur ab alio: Aliquid in rebus naturæ exiſtit, quod non moueatur ab alio. Sed hæc noſtro Epitomico familiaria ſunt: omittantur igitur, & diſputatio ipſa audiatur. Theſis in medium propoſita eſt: *Quod aliquid ſit primum immobile.*

Confirmatio eſt: *Quod neque moueri ab alio, neque à ſeipſo poßit. Non ab alio, quia fieret progreſſus in infinitum.* Hîc Phyſicum in Phyſica, Phyſicè philoſophantẽ rurſum libenter audio, & gratias ago, quã poſſum maximas: quod nugas priores ſapienti iudicio ſpreuerit: Quicquid mouetur, mouetur ab alio. Et quod monſtrum illud infinitatis, antea ferè confectum præſentibus telis obruat: Infinitum in natura nihil eſt. Diuiſio magnitudinis infinita, motus, temporis ſtatus, quietis infinitas nulla eſſe poteſt: nihil enim in natura infinitum eſt. Quod quinquies hoc capite ab Ariſtotele repetitũ eſt: ut aculeos uerioris ſententiæ in noſtris animis relinqueret: falſamq; & impiam radicitùs ex animis diſcentium euelleret. Quod eum obtinuiſſe in ſpem magnam erectus ſum.

Altera confirmationis pars eſt: *Quod neq; à ſeipſo moueri poßit. Quia* αὐτοκίνητον *multis modis dicitur: ut totum dicitur mouere totum: ut pars partẽ:*

ut sit aliquid mouens immobile & incorporeum.

At Epitomice doctissime: quid nobis cũ tua partitione lubrica & falsa? Primus motor est immobilis: Quia nullo trium modorum αὐτοκινήτου mouetur. Sic enim opinor te concludere: quamuis tua uerba in litera talem connexionem non præ se ferunt. Sed in partitione duo priores modi refutantur & abijciuntur. Tertius nec abijcitur, nec retinetur: sed dicitur esse animalium motus. Sed tamen dabimus animalia à seipsis moueri, & tamen in ipsis esse incorporeum & immobile quiddam: hinc ne inferre tibi integrum erit Deum, seu primũ motorem esse immobilem: quasi ad animaliũ leges sit alligatus: ut si ea non mouerentur cum mouent: neq; Deus, seu primus motor, cũ mouet moueretur Neutiquã licebit ita Deũ ad motus & leges animalium ligare: nisi in eius offensionem incurrere ludum, iocumq; duxeris. Sed intercedat lector, hæc parcius Epitomico esse exprobranda: cũ commoda adhibita interpretatione posfit uideri uerũ dixisse: Immobile hoc quod primo motori attribuitur, dextrè audiendum & interpretãdum suadet: ut idem sit, quod æternum, constans, neq; ortui, neq; interitui, neq; accretioni, neq; diminutioni, neq; secundum Physicum locum motui, neq; omni-

mninò Physicis motibus ullis obnoxium: Quorum omnium nihil cõuenire Deo, qui animus est, constat. Profectò, si Epitomico propositum fuit, Deum ab hoc motu liberum iudicare: probatione nulla ad eã rem opus fuit: cùm eam ambabus manibus amplectar & exosculer. Logicam tamen in demonstrando minimè probandam censeo. Nã κατὰ παντὸς & generaliter disputauit: mouens primũ esse immobile: quòd eum non fecisse oportuit. Nam Physici motus non sunt soli motus: sed omnium artium & opinionum sunt motus. Et 3. capite huius libri ipse Aristoteles docuit φαντασίαν καὶ δόξαν motus esse. Quare Deus & animus suos etiam motus habent, dissimiles quidẽ Physicorum motuum, sed tamen motus: & tantò præstantiores: quantò ipsæ caussæ mouentes excellẽtiores, & nobiliores fuerint. Itaq; Aristoteles 3. cap. 7. pol. disputat beatitudinem in actione consistere: neq; solas actiones externorum operum, sed eas contemplationes multò magis actuosas esse, quæ in seipsas conuersæ, suo fructu contentæ extrinsecus nihil requirunt. Imò uerò propriè eos agere dicimus, qui mente atq; animo principes, atq; architecti sunt externorum operum. His addit, alioquin Deum beatum non fore, cui actiones externæ nul-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

læ sunt, sed omnes ipsius naturæ congruentes & propriȩ. Quid aliunde tam falsi dogmatis refutationem peto? Hoc eodem capite, bis Aristoteles contrarium iudicauit. Primus locus est statim in principio capitis, cum inquit. Si ergo quicquid mouetur ab aliquo mouetur: primus motor mouetur quidem, sed non ab alio, uerùm à seipso moueatur necesse est. Nihil potest apertius hac de re dici. Paulò pòst, similis est locus: aut etiam longè grauior. Tria inquit necessaria esse in motu. Quòd mouetur: quod mouet: quo mouetur (id est, res quæ mouetur: primus motor: & instrumentũ.) Id autem quod mouetur, neçessariũ quidem esse moueri: at mouere necesse non esse. Id aũt quod mouet: & mouere debet, & moueri. Interpretes hunç locum animaduertentes obstupueruut. Et çum nullum inuenirent tectorium quo occultaretur: nolentes uolentes profiteri cogebantur, eum ad turbãda omnia huc insertum. Sed decepti sunt illi: cum ad corrigenda reliqua, Aristoteles eum adhibuerit. Quemadmodum ipse Aristoteles euidentisime & apertisime capite 8. sequenti proclamabit. In quo tria requiret in omni continuo motu. I. Quod mouetur, ut sunt Deus ut homo. II. Quando mouetur ut tẽpus. III. In quo: puta loco.

Hunç

Hunc Aristotelem profitentem ingenuè Deum moueri, opponimus Aristoteli & omnibus Philosophis, falsis mentis insanæ delirijs, delusis. Illiq; palmam dandam in hac controuersia, omnium calculo sumus impetraturi.

Hem Epitomice, si quid habes pro hoc tuo Aristotele condemnato: aut pro te ipso, maturè accurre: aliâs uerus Aristoteles de Aristotele ueritatem impudenter impugnãte, factis dignum supplicium expetet. Et quod iure petit, uix Physicorum ordo senatorius ei denegabit.

IN CAPVT VI. LIB. VIII.

NEc mihi uitio dandũ est, quod nunc Epitomicum uituperem: mox mutata sententia eundem laudem. In ipso siquidem mei facti caussa sita est: quod nunc liberè: nunc seruiliter suum Aristotelem interpretetur.

Capite præcedenti, quod Deum tanquã truncum immobilem suæ Physicæ constituit, corripui. Hîc ueritaté sine præceptoris consensu præ se ferens, laudem inuenit. Nam quãuis cum Aristotele æternũ Deum agnoscit: tamen falsa argumenta, quibus Aristoteles se id euicisse suspicatus est, non

appro-

approbanda sibi duxit. Impium enim fuisset Dei æternitatem ex fragilis huius motus natura metiri.

Subest etiam illa in hac thesi cauillatio: quod Deus ab Aristotele non appelletur ipso Dei nomine, sed primum moués. Quo nomine si Aristoteles non intelligat, nisi Physico actu mouens: non minùs thesis impia est, quàm theseωs probatio.

Hæc repræhendentem in Aristotele Epitomicum ueneror & suspicio. Desidero tamen in eo, quod argumentnm falsum Aristoteles, de æternitate primi mobilis ex æternitate primi motoris non refutauerit. Equidem illud, quia cum Aristotele mihi res non est, intactum relinquam: quamuis sine omni difficultate, cum lubrico nitatur fundamento, confieri id poterat.

IN CAPVT VII. LIB. VIII.

COnuenit iam inter magistrum, & discipulum: Mouens esse primũ immobile, æternum. Ego quod mouens esset primum & æternum assensus sum: immobilitatem destruxi. Perge igitur Epitomice: aut potiùs siste gradum: nimis enim multa de hisce audiuimus, finis tandem erit. Veruntamen non patitur se hisce à propositi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

posito deturbari Epitomicus, sed continuat motus æternitatem. Quodq; in genere motus æternus dictus est: *in specie, nempe in circulari motione* demonstrat. *Quod eam primus motor dignam iudicauit à se formandam, & perficiendam.*

Sed quare primus motor hāc sibi instruendam spretis alijs iudicauit? *Quia*, respondet Epitomicus, *omnium motionum prima & maximè continua est.*

Prima est: quia sine ea reliquæ esse non possunt.

At similitudine huius cōsequentiæ plurima confinguntur argumenta, quæ tibi minimè probabuntur. Pro generatione dico. Homo non potest sine generatione existere, nec alij motus in homine. Quare generatio motus est præcipuus.

In curatione uulnerum non succedit actio, nisi pus remoueatur: quare puris remotio, est caussa curationis prima & præcipua. Et plurima alia huius subdolæ argumentationis uestigijs insistere conantur. Verùm de generatione sententia uerisimilior est, quod motuū sit prima. Genitū enim priùs fuisse animal necesse est: quam loco moueretur. Essentiam prius esse, natura fert, quàm ei quidquam è loco acciderit. Subiectum enim suis accidentibus prius necesse est esse: λόγῳ, γνωρίσει, χρόνῳ, φύσει; ratio-

ratione, notione, tempore, natura. Alia si tibi sit prioris significatio, qua accidentia, qualis est latio, subiecto ipso, quod generatione conformari debet, priora dicantur: ea in hac tua propositione opus maximè erit.

Altera in cõfirmatione pars fuit, *quod latio sit cõtinua & sempiterna. Quia nõ fit ut in cæteris motibus inter contraria. Et cũ in motu locali nõ semper adquiratur aliquid: in quo accepto adquiescat.*

Audi Lieblere. Motum κατὰ παντὸς contrarium esse docuisti. Quoties enim auditum est: Omnem motum relatione duorum inter se habituum cõcludi? Omnem motum inter agens & patiens comprẹhendi? quos relationis, inter agens & patiens, terminos contrarios esse, sodes nega. Nónne positis in eodem semicirculo punctis diametris, motus in eodem puncto contrarij cogitari possunt, quorum alterum tolli necesse est? Ita hæc de motu falsa sunt.

Quòd autem ad finem capitis positũ est: *Non in omni motu locali aliquid acquiri*, per obscurum est. Si enim motus localis nihil acquirat, motus non est censendus: Cùm omnis motus inter duos cõsistat terminos: quod tamen lationi quæ termino à quo contenta est, tribui non potest. Neq; præcedens, adeò copiosa doctrina de motu, erit κατὰ

παντὸς

παντὸς. Non enim motus localis erit intra duos terminos. Non erit in relatione duorum inter se habituum.

Id etiam Epitomico obijciendum probri loco est: quòd, quam cap. 3. lib. 3. motui κατὰ παντὸς cõtinuitatem attribuit; nunc detrahat: soli circulari motui donet, ut capite proximè sequenti discemus. Quapropter sophisticè, ambiguè, fraudulenter, motus principatus, & continuitas asserũtur: ut inconstantiam & repugnantiã taceam: quæ tamen, leges, in Physica, non patiuntur.

IN CAPVT VIII. LIB. VIII.

Disputatum est: Lationem solam esse continuam: Lationem solã esse motuum primam. Idem de conuersione sola repetitur. *Quod sit continua*: de quo, hoc capite agitur: *Quod sit motuum prima*, de quo caput 9. est institutum. Sed antequam rem aggreditur Epitomicus: lationem diuidit in rectam, mixtam, circularem. Elegantior & logica magis esset διχοτομία: in lationem simplicẽ & mixtam: Simplicis postea in rectam & circularem. Sed logica nõ curetur. *Sola latio circularis esse continua demonstratur: quod reliquæ lationis species continuæ esse non possunt.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Mixta ex ſimplicibus dependet.

Recta non poteſt eſſe continua, quod ſit intra terminos contrarios, ideoq; ut reflectatur neceſſe eſt.

Sed quare Epitomice, motus lapidis ſurſum non eſt cótinuus? Quid eius continuitatem impediuit? Non uideo quid reſpondebis, niſi quod continuus non ſit dicendus, quia ad finé peruenit, in quo aut quieſcit, aut retrogreditur. Iam ſcio. Motus continuus eſt ſempiternus, qualis in latione recta eſſe non poteſt. At Deus talem æternitatem, aut ſempiternitatem rebus naturalibus pręripuit: Quam tamen tu, tuusq; magiſter eis attribuere ſuſtinetis. Id etſi tu uerbis diſertè non exprimas: tamen uerba id ſignificant. Platonis Phyſica doctior eſt: nó modo nullam reflexionem, ſed nullam mutationem eſſe perpetuam.

IN CAPVT IX. LIB. VIII.

SEquitur, quod motio circularis ſit prima. *Tribus autem de cauſsis iudicatur motio circularis reliquis prior.*

1. *Quia omne perfectum atque ſimplex, priùs eſt imperfecto atque compoſito. Ex quo concluditur quod circularis ſit prior recto, quia perfectior eſt.*

Sed paulò diligentius examinandum argumentum eſt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Propoſitio tanquam Apollinis reſponſum uera ab Epitomiço putatur. Sed fallitur: & ſecum alios ſeducit quamplurimos. Quis enim crediderit *perfecta imperfectis eſſe priora*? cùm omnia, quæ natura conſtant, à paruis initijs profecta, paulatim augeantur, donec perfectionem & abſolutionem, quã prioré ponit Epitomicus, nanciſcãtur. Meritò igitur hic ſuſpectus mihi eſt Epitomicus, quam ſuſpicionem tum primũ mihi ademerit, cùm quæ profert inductione, aut experientia ſtabiliuerit.

Aſſumptio, ita deſtructa propoſitione falſa, nihil efficit. Ac ut maximè bona eſſet propoſitio, tamen principium & theſin ſolam petit: *Motum rectum non eſſe perfectum, quia fiat ſuper linea recta, in qua eſt quies uel terminus*. Roboris & firmamenti hîc nihil eſt: *quod perfectus non ſit motus, qui ad quietem ſeu terminum peruenit*. Certè maximè perfectus diceretur, quia qđ facere inſtituit, iam perfecit.

Ramus unicum hoc capite argumẽtum Ariſtoteli obijcit, quod in hac controuerſia palmam obtinere Epitomicus ſilentio ſignificauit. Argumentum illud tibi etiam obiectum puta Lieblere. Sic autem habet: Rotundum fit ope recti: Ergo rectũ prçceſsit, unde rotundum factum eſt: non con

trà. Quòd inde constat: quia nulla dabitur figura circularis cuius pars aliqua prius nō fuerat recta: ut in principio circulorum formādorum uideri potest. Omnis enim peripheria conuersione rectæ, sphæra conuersione semicirculi efficitur.

11. *Caussa, quare circularis latio sit prima, ab æqualitate sumitur. Rectus enim motus, quod finem & principium habet, æquabilis non est: sed sola circularis est æquabilis.*

At doctrina hęc de lationis circularis æquabilitate, rectæ inæquabilitate, ad doctrinam cap. 5. lib. 4. falsa est: ubi indifferenter æquabilitas & inæquabilitas omnibus motibus attribuebatur. Verba sic habent. Et æquabilitas & inæquabilitas in omnib. motibus. Et quid caussæ est, quod recta magis quam circularis latio sit inæquabilis? Vtriusq; eadem opinor ratio est. Nam si in animalibus depræhendantur: rei mobili non ipsi motui sunt ascribenda. Exemplū quoque Physicum desidero, ex quo appareat, *in recta linea principio motum esse tardiorem: in fine ueirociorem, in mouentibus naturaliter.* Magnifica quædam te exhalantem uerba audio, rerū Physicarū nihil. Aristoteles capite sequente ab hac sententia discedit, docens ea quæ motori proxima sunt, celerius moueri. Vos duos committo, ut potestis, pacem inter

uos confirmate. Poteram tibi etiam exprobrare, hanc motus anomaliam, tam in circulis quam linea recta, alterius esse disciplinę: sed scripti habenda ratio est, ne in immensum opus excrescat.

Tertia caussa, ut primus motuum sit circularis, à Philosophorum emendicatur suffragijs: cũ de suis argumentis Epitomicus iam desperauerit. Quid emendicata uoco suffragia? Næ Physicus noster nolentes, & inuitos ad testimonia perhibenda ui cogit: eaq; ad putre suũ salsamentum tanquam origanum subordinat: sed eadem fide qua plurima sunt ab ipso compilata & consuta. Quòd si uerba Philosophorum citaret: palàm statim fieret: eum fucum facere imperito & credulo lectori. Sed esto, ut sint in hac sententia ueteres quã illis Epitomicus attribuit & designauit, nihil tamen illi de motuum principatu contendenti proderint. Cùm concretio, secretio, anima, ad motum circularem nihil spectent.

Atq; ita à primo motore ad motum digressio facta est, redeũdum ad motorẽ est.

IN CAPVT X. LIB. VIII.

AD quem laboribus, periculis, & industria contendimus portum, ferè peruenimus. Persistite igitur optimi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

commilitones, & huius etiam capitis molestias deuorate. Sic hæ Epitomici nugæ sub Physicæ nomine diuenditæ, diutiùs uobis non erunt molestæ, neque cruces figent.

Physica autem præsentis capitis est: *Primum motorem esse incorporeum, omnisq; partitionis expertem.* Quod uerissima ratione docendum sibi, iudicat Epitomicus, *propter eos, qui Deum non primum motorem: sed compositum quoddam corporeum sibi persuaserunt, cui neutiquam primi motoris officiũ et munus deferetur.* At profectò sacrarum literarum professoribus incumbit hic labor, ut anthropomophitas, & Philosophos Deum corporeũ statuentes, impugnent & refutent. Physicum res sensiles tractare legitimum est.

Veruntamen quomodo thesis hæc disputetur, audiamus. Fundamenta illi per tres hypotheses apponuntur. 1. *est, motorem finitum non posse mouere tempore infinito.*

Apponit ex hac hypothesi Ramus: Cœlum est finitum: ergo non mouet cætera sibi subiecta infinito tẽpore. Vt ex hac hypothesi uerissima, tota acroasis de mundi æternitate ex motus æternitate euertatur.

Adcurrit ad extinguendum hunc ignem Epitomicus, inquiens: *uerum quidem esse cœlum, ut finitum non posse mouere aut moueri tempore in-*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

re infinito, nisi quatenus ab infinito dependeat principio.

At docte Logice, omnia à Deo creata, ab infinito dependent principio, & prouidentia diuina infinita sustentantur: suntne igitur eadem lege æterna? Cùm ab infinito ut cœlum dependeant principio: non magis sine scelere poterit illis æternitas adimi quã cœlo. De hac mea cõsequentia quicquid libuerit pronuncia: & idem in tua solutione uerum erit: tuamq; solutionem, & meam consequentiam uno ore & iudicio aut condemnabis, aut approbabis.

II. Hypothesis est. *Finiti corporis potentiam non esse infinitam.*

Apponit Ramus. Cœlũ est finitũ: corpus ergo nõ est infinitæ potentiæ. Nec sempiterno rerum ortui & interitui sufficiet.

Lieblerus hoc argumentum solutione non dignatur, sed priorem hûc adduci iubet. Cuius exemplo, ego ad eundũ morbum curandum idem adfero remedium.

III Hypothesis est: *in infinito corpore non esse potẽtiã finitã.* Verũ hæc nihil ad demõstrationé attinet: sed eo solũ nomine addita est: quod ad primam ἀντιστροφὴ sit.

Tandem concludit Epitomicus Physicam epitomen: *primum motorem expertem esse magnitudinis.*

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Equidem hanc conclusionem ut piam amplectar, sed ex hisce propositionib. minimè extructam. Et rectè sanè meo iudicio properat Epitomicus: dū neglecta demonstratione & pluribus in hoc capite quæstionibus inutilibus & falsis, suę Epitomæ extremam manum imponit.

Quòd cum in Epitomico commendem: mihi similiter curæ erit, ut eiusdem laudis fiam particeps: ac meis scholis finem imponam. Persuasum enim habeo, te Lector candide, qui huius inter epitomen Liebleri & leges bonarum artiū controuersię decretus palęmon & Aristarchus es, quod uterq; pro se attulerit, cognouisse. Verùm si tibi aliquid effluxit, summatim tibi, id in memoriam redigere enitar.

Repræhendunt itaq; leges augustę in Epitome, logicis legibus liberrima & solutissima: unitatem Parmenidis: mentem Anaxagoræ: species & Ideas Platonicas derideri. Deum è mundo & rebus Physicis tolli: aut ita alligari, ut forma & actionibus sibi ab Aristotele & eius Epitomico relictis, contentus esse iubeatur. In locum horum principiorum substituuntur materia & forma: non quidem sensilia, sed omni motu, quantitate, qualitate destituta: quæ solo mentis acumine imaginari licet. Sed

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

quia ne hæc quidem principia ad compositiones rerum sufficiunt: accedit priuatio, cui plus, quam formæ, uirium in rebus cõponendis & cõstituendis designatur. Imò penes eam rerum compositio & dissolutio tota residet.

Hæc est primi libri, de caussis, materia, forma, priuatione, disputatio logica.

Liber secundus, eandẽ rem, nempe caussas rerum naturalium repetit. Sed occultatas naturæ nomine, ut faciliùs eò imperitioribus fumus uenderetur. Sed æquissime iudex, lector beneuole, hæc'ne est librorum Physicorum materia Physica?

Non minus censoria uirgula dignum est: quod libro 3. definitione uitiosa motus est definitus. Quòd uitiosè nunc in tria, nunc in quatuor, nunc in plura genera destributus sit. Iam ludebatur in uocabulo motus: quòd idem esset cum mutatione: mox plurimis notis à seinuicem disterminabantur. Ex quo fundamento processerunt infinitas, æternitas motus & magnitudinis, creatum Theologorum mundum destruentia.

Quarto libro, locus & uacuum aduersus Platonis διαδσημα similibus sophismatis extruuntur. Sæpè tamen interea ex illa magnitudinis infinitate, infinitas motus & tẽporis conclusa est.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Quinto & 6. libris, motui maiores copię & firmaméta cogunt & parant. Sed dű Epitomicus omnia proprio iudicio facit: propriorum cósiliorum amore labitur: telamque priorem retexit. Non enim, quod tamen ei propositum fuit, aliter defenditur: non alia definitione cingitur: sed primis & primarijs generibus tanquam milite selecto spoliatur: in cuius locum, logicam quandam de oppositione & unitate recipit. Tandemq; ex uno Lernææ infinitatis capite, quinque capita nata sunt: Infinitas motus, mobilis, temporis, status, quietis. Quàm prodiga hæc est nostri Physici liberalitas, qua rebus propemodum cunctis, infinitas donatur.

Reliqui duo libri ad æternitatem constabiliendam & conseruandam sunt excogitati. In quibus tamen, tam procul à scopo aberratur: ut quid sibi uelint: quid doceát: quo pacto ad Physicá deuenerint, nódű inter interprétes transactű sit. Imprimis uerò septimus: qui neq; cominus, neq; eminùs hûc spectat. Quæstiones habet quasdá hoc loco peregrinas, partim ex præcedentibus libris desumptas, partim ad librum octauum uiam sternentes. Octauus autem liber logicam quandam de motu complectitur: quod sit æternus, quod sit cótinuus.

Ali-

Aliquot tamen eius capita ſunt de primo motore: ſed ſine logica, & inuitis artium legibus.

Atq; hæc eſt VIII librorum noſtri Epitomici Phyſica: cui me quantũ in hac iuuenili ætate ex mandato legũ auguſtarũ, fieri potuit, oppoſui. Dolet mihi, medius fidius, hæc in Scholis doceri, approbari, & iuuenum animis, tanquam Dei firmiſsimũ uerbum infigi: Summorum uirorum autoritatibus comprobari: comprobata ab incautioribus retineri. Hæc, inquam, me cruciant. Hæc me ad refellendas haſce nugas adegerunt.

Tuum nunc eſt, beneuole lector, methodicis legibus ante oculos conſtitutis, rectum de hac noſtra contentione iudicium facere. Quod ut legitimè fiat, præiudicio de Epitomico depoſito, logicus liber, & Philoſopho dignus animus ſumendus eſt. Argumenta argumentis: non perſonę perſonis comparari debent. Meam ſiquidem infantiam eius ſenili prudentiæ longè inferiorem agnoſco. Tali animo, ſi ad cognoſcendam noſtram controuerſiam aggreſſus fueris: inuenies in hiſce octo libris elenchos quamplurimos. Contra methodicas leges inuenies tautologias uanas: repręhenſiones iniquas: decreta falſa & inordi-

ordinatè diſpoſita. Quod poſtquam diligenti meditatione perſpexeris: ſolicitum te poſthâc decet eſſe de artibus cōmodioribus, & fructuoſioribus, tibi addiſcendis, alijsq; proponendis. Sed huius inſtituti non eſt, de liberorum inſtitutione copioſè uerba facere. Vnum monebo, quæ Ramo Phyſica placeat, cùm Ariſtotelis hoſce libros acroamaticos tantopere inſectatus fuerit. Quid autē, in hac parte, conſilij det, ipſemet apertiſsimè in fine harum Scholarū exponens, inquit. Primū naturæ corpus in cœlo eſt. Reliqua deinceps in meteoris, metallis, herbis, arboribus, piſcib9, auibus, pecudibus, hominibus, &c. Harū rerū Phyſica ingenua eſt, & nobilis: ingenuis & nobilibus ingenijs digna. Miſsis itaq; quęſtionib. inutilibus & ſophiſmatis, hûc ingenia, & uigilię ſunt cōuertenda: ueraq; hæc & ſolida Phyſica cognoſcenda. Ad hoc prudentiſsimum Rameum de rebus Phyſicis iudicium, adiungunt ſe noſtrorum temporum Philoſophi, & medici quàmplurimi. Quorum tamen nomina, ne eorū auribus hoc dare uidear, de induſtria relinquo. Quid uerbis opus eſt? Res ipſa palàm facit, præcipuam medicorum familiam identidem hanc perſonare ſententiam: non eſſe in ſubtilibus quæſtionibus retardanda ingenia,

genia, ſed res ipſas in manus ſumēdas, con ſcendendos montes, redimendos carbones, diuenditis ſi neceſsitas poſtulauerit libris, ſicq́ue perueniri ad ſapientiam: aliter nó: qua ſapientia Phyſica poſtea, in infenſis noſtris corporibus morbis, utendum eſt.

Deus naturæ & Phyſicæ autor, omnis bonitatis fons & largitor: præſtantium uirorum ſtudia & conatus, etiam in hac ſuæ laudis parte, promoueat: ut tandem penitiùs, quàm à corticibus res naturales agnoſcamus.

VERITAS ODIVM PARIT.

FINIS.

IN

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

In Symbolum M. Andreæ Kragij:

VERITAS ODIVM PARIT:

EPIGRAMMA.

Multi hominum blandis fallunt sermonibus aures:
Ac quocunq; uolunt credula corda trahunt.
Expugnantur enim mortalia pectora dulci
Obsequio: & cunctis mollia uerba placent.
At quibus est ueri studium, & mens nescia fraudis,
Vexantur rabidæ dentibus inuidiæ.
Multorum applausus ficti candoris imago
Inueniet. uerax lingua fauore caret.
Te tamen haud possint odia aspera uincere, docte
ANDREA, *inceptum quin gradiaris iter.*
Nec mentem frangat morsu rabiosus edaci
Liuor: Pierio res inimica choro.
Perge, bonis auibus, caussarum exquirere fontes:
Vt monstres Physicen dexteriore uia.
Exurgent multi, fateor, qui fortibus armis
Militiæ oppugnent prima trophæa tuæ.
Ne metuas. ueri potius munimine fretus,
Patronus caussæ, sis maneasq; bonæ.
Sic tibi præcipuos Phœbæo ex ordine ciues,
Me nisi mens fallit, conciliasse queas.

Iohannes Paludanus
Coldingius.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

BASILEAE,

PER SEBASTIANVM HENRICPETRI ANNO SALVTIS NOSTRÆ INSTAVRATÆ, CIↃ. IↃ. XXC II. MENSE MARTIO.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1016 8° copy 1